

KUOPION KAUPUNGIN TALOUSARVIO 2018 TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2018 – 2021

Kaupunginhallituksen esitys

Kaupunginvaltuusto 11.12.2017, periaatekeskustelu
Kaupunginvaltuusto 18.12.2017, päätöskokous

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan katsaus.....	5
1. Talousarvion ja – suunnitelman yleiset perusteet ja kehitysnäkymät	7
1.1. Kuopion kaupungin kehitysnäkymät.....	7
1.1.1. Väestökehitys.....	7
1.1.2. Asuminen	8
1.1.3. Elinkeinot ja työllisyys	8
1.1.4. Hyvinvointi.....	10
1.2. Taloudelliset lähtökohdat	10
1.2.1. Talouden kehitysnäkymät	10
1.2.2. Kuntatalous	11
1.2.3. Kuopion kaupungin talous.....	13
1.3. Kuopion kaupungin strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2018	13
1.3.1. Palvelualueille asetetut sitovat tavoitteet	15
1.3.2. Liikelaitoksille asetetut sitovat tavoitteet	18
1.3.3. Konserniyhteisöille asetetut sitovat tavoitteet	19
1.3.4. Kuopion kaupunkikonsernin olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit.....	25
1.4. Talousarvion ja taloussuunnitelman perustelut.....	26
1.4.1. Talousarvio ja taloussuunnitelma.....	26
1.4.2. Toimintatulot ja toimintamenot	27
1.4.3. Verotulot.....	28
1.4.4. Valtionosuudet.....	29
1.4.5. Henkilöstö.....	30
1.4.6. Ilmastovaikutukset.....	34
1.4.7. Yritysvaikutukset	35
1.5. Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta	36
1.5.1. Talousarvion rakenne.....	36
1.5.2. Talousarvion sitovuus	36
1.5.3. Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet.....	38
1.5.4. Talousarvioon sisältyvät riskit	39
1.5.5. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta	40
1.5.6. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	40
1.5.7. Tilivelvolliset viranhaltijat.....	41
1.6. Alijäämän kattaminen	41
2. Käyttötalousosa (palvelualueittain + tilakeskus + pelastustoimi)	43
Elinvoima- ja konsernipalvelut.....	45
Kaupunkiympäristön palvelualue	53
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	62
Kasvun ja oppimisen palvelualue.....	70
Perusturvan palvelualue.....	82
Terveystalouden palvelualue	93
Isäntäkuntapalvelut	102

Keskusvaalilautakunta.....	104
Tarkastustoimi	105
Yleishallinto	106
Ydinkaupungin käyttötalous yhteensä.....	112
Tilakeskus	113
Pohjois-Savon Pelastuslaitos.....	116
Ydinkaupungin ja taseyksiköiden käyttötalousosa yhteensä	121
3. Kunnan tuloslaskelmaosa	123
3.1. Vuosien 2018 – 2021 tuloslaskelma	127
3.2. Sote- ja maakuntauudistus.....	128
3.3. Taloussuunnitelman tuloslaskelma	129
4. Kunnan investointiosa	131
4.1. Investointiosan esitystapa	132
4.2. Koonti investoinneista vuonna 2018	132
4.3. Investointiosan erittely vuonna 2018.....	134
4.4. Suunnitelmakauden investoinnit	144
5. Kunnan rahoitusosa	147
6. Liitteet	153
6.1. Kuopion Vesi Liikelaitoksen talousarvioesitys	
6.2. Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen talousarvioesitys	
6.3. Kuopion kaupungin kuntatekniiikkaliikelaitoksen (Mestar) talousarvioesitys	
6.4. Kuopion väestö vuosina 2005-2017 ja ennuste vuoteen 2030	

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Kuopion kaupungin kasvu ja kehitys jatkuu vahvana. Kuluvan vuoden 2017 toiminnalliset tavoitteet tullaan pääosin saavuttamaan. Taloudellinen tulos muodostuu merkittävästi talousarvioita paremmaksi. Palvelut on pystytty pitämään hyvällä tasolla, työllisyyskehitys on parantunut, verotulot kasvavat maan keskiarvoa nopeammin ja rakentaminen jatkuu vilkkaana. Kuopion kasvustrategia tuottaa tuloksia.

Kuopiolla on takanaan valtakunnallisestikin poikkeuksellinen kuntaliitosten sarja. Itse asiassa olemme tällä vuosikymmenellä ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa kuntaliitosta ei ole vireillä. Kaupungin väestön kasvu ja laajentunut alue tuovat haasteita palveluiden ja investointien mitoittamiseen. Samanaikaisesti valtion kuntaliitoksiin kohdistamat avustukset ovat loppumassa. Peruspalvelumme on kuitenkin pystytty pitämään hyvällä tasolla.

Olemme myös toteuttaneet eri palvelualueilla valtakunnallistakin huomiota saaneita avauksia ja löytäneet uusia toimintatapoja. Esimerkkinä näistä haluan nostaa esiin pitäjäraadit, joiden kautta maantieteellisestikin laajan Kuopion asukkaat pääsevät vaikuttamaan itselleen tärkeisiin asioihin. Samalla korostuu Kuopion ainutlaatuisuus kasvukeskuksena, jossa kaupunkikeskus ja laajat maaseutumaiset alueet elinkeinoineen kehittyvät omine vahvuuksineen.

Vahvat kärkihankkeemme nopeuttavat kaupungin kasvua ja kehittymistä sekä parantavat kaupunkikuvaa ja asumisviihtyvyyttä. Samalla ne tarjoavat uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle ja työllisyydelle. Erityisesti Euroopan kärkeen tähtäävä Savilahden oppimis-, tutkimus-, innovaatio-, yritys- ja asuinympäristö profiloi Kuopiota uudella tavalla. Suunnitteilla oleva miljardiluokan biotuotetehdas Finnulp puolestaan vahvistaa elinkeinorakennettamme, työllisyyttämme ja laajasti aluetaloutta. Näkyvät kärkihankkeet yhdessä monipuolisen kulttuuri-, matkailu- ja tapahtumatarjonnan kanssa antavat sisältöä kaupungin aktiiviselle markkinoinnille. Kasvunpohjan laajentamiseksi ja alkavien yritysten kasvun kiihdyttämiseksi valmistellaan pääomarahastoa.

Ainutlaatuinen ympäristömme velvoittaa resurssiviisauteen, kestäväan kasvuun. Kuopio onkin kahdeksan edelläkävijäkunnan verkostossa kehittämässä resurssiviisasta kiertotaloutta, jolla tähdätään hiilineutraalisuuteen. Konkreettisesti tämä näkyy mm. kevyen liikenteen kehittämisessä kaupunkipyörineen sekä maan nopeimmin kasvaneen joukkoliikenteen palveluissa.

Kansainvälisyys on yksi kärkikaupungin tunnusmerkeistä. Kuopion työ ystävyyskaupunki Shangai Pudongin kanssa on saanut arvostusta sekä elinkeinoelämän että valtiovoiman tasolla Suomessa ja Kiinassa. Kansainvälisyyden vahvistaminen ja ulottuminen asukkaiden ja yritysten arkeen on osa kasvavan kaupungin elinvoimaa.

Kaupungin strategiaa on valmisteltu yhtä aikaa talousarviovalmistelun kanssa. Kumppanuushengessä työtetyssä strategiassa näkyy eri toimijoiden sitoutuminen kasvuun, vetovoimaan ja asukkaiden terveyden hyvinvointiin ja arjen sujuvuuteen visiona ”Hyvän elämän pääkaupunki”.

Kuopion kaupungin talousarvio vuodelle 2018 ja taloussuunnitelma vuosille 2018 - 2020 lähtee toteuttamaan kaupungin strategiaa jatkuvassa murroksessa olevassa toimintaympäristössä.

Tuotanto- ja palveluyritykset digitalisoivat yhä kiihtyvään tahtiin omaa toimintaansa. Julkiset palvelut kohtaavat yhtä lailla tämän vaatimuksen. Sekä päätöksenteon että asukkaille tarjottavien palveluiden tulee olla avointa, monikanavaista, ajasta ja paikasta riippumatonta. Digitaalisuus rynnistää opetukseen voimalla. Muutos pitää pystyä kääntämään uuden työn kulttuuriksi kuntasektorillakin.

Osaavan työvoiman saatavuus uhkaa hidastaa yritysten kasvua. Kaupunki on yhteistyöhakuisesti elinkeinoelämän ja oppilaitosten kanssa tarttumassa haasteeseen. Koulutuskaupunkina ja osaamiskeskittymänä Kuopiolla on hyvät valmiudet myös ulkomaisen työvoiman vastaanottamiseen. Yhtenä keinona työvoiman saatavuuden parantamisessa Kuopion kaupunki näkee työssäkäyntialueen laajentumisen. Tämä vaatii saatavuuden ja liikennepalvelujen kehittämistä.

Vuosien 2018 ja 2019 toiminnassa merkittävänä tekijänä on valmistautuminen tulevaan maakunta- ja soteuudistukseen. Muutos vaatii merkittävästi työaikaa henkilöstöltämme. Tavoitteemme on viedä kuopiolaisten sosiaali- ja terveystalvet laadukkaina tulevaan kokonaisuuteen ja varmistaa palveluiden jatkuvuus nykyisellä hyvällä tasolla. Samalla on löydettävä kestävät ratkaisut toimitilojen hallintaan ja käyttöön sekä tukipalvelujen organisointiin. Olemme hyvää vauhtia valmistautumassa kaupungin elinvoimaa korostavaan rooliin.

Keskuskaupunkiaseman luoman kasvun ja hyvinvoinnin rinnalla haasteenamme on ikääntymisen aiheuttama yhä nopeammin lisääntyvä palvelutarve ja pitkäaikaistyöttömien sitkeästi korkealla pysyvä määrä. Palvelutarpeen kasvu uhkaa jatkuvasti olla liian suurta ajatellen kertyvää verorahoitustamme. Tämän vuoksi kehittämme jatkuvasti tapoja, joilla kannustamme asukkaita omaan aktiivisuuteen ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Alkavalla valtuustokaudella tartumme entistä päättäväisemmin kahteen taloudellisesti ja inhimillisesti merkittävään haasteeseen: pitkäaikaistyöttömyyteen ja kaupungin henkilöstön kasvaviin sairauspoissaoloihin. Pitkäaikaistyöttömyyden kuntaosuus tuo tällä hetkellä kaupungille noin 12 miljoonan euron menot vuositasona. Parantamalla työhyvinvointia voidaan saada merkittävä työpanos. Sekä työttömyyden alentamisessa että työhyvinvoinnin parantamisessa olemme käynnistämässä täsmätoimia, joiden tuloksista osa näkyy jo tulevina vuosina.

Vuosina 2018 - 2019 talous on vielä alijäämäinen, sillä vuonna 2018 arvioidaan syntyvän -12,4 milj. euroa alijäämää. Taloussuunnitelmakauden loppuvuosien tavoite on positiivinen tulos. Riskejä sisältyy vuoden 2018 talousarviossa ennen kaikkea sote-palveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyyteen sekä omaisuuden myyntitavoitteiden toteutumiseen.

Kaupunki liikelaitoksineen tuottaa palveluja kuntalaisille 940 miljoonalla eurolla. Toimintamenoista katetaan kolmannes myynti- ja maksutuloilla ja loput verotuloilla ja valtionosuuksilla. Investointitasoa nostetaan merkittävästi kaupunginvaltuuston strategiaseminaarin linjauksen mukaisesti. Investoinnit kohuvat suunnitelmakaudella 2018 - 2021 keskimäärin 87 miljoonaan euroon vuosittain (netto 77 milj. euroa). Tämä on merkittävin muutos viime vuosien kaupungin talouden painotuksessa. Investointien rahoitustarpeesta tulorahoituksella, investointeihin saatavilla rahoitusosuuksilla ja omaisuuden myyntituloilla katetaan vuonna 2018 noin 44 miljoonaa euroa ja loppuosa jää rahoitettavaksi lainanotolla sekä kassavarojen muutoksella.

Edessä on lukuisia koulu- ja päiväkotihankkeita, Musiikkikeskuksen ja kaupungin museon peruskorjaukset, uimahalli-jäähalli sekä kaupungin panostukset kärkihankkeisiin Savilahdessa, Matkakeskuksessa, Mölymäellä ja Kuopionlahdella. Toisaalta tavoitteenamme on nostaa tilojen käytön monipuolisuutta ja tehokkuutta sekä myydä tarpeetonta tilaomaisuutta.

Kiitän päättäjiemme ja henkilöstömme lisäksi asukkaita, kansalaisjärjestöjä, elinkeinoelämää, oppilaitoksia ja kaikkia strategiatyöhön osallistuneita aktiivisesta työstänne ja haastavasta palautteestanne yhteisen tulevaisuuden rakentamisessa.

Jarmo Pirhonen
vs. kaupunginjohtaja

1. Talousarvion ja –suunnitelman yleiset perusteet ja kehitysnäkymät

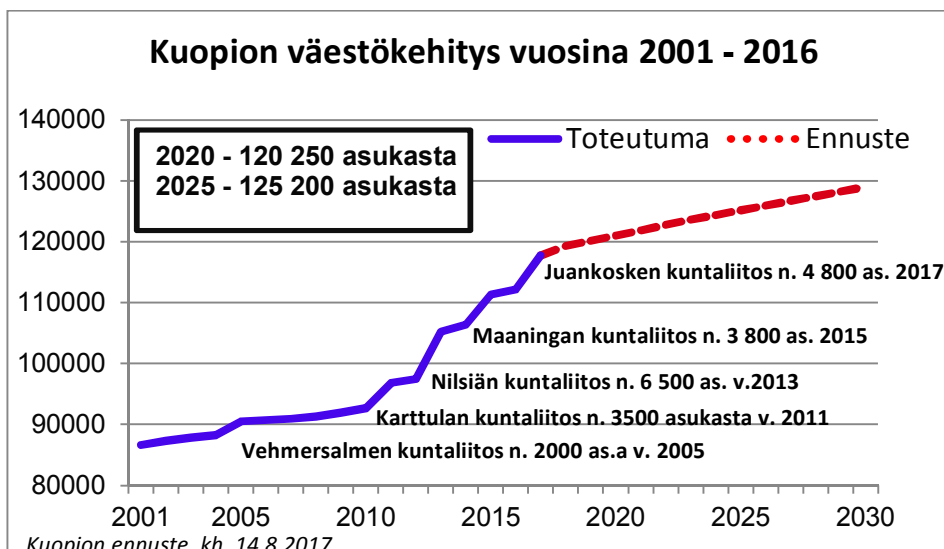
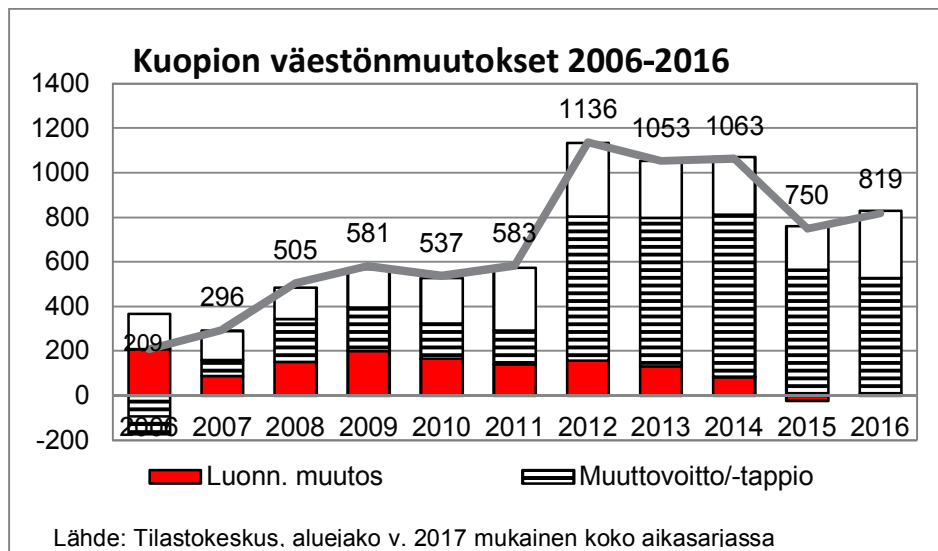
1.1. Kuopion kaupungin kehitysnäkymät

1.1.1. Väestökehitys

Kuopion väestömäärä on lisääntynyt 2010-luvun aikana voimakkaasti. Vahvan väestönkasvun ohella kaupungin väkilukua ovat kasvattaneet useat kuntaliitokset. Vuoden 2017 alussa kaupungin väkiluku oli 117 740 asukasta. Keskeisellä kaupunkialueella asui noin 90 000 asukasta (n. 77 %) ja noin 27 700 asukasta (n. 23 %) asui maaseutualueilla ja entisissä kuntakeskuksissa.

Vuoden 2016 väestökasvu oli 819 henkeä, josta noin 800 oli muuttovoittoa. Kuntien välinen muuttovoitto oli noin 500 henkeä ja nettosiirtolaisuus noin 300 henkilöä. Luonnollinen väestönmuutos eli syntyneiden ja kuolleiden määrän erotus oli vain 9 henkeä. Syntyneiden määrä on laskenut edelleen ja sama kehitys näyttää jatkuvan. Vuoden 2017 väestönkasvu näyttää syyskuun tiedon valossa toteutuvan edellisvuosia pienempänä.

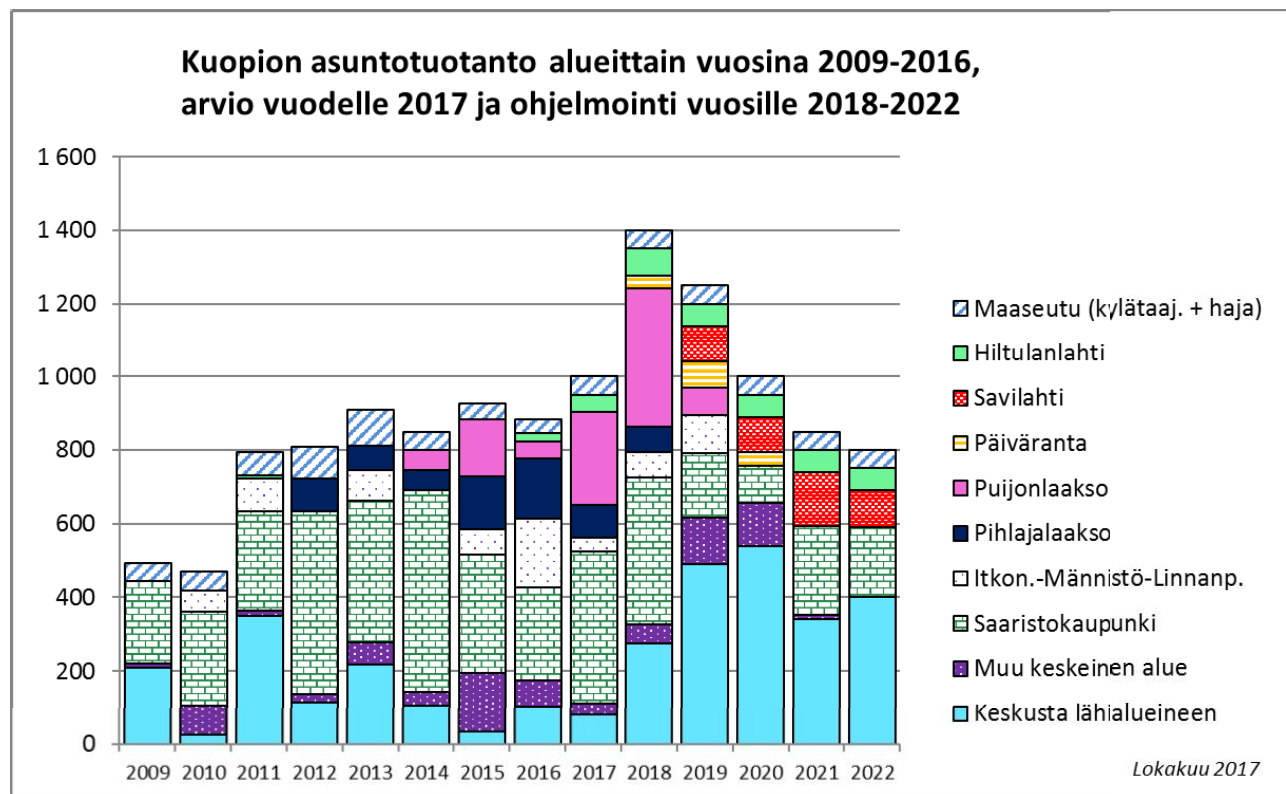
Kaupungin ennusteen mukaan 2020-luvulla väestönkasvu heikkenisi 2010-luvun huippuvuosista noin 700–900 asukkaaseen / vuosi. Vuoteen 2025 mennessä eniten väestömäärältään kasvavat Keskustan, Hiltulanlahden ja Lehtoniemen alueet. Myös Savilahden ja Puijonlaakson väestömäärä kasvaa.

1.1.2. Asuminen

Kaupungin kasvu ja kehitys on mahdollistunut runsaan asuntotuotannon avulla. Vuonna 2016 kaupunkiin valmistui noin 900 asuntoa. Eniten asuntoja valmistui keskusta, Pihlajanlaaksoon, Puijonlaaksoon, Savolanniemeen ja Lehtoniemeen. Uusiin rakennuksiin valmistuneista asunnoista reilu puolet oli kerrostaloissa, vajaa 20 % rivitaloissa ja vajaa kolmannes erillisissä pientaloissa.

Asuntorakentaminen jatkuu vilkkaana ja asuntoja odotetaan valmistuvan yli 1000 vuonna 2017, vuodesta 2018 odotetaan ennätysmäistä Vahva väestön kasvu ja asuntotuotanto kohdentuvat tulevana vuosina yhä useammalle alueelle Kuopiossa. Vuoteen 2025 mennessä merkittävimpiä rakennusalueita ovat Hiltulanlahti, Lehtoniemi, Keskusta lähialueineen, Savilahti ja Puijonlaakso.

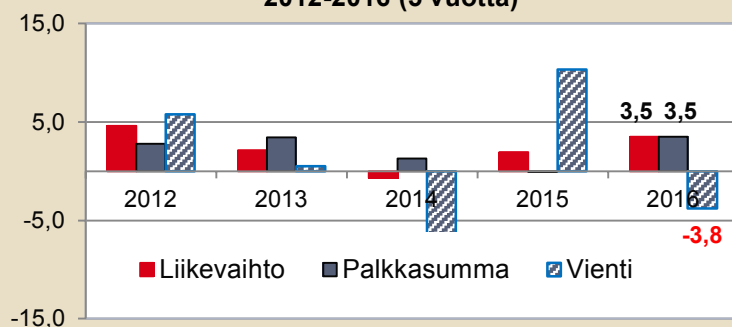

1.1.3. Elinkeinot ja työllisyys

Kuopion seudun yritysten liikevaihdon ja palkkasumman kasvu oli koko maata nopeampaa. Kuopion seudun yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi vuoden 2016 aikana 3,5 % ja oli vuoden lopulla 5377,3 milj. euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 182,5 milj. euroa. Viennin liikevaihto supistui 3,8 % ja oli vuoden 2016 lopussa 556 milj. euroa. Koko maassa liikevaihto kasvoi 2,3 % vuonna 2016. Kuluvan vuoden tammi-kesäkuun muutos koko maassa oli 6,8 %. Hyvän kehityksen arvioidaan jatkuvan vuonna 2018.

Vuonna 2016 yritysten maksamien bruttomääräisten palkkojen summa kasvoi Kuopion seudulla 3,5 %. Lisäys edelliseen vuoteen oli 65,7 milj. euroa.

Kuopion seudun yritysten liikevaihdon, palkkasumman ja viennin vuosimuutokset (%) 2012-2016 (5 vuotta)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kuopiossa on monipuolinen elinkeinorakenne. Työpaikkamäärät ovat suurimmat terveys- ja sosiaalipalveluissa, kaupan alalla, hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa, koulutuksessa ja rakentamisessa sekä teollisuudessa. Uusimpien Tilastokeskuksen työssäkäyntitietojen mukaan Kuopiossa oli vuonna 2015 noin 50 350 työpaikkaa.

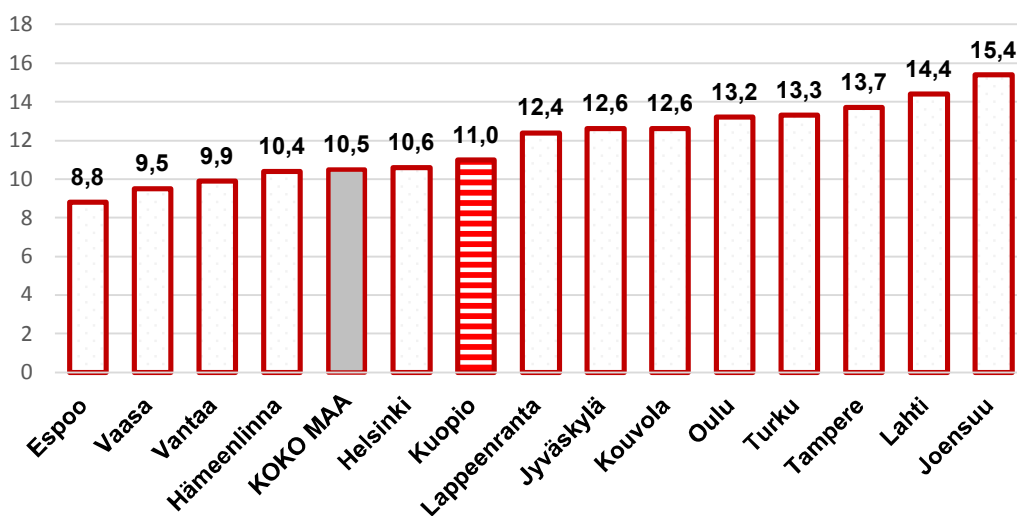
Aloittaneiden yritysten määrä kasvoi ja lopettaneiden yritysten määrä pieneni vuonna 2016. Uusia yrityksiä syntyi eniten kaupan alalle, ammatillisen tieteellisen ja teknisen toiminnan alalle sekä rakentamiseen ja majoitus- ja ravitsemistoimintaan.

Maanhankintaa on jatkettu Pienessä Neulamäessä yritysalueen laajentumista varten. Bellanrantaan on jo sijoittunut useita liikunta- ja vapaa-ajanpalveluita tarjoavia yrityksiä ja useita uusia hankkeita on vielä työn alla. Kuopion Portin rakentaminen alkaa keväällä 2018. Kuopionlahden kokous- ja kongressikeskuksen sekä hotellin suunnittelu etenee. Finnulp biotuotetehdaskanke etenee suunnitellusti.

Kuopion keskusta-alueen elinvoimalaskenta tehdään vuosittain. Elinvoimalaskennan tavoite on selvittää liiketilojen käyttöä, laskea elinvoimalukuja ja rajata elävä keskusta-alue. Selvityksestä saadaan myös kaupunkivertailua keskustan kehittämiseksi.

Kuopion työttömyysaste (työttömien työhakijoiden osuus työvoimasta) on laskenut vuoden 2016 keväästä lähtien. Syyskuun 2017 lopussa Kuopion työttömyysaste oli 11,0 %, joka on 1,1 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä oli noin 6100 henkeä, joka on noin 600 vähemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden työttömänä olleet) määrä kääntyi laskuun ensimmäistä kertaa vuosiin syksyllä 2017. Opiskelijakaupunkina Kuopion työttömyys laskee kausiluonteisesti syksyllä. Avoimia työpaikkoja oli syyskuun lopulla noin 1160, mikä on miltei saman verran kuin vuosi sitten.

Työttömyysaste %, syyskuu 2017

Vuoden 2015 voimaan tulleen lakimuutoksen jälkeen kunta maksaa 50 % 300 päivän ja 70 % yli 1000 päivän jälkeen maksettavasta työmarkkinatuesta, jollei työtön henkilö osallistu työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin tai kuntouttavaan työtoimintaan. Syyskuun ennusteen mukaan Kuopion kaupungin kuntaosuudet tulevat olemaan noin 12,3 milj. euroa vuonna 2017.

1.1.4 Hyvinvointi

Kuopion hyvinvointitavoitteet ovat linjassa tulevan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimien kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskertoimen (Hyte-kerroin) kanssa. Hyvinvoinnin edistämistä seurataan ja tehdään suunnitelma tavoitteiden saavuttamiseksi vuosittain laadittavassa hyvinvointikertomuksessa.

Hyvinvointikertomus löytyy Kuopion kaupungin verkkosivuilta osoitteesta: <https://www.kuopio.fi/fi/hyvinvointi>

Kuopion hyvinvointitavoitteet kuntalaisten hyvinvointitiedon pohjalta vuosille 2018-2021:

1. Terveet elintavat

- Ympäristö on terveellinen ja kannustaa aktiivisuuteen.
- Päihde- ja mielenterveysongelmat vähenevät: nuoret, erityisesti ammatillisten oppilaitosten, työikäiset ja ikäihmiset.
- Lapset ja nuoret liikkuvat vähintään suositusten mukaisesti.
- Lasten ja nuorten hyvää ravitsemusta ja ruokakasvatusta edistetään ja ennaltaehkäistään ylipainoa.
- Nuoret kokevat terveydentilansa hyväksi (erityisesti ammatillisten oppilaitosten nuoret)
- Työikäiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi (tuki- ja liikuntaelinsairaudet, liian vähäinen liikunta).
- Ikäihmiset ovat aktiivisia ja toimintakykyisiä.
- Ikäihmisten hyvää ravitsemusta edistetään ja ehkäistään aliravitsemusta.
- Ikäihmiset kokevat terveytensä hyväksi

2. Turvallinen Kuopio

- Ympäristö on turvallinen ja viihtyisä.
- Ketään ei kiusata.
- Perheväkivalta ja myös kodin ulkopuolella tapahtuva väkivalta vähenee. Seksuaalista häirintää, fyysistä uhkaa ja väkivaltaa ei esiinny.
- Liikenneonnettomuudet vähenevät (moponuoret, jalankulkija- ja polkupyöräonnettomuudet, nuoret ajokortin saaneet).
- Ikäihmisten kodit ovat turvallisia asua.

3. Varhainen tuki

- Lapsiperheet saavat varhaista ja avohuollon tukea tarvittaessa (myös maahanmuuttajalapsiperheet).
- Ikäihmiset saavat tukea kotiin.

4. Osallistuva ja vaikuttava kuntalainen (vuoden 2018 painopiste)

- Kuntalaiset ovat aktiivisia ja heillä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.
- Kuntalaiset saavat tietoa ja tukea oman hyvinvointinsa edistämiseksi.
- Kukaan ei koe tahtomattaan yksinäisyyttä (erityisesti miehet 20-54v ja ikäihmiset).

5. Työllistyminen

- Työllistyminen ja työllisyystilanne paranevat.

1.2. Taloudelliset lähtökohdat

1.2.1 Talouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (19.9.2017) mukaan kuluvana vuonna kasvun arvioidaan olevan edellisvuotta korkeampaa, 2,9 prosenttia. Kasvuvauhti yksityisessä kulutus- ja osin investointikysynnässä vaimenee, mutta viennissä nopeutuu. Kokonaisuudessaan teollisuustuotannon arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna lähes 7 %. Taloudellisen aktiviteetin voimistuminen on lisännyt työllisyyttä, mutta työttömyys ei ole juurikaan alentunut alkuvuonna 2017. Työttömyysasteen trendi on pysynyt 8,7 prosentissa. Sopimuspalkkojen arvioidaan laskevan keskimäärin 0,3 % kilpailukykysovimuksen vaikutuksesta. Ansiotasoindeksi nousee kuluvana vuonna 0,3 %.

Vuonna 2018 talouskasvu jatkuu vahvana, vaikka bruttokansantuotteen kasvu hidastuu 2,1 prosenttiin. Kasvun hidastuminen johtuu pitkälti yksityisestä kulutuskysynnästä. Inflaation nopeutuminen heikentää palkan-

saajien ostovoimaa, vaikka työllisyyden paraneminen tukeekin sitä. Kuluttajahintojen arvioidaan nousevan 1,5 %. Investoinnit lisääntyvät kuluvaan vuoteen nopeammin. Viennin kasvuvauhti jatkuu hyvänä. Työttömien määrä pienenee hitaasti, työttömyysaste alenee 8,1 prosenttiin. Vuonna 2019 bruttokansantuotteen kasvuksi arvioidaan 1,8 %. Kokonaiskuva vuosista 2017–2019 on talouskasvun kannalta aiempia vuosia positiivisempi. Hallituksen asettamaa 72 prosentin työllisyysasteen tavoitetta ei ennusteen valossa olla saavuttamassa.

Suomen julkisen talouden alijäämä on pienentynyt asteittain viime vuosina ja pieneneminen jatkuu edelleen. Julkista taloutta ovat vahvistaneet hallituksen päättämät sopeutustoimet sekä virinnyt talouskasvu. Noususuhdanne ei kuitenkaan poista julkisen talouden rakenteellisia ongelmia, vaan julkinen talous jää edelleen alijäämäiseksi. Julkisen velan määrä on kaksinkertaistunut vuoden 2008 jälkeen. Väestön ikääntymisestä johtuen pitkällä aikavälillä on tulojen ja menojen välinen epätasapaino eli kestävyysvaje.

Kotimaiset riskit liittyvät luottamusilmiöihin ja työmarkkinoihin. Kulutuksen kasvu perustuu vahvaan luottamukseen, joka voi horjua nopeastikin. Valtiovarainministeriön ennusteissa vuosien 2018 ja 2019 sopimusko-rotusten oletetaan olevan hyvin maltillisia. Vuoden 2018 palkankorotuksista neuvotellaan toimialoittain, mikä lisää palkkaennusteen epävarmuutta.

Keskeiset ennusteluvut 2016–2021 (Taloudellinen katsaus, syksy 2017, VM 19.9.2017)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	1,9	2,9	2,1	1,8	1,3	1,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,4	0,9	1,5	1,5	1,8	2,0
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	8,1	7,8	7,5	7,3
Työllisyysaste, %	68,7	69,4	70,1	70,5	70,9	71,2
Rakenteellinen jäämä, % BKT:stä	-1,8	-1,2	-1,4	-1,0	-0,9	-1,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:stä	63,1	62,5	61,9	61,1	60,2	59,9
Valtionvelka, % BKT:stä	47,5	47,7	47,5	46,9	46,3	46,1

1.2.2 Kuntatalous

Kuntatalouden tulos- ja rahoituslaskelma tilastokeskuksen tilinpäätösaineiston ja valtiovarainministeriön Kuntatalousohjelmaan sisältyvän ennusteen mukaisena:

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma vuosina 2016-2021, mrd. €						
Tuloslaskelman erä	2016*	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Toimintatulot	9,49	9,30	9,41	9,55	7,66	7,85
Toimintamenot	-37,27	-36,35	-36,89	-37,63	-18,28	-18,75
Toimintakate	-27,78	-27,05	-27,48	-28,08	-10,62	-10,90
Verotulot	22,10	22,52	22,62	23,31	12,52	12,12
Valtionosuudet	8,83	8,61	8,57	8,30	2,52	2,59
Rahoituserät, netto	0,27	0,26	0,26	0,24	0,31	0,31
Vuosikate	3,42	4,34	3,97	3,78	4,72	4,12
Poistot ja arvonalent.	-2,72	-2,82	-2,92	-3,02	-2,77	-2,87
Satunnaiserät, netto	0,38	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tilikauden tulos	1,08	1,81	1,33	1,04	2,24	1,54
muutos-%:						
Toimintatulot	3,3	-2,0	1,2	1,5	-19,8	2,5
Toimintamenot	1,4	-2,5	1,5	2,0	-51,4	2,6
Verotulot	1,5	1,9	0,5	3,1	-46,3	-3,1
Valtionosuudet	7,2	-2,5	-0,5	-3,2	-69,7	3,1

Vuonna 2017 toimintatuloja ja -menoja sekä valtionosuuksia pienentää perustoimeentulotuen laskutuksen ja maksatuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Talouden paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuukien perusteella.

Kuntaliitto Kommunförbundet Onnistuva Suomi tehdään lähellä
Finlands framgång skapas lokalt Lähete: Vuosi 2016 Tilastokeskus,
19.9.2017/hp Vuosien 2017-2021 arviot VM 19.9.2017

Vuonna 2016 vuosikate riitti kattamaan poistot ja arvonalentumiset. Vaikka kuntatalous kokonaisuutena vahvistui vuonna 2016, kuntien väliset erot ovat suuria. Tilikauden tulos oli negatiivinen noin joka kolmannessa kunnassa (94 kuntaa).

Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma vuosina 2016-2021, mrd. €						
Rahoituslaskelman erä	2016*	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	3,42	4,34	3,97	3,78	4,72	4,12
Satunnaiset erät, netto	0,38	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tulorahoituksen korjauserät	-0,62	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-4,35	-4,65	-4,75	-4,85	-4,39	-4,50
Rahoitusosuudet investointeihin	0,20	0,23	0,25	0,20	0,19	0,19
Investointihyödykkeiden luovutustulot	0,86	0,87	0,90	0,91	0,88	0,88
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,11	0,51	0,09	-0,25	1,12	0,41
Rahoituksen rahavirta						
Antolainojen muutokset	-0,11	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,52	1,64	2,16	2,60	1,39	1,64
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,08	-2,10	-2,20	-2,30	-1,90	-2,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut muutokset	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	0,57	0,00	0,00	0,00	0,56	0,00
Rahavarat 31.12.	5,68	5,68	5,68	5,68	5,74	5,74
Lainakanta 31.12.	18,10	17,63	17,60	17,89	13,98	13,62
Kuntayhtymien lainoja on oletettu siirtyvän maakunnille vuonna 2020 noin 3,4 mrd. euroa ja rahavaroja noin 0,5 mrd. euroa						
 Onnistuva Suomi tehdään lähellä Finlands framgång skapas lokalt 19.9.2017/hp						
Lähteet: Vuosi 2016 Tilastokeskus, Vuosien 2017-2021 arviot VM 19.9.2017						

Lisätietoa Suomen Kuntaliiton verkkosivuilta osoitteesta:

<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/talous/kuntatalouden-tilastot/kuntatalouden-kehitys-vuoteen-2021>

Vuonna 2016 lainakanta nousi 18,1 mrd. euroon, kasvua noin 0,8 mrd. euroa (3,7 %). Asukasta kohden kuntien lainamäärä oli 2 933 euroa/asukas, kun edellisenä vuonna vastaava luku oli 2 835 euroa. Kuntien omavaraisuusaste oli 59,9 %, kun se edellisenä vuonna oli 60,2 %.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu toimintakate vuonna 2016 oli -26,5 mrd. euroa. Se oli 2,1 mrd. euroa kuntien toimintakatetta vahvempi. Konsernien yhteenlaskettu vuosikate parani edellisestä vuodesta 846 miljoonaa euroa ja se oli 2,6 mrd. kuntien vuosikatetta parempi. Kuntakonsernien nettoinvestoinnit olivat yhteensä 5,7 mrd. euroa, joka oli 268 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Yhteenlaskettu lainakanta kasvoi 1,0 mrd. euroa (3,1 %) 33,8 mrd. euroon. Kuntakonsernien lainat olivat asukasta kohden 6 143 euroa.

Vuonna 2017 kuntatalouden tilanne on odotettua parempi erityisesti reippaan yhteisöverokasvun vuoksi. Toimintamenot kehittyvät erittäin maltillisesti kiky-päätösten, kuntatyönantajan eläkemaksun alentumisen ja sopeutustoimien vuoksi. Tilikauden tulos koko kuntataloudessa vahvistuu 2017 ja velkaantumisen kääntyy kuluvana vuonna laskuun. Kuntatalouden kehitysarvion mukaan vuodesta 2018 eteenpäin tulorahoitus kehittyy vaimeasti, menot kasvavat maltillisesti ja tilikauden tulos laskee noin yhden miljardin tuntumaan. Kuntien ja kuntakonsernien investoinnit pysyvät korkealla tasolla. Vahvan käyttötalouden vuoksi toiminnan ja investointien rahavirta pysyy kuitenkin lähellä tasapainoa koko ennustekauden. Kuntien menopaineen arvioidaan helpottuvan sote- ja maakuntauudistuksen myötä vuodesta 2020 alkaen ja velkaantumisen hidastuvan.

Suomen Kuntaliitto selvitti kesäkuussa 2017 hallitusohjelman keskeisimpien kuntatalouteen kohdistuvien toimenpiteiden vaikutuksia. Lisäksi selvitettiin kilpailukykysovimuksen toimeenpanoa ja kuntien omia sopeutustoimia. Saatujen vastausten perusteella hallitusohjelman kuntatalouteen kohdistuvat sopeutustoimet eivät ole edenneet odotetulla tavalla. Vastausten perusteella on arvioitu, että säästötavoitteesta toteutuisi vain noin kolmannes. Sosiaali- ja terveystoimen maksujen korotusten on arvioitu tuottaneen noin 105 milj. euroa lisätuloja kunnille, kun hallituksen arvio oli 150 milj. euroa. Hallitusohjelmaan kirjattujen säästöjen lisäksi kunnissa on lisäksi tehty merkittävästi omia talouden sopeutus päätöksiä.

Kilpailukykysovimuksen arvioitiin alentavan kuntien työvoimakustannuksia lähes 700 milj. eurolla vuonna 2017. Työnantajamaksujen alentamisesta ja lomarahojen leikkauksesta tulevat säästöt toteutuvat välittömäs-

ti, sen sijaan työajan pidennyksestä syntyvän säästön arvioitiin realisoituvan asteittain vuoteen 2020 mennessä. Työajan pidennyksen ei kuitenkaan arvioitu tuottavan säästöä opetussektorilla. Suurin osa Kuntaliiton kyselyn vastaajista arvioi, että vuosityöajan pidennys ei ole tuonut rahamääräisiä säästöjä. Tulosten mukaan vuosityöajan pidennys tuo kuntatalouteen vain vajaan 60 miljoonan euron säästön, kun hallituksen laskennallisen arvion mukaan sen arvioitiin tuovan 190 milj. euron säästöt.

Kuntatalouden kehitysurassa huomioituja hallitusohjelman sopeutustoimenpiteiden säästövaikutuksia on madallettu vuosille 2017–2018 noin 160 milj. eurolla ja asiakasmaksutuloja laskettu noin 50 milj. eurolla aikaisempaan nähden. Sopeutustoimien vaikutuksia on pääasiassa siirretty myöhemmille vuosille. Vuosityöajan pidennyksen on arvioitu pienentävän henkilöstömenoja yhteensä 148 milj. eurolla vuonna 2018 eli aikaisempaa arviota on laskettu alaspäin ja lykätty säästöjä seuraaville vuosille.

Ilman suotuisten työllisyysvaikutusten huomioimista kilpailukykysovimuksen vaikutus on lyhyellä aikavälillä julkista taloutta heikentävä. Vaikutus on kuntatalouden kehitysarviossa noin 100 milj. euroa kuntataloutta heikentävä vuonna 2018. Pidemmällä aikavälillä kilpailukykysovimuksen suotuisat vaikutukset työllisyyteen ja kasvuun hyödyttävät myös kuntataloutta.

1.2.3 Kuopion kaupungin talous

TULOSLASKELMA, kaupunki, taseyksiköt ja liikelaitokset yhteensä M€
(sisältää sisäiset erät)

	TP 2016 *)	TA 2017	Ennuste 2017	Erotus €
Toimintatulot	330,6	319,4	312,2	-7,2
Toimintamenot	-935,6	-920,8	-917,2	3,6
Toimintakate	-605,0	-601,4	-605,0	-3,5
Verotulot	443,8	438,0	451,5	13,5
Valtionosuudet	198,2	197,0	197,3	0,3
Rahoitustuotot ja -kulut	6,7	5,2	5,7	0,5
Vuosikate	43,7	38,7	49,5	10,8
Poistot ja arvonalentumiset	-53,4	-48,8	-50,8	-2,0
Satunnaiset erät	0,8	0,0	0,5	0,5
Tilikauden tulos	-8,9	-10,1	-0,9	9,2
Tilinpäätöserät	0,5	0,2	0,3	0,2
Tilikauden yli-/alijäämä	-8,4	-9,9	-0,5	9,4

*) Juankoski sisältyy TP 2016 lukuihin.

Vuoden 2017 muutettu talousarvio on 9,9 milj. euroa alijäämäinen. Kuluvaan vuoden syyskuun kuukausiseurannan mukaan koko kaupungin tilikauden alijäämäksi muodostuu ennusteen mukaan -0,5 milj. euroa. Tilinpäätösennustetta parantaa verotuloennusteen huomattava korotus talousarvioon nähden, sillä verotuloennuste on 13,5 milj. euroa parempi kuin talousarviossa.

1.3. Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2018

Kuopion strategiaa on uudistettu vuoden 2017 aikana. Strategian valmisteluun ovat osallistuneet keskeisesti uusi valtuusto sekä kaupungin johto. Laadintaan ovat eri vaiheissa osallistuneet myös henkilöstö, kuntalaiset, elinkeinoelämän edustajat sekä muut sidosryhmät. Strategiaprosessi on haluttu tehdä mahdollisimman osallistavasti. Strategiatyö jatkuu sen käytäntöön viemisen osalta. Asetetut tavoitteet tulee kirkastaa mitattavaan muotoon ja toimenpiteiksi sekä kytkeä ne toiminnan ja talouden suunnitteluun.

Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Strategian aikajänne ulottuu vuoteen 2030. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi Kuopion halutaan kehittyvän. Strategia sisältää valintoja; asioita, joissa meidän tulee kaupunkina yhdessä kumppa-

neiden kanssa onnistua, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä.

Strategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutuksen arviointi ja seuranta.

Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Kaupunkikonsernin lisäksi keskeisiä kumppaneita strategian toteuttamisessa ovat yritykset, järjestöt ja yhteisöt sekä tietysti kuntalaiset.

Tähän strategiaosaan on koottu valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa vuonna 2018 toteuttavat tavoitteet. Palvelualuekohtaisissa osissa strategian tavoitteita täsmennetään toimenpiteillä.

Hyvän elämän pääkaupunki

Terveyttä, elinvoimaa ja arjen rikkautta

Kestävästi kasvava miljoonan ihmisen keskus – 200 000 asukasta vuonna 2040.

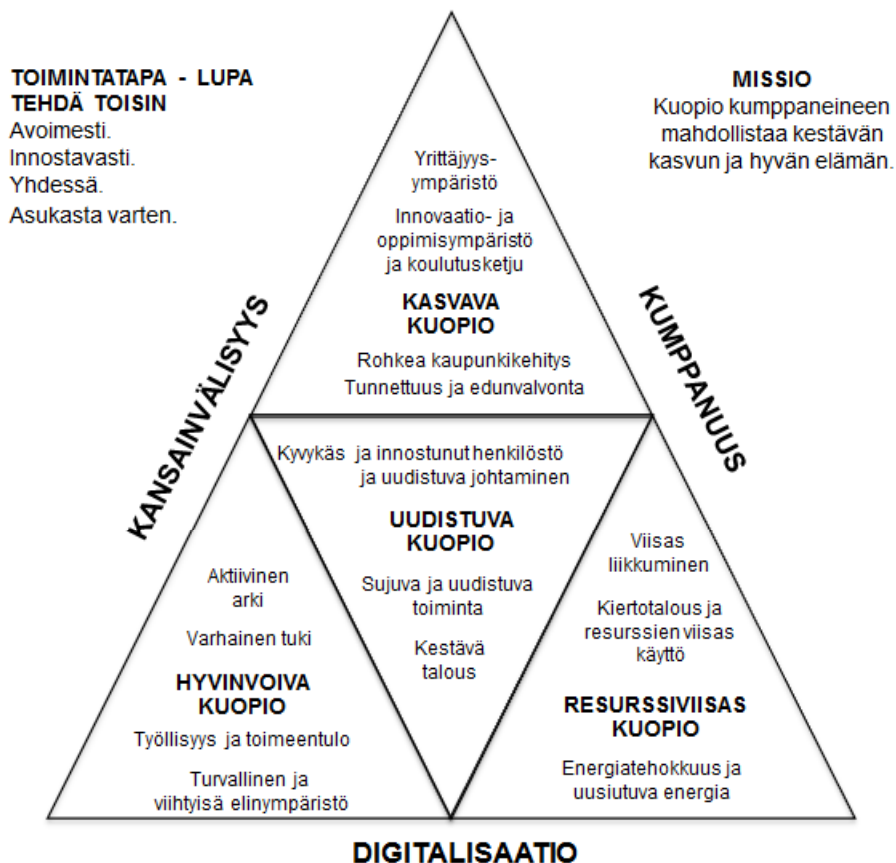
Uudistuva ja kansainvälinen elinkeinoelämä. Paras yritysilmasto.

Savilahti - Euroopan kiinnostavin oppimis- ja innovaatioympäristö.

Suomen nopeimmin kehittyvä kokous-, tapahtuma- ja matkailualue.

Terveys-, ympäristö- ja hyvinvointiosaamisen edelläkävijä.

Ympäristöltään ainutlaatuinen ja innostava. Paras paikka lapsille.

Kuopion strategia löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteesta: <https://www.kuopio.fi/fi/strategia>

1.3.1. Palvelualueille asetetut sitovat tavoitteet

1. KASVAVA KUOPIO		
Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
työpaikkakehitys, liikevaihto, vienti ja palkkasumma, uudet yritykset, yritysystävällisyys	Alkavien yritysten alkuvaiheen rahoituksen turvaamiseksi varten perustetaan pääomasijoitusrahasto. Tuetaan yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Alueelle saadaan houkuteltua uusia investointeja ja pääomia.	Elinvoima- ja konsernipalvelut
Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
oppilaitosten hakijamäärä, tutkimus- ja kehittämisrahoitus	Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista. Jatketaan tulevaisuuden kouluverkoston kehittämistä Toteutetaan koulutuspoliittista ohjelmaa.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Terveystenhuollon palvelualue
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
muuttohalukkuustutkimus, vuorotiheys	Tehdään aktiivista vaikuttamista Kuopion saavutettavuuden parantamiseksi (lentovuorot, asemanseutu, tiehankkeet) ja kansallisen aseman vahvistamiseksi.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue
yhteisten hankkeiden ja palvelujen määrä	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Kaikki palvelualueet
Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan elinvoimaluku	Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue

2. HYVINVOIVA KUOPIO		
Aktiivisuuteen innostava arki		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskertoimet (ns.HYTE-mittarit)	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Kaikki palvelualueet
tilojen monikäyttöisyys	Kehitetään toimintamalli, jossa kaupungin tilat olisivat paremmin asukkaiden ja järjestötoiminnan käytävissä.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Tila-keskus
Varhainen tuki		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset, koulutuspaikan ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, kotona asuvien ikäihmisten osuus	Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avoimuuden tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveysturvan palvelualue
Työllistyminen ja toimeentulo		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
pitkäaikaistyöttömien määrä, nuorisotyöttömien määrä, työmarkkinatuen kuntaosuus, toimeentulotukea saavien osuus	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysryhdytys, eläkeselvitys jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuuskasun pienentämiseksi.	Kaikki palvelualueet
Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
katuturvallisuusindeksi (Poliisi), asuinalueensa turvattomuus kokevien osuus (THL)	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	Kaikki palvelualueet
vanhusten palveluasuntojen määrä	Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö,Jynkkä). Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja oma-leimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Kaikki palvelualueet

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO		
Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
käyttäjien määrä	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Kaikki palvelualueet
lähiruoan/luomuruoan osuus julkisissa hankinnoissa	Edistetään lähiruuan, luomun, kasvisruuan ja kasvusesonkien huomioimista elintarvikkeiden hankinnassa.	Kaikki palvelualueet
rakentamisen jätteiden hyödyntämisen osuus, %	Uusiomateriaalien käyttö ja suunnittelu sisällytetään maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen. Selvitetään keinot vähentää kaupungin rakentamisen ja rakennusten ympäristökuormitusta, mm. sertifioinnin avulla.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Tilakeskus
tilankäytön tehokkuus	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Kaikki palvelualueet
Energiatehokkuus ja uusiutuva energia		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kasvihuonekaasupäästöt	Edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä kaupungin kiinteistöissä Korvataan diesel- ja bensiinikäyttöisen ajoneuvoja sähkö- ja biokaasujoneuvoilla.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Tilakeskus
Viisas liikkuminen		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kaupunkiliikenteen matkustajamäärä, pyöräilyn ja jalankulun osuus tehdyistä matkoista	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämissuunnitelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Kaikki palvelualueet
4. UUDISTUVA KUOPIO		
Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kaupungin www-sivujen ja sosiaalisen median seuraajien määrä sekä asukas- ja sidosryhmäpalaute	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Kaikki palvelualueet
sairauspoissaolot, työtyytyväisyys	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Kaikki palvelualueet
strategian toteutuminen, sosiaalisten kriteereiden hyödyntäminen hankinnoissa	Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteutumista.	Kaikki palvelualueet

Sujuva ja uudistuva toiminta		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
uudet käytänteet/ toimintatavat/ kokeilut	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kaikki palvelualueet
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Kaikki palvelualueet
uudistusten eteneminen	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Kaikki palvelualueet
Kestävä talous		
Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmää.	Kaikki palvelualueet

1.3.2 Liikelaitoksille asetetut sitovat tavoitteet

Kaikkia liikelaitoksia koskevaksi valtuustoon nähden sitovaksi tavoitteeksi asetetaan:

- 1) resurssiviisas toimintatapa ja toimintatavan mahdollistaminen muille
- 2) osallistuminen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn tarjoamalla työpaikkoja tavoitteena työllistyminen kuitenkin yhteisön oman toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen (mittarina vähintään 6 kk:ksi palkattujen pitkäaikaistyöttömien tai pitkäaikaistyöttömyyttä lähestyvien määrä)
- 3) työhyvinvoinnin parantaminen (mittarina sairauspoissaolojen väheneminen)

Kaikkien liikelaitosten odotetaan tukevan kaupungin strategian toteutusta.

Myös näiden tavoitteiden toteutumista seurataan vuosikellon mukaisen raportoinnin yhteydessä.

Liikelaitos	Mittari	Tavoite 2018
Kuopion Vesi Liikelaitos	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot
	Korvaus peruspääomasta	3 780 000 euroa
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	6 000 000 euroa
	Pitkäaikaisten lainojen lyhennys kunnalle	940 000 euroa
	Nettoinvestoinnit	14 200 000 euroa

Liikelaitos	Mittari	Tavoite 2018
Kallaveden Työterveys Liikelaitos	Vuosikate / poistot, % Korvaus peruspääomasta	Vuosikate kattaa poistot 50 000 euroa
	Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon määrä suhteessa sairaanhoitoon	Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus kasvaa suhteessa sairaanhoitoon
Kuopion Kuntateknikka-liikelaitos Mestar	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot
	Korvaus peruspääomasta	255 000 euroa
	Nettoinvestoinnit	669 000 euroa

1.3.3. Konserniyhteisöille asetetut sitovat tavoitteet

Kaikkia konserniyhteisöjä koskevaksi tavoitteeksi asetetaan:

- 1) resurssiviisas toimintatapa ja toimintatavan mahdollistaminen muille
- 2) osallistuminen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn tarjoamalla työpaikkoja tavoitteena työllistyminen kuitenkin yhteisön oman toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen (mittarina vähintään 6 kk:ksi palkattujen pitkäaikaistyöttömien tai pitkäaikaistyöttömyyttä lähestyvien määrä)
- 3) työhyvinvoinnin parantaminen (mittarina sairauspoissaolojen väheneminen)

Kaikkien konserniyhteisöjen odotetaan tukevan kaupungin strategian toteutusta.

Myös näiden tavoitteiden toteutumista seurataan vuosikellon mukaisen raportoinnin yhteydessä.

Kuopion Energia Oy konserni

Tehtävä: Sähkön ja kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Alueen kaukolämmityksen kannattavuusselvityksen raja-arvo	Uusien pientaloalueiden liittymisaste on vähintään kullekin alueelle tehdyn kannattavuusselvityksen raja-arvon mukainen.
Kaukojäähdytyslaitoksen käyttöönotto Savilahti – Harjula -alueella	Kaukojäähdytyslaitoksen rakentaminen (rakennusurakat) on käynnistetty ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2018. Prosessin päälaitetoimittajat ja urakoitsijat on valittu. Vesistöputken asennusurakka on kilpailutettu. Käyttöönotto kesään 2019 mennessä.
Fennovoima Oy:n osakeomistus	Fennovoima Oy:n osakeomistuksesta luovutaan.
Keskijänniteverkon kaapelointiaste	Kuopion Sähköverkko Oy:n toimitusvarmuusinvestointien toteuttaminen siten, että vuoden 2018 loppuun mennessä kaapelointiaste keskijänniteverkoissa on 78,5 % (2017 76,5 %). Kaapelointiasteen kokonaistavoite on 90 % ja asemakaava-alueella 100 %.

Mittari	Tavoite 2018
Sähkökaupan budjetoitu myyntivolyymi ja asiakasmäärä pysyy vähintään 1.1.2017 tasolla.	Menestyminen sähkökaupan muuttuvassa kilpailuympäristössä. Määräaikaisten sopimusten uusimisprosentti on vähintään 80 %. Toteutetaan monipuolisia markkinointitoimenpiteitä ja aktiivista uusasiakashankintaa.
Sähkön toimitusvarmuuden paraneminen valtakunnan verkon häiriötilanteissa	Selvitetään saarekekäyttömahdollisuutta ja varavoimakoneen hankintaa. Osallistutaan puolustusvoimien järjestämään valmiusharjoitukseen 2018. Parannetaan poikkeusolojen valmiutta.
Tilikauden tulos- ja luottokelpoisuuden varmistava omavaraisuusaste.	Vähintään budjetin mukainen tulos ja omavaraisuusaste.
Tulorahoitus kattaa rahoituskustannukset ja Energiakonsernin tulos mahdollistaa pääoman palautuksen omistajalle.	Tuloutus omistajalle korkoina ja pääoman palautuksena vähintään yhteensä 9 M€. Lisäksi sovitaan yhdessä omistajan kanssa osingonmaksupolitiikasta siten, että se myös turvaa yhtiön oman pääoman säilymisen. Perusteita sovelletaan jo vuoden 2017 tilinpäätökseen.

Istekki Oy

Tehtävä: ICT-tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille, Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirille ja Pirkanmaan Sairaanhoidopiirille.

Kaupungin omistus: 32 %

Mittari	Tavoite 2018
Toiminnanohjausjärjestelmän tuotantokäyttö	Efecte-järjestelmä on tuotantokäytössä toiminnanohjauksen ja sisäisen laskennan osalta.
Tuntihintojen pitäminen vuoden 2017 tasolla.	Toiminnan tehostaminen mm. tuottamalla yhteisiä ratkaisuja asiakasomistajillemme. Perustajaosakkaiden ulkopuolisen liikevaihdon määrätietoinen ja kannattava kasvattaminen yli 50 %:iin liikevaihdosta kuitenkin niin, että asema julkisista hankinnoista annetun lain mukaisena hankintayksikön sidosyksikkönä säilyy.
Myyntikate per htv.	Asiantuntijaryhmien projekteille, palvelupyynnöille ja jatkuville palveluille kirjattavan työn osuus on vähintään 70 %.
Asiakkaina olevien maakuntien määrä	Istekin roolin säilyminen ja vahvistuminen maakuntaudistuksessa. Valmistellaan vähintään kolmen maakunnan asiakkuutta Pohjois-Savo, Keski-Suomi ja Pirkanmaa.
Asiakas- ja loppukäyttäjä-tyytyväisyyden arviointitulokset	Asiakastyytyväisyys on parantunut vuoden 2017 tasosta.
Palvelujen laadun arviointitulokset	Tuotamme sovittuja palvelutasoja asiakkaillemme.
Tilikauden tulos ja maksettu osinko	Tilikauden liikevoitto >3 % Yhtiö jakaa omistajilleen osinkoa.

Kevama Oy

Tehtävä: Tuottaa Kuopion kaupungille työhön kuntouttavia ja valmentavia palveluita. Kevama Oy toimii tältä osin sosiaalipalvelujen tuottajana.
Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Tilikauden tulos ja taseen oma pääoma	Talouden kuntoon saattaminen.

Kiinteistö-KYS Oy

Tehtävä: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä niiden vuokraaminen ensisijaisesti KYS:in ja Kuopion kaupungin työntekijöille sekä elinkeinopoliittisin perustein.
Kaupungin omistus: 51 %

Mittari	Tavoite 2018
Asuntokannan käyttöaste	99 % (vuonna 2017 99,9 %)
Asuntojen peruskorjaus	Toteutetaan peruskorjausohjelman mukaisesti
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen
Tilikauden tulos	Positiivinen tilikauden tulos.
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 708 €/asm ²
Omarahoitusosuus perusparannusinvestoinneissa (% perusparannusten kokonaiskustannuksista)	100 %

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan koulu- ja päiväkotirakennuksia
Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Kiinteistöpalvelusopimuksen ehdot	Sopimukseen kuuluvat kiinteistöpalvelut toteutuvat sopimuksen mukaisesti, laatu ja hinta/tehokkuus. Karttulan koulun rakentaminen on käynnissä ja valmistuu heinäkuussa 2018.
Tilikauden tulos	Nollatulos

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan päiväkotirakennuksia
Kaupungin omistus: 90,87 %

Mittari	Tavoite 2018
Kiinteistön kunto	Kiinteistöt pidetään kohtuullisessa kunnossa.
Tilikauden tulos	Nollatulos

Kuopion Pysäköinti Oy

Tehtävä: Harjoittaa pysäköinti- ja liiketoimintaa ja liiketilojen vuokrausta.
Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Toripysäköinnin asiakasmäärät	Toripysäköinnin kävijämäärän kasvattaminen 10% vuoden 2017 tasosta. Se merkitsee 720 000 – 750 000 kävijää vuodessa. (vuonna 2017 n. 660 000 kävijää)
Liiketiloiden käyttöaste	Kauppakeskus Apajan liiketiloiden vuokrausaste on vähintään 90 %. (vuonna 2017 vuokrausaste 90 %)
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos paranee 20 % vuoteen 2017 nähden.
Tilikauden kassavirta	Liiketoiminnan kassavirta on positiivinen 250 000 euroa ennen lainanlyhennyksiä.

Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä

Tehtävä: Ylläpitää kiinteistöä
Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Kiinteistön kunto	Noudatetaan kiinteistön kunnossapidossa pitkän-tähtäimen suunnitelmaa.
Taloudellinen tulos	Nollatulos

Kuhilas Oy

Tehtävä: Palkka-, henkilöstö- ja taloushallinnon palveluiden tuottaminen asiakkailleen sekä niihin liittyvien toimistopalveluiden, asiantuntijapalveluiden ja koulutustoiminnan antaminen.

Kaupungin omistus: 72 %

Mittari	Tavoite 2018
Päivitetty talous- ja palkkahallinnon prosessikuvaukset	Prosessien ja tietojärjestelmien käytön kehittäminen

Mittari	Tavoite 2018
Robottiikan käyttö	Ohjelmistorobotiikan käyttö on aloitettu sekä talous- että palkkahallinnossa
Sopimus kahden uuden asiakkaan kanssa talous- ja palkkahallintopalvelujen tuotannon käynnistämisestä vuoden 2019 alusta	Kahden uuden asiakkaan kanssa on allekirjoitettu talous- ja palkkahallinnon palvelusopimus 30.9.2018 mennessä.
Maakuntauudistus-suunnitelma	Kuhilas toimii aktiivisesti maakuntauudistuksen talous- ja henkilöstöhallinnon valmistelussa tavoitteena olla osana maakunnan talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutuotantoa.
Taloushallintopalvelujen kokonaishinta.	Kokonaispalvelun hinta nousee enintään yhden %:n vuodesta 2017.
Nettotulos	Tulos on positiivinen
Omavaraisuusaste	Omavaraisuusaste > 30

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Tehtävä: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä niiden vuokraaminen Kuopiossa opiskeleville

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Asuntokannan käyttöaste	93 % (2017 87,6 %)
Kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelma	Toteutetaan PTS korjaussuunnitelmaa
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen
Tilikauden tulos	Positiivinen tulos
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 532 €/asm ²

Niiralan Kulma Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018
Asuntokannan käyttöaste	98,1 % (2017 98,4 %)
Asuntojen rakennuttaminen	Rakennutetaan asuntoja vuosille 2017 – 2023 laaditun päivitetyn rakennuttamisohjelman mukaisesti.
Eritysryhmien käytössä olevien asuntojen määrä.	Toteutetaan erityisryhmille asuntoja omistajan kanssa yhteistyössä asiakkaiden tarpeen mukaisesti.

Mittari	Tavoite 2018
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen
Tilikauden tulos	Positiivinen tulos
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 557 €/asm ²
Omarahoitusosuus peruskorjausinvestoinneista (% peruskorjausten kokonaiskustannuksista).	15 %

Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Tehtävä: ammattikorkeakoululaissa määriteltyjen tehtävien hoitaminen

Kaupungin omistus: 51 %

Mittari	Tavoite 2018
Nuorten tutkinto-opiskelijoiden ensisijaiset hakijat / aloituspaikat	Tavoite 3 ensisijaista hakijaa per aloituspaikat
Opintojen keskeyttäneiden määrä	Keskeyttäneiden määrä enintään 10 %
Suoritettut perustutkinnot	1050
Suoritettut YAMK-tutkinnot	70
55 opintopistettä suorittaneiden osuus	60 %
Toiminnan siirtymisen kustannukset ja toiminnan jatkuminen keskeytyksettä.	Taloudellinen ja onnistunut siirtyminen Savilahden kampukselle, siirtymisestä ei aiheudu arvioitua suurempia kustannuksia ja toiminta jatkuu sujuvasti keskeytyksettä.
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos 1 milj. €

Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä (Servica)

Tehtävä: Tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille ja P-S Sairaanhoidopiirille

Kaupungin omistus: 51 %

Mittari	Tavoite 2018
Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyys paranee 0,2 % vuodesta 2017.
Sairas- ja tapaturmapoissaolo-%	2 poissaolopäivää / hlö pienempi kuin vuonna 2017.
Liikevaihto / henkilöstökustannukset	Henkilöstökustannukset suhteessa liikevaihtoon enintään 51,5 % (toteuma 9/2017 51,5 %).

Mittari	Tavoite 2018
Sopimuslaadun toteutuminen	Palvelujen laatupoikkeamien väheneminen.
Päätyvien sopimusten tilalle uudet allekirjoitetut puite- ja palvelusopimukset	Puitesopimukset vuosille 2019-2023 neuvotellaan keväällä 2018 ja palvelusopimukset syksyllä 2018.
Toimintakate-%	Toimintakate on vähintään 7 % liikevaihdosta. (oikaistu toteuma 9/2017 7,0 %).
Liikevaihto per tehty työpanos (HTV3 = tunnusluku, jossa kokonaistyöajasta on vähennetty kaikki poissaolot, sairaudet, lomat koulutuspäivät, työlomat, vuorotteluvapaat yms.)	Liikevaihto per tehty työpanos 99 000 € (parannusta vuodesta 2017 noin 1,5 %).
Liikevaihdon kasvu omistajille (lisäpalvelut)	Uutta liikevaihtoa omistajille, tavoite 800 000 €.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Tehtävä: Tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille ja muille jäsenkunnille
Kaupungin omistus: 53 %

Mittari	Tavoite 2018
Tilikauden ylijäämä	2.000.000 €.
Hoitojaksot	45 000 – 48 000 hoitojaksoa
Hoitopäivät	171 000 – 175 000 hoitopäivää
Leikkaukset	21 000 – 23 000 leikkausta
Avohoidon käynnit	495 000 – 520 000 avohoidon käyntiä

1.3.4. Kuopion kaupunkikonsernin olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit

Kaupunkikonserni valmistautuu tulevaan maakuntaudistukseen, jonka on määrä toteutua 1.1.2020. Lain-säädäntö ei ole vielä valmis. Istekki Oy konsernin ICT-palvelujen ja Kuhilas Oy konsernin talous- ja henkilös-töhallinnon palvelujen tuottajana osallistuvat aktiivisesti tulevan maakunnan oman toimialansa palvelutuo-tannon valmisteluun. Pohjois-Savon Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja kaupunki valmistelevat yhdessä omis-tamansa Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän Servican yhtiöittämistä. Valmistelun tarve perus-tuu siihen, että tämän hetkisen tiedon mukaan liikelaitoskuntayhtymän omistajana ei voi olla maakunta.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymällä on meneillään merkittävä Kuopion Yliopistollisen Sairaalan peruskorjausinvestointiohjelma, joka rahoitetaan velalla. Tämä kasvattaa konsernivelkaa.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy valmistelee uusien toimitilojen hankintaa Savilahden alueelta, kampus 2020 -nimellä. Valmistelua tehdään yhdessä Savon koulutuskuntayhtymän kanssa. Yhtiön käyttöön tulevien tilojen alustava kustannusarvio on noin 26 M€, joka toteutetaan yhtiön omin varoin.

1.4. Talousarvion ja taloussuunnitelman perustelut

1.4.1 Talousarvio ja taloussuunnitelma

TULOSLASKELMA, koko kaupunki, milj. €

(sisältää sisäiset erät)

	TP 2016*	TA 2017	TPE 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatulot	330,6	319,4	312,2	317,0	332,5	338,5	343,8
Toimintamenot	-935,6	-920,8	-917,2	-939,7	-949,1	-955,7	-965,3
Toimintakate	-605,0	-601,4	-605,0	-622,7	-616,6	-617,2	-621,5
Verotulot	443,8	438,0	451,5	457,5	467,0	476,5	485,5
Valtionosuudet	198,2	197,0	197,3	195,4	193,4	191,5	189,6
Rahoitustuotot ja -kulut	6,7	5,2	5,7	6,4	6,4	6,4	6,4
Vuosikate	43,7	38,7	49,5	36,6	50,3	57,2	60,0
Poistot ja arvonalentumiset	-53,4	-48,8	-50,8	-49,2	-54,5	-57,3	-60,0
Satunnaiset erät	0,8	0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	-8,9	-10,1	-0,9	-12,6	-4,2	-0,1	0,0
Tilinpäätöserät	0,5	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Tilikauden yli-/alijäämä	-8,4	-9,9	-0,5	-12,4	-4,1	0,1	0,2

*Juankoski sisältyy TP 2016 lukuihin

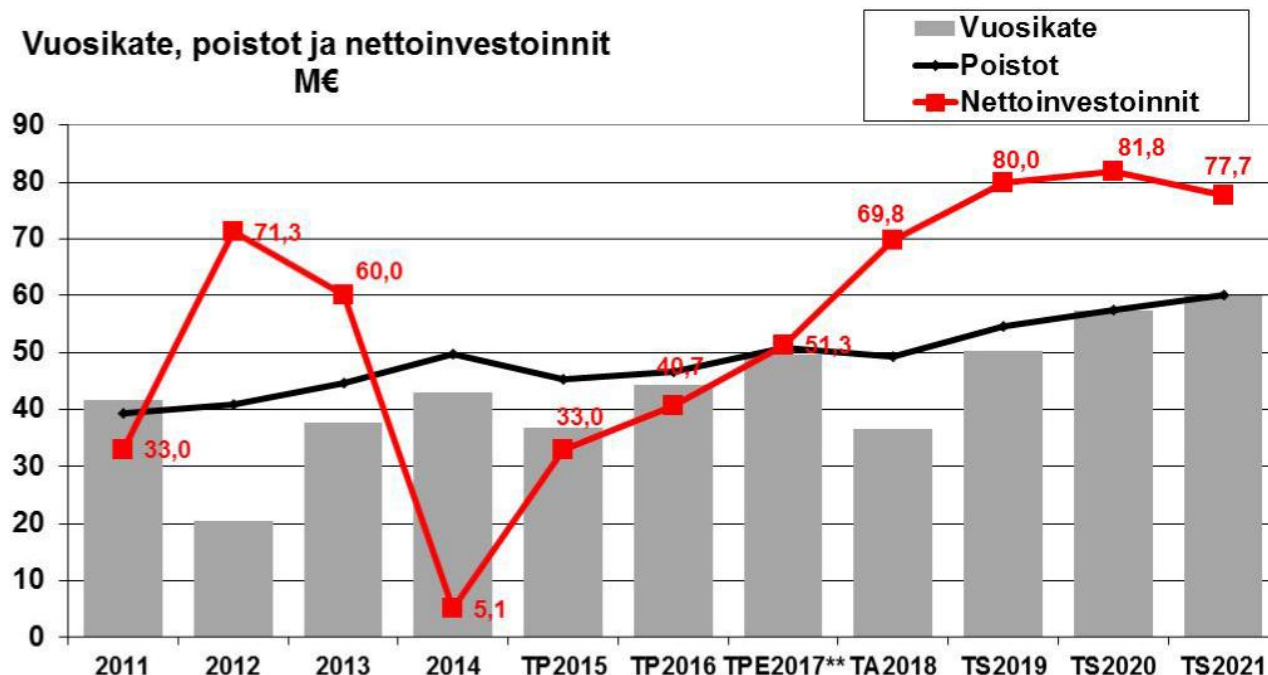
Talousarvioehdotuksessa koko kaupungin toimintakate on -622,7 milj. euroa. Toimintakate heikkenee 21,3 milj. euroa (3,5 %) vuoden 2017 muutetun talousarvion toimintakatteeseen nähden. Tilinpäätösennusteen nähden toimintakate heikkenee 17,8 milj. euroa (2,9 %). Vuosikate on 36,6 milj. euroa. Vuosikate on 2,1 milj. euroa heikompi kuin kuluvan vuoden muutetussa talousarviossa ja 12,9 milj. euroa heikompi kuin kuluvan vuoden tilinpäätösennusteessa. Vuoden 2018 talousarvioehdotus on koko kaupungin osalta alijäämäinen -12,4 milj. euroa, kun syyskuun kuukausiraportoinnin tilinpäätösennusteessa päädytään kuluvana vuonna 0,5 milj. euron alijäämään.

Taloussuunnitelmavuosina vuosikate paranee suunnitelmakauden aikana siten, että suunnitelmakauden lopulla vuosikate on 60 milj. euroa. Tuolloin vuosikate kattaa poistot. Tilikausi on suunnitelmakauden lopulla ylijäämäinen 0,2 milj. euroa.

Talousarviovuonna bruttoinvestoinnit ovat 86,2 milj. euroa. Suurimmat investoinnit ovat Kuopion musiikki-keskuksen perusparannus 7,5 milj. euroa, Tuomikujan päiväkodin rakentaminen 3,2 milj. euroa ja Lippumäen tekojäärädan rakentaminen 3,1 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuosina bruttoinvestoinnit ovat keskimäärin 87 milj. euroa.

Kaupunki ei kykene rahoittamaan investointeja tulorahoituksella vaan niitä joudutaan rahoittamaan ainakin osittain velalla ja omaisuuden myynnillä. Kaupungin lainakanta kasvaa 37,1 milj. eurolla vuonna 2018. Lainakanta on vuoden 2018 lopussa 384,6 milj. euroa, 3.201 €/asukas.

Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit M€

**) Juankosken kuntaliitos 1.1.2017.

1.4.2 Toimintatulot ja toimintamenot

Talousarvioehdotuksessa koko kaupungin toimintatulot ovat 317 milj. euroa, ne ovat 2,4 milj. euroa (0,8 %) kuluvan vuoden muutettua talousarviota pienemmät. Tilinpäätösennusteeseen nähden toimintatulot sen sijaan ovat 4,7 milj. euroa suuremmat.

Kuntien yhdistyessä valtio maksaa kolmena vuonna yhdistymisavustusta, joka käsitellään kirjanpidossa käytötalouden toimintatulona. Kuopion ja Juankosken kaupunkien yhdistyessä yhdistymisavustus on yhteensä 2,7 milj. euroa vuosina 2017–2019 valtioneuvoston päätöksen mukaan. Em. summaan sisältyy yhdistymisavustuksen lisäosaa yhteensä 0,72 milj. euroa. Lisäksi maksetaan valtionosuuksien vähenemisen korvauksia vuosina 2017–2019 vuosittain 0,2 milj. euroa. Vuonna 2018 maksettava yhdistymisavustus on suuruudeltaan reilut 1 milj. euroa.

Talousarvioehdotuksessa koko kaupungin toimintamenot ovat 939,7 milj. euroa, mikä on 18,9 milj. euroa (2 %) suurempi kuin kuluvan vuoden muutetussa talousarviossa. Tilinpäätösennusteeseen nähden toimintakulut kasvavat 22,5 milj. euroa (2,5 %).

Kilpailukyky sopimuksen mukaiset kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.2.2017–31.1.2018. Talousarviossa palkkoihin ei ole budjetoitu korotuksia. Palvelualueiden tuli valmistelussaan huomioida kilpailukyky sopimuksen vaikutukset.

Kuntatalouden kehitysurassa huomioituja hallitusohjelman sopeutustoimenpiteiden säästövaikutuksia on madallettu vuosille 2017–2018 noin 160 milj. eurolla siirretty myöhemmille vuosille. Vuosityöajan pidennyksen on arvioitu pienentävän henkilöstömenoja yhteensä 148 milj. eurolla vuonna 2018 eli aikaisempaa arviota on laskettu alaspäin ja lykätty säästöjä seuraaville vuosille. Työnantajamaksujen alennuksen vaikutus nousee reiluun 400 milj. euroon vuoden 2018 tasolla, josta lisäsäästö vuodelle 2018 on 140 milj. euroa.

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksujen arvioidaan laskevan ensi vuonna yhteensä 1,25 prosenttiyksiköllä 25,30 prosenttiin maksun perusteena olevasta palkkasummasta. Osa maksualennuksista aiheutuu kilpailukyky sopimuksesta ja osa taloustilanteen paranemisesta. Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksu prosentiksi arvioidaan 0,87 prosenttia, kun kuluvana vuonna maksu on 1,08 %. Myös työnantajan työttömyysvakuutusmaksu laskee ennusteen mukaan 0,7 prosenttiyksikköä 2,6 prosenttiin. Myös keskimääräinen Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu laskee ensi vuonna, sillä maksun ennakoidaan laskevan 21,95 prosentista 21,60 prosenttiin. Valtion eläkejärjestelmän kuntasektoria koskevan Kevan ennusteen mukaan kuntatyönantajan maksu laskee 16,99 prosentista 16,78 prosenttiin vuonna 2018. Muut henkilösivukulut budjetoidaan

3,97 prosentin mukaisesti. Tämä muodostuu siten, että sairausvakuutusmaksuksi oletetaan 0,87 %, työttömyysvakuutusmaksuksi 2,6 % ja tapaturmavakuutusmaksuksi 0,5 %.

Koko kaupungin henkilöstömenot ovat 321,3 milj. euroa, se on 1,1 milj. euroa (0,4 % %) enemmän kuin kuluvan vuoden muuetetussa talousarviossa. Koko kaupungin palveluiden ostoihin on varattu 426,4 milj. euroa, mikä on 13,6 milj. euroa (3,3 %) suurempi kuin kuluvan vuoden muuetetussa talousarviossa.

Kuopion kaupungin erikoissairaanhoidon toimintakulut talousarviossa ovat 166,4 milj. euroa, kasvua kuluvan vuoden talousarvioon on 3,5 milj. euroa (2,1 %).

Tilakeskuksen sisäisiin vuokriin kohdistui yhteensä 0,85 %:n eli 0,6 milj. euron korotuspaine. Palvelualueiden käytössä olevat tilojen vuokrat on tarkasteltu kiinteistökohtaisesti, eikä vuokriin sisälly yleiskorotusta. Tilakeskuksen sisäisiin vuokriin kohdistui yhteensä 0,85 %:n eli 0,6 milj. euron korotuspaine. Ulkoa vuokrattujen kohteiden vuokramuutokset toteutuvat voimassa olevien vuokrasopimusehtojen mukaisesti.

1.4.3 Verotulot

Verotulot 2017

Kuluvana vuonna kuntien verotulojen kehitys on ollut odotettua parempaa. Kunnallisveron odotettua parempi kehitys johtuu pääosin palkkasumman kasvusta, joka tulee olemaan jopa yli 2 prosenttia. Yhteisöveron tilitykset ovat 20 % kasvussa viime vuoteen verrattuna. Pääosa positiivisesta kehityksestä johtuu verovuoteen 2016 kohdistuvista ennakontäydennysmaksuista, mutta myös kuluvan vuoden ennakoverot ovat nousseet yleisen taloudellisen kehityksen seurauksena. Koko maassa verotilitysten määräksi on Suomen Kuntaliitto arvioinut 22,5 mrd. milj. euroa, mikä on 400 milj. euroa (1,8 %) enemmän kuin vuonna 2016.

Syyskuun kuukausiraportissa verotulojen määräksi on arvioitu 451,5 milj. euroa, kasvua 7,6 milj. euroa (1,7 %) vuoteen 2016 nähden. Toteutumaennuste on 13,5 milj. euroa suurempi kuin talousarviossa. Ennusteessa kunnallisveron tuottoarvio on 387,2 milj. euroa, mikä on 8,8 milj. euroa suurempi kuin talousarviossa. Kunnallisveron tuottoarvioita on korotettu kuluvan vuoden kertymiin ja vuoden 2016 verotukseen perustuen. Yhteisöveron tuottoarvio on 26 milj. euroa, tuottoarvio 4,9 milj. euroa talousarviota suurempi. Yhteisöveron tuottoa nostaa yksittäinen täydennysmaksu ja kuluvan vuoden tuottojen kehitys. Kiinteistöverotuottoarvio on 38,3 milj. euroa, lähes talousarvion mukaisesti.

Verotulot 2018

Kuntaliiton arvion mukaan kuntien verotilitysten arvioidaan olevan vuonna 2018 yhteensä 22,6 mrd. euroa, mikä on 130 milj. euroa (0,6 %) enemmän kuin kuluvana vuonna. Kunnallisverotuloja arvioidaan kertyvän 18,9 mrd. euroa, se on 50 milj. euroa (0,3 %) kuluvaan vuoteen verrattuna. Yhteisöverotuotoksi arvioidaan 1,9 mrd. euroa, se on lähes samalla tasolla kuin kuluvana vuonna ja kiinteistöverotuotoksi 1,9 mrd. euroa, vajaat 100 milj. euroa (5,1 %) enemmän kuin vuonna 2017. Vuoden 2018 verotulokertymää pienentävät edelleen kilpailukyky sopimuksen vaikutukset ja hallituksen veronkevennyspaketti.

Kilpailukyky sopimuksessa sovittiin palkansaajien maksuihin liittyvistä muutoksista vuosina 2017–2020. Maksujen muutokset alentavat kunnallisverotuloja vuonna 2018 reilulla 100 miljoonalla eurolla vuoteen 2017 verrattuna. Näiltä osin veromenetyksiä hallitus ei kompensoi kunnille, kuten ei tehnyt vuoden 2017 osalta. Tämän vaikutus Kuopion kaupungille on noin 2 milj. euroa. Kiinteistöverotukseen jo hallitusohjelmassa vuodelle 2018 päätetyt muutokset eivät edellytä muutoksia kaupungin kiinteistöveroprosentteihin. Hallituksen budjettiriihessä päättämät veroperustemuutokset puolestaan kompensoidaan kunnille valtionosuuksissa.

Hallitus on päättänyt varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta vuodesta 2018 lähtien. Tästä kunnille aiheutuvia tulonmenetyksiä ja lisäkustannuksia kompensoidaan kunnille. Kompensaatiosta suurimman erän muodostaa kuntien yhteisöveron jako-osuuden korottaminen 60 miljoonan euron edestä. Loppuosa kompensatiosta toteutetaan korottamalla peruspalvelujen valtionosuutta 25 miljoonalla eurolla. Em. kompensatioiden tulolisäykset ovat yhteensä 1,4 milj. euroa. Kasvun ja oppimisen palvelualueella on vähennetty varhaiskasvatusmaksutuloja 1,4 milj. euroa ko. maksujen alentamisen johdosta.

Talousarvioehdotuksen verotuloarvio on 457,5 milj. euroa, mikä on 6 milj. euroa (1,3 %) suurempi kuin kuluvan vuoden verotuloennuste. Verotuloennuste on 7,4 milj. euroa korkeampi kuin Kuntaliiton kuntakohtainen verotuloennuste lokakuussa. Verotuloennuste perustuu tietoihin kansantalouden ja kuntatalouden kehityksestä vuosina 2017 ja 2018 sekä tilastotietoihin Kuopion kaupungin tilanteesta. Talousarvioehdotus perustuu kaupunginvaltuuston 23.10.2017 päättämiin veroprosentteihin:

- tuloveroprosentti 20,5 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,52 %
- muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,0 %.

Yhteenvedo verotulojen kehitymisestä on koottu seuraavaan taulukkoon:

	TP	TP	TP	TA	TPE	TA	Muutos
Verotulot (milj. euroa)	2014*	2015	2016**	2017	2017	2018	%
Kunnallisvero	362,3	369,4	385,1	378,4	387,2	392,2	1,3
Yhteisövero	19,7	21,8	21,1	21,1	26,0	26,0	0,0
Kiinteistöveron tuotto	34,4	38,2	37,6	38,5	38,3	39,3	2,6
Verotulot yhteensä	416,4	429,4	443,9	438,0	451,5	457,5	1,3

* sisältää myös Maaningan verotulot

** sisältää myös Juankosken verotulot

1.4.4 Valtionosuudet

Valtionosuudet 2017:

Ministeriöiden päätösten mukaan peruspalvelujen valtionosuus sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus ovat yhteensä 197,7 milj. euroa. Tämä on 0,7 milj. euroa enemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Ennakkotiedon mukaan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet tulevat olemaan 0,4 milj. euroa pienemmät kuin vuoden vaihteen opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksessä. Tällöin valtionosuusennuste on 197,3 milj. euroa, 0,3 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Valtionosuudet 2018:

Laskennallisiin valtionosuuksiin osoitetaan yhteensä 9,4 mrd. euroa vuonna 2018. Vähennys edelliseen vuoteen verrattuna on 135 milj. euroa (1,4 %). Peruspalvelujen valtionosuus on 8,5 mrd. euroa (-1,7 %) sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus 0,9 mrd. euroa, se on samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntien talouteen on noin 129 miljoonaa euroa kuntataloutta heikentävä.

Suurimmat muutokset valtionosuusrahoituksessa johtuvat kilpailukyky sopimuksesta (-119 milj. euroa) ja valtionosuuslain mukaisesta kustannustenjaon tarkistuksesta (-177 milj. euroa). Kuntien veromenetyksen kompensatio puolestaan lisää valtionosuutta talousarvioesityksen mukaan 131 milj. euroa vuonna 2018.

Kilpailukyky sopimuksen johdosta kuntien valtionosuutta leikattiin 356 milj. euroa (-64 €/as) vuonna 2017. Sopimukseen sisältyvän työajan pidentämisen arvioidaan tuottavan kunnissa lisää säästöjä vuonna 2018, mistä johtuen valtionosuudesta leikattava euromäärä kasvaa vuonna 2018 yhteensä 468 milj. euroon (-85 euroa/as). Uutta kilpailukyky sopimuksesta johtuvaa leikkausta tulee siis 21 euroa asukasta kohden (yht. 119 milj. euroa) vuonna 2018.

Vuodesta 2015 alkaen valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus on tehty joka vuosi. Vuodelle 2018 tehtävän kustannustenjaon tarkistuksen pohjana ovat kuntien todelliset kustannukset valtionosuuteen oikeuttavissa tehtävissä vuonna 2015. Kustannustenjaon tarkistuksesta johtuen valtionosuus alenee yhteensä noin 177 miljoonaa euroa. Vaikutus on jokaisessa kunnassa erisuuruinen, sillä laskennalliset kustannukset vaihtelevat kunnittain.

Hallituksen budjettiriihessä päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille valtionosuuksissa. Kompensoitava määrä on 131 miljoonaa euroa. Tämä lisää Kuopion kaupungin saamia valtionosuuksia noin 2,6 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuksissa on otettu huomioon varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kom-

pensointi valtionosuusjärjestelmän kautta (+25 milj. euroa) ja tehtävien ja velvoitteiden muutokset (mm. erikoissairaanhoidon tehostaminen, omais- ja perhehoidon kehittäminen, vanhuspalveluiden henkilöstömitoituksen tarkistaminen).

Vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa valtionosuuksien määrä on yhteensä 195,4 milj. euroa, mikä on 2 milj. euroa alhaisempi kuin kuluvan vuoden tilinpäätösennusteessa. Valtionosuudet on budjetoitu Kuntaliiton ennakkolaskelman perusteella.

Yhteenvedo valtionosuuksista vuosittain on koottu seuraavaan taulukkoon:

	TP	TP	TP	TA	TPE	TA	Muutos
Valtionosuudet (milj. euroa)	2014*	2015	2016**	2017	2017	2018	%
Peruspalvelujen valtionosuus	171,4	171,8	205,0	200,8	201,1	198,9	-1,1
siitä kuntien välinen verotulojen tasaus	0,9	22,4	27,6	31,3	31,2	32,5	4,2
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionos.	-11,6	-7,6	-6,8	-3,8	-3,7	-3,5	-5,4
Valtionosuudet yhteensä	159,8	164,2	198,2	197,0	197,4	195,4	-1,0

* sisältää Maaningan valtionosuudet

** sisältää Juankosken valtionosuudet

1.4.5 Henkilöstö

Yleistä

Kilpailukyky sopimuksen mukaisesti julkisen sektorin lomarahoja leikataan 30 prosenttia sopimuskauden 2014 - 2016 tasosta. Lomarahojen leikkaamisesta on sovittu erillisessä virka- ja työehtosopimuksessa. Lomarahojen leikkaus koskee 1.2.2017 – 30.9.2019 maksettavia lomarahoja. Lomarahojen leikkauksella rahoitetaan kaikkien työnantajien sosiaaliturvamaksujen alentaminen. Lomarahojen vähennys on huomioitu vuoden 2018 talousarvion valmistelussa. Kilpailukyky sopimuksen mukaisesti vuosittaista työaikaa on pidennetty 24 tuntia vuosittaista ansiotasoa muuttamatta.

Nykyiset kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 31.1.2018 saakka. Kunnallisen työmarkkinalaitoksen mukaan syksyllä 2017 alkavalla liittokierroksella keskeisiä kysymyksiä ovat mm. tulevan sopimuskauden pituus, kustannustaso ja tekstimuutokset. Kuntatyönantajien tavoitteena on työrauhan turvaaminen kustannusrakenteeltaan hyvin maltillisilla, työllisyyttä ja tuloksellisuutta edistävillä sopimuksilla. Koska sopimusneuvottelut ovat kesken, vuoden 2018 talousarviossa ei ole arvioitu mahdollisia palkkojen sopimuskorotuksia.

Henkilöstöjohtamisen keskeisenä tavoitteena on muuttuvassa toimintaympäristössä varmistaa henkilökunnan hyvinvointi, osaaminen ja motivaatio. Strategisessa johtamisessa korostuu henkilökunnan työhyvinvoinnin johtaminen. Henkilöstöjohtamisen painopistealueita ovat vuonna 2018 työhyvinvoinnin kehittäminen, osaamisen vahvistaminen ja ennakoiva henkilöstösuunnittelu.

Yhteistyö ja vuorovaikutus

Henkilöstön motivaatio ja yleinen hyvinvointi ovat avainasemassa organisaation menestyksessä. Henkilöstön työhyvinvointi on strateginen menestystekijä. Tarvitaan uusia toimintatapoja ja panostusta työilmapiiriin. Työhyvinvoinnin edistäminen vaatii ennen kaikkea johdon, esimiesten ja työntekijöiden yhteistyötä. Tarvitaan parempaa johtamista, arjen tekoja, tunneosaamista, koska johtaminen on parhaimmillaan toimivaa vuorovaikutusta esimiehen ja työntekijän kesken.

Työhyvinvoinnin kehittäminen koostuu useista eri osatekijöistä ja erityisen tärkeää on koko henkilökunnan osallistaminen, koska usein toimenpiteet koskevat nimenomaan henkilöstöä. Työntekijän vastuulla on se, että työntekijöillä on terveellinen ja turvallinen työympäristö. Myös työntekijä on vastuussa oman itsensä kehittämisestä sekä työyhteisön toimivuudesta ja työilmapiiristä.

Myös työterveyshuollon tiivis ja järjestelmällinen yhteistyö on erityisen tärkeää. Työtä on tehtävä määrätietoisesti, jotta työkyvyttömyyden ja ennenaikaisen eläköitymisen kustannuksia saadaan alennettua. Painopistettä on siirrettävä sairaanhoidosta ennaltaehkäisevään suuntaan.

Työhyvinvoinnin parantaminen

Työhyvinvointia voidaan parantaa useilla eri toimenpiteillä. Työntekijän tulee panostaa työergonomiaan, esimiestyön ja työyhteisötaitojen kehittämiseen. Työmenetelmiä ja työilmapiiriä kehitetään yhdessä henkilöstön kanssa, henkilökunta osallistetaan entistä vahvemmin työyhteisön dynamiikan parantamiseen. Lisätään työelämän joustoja mm. suosimalla osa-aikatyötä ja etätyötä. Työvuorosuunnittelussa otetaan huomioon työhyvinvointi, terveys ja työssä jaksaminen. Työyksiköihin laaditaan työhyvinvointisuunnitelmat, joissa määritellään työyhteisön kehittämisen kohteet, toimenpiteet, vastuut ja aikataulu. Yksilökehitys- ja ryhmäkehityskeskustelukäytäntöä muutetaan joustavampaan suuntaan. Kehityskeskustelun yhteydessä työntekijälle laaditaan tarvittaessa esimiehen johdolla yksilöllinen työhyvinvointisuunnitelma, jossa painopistealueena on mm. työhön paluun tukeminen. Työhyvinvointiin ja henkilöstöhallintoon liittyvät yhteiset toimintamallit ja ohjeet päivitetään ajan tasalle.

Palvelualueiden on yhdessä Kallaveden työterveyden kanssa järjestettävä 1-2 kertaa vuodessa esimiehille työkykyfoorumi, jossa käydään yhteinen keskustelu työyhteisöjen tilanteesta ja etsitään keinoja työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Kaupunki hakee erillistä ESR-rahoitusta työhyvinvointihankkeeseen, jonka tavoitteena on työhyvinvoinnin vahvistaminen työyksiköissä. Tavoitteena on saada rahoitus 2,5 - 3 vuotiseen hankkeeseen, jonka kustannusarvio on 350.000 – 400.000 euroa. Mikäli hankesuunnitelma hyväksytään, siihen on mahdollista saada ESR-rahoitusta 70 prosenttia, jolloin kaupungin omarahoitusosuudeksi jäisi 400.000 euron kustannusarviolla 30.000 euroa vuonna 2018 (8 kk) ja sitä seuraavina kahtena vuonna kunakin 45.000 euroa.

Vuonna 2018 henkilöstön kehittämisen määrärahoihin on varattu 150 000 euron ylimääräinen panostus työhyvinvoinnin edistämiseen. Myös keskitetyn koulutuksen määrärahoja käytetään työhyvinvoinnin edistämiseen.

Kaupunginvaltuusto on valtuustoseminaarissa kiinnittänyt huomiota kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin parantamiseen. Tavoitteena on vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 2 pv/htv verrattuna vuoden 2017 tilinpäätökseen, joka laskennallisesti merkitsee henkilöstömenoissa noin 1,7 milj. euron vähenemistä, tavoitteeksi vuoden 2018 talousarvioon on sisällytetty tästä 1,1 milj. euroa. Kaupunki asettaa selkeän vähimmäistavoitteen erityisesti niihin avainprosesseihin, joissa sairauspoissaolot ylittävät kaupungin vuoden 2017 tilinpäätöksen (17,1 pv/htv syyskuu 2017) keskiarvon. Tehostetut tukitoimenpiteet kohdistetaan kyseisiin avainprosesseihin. Myös niiden työyksiköiden, joissa sairauspoissaolot ovat alle keskiarvon sekä liikelaitosten ja taseyksiköiden tulee kiinnittää jatkuvaa huomiota työhyvinvoinnin kehittämiseen.

Sairauspoissaolot johtuvat tuki- ja liikuntaelinten, mielenterveyteen ja käyttäytymiseen liittyvistä ja hengitystiesairauksista johtuvista syistä. Sen vuoksi työnantajan tulee panostaa erityisesti työergonomiaan, työilmapiirin kehittämiseen sekä terveellisiin ja turvallisiin työtiloihin.

Sairauspoissaolojen määrän kehitystä seurataan tarkemmin yksilö- ja työyhteisötasolla. Työhyvinvoinnin tilannetta selvitetään työtyytyväisyyskyselyllä.

Työsuojelutoiminta

Työsuojeluvaltuutettujen vaali käydään syksyllä 2017, ja uudet työsuojeluvaltuutetut aloittavat nelivuotiskauden vuoden 2018 alusta lukien. Jatkossa kaupungilla on 8 päätoimista työsuojeluvaltuutettua ja 1 osa-aikainen valtuutettu aikavapautuksella. Jatkossa toiminnan painopiste on oltava ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Palvelualueille tulee työhyvinvointitoimikuntien sijaan työsuojelutoimikunnat, jotka kokoontuvat vähintään neljä kertaa vuodessa.

Koulutus

Keskitetyssä koulutusohjelmassa yhdeksi painopistealueeksi otetaan työhyvinvointi- ja työsuojelukoulutus. Esimiehet kannustetaan osallistumaan koulutuksiin ja osallistumista seurataan.

Henkilöstön osaamista vahvistetaan keskitetyllä koulutuksella. Palvelualueiden vastuulle jää substanssiosaamisen varmistaminen. Lisäksi organisaation kaikkien tasojen esimiesosaamista ja henkilöstön osaa-

mista lisätään ja parannetaan perehdyttämisen, projektien, mentoroinnin ja tehtäväkierron avulla. Osaamis- tarvetta arvioidaan vuosittain ja se voidaan tehdä esimerkiksi kehityskeskustelun yhteydessä. Kaupunkit- asoisesti on määriteltä koko henkilöstöä koskevat osaamis- ja esimiesosaamisvaatimukset. Substans- siosaamiset on määriteltä kotihoidossa, sairaalapalveluissa, terveydenhoidossa ja opetustoimessa. Osa- misvaatimuksia- ja tarpeita käytetään hyödyksi mm. keskitettyä koulutusohjelmaa rakennettaessa.

Osaamistarvetta arvioidaan vuosittain KuntaHR- järjestelmän osaaminen osiossa, jossa on määriteltä kau- punkitasoisesti koko henkilöstöä koskevat osaamis- ja esimiesosaamisvaatimukset. Lisäksi järjestelmässä on käytössä keskeisimmät substanssiosaamiset (kotihoito, sairaalapalvelut, terveydenhoito, opettajat). Osaamisen arviointia voidaan tehdä esimerkiksi kehityskeskustelun yhteydessä. Keskitettyä koulutusohjel- maa rakennettaessa käytetään apuna KuntaHR-järjestelmästä saatavia raportteja osaamisista.

Työkulttuuri

Esimiestyön tueksi on käytössä erilaisia ohjeita ja toimintamalleja, jotka osaltaan mahdollistavat laadukkaan ja yhdenmukaisen esimiestyön. Esimieheksi kasvetaan parhaiten erilaisten tilanteiden kautta noudattaen erityisesti johdonmukaista ja tasa-arvoista henkilöstöpolitiikkaa. Esimiesten tulee rohkeasta omaksua sellai- nen työkulttuuri, jossa ongelmat selvitetään varhaisessa vaiheessa nopeasti ja vastuullisesti. Koska esimies- työ on vaativaa, esimies tarvitsee tutorin, jonka kanssa hän voi käydä keskusteluita esimiestyön haasteista ja etsiä ratkaisuja työyhteisön arkiongelmiiin.

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelussa korostuu strateginen näkemys siten, että kaupungilla on optimaalinen henkilöstöra- kenne. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on varmistaa, että kaupungin palveluja tuottaa riittävä määrä osaavaa henkilöstöä. Lähtökohtana ovat mm. kaupungin strategia ja palvelualueiden käyttösuunnitelmat, joissa linjataan, mitä palveluita tuotetaan ja miten niitä tuotetaan.

Maakunta- ja Sote-uudistus tulee voimaan vuoden 2020 alusta lukien, minkä johdosta on äärimmäisen tär- keää, että henkilöstösuunnittelu on ennakoivaa ja tulevien vuosien henkilöstörakenteessa ja henkilöstömitoi- tuksessa otetaan huomioon tulevat uudistukset. Uudistusten seurauksena kaupungin henkilömäärä vähenee noin 40 prosenttia.

Palvelualueiden ja liikelaitosten henkilöstösuunnitelmat tarkentuvat käyttösuunnitelmavaiheessa.

Vuosina 2018 - 2019 saavuttaa henkilökohtaisen eläkeiän yhteensä noin 300 vakinaista henkilöä.

Seuranta

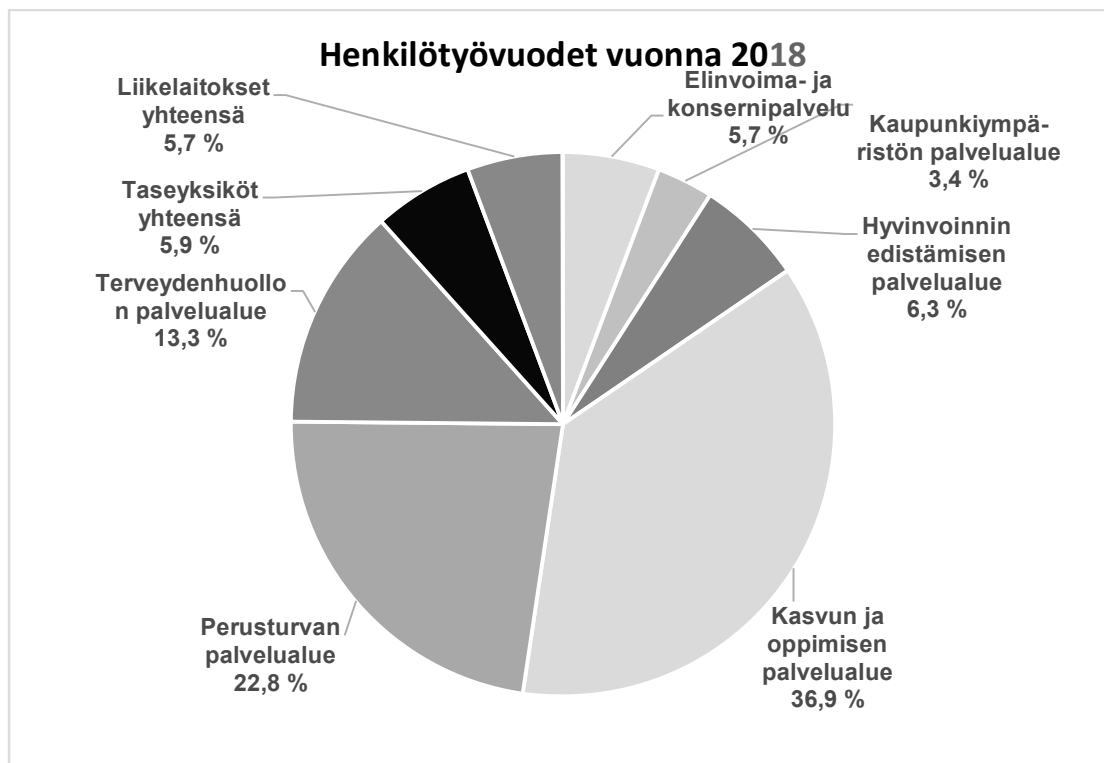
Henkilöstön määrää, sairauspoissaoloja ja kustannuksia seurataan kuukausitasolla. Osavuositarkastuksissa raportoidaan tavoitteiden toteutumista ja tehtyjä toimenpiteitä. Tilinpäätöksen yhteydessä valmistuvassa henkilöstökertomuksessa esitetään tarkemmin henkilöstötilinpäätöksen tunnuslukuja vuodelta 2018.

Henkilötyövuodet vuonna 2018

	TA 2017 htv	TA 2018 htv	MUUTOS 2018/2017 htv
Keskusvaalilautakunta			0
Tarkastustoimi	2	2	0
Yleishallinto	14	11	-3
Elinvoima- ja konsernipalvelu	387	373	-14
Kaupunkiympäristön palvelualue	212	219	7
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	415	412	-3

	TA 2017 htv	TA 2018 htv	MUUTOS 2018/2017 htv
Kasvun ja oppimisen palvelualue	2404	2403	-1
Perusturvan palvelualue	1433	1484	51
Terveydenhuollon palvelualue	885	863	-22
YDINKAUPUNKI	5752	5767	16

	TA 2017 htv	TA 2018 htv	MUUTOS 2018/2017 htv
Pohjois-Savon pelastuslaitos	280	297	16
Kuopion Tilakeskus	45	48	2
Isäntäkuntapalvelut	40	40	0
Taseyksiköt yhteensä	365	384	19
Kuopion Vesi	88	89	1
Kallaveden Työterveys	42	42	0
Kuntatekniikkaliikelaitos	239	240	1
Liikelaitokset yhteensä	369	371	2
KAIKKI YHTEENSÄ	6486	6522	36

1.4.6. Ilmastovaikutukset

Kuopion kaupunginvaltuusto hyväksyi 6.4.2009 Kuopion ilmastopoliittisen ohjelman vuosille 2009–2020. Ohjelmaan sisältyy 6 päämäärää, joista tärkein koskee Kuopion kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä vähintään 40 % vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tilanteesta. Kuopion ilmastopoliittisessa ohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteuttaminen on osoitettu eri toimialoille ja toimijoille. Ilmastopoliittiseen ohjelmaan on kirjattu päätös, että kaikkiin kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, lautakuntien sekä liikelaitosten ja osakeyhtiöiden hallitusten päätöksiin kirjataan, kuinka päätökset toteuttavat ilmastopoliittista ohjelmaa.

Kuopion kaupunki liittyi vuonna 2016 resurssiviisauden edelläkävijäkuntien FISU-verkostoon (Finnish Sustainable Communities). Verkostoon liittyneet kunnat tavoittelevat hiilineutraalisuutta, jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksen tasoa vuoteen 2050 mennessä. Kuopion resurssiviisausohjelma viedään kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi loppuvuoden 2017 aikana.

Kuopion kasvihuonekaasupäästöt ovat vuoden 2016 ennakkotiedon perusteella pienentyneet 35 % vertailuvuoden 1990 tasosta. Päästöt ovat pienentyneet etenkin Kuopion Energia Oy:n kaukolämmön tuotannossa, kun turvetta on korvattu puupohjaisilla polttoaineilla ja Haapaniemen voimalaitoksella on otettu käyttöön savukaasupesuri energiatehokkuuden parantamiseksi, sekä teollisuudessa, kun useita energiavaltaita teollisuuslaitoksia on suljettu. CO2-raportin laskelmien mukaan kaupunkialueen metsien hiilinielu eli metsien biomassaan sitoutunut hiilimäärä on samaa tasoa kuin koko kaupunkialueen kasvihuonekaasupäästöt.

Merkittävimmät talousarvioon sisältyvät toimet, joilla on ilmastovaikutuksia, ovat:

- Kasvihuonekaasupäästöjen yleinen kehitys on voimakkaasti sidoksissa taloudelliseen tilanteeseen ja bruttokansantuotteen muutoksiin mm. kulutuksen ja teollisuustuotannon kautta. Myös väestön kasvu lisää kulutuksesta aiheutuvia päästöjä.
- Maankäyttö ja rakentaminen: Asuntotuotannon lisääntyminen ja rakennetun kaupunkialueen kasvu lisää energiankulutusta. Asuntotuotannon painottumista kerrostalotuotantoon voidaan kuitenkin pitää energiatehokkaana toimenä. Vahva tavoite täydennysrakentamisesta tukee pyrkimystä tiiviiseen ja energiatehokkaaseen yhdyskuntarakenteeseen. Uudet rakentamisalueet Savilahdessa, Mölymäen alueella Haapaniemellä, Kuopionlahdella, Kuntolaakson alueella Niiralassa ja Lehtoniemen pohjoisosassa tukevat tavoitetta energiatehokkaasta kaupungista. Kaupunkirakenteen laajeneminen Hiltulanlahteen voi lisätä liikumistarvetta ja sitä kautta liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä.
- Liikenne ja väylähankkeet: Tavoitteet joukkoliikenteen, pyöräilyn ja jalankulun edistämiseksi lähtökohtaisesti tukevat ilmastopoliittista ohjelmaa. Viisaan liikkumisen hankkeella voidaan parantaa mm. joukkoliikenteen informaatio- ja reittiopaspalveluja ja tätä kautta lisätä joukkoliikenteen käyttäjämääriä. Väylähankkeet, kuten Niiralankadun ja Kauppakadun parantaminen, edistävät kevyen liikenteen yhteyksiä keskustassa.
- Bensiini- ja dieselkäyttöisen ajoneuvokaluston korvaaminen sähkö- tai biokaasukäyttöisellä kalustolla vähentää kasvihuonekaasupäästöjä.
- Tilojen käyttö ja rakentaminen: Tilojen käytön tehostaminen tehostaa energiankäyttöä, mikäli se ei lisää liikkumistarvetta. Tilojen monikäyttöisyyttä parantamalla vähennetään uudisrakentamistarvetta ja tätä kautta rakentamisesta aiheutuvia päästöjä.
- Palveluverkosto ja palvelujen tuotanto: Palvelujen sijoittuminen ja tuotantotapojen muutokset voivat vaikuttaa liikkumistarpeisiin, energiankulutukseen ja sitä kautta kasvihuonekaasupäästöihin. Lähipalveluiden kehittäminen vähentää päästöjä liikkumistarpeen vähenemisen myötä.
- Sähköisen asioinnin edistämistä palvelujen tuotannossa voidaan lähtökohtaisesti pitää myönteisenä ilmastovaikutusten kannalta, etenkin jos se vähentää asiointiliikennettä ja energian- ja paperinkulutusta. Sähköisten kokouskäytäntöjen käyttöönotto vähentää paperinkulutusta ja etäyhteydet liikkumistarvetta.
- Jousto- ja etätöiden edistäminen toimenpiteenä voi olla energiatehokasta, jos se vähentää esimerkiksi työmatkaliikennettä.
- Palvelujen ulkoistaminen vähentää Kuopion kaupungin omia suoria kasvihuonekaasupäästöjä. Palvelujen ostossa energiatehokkuus tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

- Rakennusten energiatehokkuuden sekä jätteiden synnyn ehkäisyn ja kierrätyksen edistäminen parantavat resurssitehokkuutta ja vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä. Energiatehokkuuden huomioiminen hankinnoissa ja uusiomateriaalien käyttö vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä.
- Kiertotalouden sekä resurssi- ja energiatehokkuuden parantaminen: Kuopion kaupungin liittyminen valtakunnalliseen resurssiviisaiden edelläkävijäkaupunkien ja -kuntien FISU-verkostoon mahdollistaa laajan yhteistyön resurssiviisauden edistämiseksi. Kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttaminen Pohjois-Savossa (KierRe) -hankkeella voidaan viedä käytäntöön resurssitehokkaita ratkaisuja.
- Elinkeinoelämä: Sorsasaloon suunnitellulla biotuotetehtaalla olisi suuri lisäävä vaikutus Kuopion kasvihuonekaasupäästöjen kokonaismäärään. Suurtahtumien järjestämisessä ilmastovaikutuksia on tarpeen ottaa nykyistä enemmän huomioon.

Yksittäisten toimenpiteiden, suunnitelmien ja hankkeiden ilmastovaikutuksien arviointia tulee kehittää sitä mukaa, kun luotettavien arviointien tekoon on käytettävissä työkaluja ja resursseja. Kasvihuonekaasupäästöjen, energiankulutuksen ja materiaalivirtojen seuranta tukee ilmastopoliittisen ohjelman sekä resurssiviisauts-ohjelman toteutumisen seurantaa. Ilmastopoliittisen ohjelman toteutumista lähivuosina on tarpeen arvioida tarkemmin, koska Kuopion Energia Oy:n Haapaniemen voimalaitoksilla tehtyjen toimien jälkeen näköpiirissä ei ole yksittäisiä merkittäviä toimia, jotka voisivat vähentää kasvihuonekaasupäästöjä

1.4.7. Yritysvaikutukset

Talousarvion yritysvaikutusten arvioinnin näkökulmana ovat laajemmat vaikutukset elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehittämisedellytyksiin Kuopiossa.

Elinkeinoelämän kehittymisen edistäminen on ollut Kuopion kaupungin strategiassa painopisteenä pitkään. Uuden, Kuopio 2030 -strategian yhtenä keskeisenä päämääränä on uudistuva ja kansainvälinen elinkeinoelämä sekä paras yritysilmasto. Lisäksi päämääränä on olla Suomen nopeimmin kehittyvä kokous-, tapahtuma- ja matkailualue. Vuoden 2018 talousarviossa nämä strategiapainotukset näkyvät mm. seuraavasti:

- Kaupungin elinkeinoelämän kehittämiseen käytettävissä olevat kehittämisvälineet ja -rahoitus säilyvät edellisvuosien tasolla.
- Kaupungin kestävä kasvun edellytyksistä huolehditaan. Elinkeino- ja asuntorakentamisen edellytykset varmistetaan. Tonttitarjonnalla mahdollistetaan noin 1 000 asunnon asuntotuotanto. Kunnallisteknisen rakentamisen painopisteinä ovat Hiltulanlahti, Mölymäki, Kuikkalampi ja Saaristokaupunki. Elinkeinoelämän rakentamiseen alueita on tarjolla mm. Pienessä Neulamäessä.
- Savilahden alueen suunnittelu jatkuu ja infran rakentaminen toteutetaan allianssimallilla. Niiralankadun saneeraus käynnistyy.
- Kuopion ydinkeskustassa kasvua tukevien alueiden, mm. asema-alue, Kuntolaakso, Mölymäki sekä Kuopionlahden ja matkustajasataman alueet, kehittäminen jatkuu. Snellmannipuiston ja Kauppakadun perusrakennukset käynnistyvät.
- Sorsasaloon suunnitellun Finnpulpin biotuotetehtaan valmistelu jatkuu.
- Yritysvetoiset Kuopio-Tahko-alueen matkailumarkkinointi ja Kuopio Convention Bureau -kokous- ja kongressimarkkinointi jatkuvat.
- Tahkon alueen kehittäminen jatkuu. Maaseututaajamien katuja ja kunnallistekniikkaa kunnostetaan.
- Alkavien ja pienten yritysten palvelukokonaisuuden (YRITYSKUPIO) kehittäminen jatkuu erityisesti viestinnän, Pika-apu -palvelun ja toimijoiden välisen työjaon selkeyttämisen osalta.
- Alkavien yritysten alkuvaiheen rahoituksen turvaamiseksi perustetaan pääomasijoitusrahasto.
- Invest In -toiminnan kehittäminen käynnistyy.
- Kaupunki ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä valmistelevat Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä Servican yhtiöittämistä.
- Palvelusetelin käyttöä laajennetaan ja kehitetään edelleen mm. asumispalveluissa, erilaisissa kotiin järjestettävissä palveluissa ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluissa.
- Sosiaalisten kriteerien soveltamista hankinnoissa aktivoidaan.
- Yritysyhteistyön ja palvelukumppanuuksien edistämistä jatketaan palvelu- ja hankintaohjelman linjauksen mukaisesti mm. työllisyys-, varhaiskasvatus-, kotihoito- ja liikuntapalveluissa.

Vuonna 2018 varaudutaan kilpailuttamaan Tilakeskuksen sopimukset rakennusteknisille tunti-toille, taloteknisille (LVIS) tunti-toille, Ilmanvaihdon puhdistukselle ja geotekniselle suunnittelulle. Soteuudistuksen viivästy- misestä johtuen uudelleen arvioitavaksi tulevat kilpailutukset vammaisten asumisen ja vuorohoidon, lasten- suojelun laitoshoidon ja ammatillisten perhekotien sekä avohuollon ostopalveluissa. Yksittäisten hankkeiden

ja toimenpiteiden yritysvaikutukset arvioidaan erikseen käytössä olevan ohjeistuksen mukaisesti valmistelun yhteydessä. Yritysvaikutusten arvioinnin edelleen kehittäminen jatkuu.

1.5. Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta

1.5.1. Talousarvion rakenne

Talousarviossa on strategia-, käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosa.

Strategiaosassa esitetään kaupunginvaltuustoon nähden kaupunkistrategiaa vuonna 2018 toteuttavat sitovat tavoitteet.

1.5.2. Talousarvion sitovuus

Ydinkaupunki		TA 2018 1 000 €
Käyttötalous (toimintakate)		
Elinvoima- ja konsernipalvelu		-28 184
Kaupunkiympäristön palvelualue		-4 561
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue		-36 764
Kasvun ja oppimisen palvelualue		-190 297
Perusturvan palvelualue		-146 862
Terveystieteiden palvelualue		-244 217
Isäntäkuntapalvelut, muu taseyksikkö		0
Keskusvaalilautakunta		-525
Tarkastustoimi		-288
Yleishallinto		-19 332
Tuloslaskelma		
Verotulot		457 500
Valtionosuudet		195 400
Rahoitustulot ja -menot netto		25 610
Rahoituslaskelma		
Antolainasaamisten lisäykset		-6 200
Antolainasaamisten vähennykset		5 091
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-53 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-15 000
Investointiosa		
Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet, menot		-558
Maa- ja vesialueet, tulot		600
Maa- ja vesialueet, menot		-3 000
Lähiliikuntapaikat, menot		-100
Satamat, menot		-680
Kunnallistekniikka, tulot		583
Kunnallistekniikka, menot		-21 088
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, menot		-3 210
Liikuntapaikat, menot		-6 105
Kaupunkirakennelautakunta, menot		-50

**TA
2018
1 000 €**

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot	-731
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot	-1 490
Perusturva- ja terveystalokunta, menot	-695
Koneet ja kalusto yhteensä, menot	-2 966
Muut aineelliset hyödykkeet, menot	-50
Osakkeet ja osuudet, tulot	1 625
Osakkeet ja osuudet, menot	-4 000

Taseyksiköt

Pelastustoimi

**TA
2018
1 000 €**

Tuloslaskelma

Kaupungin maksuosuus pelastustoimen kustannuksista	7 740
Pelastustoimen osuus kaupungin hallintokustannuksista	-534

Rahoituslaskelma

Pitkäaikaisen lainan lisäys kunnalta	-200
Pitkäaikaisen lainan vähennys kunnalle	-151
Lainan korko kunnalle	-13

Investoinnit

Investointitulot ja -menot, tulot	470
Investointitulot ja -menot, menot	-1634

Tilakeskus

Tuloslaskelma

Korvaus peruspääomasta	14 500
Tilikauden tulos	800

Investoinnit

Investointitulot ja -menot investointiosassa esitetyllä haketasolla	
---	--

Isäntäkuntatopalvelut

Käyttötalous

Toimintakate	0
--------------	---

Käyttötaloulosassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Tuloslaskelmaosassa sitovia eriä ovat verotulot ja valtionosuudet, rahoitustulojen ja – menojen yhteismäärä.

Rahoitusosassa sitovia eriä ovat antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys sekä lyhytaikaisten lainojen muutos.

Investointiosassa ydinkaupungin ja taseyksiköiden investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia hanketasolla. Hankkeet voivat olla yksilöityjä tai suurempia kokonaisuuksia. Liikelayosten osalta sitovuustaso on nettoinvestoinnit. Vastuu hankkeiden määrärahojen riittävydestä on kunkin yksikön vastuullisella toimielimellä.

Lautakunnilla on oikeus tehdä omien investointihankkeidensa välisiä määrärahasiirtoja. Määrärahaa ei kuitenkaan voi siirtää sellaiselle hankkeelle tai kohteelle, johon talousarviovuodelle ei ole varattu määrärahaa. Kaikki talousarvion yli 0,1 milj. euron investointihankkeet, joiden kustannusarviot tai lopullisiksi kokonaiskustannuksiksi tarkoitetut rahoitusvaraukset nousevat enemmän kuin 20 % tai 0,2 milj. euroa, on välittömästi tuotava uudelleen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Sitovuustason puitteissa tehdyt talousarviomuutokset tuodaan valtuustolle tiedoksi. Tekniset talousarviomuutokset voidaan toteuttaa suunnittelujärjestelmään lautakunnan päätöksellä. Kaikki talousarviomuutokset on käsiteltävä talousarviovuoden aikana.

1.5.3. Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet

Investoinnit

Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Mikäli talousarviossa ei ole määrärahavarausta tulee tehdä talousarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynneistä budjetoidaan tuloksi kohteen tasearvo.

Kaupunginhallitus vastaa talonrakennushankkeiden rakentamisesta ja rahoituksen varaamisesta talousarvioon. Palvelualueen näkemys sen toimintaa varten tehtävän tilahankkeen sisällöstä välittyy hankesuunnitelman kautta.

Kaupunginvaltuusto antaa talousarviossa valtuutuksen jatkaa jo aloitetut, mutta tilinpäätöksessä 2017 keskenäisiksi todetut investointihankkeet vuodelle 2017 kohteeseen varatun määrärahan puitteissa, vaikka hankkeeseen ei vuoden 2018 talousarviossa olisi varattu määrärahaa. Tarvittavat talousarviomuutokset tuodaan valtuuston käsiteltäväksi vuoden 2018 aikana.

Kaupunginvaltuusto antaa kaupunginhallitukselle valtuuden käynnistää uusien yritystilojen ja – alueiden rakentamis- ja osthankkeita kokonaiskustannusarvioltaan enintään 5 milj. euron rajaan saakka. Mahdolliset hankkeet tuodaan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi talousarviomuutoksina. Mikäli yritystilojen osalta toteutustapa on sitova lunastussopimus, siirtyy hankkeen investointikustannus lainasaamiseksi sopimusosapuolelta ja lunastushinta käsitellään investointitulona kaupungin kirjanpidossa.

Pitkäaikaisten lainojen ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa talousarvion rahoitusosan sitovien erien osoittamissa rajoissa. Lisäksi kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ylittämään lainojen nettomuutoksen sillä määrällä, millä talousarvioon sisällytettävien yritystilojen rakentamis- ja osthankkeita toteutetaan käynnistämismuutoksen puitteissa talousarviovuoden aikana.

Tilapäisluoton ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Korkoriskiltä suojautuminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen tekemään tarpeelliset lainasalkun korkoriskiltä suojautumistoimenpiteet siten, että lainasalkun kokonaismäärään suhteutettu suojausaste on taloussuunnitelmakauden aikana kunkin vuoden viimeisen päivän tarkastelutilanteessa enintään 80 %. Suojausasteen laskennassa huomioidaan sekä kiinteäkorkoisten lainasopimusten että johdannaisopimusten, joilla yksittäisen lainan tai lainasalkun korkoprofiilia muutetaan kiinteän koron tyypiseksi, suhde lainasalkun kulloiseenkin kokonaismäärään. Johdannaisopimuksia voidaan tehdä koronvaihto-, korkokatto- ja korkolattiasopimuksina sekä korkoputkisopimuksina.

1.5.5. Talousarvioon sisältyvät riskit

KASVAVA KUOPIO

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Alueelle ei saada houkuteltua uusia investointeja ja pääomia. Osaavan työvoiman saatavuus heikkenee.	Kärkihankkeita edistetään suunnitellusti. Pyritään laajentamaan työssäkäyntialuetta.	Kuopion hyvä kasvuvauhti hidastuu ja muuttovoitto heikkenee.

HYVINVOIVA KUOPIO

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Pitkäaikaistyöttömyyttä ei saada vähennettyä.	Aktiivinen ote pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen mm. henkilöstöpolitiikan, hankintapolitiikan, yritysysteistyön ja eläkeselvittelyjen avulla.	Työmarkkinatuen kuntaosuus ei laske ja toimeentulotuen saajien osuus kasvaa.

UUDISTUVA KUOPIO, Kestävä talous

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Verotulokertymä ja valtionosuudet jäävät alle budjetoidun.	Seurataan jatkuvasti verotulojen kuukausitilityksiä ja veroennusteita sekä valtionosuuspäätöksiä ja reagoidaan muutoksiin nopeasti.	Johtaa menojen leikkaamiseen ja toiminnan supistamiseen, uusien tulolähteiden etsimiseen, omaisuuden myyntiin tai varautumiseen verojen korotukseen seuraavana vuonna.
Myyntivoitot kertyvät budjetoitua pienempänä. Myyntivoittoa on budjetoitu 9,1 milj. euroa maa-alueiden, rakennusten ja osakkeiden myynnistä.	Seurataan myyntien edistymistä jatkuvasti ja arvioidaan niiden toteutumisen edellytyksiä.	Etsitään syyt miksi myynti ei edisty ja korjataan tilanne tai etsitään korvaava tulolähde.
Sairauspoissaolojen vähennystavoite 2 pv/htv ei toteudu.	Toteutetaan suunnitellut panostukset työhyvinvoinnin kehittämiseen ja koulutukseen. Henkilöstösuunnittelua tehdään ennakoivasti. Toteutumista seurataan kuukausittain.	Johtaa muiden menojen leikkaamiseen ja toimintojen supistamiseen, maksujen ja taksojen korotukseen, lisätulolähteiden etsimiseen. Päivittäisessä toiminnassa on huolehdittava, että on lakien ja asetusten mukainen henkilökunta ja asianmukainen valvonta.
Tilankäytön tehostaminen ja tilojen monikäyttöisyyden parantaminen toteutuu hitaammin ja vapautuvista tiloista ei päästä irtautumaan joko myymällä tai vuokraamalla ulkopuoliseen käyttöön.	Tilankäyttöä ja vapaana olevien tilojen myyntiä / ulosvuokrausta seurataan kuukausittain.	Johtaa muiden menojen leikkaamiseen ja toimintojen supistamiseen, maksujen ja taksojen korotukseen, lisätulolähteiden etsimiseen.

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Liikelaitosten ja kaupungin omistamien yhtiöiden tuloutuskyky ja tuloksentekokyky heikkenee.	Tiivistetään edelleen omistajaohjausotetta. Korostetaan yksikköjen omaa vastuuta ja osaamista osana koko kaupungin toimintaa ja taloutta sekä konsernietua. Seurataan liikelaitosten tuloskehitystä ja –ennusteita kuukausittain ja konserniyhteisöjen osavuosikatsausten yhteydessä.	Johtaa maksujen ja taksojen korotukseen kesken vuoden tai menojen leikkauksiin toimintaa tehostamalla tai supistamalla. Vaihtoehtoisesti yksiköiden omaisuuden myyntiin.
Erikoissairaanhoidon budjetti ylittyy.	Kehitetään yhteistyötä ja budjetiseurantamenetelmiä sairaanhoidopiiriin kanssa.	Joudumme kattamaan ylityksen omasta toiminnastamme tai kaupungin tulos heikkenee budjetoidusta.
Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksiin ei kyetä varautumaan etukäteen.	Vaikutetaan edunvalvonnan kautta ja osallistutaan aktiivisesti valmisteluun. Selvitetään etukäteen muutokset ja niiden vaikutukset. Valmistellaan toimenpiteet muutoksia ja niiden vaikutuksia varten. Pidetään siirtyvien toimintojen kustannukset kurissa vuosina 2018-2019, koska ne vaikuttavat 2020 jälkeen kaupungille tuleviin valtionosuuksiin.	Kaupungin tulo-rahoitus jää riittämättömäksi ja investointien omahoitus heikkenee. Veroprosenttia on korotettava, menoja leikattava tai hyväksyttävä alijäämän syntyminen. Investointien rahoittamiseksi otettava lisää velkaa.
Milloin poikkeamien hallinta käynnistyy (toleranssiraja on ylittynyt)?	Kaupunkitasoinen toleranssiraja on talousarvion mukainen tilikauden tulos.	Kaupunginhallitus arvioi ja päättää tarvittavat toimenpiteet ja niiden toteuttamisen ajankohdan tilanteen korjaamiseksi.

1.5.5. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Kaupunginhallitus seuraa talousarvion toteutumista kuukausittain. Kuukausiraportissa selvitetään sekä talouden toteutumaa että koko vuoden ennustetta. Kuukausiraporttiin sisältyvät palvelualueiden arviot koko vuoden toteutumiseen liittyvistä riskeistä. Taseyksiköt ja liikelaitokset toimittavat myös toteutuma- ja ennustetiedot koko kaupungin tilinpäätösennustetta varten.

Kaupunginvaltuustolle raportoidaan strategian ja tavoitteiden toteutumisesta kolme kertaa vuodessa. Vuoden aikana tehdään kaksi osavuosikatsausta. Ne sisältävät myös talouden toteutumätiedot ja ennusteen. Kolmas eli viimeinen raportti on tilinpäätös ja se kattaa koko vuoden seurannan.

1.5.6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava tilinpäätöksen toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajien on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kuopion kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen valvonnan yleisohje on tullut voimaan 1.1.2012.

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon. Riskienhallinnalla varmistetaan, että toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöttä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä riskienhallintapolitiikan asiakirja on tullut voimaan 1.4.2014.

1.5.7. Tilivelvolliset viranhaltijat

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamastaan toiminnasta ja sen valvonnasta.

Kuopion kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat:

- kaupunginjohtaja
- palvelualuejohtajat
- asiakkuusjohtajat:
 - o Elinvoima- ja konsernipalvelut: strategiajohtaja ja hallintojohtaja.
 - o Kaupunkiympäristön palvelualue: kaupunkisuunnittelujohtaja, kaupungininsinööri, kiinteistöjohtaja ja ympäristöjohtaja.
 - o Kasvun ja oppimisen palvelualue: kasvatusjohtaja ja opetusjohtaja
 - o Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue: hyvinvoinnin edistämisen johtajat
 - o Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet: perusturvajohtaja, kuntoutusjohtaja ja terveysjohtaja
- Savo-Pielisen jätelautakunnan esittelijä
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan esittelijä
- Tilakeskuksen toimitilajohtaja
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastusjohtaja
- Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimitusjohtaja
- Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen työterveyshuollon johtaja
- Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitoksen toimitusjohtaja.

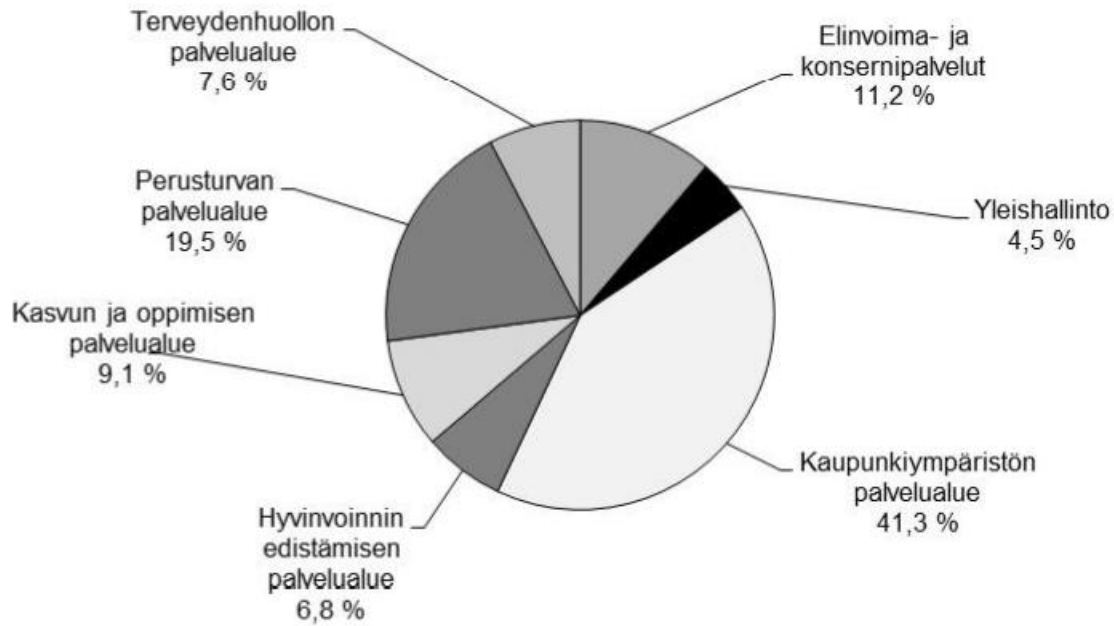
1.6. Alijäämän kattamisvelvollisuus

Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kaupungilla ei ole vuonna 2018 kuntalain mukaista taloussuunnitelmassa katettavaa alijäämää.

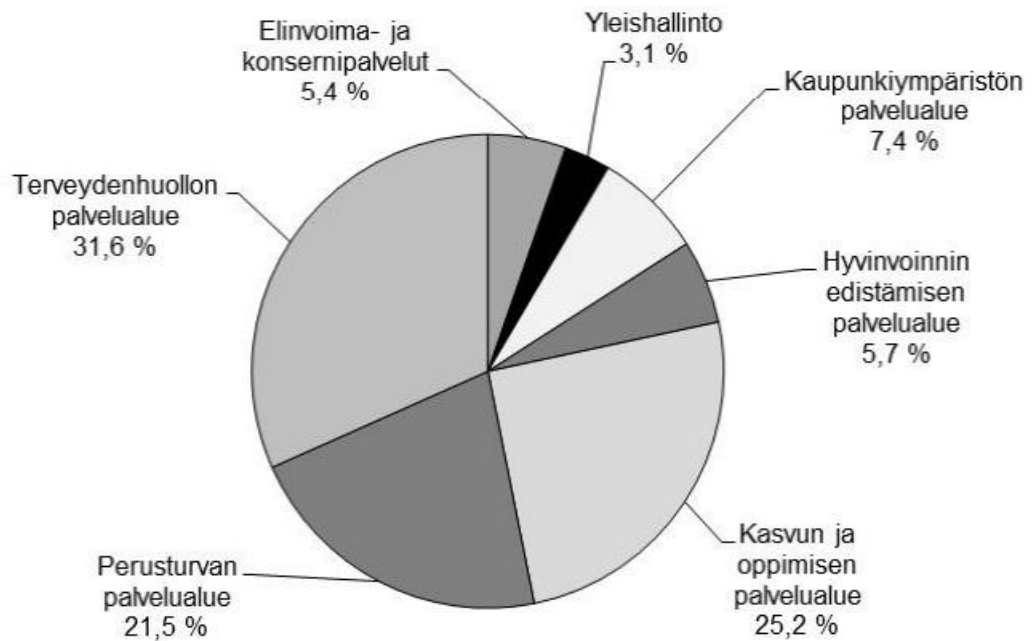
Tilinpäätöksessä 2016 Kuopion ja Juankosken kaupunkien yhteenlaskettu kumulatiivinen ylijäämä on 98,2 milj. euroa. Tilinpäätöksen vuodelta 2017 arvioidaan olevan alijäämäinen 0,5 milj. euroa ja vuodelta 2018 12,4 milj. euroa. Kumulatiivista ylijäämää arvioidaan olevan vuoden 2018 lopussa 85,3 milj. euroa.

2. Käyttötalousosa

Toimintatulojen 134,2 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 805,3 milj. € jakautuminen

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Toiminta-ajatus

Elinvoima ja konsernipalvelujen palvelualueen tavoitteena on vahvistaa Kuopion vetovoimaisuutta, elinkeinoelämää ja sen toimintaympäristöä sekä tukea ja ohjata palvelualueita ja muita toimintayksiköitä kaupungin tavoitteiden saavuttamisessa. Elinvoima- ja konsernipalvelut muodostuu kahdesta vastuualueesta: elinvoimapalvelusta ja konsernipalvelusta.

Elinvoimapalvelut edistävät Kuopion kasvua aktiivisella kumppanuudella Kuopiossa jo toimivien yritysten ja kaupunkiin muuttota harkitsevien yritysten kanssa hyödyntäen yrityspalvelun ja muiden kaupunkiorganisaatioiden tuottamia palveluita. Elinvoimapalvelut tuottaa keskitettyjä viestintä-, markkinointi- ja asiakaspalveluja. Työllisyyspalvelut on integroitu osaksi elinvoimapalveluja. Elinvoimapalvelut vastaa myös maatalouden lomituspalveluiden organisoinnista ja järjestämisestä Kuopion kaupungin osalta sekä yleisistä kehittämisen tukipalveluista.

Konsernipalvelut ohjaavat ja tukevat palvelualueita ja muita toimintayksiköistä kaupungin tavoitteiden saavuttamisessa. Se tuottaa palvelualueille hallinto-, talous-, henkilöstö-, tietohallinto- ja omistajaohjauspalveluita. Lisäksi tuotetaan erilaisia asiantuntija-, kehittämis- ja muita tukipalveluita. Konsernipalveluihin kuuluu myös tilakeskus, joka toimii omana taseyksikkönään.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Valmisteilla on koko aluehallintoa koskeva maakunta- sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus. Lakiluonnosten mukaan elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelukokonaisuudesta maakunnan järjestettäväksi siirtyisi maatalouden lomituspalvelut sekä myös nyt Siilinjärven kunnan isäntäkuntana tuottamat maatalouden viranomaispalvelut. Työllisyyspalvelujen osalta kaupungin rooli palvelujen järjestäjänä ja tuottajana on edelleen epäselvä. Elokuun 2017 alussa alkanut alueellinen työllisyyskokeilu, jossa Kuopion seutu (Kuopio, Siilinjärvi ja Tuusniemi) on mukana, jatkuu vuoden 2018 loppuun. Uudistuksen valmistelu vaikuttaa palvelualueen työhön tulevina vuosina.

Vaikka yleinen työttömyyskehitys on kääntymässä positiiviseksi, pitkäaikaistyöttömyys on edelleen suuri ongelma. Pitkäaikaistyöttömien absoluuttinen lukumäärä kääntyi hienoiseen laskuun kevään 2017 aikana. Työmarkkinatuen kuntaosuus on kuitenkin edelleen kasvanut, sillä pitkäaikaistyöttömissä kasvaa niiden työttömien osuus, joista kunnan maksuosuus on suuri.

Kuopio on Suomen suurin maidontuottaja ja tuottaa lomituspalveluja laajalla alueella. Maatilojen lukumäärä vähenee vuosittain 5-8 % ja eläintilojen karjakoko kasvaa. Tilojen vähentyminen, maatalousyrittäjien heikentynyt taloudellinen tilanne sekä vuonna 2016 voimaan tulleen lomituspalvelulain tuomat maksukorotukset ja palvelurajaukset ovat vähentäneet lomituspalvelun käyttöä. Tämä vaikuttaa suoraan Melalta saatavaan hallintorahan määrään vähentävästi.

Kuntia ja kuntayhtymiä koskevan julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalousohjelman sekä kuntien omassa päätöksenteossa tarvittavan taloutta kuvaavan taloustiedon tuotantoa ja tietojen saatavuutta kehitetään kuntien taloustiedon tilastoinnin ja tietohuollon kehittämisohjelmalla (Kuntatieto-ohjelma). Kuntatilastointi uudistuu ja asettaa muutostarpeita myös kaupungin toiminta- ja taloustiedon tuotannolle ja järjestelmäympäristöille.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen uuden hankintalain myötä hankintatapoja on muutettu ja uusia menettelytapoja on otettu käyttöön. Uudistetun hankintalainsäädännön suomien mahdollisuuksien hyödyntämistä tullaan painottamaan hankintaohjeissa esimerkiksi energiatehokkuuden, uusiutuvan energian käytön ja resurssien viisaan käyttämisen edistämiseksi. Ohjeistuksella pyritään edistämään myös asukkaiden valinnanvapauden lisäämistä palvelutarjonnassa sekä avoimuuden ja vuorovaikutteisuuden toteuttamista hankinnoissa.

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (ns. KaPa-laki) astui voimaan heinäkuussa 2016. Lain tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon tehokkuutta ja tuottavuutta. Lain taustalla oleva ohjelma on toteuttanut kansallisia sähköisiä ratkaisuja (palvelutietovaranto, tunnistautuminen, palveluväylä, viestit, asiointivaltuudet), jotka laki velvoittaa ottamaan käyttöön siirtymäaikataulun mukaisesti. Palvelutietovarannon ja tun-

nistautumisen käyttöönotto on toteutettu Kuopion kaupungilla vuonna 2017. Palveluväylän, viestinvälityksen ja asiointivaltuuspalvelun käyttöönotto ja hyödyntäminen käynnistyy vuonna 2018.

Erilaiset kyberturvallisuushkat ovat kasvaneet, ja myös Kuopio joutuu panostamaan edelleen merkittävästi niiden torjumiseen. Euroopan Unionin tietosuoja-asetus tulee voimaan toukokuussa 2018. EU:n tietosuoja-asetuksen sisältämien uusien tiukkojen määräysten täyttäminen edellyttää nykytilannetta koskevia riskiarvioita ja auditointeja sekä myös tarvittaessa muutoksia käytössä oleviin tietojärjestelmiin.

Kaupunki hyödyntää digitalisaation tuomia uusia mahdollisuuksia mm. lähipalveluiden järjestämiseen, palvelujen aukioloaikojen laajentamiseen tms. Tätä varten tuetaan erilaisia digikokeiluja.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Keskeisimpänä tuottavuutta lisäävänä toimenpiteenä on palvelujen vaikuttavuuden lisääminen. Vaikuttamalla positiiviseen työpaikkakehitykseen ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentymiseen voidaan lisätä tulovirtoja ja toisaalta pienentää kuluja. Lisäksi tuottavuutta kehitetään parantamalla palvelualueen vastuulla olevien palveluprosessien tuottavuutta sekä toimintojen ja palvelujen uudelleen järjestelyillä, joilla tavoitellaan muun muassa säästöjä henkilöstömenoissa, hankinnoissa ja tilakustannuksissa.

Elinvoima- ja konsernipalvelujen tuottavuutta kehitetään erityisesti seuraavin tavoin:

- Alkavien ja pienten yritysten palvelukokonaisuuden edelleen kehittäminen (YRITYSKUPIO)
- Invest In toiminnan kehittäminen
- Edunvalvonnan tehostaminen ja ulkopuolisen rahoituksen tehokas hyödyntäminen
- Toimenpiteet pitkäaikais- ja rakennetyöttömyyden vähentämiseksi
- Lomituspalvelujen lainmukainen järjestäminen
- Henkilöstömenoissa säästäminen
- Prosessien ja sähköisten palvelujen kehittäminen ja ICT:n parempi hyödyntäminen (mm. sähköinen kokouskäytäntö, tulostuksenhallinta, sähköinen asianhallinta, taloussuunnittelu- ja raportointi sekä maksuliikenneprosessit, sähköiset pienhankinnat, henkilöstöhallinnon prosessit)
- Tukipalvelukustannusten hallinta
- Tiedolla johtamisen tuki
- Tilakustannuksissa säästäminen (erityisesti arkistointitiloissa)
- Konsernirakenteen selkeyttäminen

Toiminnan painopisteet

Yritysten toimintaympäristön ja toimintaedellytysten kehittäminen

Kuopiossa on valmisteilla merkittäviä kaupungin kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia elinkeino- ja aluekehityshankkeita. Tällaisia strategisia kärkihankkeita ovat mm. Finnpulpin biotuotehdas – hanke, Savilahti – hanke sekä keskusta- alueen kehityshankkeet, joista useimmat ovat julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhankkeita. Lähtökohdana on edistää eri keinoin näiden hankkeiden myönteistä etenemistä toteutukseen.

Työllisyyspalvelujen tehostaminen

Työllistymispalvelujen toimintaympäristö, lainsäädäntö ja työllisyystilanne ovat suuressa muutoksessa, joten Kuopiossakin on varauduttava työllisyyspalvelujen kehittämiseen ja määrälliseen lisäämiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten ja pitkään työttömänä olleiden henkilöiden työllistymisen tukemiseen ja työttömyysjaksojen katkaisemiseen. Pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa varaudutaan erityisesti alueellisen työllisyyskokeilun sekä työllisyyttä edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Kaupungin hankintaohjelmassa on mahdollistettu sosiaalisten kriteerien käyttäminen hankinnoissa, mutta näitä kriteerejä ei ole toistaiseksi käytetty. Aktivoidaan toimijoita kriteerien soveltamiseen hankinnoissa.

Kuopio-kuvan vahvistaminen elinvoiman ja hyvinvoinnin edistäjänä

Elinvoiman edistämisessä kuntakuvalla on vahva merkitys. Markkinoinnilla ja viestinnällä tuodaan esille Kuopion vahvuuksia ja tuetaan elinkeinoelämän kehittymistä mm. osaavan työvoiman saamisessa. Kuopio – kuvaa ylläpidetään hoitamalla matkailuun, tapahtumiin, oppilaitoksiin ja markkinointiin liittyviä kumppanuusrakenteita. Kansainvälisiä verkostoja hyödynnetään kaupungin strategisten päämäärien edistämisessä.

Kaupungin markkinointi ja viestintä osaltaan tukee valtuustotasoisia hyvinvointitavoitteita ja kaupungin hyvinvointiohjelman toteutusta. Hyvinvointimarkkinointia on toteutettu laajasti yhdessä kaupungin sisäisen ja ulkoisen toimijaverkoston kanssa.

Uuden kaupunkistrategian maastouttaminen, yhteistyöverkostojen kehittäminen

Vuoden 2018 kevätkaudella tullaan vuorovaikutuksellisesti viestimään ja maastouttamaan Kuopion uusi kaupunkistrategia – Kuopio 2030. Keskeisenä osana tätä on strategiaa toteuttavien ohjelmien laatiminen. Tässä yhteydessä mietitään myös yhteistyöverkostojen rooli kaupunkistrategian toteuttamisessa.

Maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun osallistuminen sekä sen vaikutusten arviointi ja huomiointi.

Valmisteilla oleva uudistus tulee monella tavoin työllistämään vuoden 2018 aikana. Uudistuksella tulee olemaan monia vaikutuksia kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaan.

Viestinnän, sähköisten palvelujen ja digitalisaation edistäminen

Kaupungin monikanavaisen viestinnän kehittäminen, kieliversioiden rakentaminen ja ns. KaPa –lain velvoitteisiin vastaaminen sekä digitalisaation edistäminen kokeiluilla. Sähköisen kokouskäytännön valmistelu siten, että toimielimillä on valmius siirtyä sähköisiin kokouskäytänteisiin viimeistään vuoden 2018 aikana. Kaupunkitasoisen tulostuksenhallinnan eteenpäin vieminen.

Lähiesimiestyön ja johtamiskulttuurin sekä työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden kehittäminen

Johtotiimi terävöittää työhyvinvointia koskevien asioiden käsittelyä kokouksissaan. Esimiehet täydentävät osaamistaan ja palvelualueen sisäistä vertaisitukea kehitetään. Työturvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomioita niissä palveluissa, joissa riskit ovat ilmeisiä. Työn vaarojen sekä riskien kartoitukset ja arvioinnit päivitetään kaikissa työyksiköissä.

Sisäisen viestinnän tehostamiseen tulee löytää ratkaisu intran kehittämisen myötä. Sisäinen viestintä on johtamisen ja strategian jalkauttamisen väline, jonka pitäisi ilmentää kaupungin arvoja.

Toimintaympäristön muutosten ja toiminnan painopisteiden vaikutukset henkilöstöresursseihin ja osaamistarpeeseen

Elinvoima- ja konsernipalveluista jää lähivuosina eläkkeelle useita henkilöitä ja samalla poistuu merkittävä määrä osaamista. Uutta osaamista on tarpeen rekrytoida suunnitelmallisesti, jottei yllättäviä osaamis- tai resurssivajeita pääse syntymään. Toisaalta henkilöstösuunnittelussa tulee huomioida tulevan maakunta- ja soteuudistuksen vaikutukset henkilöstötarpeeseen. Tehtävien ja virkojen täytössä käytetään erityistä harkintaa ja mietitään mahdollisuutta tehtävien priorisointiin ja uudelleenjärjestelyyn.

Osaamista kehitetään tehtävien osaamiskartoitusten perusteella. Esimiesten johtamisosaamista kokonaisuutena kehitetään. Sähköisten järjestelmien käyttöosaaminen pidetään ajan tasalla. Lyncin käytöllä korvataan aikaa vieviä palaverikäytäntöjä. Konserniohjauksen merkityksen korostuessa ja monimutkaistuessa sekä hankintalainsäädännön uudistuessa koulutustarpeissa ja muussa osaamisen kehittämisessä painotetaan näihin liittyvää taloudellista ja oikeudellista kouluttautumista ja perehtymistä.

Vakituisen henkilöstön lisäksi tarjotaan tehtävämahdollisuuksia työllistetyille, harjoittelijoille ja opiskelijoille myönnettyjen määrärahojen puitteissa. Samalla kehitetään omaa perehdyttämisen- ja tutorointiosaamista sekä työyhteisön valmiuksia käyttää tarvittaessa määräaikaista työntekijöitä.

Henkilöstövaikutukset (määrälliset):

Elinvoima- ja konsernipalvelun henkilöstön kokonaistyöaika vähenee 15 henkilötyövuodella kuluvan vuoden talousarvion verrattuna. Suurin vähennys on lomituspalvelussa palvelujen kysynnän vähentyessä.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Lomituspalveluja lukuun ottamatta palvelualueelle on saatavissa henkilöstöä ja osaamista hyvin.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Elinvoimapalveluissa on varattu palveluiden ostoihin 6,8 milj. euroa, josta työllistämispalveluiden osuus on 3,3 milj. euroa. Muiden elinvoimapalveluiden ostopalvelujen määräraha on 3,5 milj. euroa, josta maksetaan Kuopion kaupungin rahoitusosuudet Kuopio-Tahko Markkinointi Oy:lle 0,5 milj. euroa, mikä sisältää myös Convention Bureau Oy:n rahoitusosuuden ja Sydän-Savon maaseutupalvelulle 0,37 milj. euroa.

Lomituksen paikallisyksikkö ostaa lomituspalveluja niitä tarjoavilta yrityksiltä ja ammatinharjoittajilta. Etenkin äkillisiin tarpeisiin, ruuhka-aikoina sekä kysynnän vaihteluihin käytetään ostopalvelulomitusta. Vaikka onkin tarpeen säilyttää tietty reservi, ostopalvelulomituksen tarve ja käyttö tulee yhä vähenemään ja lomitusten järjestäminen tapahtuu pääsääntöisesti vakituisten henkilöstön työpanoksen turvin.

Konsernipalvelun palvelujen ostot ovat pääosin tukipalveluihin liittyviä ostoja Kuhilas Oy:ltä ja Istekki Oy:ltä. Lisäksi ostopalveluina hankitaan muun muassa pankki- ja rahoituspalveluja sekä erilaista erityisasiantuntijapalvelua (esim. juridista).

1. KASVAVA KUOPIO

Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään aktiivisesti elinkeinoalueita	Osallistutaan aktiivisesti elinkeinoalueiden suunnitteluun.
Yrityspalveluja kehitetään	Kehitetään edelleen alkavien ja pienten yritysten palvelukokonaisuutta (YRITYSKUPIO) yhdessä muiden toimijoiden kanssa.
Alkavien yritysten alkuvaiheen rahoituksen turvaamiseksi varten perustetaan pääomasijoitusrahasto.	Osallistutaan pääomasijoitusrahaston valmisteluun.
Tuetaan yritysten osaavan työvoiman saatavuutta.	Tuetaan markkinoinnin ja viestinnän avulla yrityksiä osaavan työvoiman houkuttelussa.
Alueelle saadaan houkuteltua uusia investointeja ja pääomia.	Houkutellaan kotimaisia ja ulkomaisia investointeja alueelle.

Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista.	Osallistutaan uuden toimintamallin valmisteluun.

Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tehdään aktiivista vaikuttamista Kuopion saavutettavuuden parantamiseksi (lentovuorot, asemansuotu, tiehankkeet) ja kansallisen aseman vahvistamiseksi.	Tuetaan kaupungin ylintä johtoa edunvalvonnassa. Tiivistetään yhteistyötä vaikuttamisessa. Vahvistetaan Kuopio -kuvaa viestinnän ja markkinoinnin kautta.
Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Tehdään omalta osalta yhteistyötä työssäkäyntialueen toimijoiden kanssa.

Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Tuetaan hankkeiden etenemistä.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Tuetaan markkinoinnilla ja viestinnällä kaupungin hyvinvointitavoitteiden toteutumista.

Työllistyminen ja toimeentulo

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysysteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuismaksun pienentämiseksi.	Tiivistetään yhteistyötä työnantajien kanssa, jotta pitkäaikaistyöttömiä saadaan sijoittumaan enemmän avoimille työmarkkinoille. Tehostetaan projektiluonteisesti 1000 päivää työtöminä olleiden selvittelyä (palvelutarpeen arviointi ja ohjaus, työkykykartoitukset ja ammatillinen kuntoutus, eläkeselvittelyt, työelämäkokeilut, työllistämisen 3.sektorille.

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Tilat suhteutetaan henkilöstömäärään. Hyödynnetään etätyömahdollisuuksia.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunki-strategian toteutumista.	Valmistellaan strategiaa toteuttavat toimenpideoh-jelmat yhdessä kumppaneiden kanssa. Aktivoidaan hankinnoista vastaavia ja päättäviä käyttämään hankinnoissa strategian toteutumista edistäviä kriteerejä ja menetelmiä.
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vä-henevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Henkilöstön työhyvinvointiin ja työympäristöön kehi-tetään uudenlaisia toimintamalleja yhteistyössä henkilöstön ja työterveyshuollon kanssa.

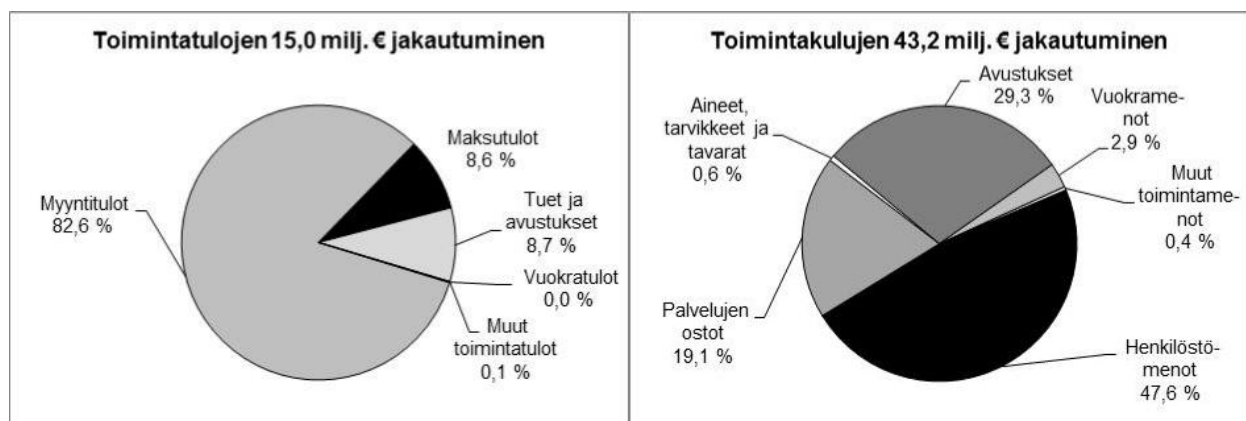
Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen alkavien ja pienten yritysten palvelukokonaisuutta (YRITYSKUOPIO) yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Kehitetään keskitettyä asiakaspalvelua ja tiiviste-tään yhteistyötä Kuopio Infon ja puhelinpalvelukes-kuksen välillä. Kehitetään sähköisiä palvelukanavia ja maksami-sen käytänteitä.
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmis-teluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tule-vaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdolli-simman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Osallistutaan valmisteluun ja käydään vuoropuhe-lua mm. kasvupalvelujen valmistelun osalta. Sote- ja maakuntauudistus otetaan huomioon orga-nisaatio- ja henkilöstörakenteessa.
Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimin-tatapoja.	Toteutetaan kokeiluja pitkäaikaistyöttömyyden vä-hentämiseksi.

Kestävä talous

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuut-ta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitel-lun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kau-pungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista inves-tointiohjelmää.	Pyritään erityisesti toteuttamaan toimenpiteitä, joilla vähennetään pitkäaikaistyöttömyydestä kaupungille syntyviä kuluja. Toimitaan omassa toiminnassa taloudellisesti ja hyödynnetään kehittämisessä mahdollisimman hyvin ulkopuolista rahoitusta.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	14 283	15 566	14 831	14 999	1,1 %
TOIMINTAMENOT	-23 610	-43 209	-41 779	-43 183	3,4 %
TOIMINTAKATE	-9 327	-27 644	-26 948	-28 184	4,6 %

Mittaristo

Elinvoimapalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Työllisyyspalvelu	Bruttokustannukset, €	-6 986 366	-6 322 154	-8 366 993	-6 165 638	-8 284 333
	Työllistymispalvelujen asiakasmäärä	2 174	2 611	2 800	3 000	3 500
	Positiivisten jatkopolkujen suhteellinen osuus, %			50	50	50
	Työmarkkinatukea yli 300 päivää saaneet, kuukausittainen keskiarvo	2 197		2 520	2 513	2 320
	Työmarkkinatuen kuntaosuus, €	-10 798 923	-11 577 983	-11 177 000	12 260 000	-11 250 000
Lomituspalvelu	Lomituspäivät/vuosi	68 658	58 331	60 000	55 000	51 000
	Kustannus €/ netto/lomituspäivä	184,91	179,93	167,98	167,98	179,93
	Lomitettavia yrittäjiä kpl	1 298	1 178	1 075	1 067	1 025

Elinvoimapalvelu		TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Henkilöstömittarit	Säännöllinen työaika (ei sisällä lomituspalvelua)	33,4	30	65	66	67
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	19,8	11	10	14	12,3
	Kokonaistyöaika / lomituspalvelut	228,2	263	258	250,0	245
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv / lomituspalvelu	32,4		33	34	29,7

Elinvoimapalvelu		TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	531	533	1 304	1 423	1 615
	Tilojen määrä m ² /htv	15,9	17,8	20,1	21,6	24,1
	Tilojen määrä m ² /lomituspalvelu	240	240	240	240	240

Vuosien 2015 ja 2016 tiedot eivät ole vertailukelpoisia myöhempisiin vuosiin verrattuna palvelualueuudistuksen, Juankosken kuntaliitoksen ja Kuopion Innovation Oy:n henkilöstön siirron vuoksi. Vuosien 2015-2016 tiedot ovat vetovoimaisuuden palvelualueen tietoja.

Konsernipalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Henkilöstömittarit	Säännöllinen työaika (ilman työllistämistä)	71,7	71,0	55	58	61
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	11	7	10	10	8,6
Tilankäyttö*	Tilojen määrä m ²	2 692	2 773	2 714	2 898	2 930 *)
	Tilojen määrä m ² /htv	37,5	39,1	49,0	50,3	47,9

* Sisältää Juankosken kaupungilta siirtyneet arkistotilat.

Vuosiin 2015 ja 2016 tiedot eivät ole vertailukelpoisia myöhempisiin vuosiin verrattuna palvelualueuudistuksen, Juankosken kuntaliitoksen ja Kuopion Innovation Oy:n henkilöstön siirron vuoksi. Vuosien 2015-2016 tiedot ovat konsernipalvelun palvelualueen tietoja.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Toiminta-ajatus

Kaupunkiympäristön palvelualue huolehtii kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja hallinnasta sekä käyttökelpoisena pitämisestä. Se huolehtii myös ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja luonnon monimuotoisuudesta. Palvelualue vastaa myös kaupungin maa- ja vesiomaisuuden hallinnasta, asumisen edistämisestä sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon, rakennusvalvonnan, kiinteistönmuodostuksen, jätehuollon, vesihuollon ja joukkoliikenteen viranomais tehtävistä, kaupungin henkilökuljetuspalvelujen järjestämisestä sekä kaupungin paikkatietopalveluista.

Palvelualueeseen sisältyvät seuraavat avainprosessitason vastuualueet: Kaupunkisuunnittelupalvelut, rakentamisen ja kunnossapidon palvelut, maaomaisuuden hallintapalvelut, ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut sekä johdon tukipalvelut.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kuopioilla on edellytykset vahvaan kasvuun ja valtakunnallisissa vertailuissa kaupunki on mm. asukasmäärän suhteellisen kasvun perusteella kärkisijoilla. Kuopioon muuttohalukkuuden lisäksi myös asukastyytyväisyys on tiukasta taloudesta huolimatta pysynyt hyvällä tasolla. Tonttikysynnän ja rakentamisen tason säilyttämiseksi kaupungin on pystyttävä tarjoamaan monipuolisia vaihtoehtoja. Lähivuosina kasvua tukevia suurhankkeita ovat Savilahden, Kuntolaakson, Mölymäen ja Kuopionlahden alueiden kehittäminen sekä Sorsasalo-oon suunnitellun biotuotetehtaan jatkovaiheet.

Palvelualueen toiminta toteuttaa merkittävältä osin kaupungin kasvu- ja kilpailukykystrategian tavoitteita infrastruktuurin, tonttitarjonnan, liikennejärjestelmän sekä kaupunkiympäristön toimivuuden ja laadun osalta. Toiminta vaikuttaa voimakkaasti kaupungin vetovoimaisuuteen ja asiakastytyvääisyyteen. Kiertotalous, jätteen tulevaisuus sekä viihtyisyys, terveellinen ja turvallinen elinympäristö nousevat yhä merkittävämmiksi. Tällainen kehitys vaatii haastamaan perinteiset ratkaisut. Toimintaympäristön muutosta tuetaan panostamalla lisää kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin. Joukkoliikenne tukee vahvasti seudun elinvoimaa sekä taloudellista kehitystä. Joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat kasvaneet voimakkaasti ja sitä kehitetään edelleen keskisuurten kaupunkiseutujen edelläkävijäksi.

Tärkeä osa kaupungin kasvuohjelman toteuttamisessa on riittävän asunto- ja yritystonttitarjonnan säilyttäminen. Asuntotuotannon nousu on lisännyt tonttien kysyntää ja haastaa tonttivarannon. Asuntotuotannossa vuoden 2018 painopistealueet kunnallisteknisen rakentamisen osalta ovat Hiltulanlahti, Mölymäki ja Kuikkalampi. Kasvun kannalta tärkeässä asemassa on myös työpaikkojen lisääminen, joten hyvälle tasolle saatu elinkeinorakentamisen mahdollistava yritysalueiden suunnittelu ja toteutus on myös varmistettava. Tonttituotanto ja etenkin täydennysrakentamisen lisääminen vaativat pitkäjänteistä lisäpanostusta tonttituotantoketjuun sekä erilaisiin ympäristö- ym. selvityksiin.

Kuopio kuuluu resurssiviisauden edelläkävijäkuntien FISU-verkostoon ja Kuopio on käynnistänyt resurssi- viisaustyön, joka vaatii laajasti kaupunkiorganisaation sitoutumista. Vuoden 2018 aikana KierRe-hanke (Kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttaminen Pohjois-Savossa) päättyy, jonka jälkeen resurssiviisaustyön organisoinnista on huolehdittava. Työ vaatii ohjelman toteutumisen seuranta ja mittaroinnin kehittämistä ja jalkauttamista osaksi kaikkea työtä ja päätöksentekoa. KierRe-hankkeen aikana mm. Savilahdessa toteutetaan kiertotalouden kokeiluja, joita skaalataan muille alueille. Kokeilukulttuurin ja uusien mallien etsimistä tulee jatkaa myös KierRe-hankkeen päättymisen jälkeen.

Resurssiviisaustyö lisää hankemahdollisuuksia merkittävien yhteistyökumppaneiden kanssa, mutta hankkeet edellyttävät kuntarahoitusosuutta ja työpanosta. Uudet innovatiiviset mm. kiertotalouteen liittyvät tutkimus- ja kehityshankkeet tutkimus- ja oppilaitosten kanssa vahvistavat Kuopion osaamiskeskittymistä ja luovat mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle Kuopiossa.

Vesihuoltolain ja MRL:n muutoksella on merkittävä vaikutus kaupungin toimintaan ja vesihuollon resursointiin. Hulevesien kokonaishallinta ja suunnittelu myös viemäreiden osalta on siirtymässä kokonaan Kuopion Vedeltä kaupunkiympäristön palvelualueelle. Samassa yhteydessä tulee selvitettäväksi Kuopion veden mahdollisen yhtiöittämisen aiheuttamat muutokset kaupunkiympäristön palvelualueen toiminnoissa. Alueiden käytön ja katurakenteiden suunnittelukokonaisuus sisältäen vesihuollon suunnittelun lisää joustavuutta ja

tehokkuutta suunnittelutuotannossa. Hulevesiasioiden vastuiden järjestäminen palvelualueen sisällä ja mahdollinen hulevesimaksun kerääminen ovat yksi painopistealue vuodelle 2018. Vastuun siirtyessä on tärkeää, että toiminnalle varataan riittävät resurssit.

Jätehuollon viranomaispalveluissa toimintaympäristömuutoksia voivat aiheuttaa jätelakiin suunnitellut muutokset liittyen kunnan tehtäviin ja vastuisiin jätehuollossa. Tulevien muutosten laajuus on vielä epävarmaa, joten niihin varautuminen on haastavaa. Tilannetta kuitenkin seurataan ja tarpeen mukaan toiminnan painopisteitä suunnataan uudelleen muutosten myötä..

Asukkaiden vuorovaikutusta osana elinympäristön ja palvelujen suunnittelua lisätään. Asukaslähtöinen kehittämistoiminta kytkeytyy käyttäjälähtöisten palvelujen ja vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Asukkaat osallistuvat suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Mahdollisuuksia vuorovaikutukselliseen toimintaan parannetaan myös Apajaan sijoittuvalla ”Kohtaamo / kaupunkilaisten kohtaamispaikka” – toiminnalla. Asukkaiden omaehtoista yhteisöllistä toimintaa elinympäristönsä kohentamiseksi vahvistetaan myös mm. talkoorahan avulla ja aktivoidaan pitäjäraatien sekä kyläyhdistysten toiminnan kautta.

Tulevaisuuden toimintaympäristöä analysoitaessa suoritetaan digitaalisten mahdollisuuksien arviointi ja mahdollisimman monipuolinen hyödyntäminen osana toiminnan kehittämistä. Nyt jo suunnitteilla ovat asiakkaille jaettavat joukkoliikenteen reaaliaikainen aikatauluinfo, reaaliaikainen kunnossapitotieto sekä älykäs kaupunkipyöräjärjestelmä. Mahdollisuuksia avaavat myös kannustavat älykkäät järjestelmät, mm. joukkoliikennepeli, tietomallinnuksen käyttö suunnittelusta toteutukseen ja eri älyjärjestelmien datan hyödyntäminen mm. kaupunkisuunnittelussa.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Varmistaakseen hankitun maaomaisuuden mahdollistaman tulovirran, palvelualue suuntaa resursseja erityisesti tuloa tuottaviin toimenpiteisiin. Suunnittelulla, tonttutuotannolla ja kunnallistekniikan rakentamisella sekä koko prosessin tiiviillä yhteistyöllä varmistetaan tonttivarannon riittävyys ja houkuttelevuus ja samalla koko kaupungin positiivinen kehitys. Tässä yhteydessä kiinnitetään entistäkin enemmän huomiota tuleviin hoito- ja ylläpitokustannuksiin. Maaomaisuuden ja kaupungin käytöstä poistuvien kiinteistöjen jalostusta ja myyntiä tehostetaan edelleen mm. aktiivisella yhteistyöllä rakentajien kanssa. Valmistelussa otetaan huomioon käynnissä olevat palveluverkkotarkastelut.

Kaupunkirakenteen tiivistämiseksi lisätään täydennysrakentamista. Tuottavuushyödyt tulevat näkymään sekä investoinneissa että käyttötaloudessa. Samalla mahdollistetaan toimiva, kustannustehokas ja energia- tehokas palvelurakenne ja edistetään Kuopion kaupunkirakennemallin – kävelykaupunki, joukkoliikennekaupunki, autokaupunki – kehitystä.

Tilaajatoiminnan kehittämisessä painopiste on sopimusten kehittämisessä ja suunnittelun ohjauksessa. Kilpailuttamisen ajoitus koko toteutusketjun osalta on entistä tärkeämpää. Kun ketju kokonaisuudessaan suunnittelusta toteutukseen ja kunnossapitoon hallitaan, voidaan toimia optimaalisesti ja taloudellisesti kustannuksia säästään. Kehitetään uusia toteutus- ja rahoitusmalleja kuten vuoden 2017 lopussa alkanut Savilahden allianssihanke.

Palvelualueella otetaan käyttöön laaja-alainen asiantuntijapalveluiden puitesopimus vuoden 2018 alusta alkaen, mikä mahdollistaa aikaisempaa monipuolisemman ja joustavamman asiantuntijapalveluiden käytön useammaksi vuodeksi. Liikennettä kilpailutettaessa siirytään bruttosopimusmallin käyttöön, mikä mahdollistaa liikenteen nykyistä nopeamman sopeuttamisen kysynnän muutoksiin ja sitä kautta lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja käytettävyyttä. Joukkoliikenteessä käyttöön otettavalla reaaliaikaisella informaatiojärjestelmällä ja digitaalisella reittioppaalla parannetaan asiakaspalvelua.

Rakennusvalvonnassa siirytään rakennuslupien osalta kokonaan sähköiseen käsittelyyn ja sähköisten rakennuslupa-asiakirjojen myyntipalvelua laajennetaan. Uusien aineistopyyntöjen digitointia pyritään tekemään tilausperiaatteella siten, että aineisto toimitetaan myyntipalveluun muutaman vuorokauden kuluessa tilauksesta.

Infrarakenteiden kunnossapidon riittämättömyys rakenteiden vanhentuessa johtaa ennen aikaiseen kulumiseen, vaurioitumiseen ja palvelutason alenemiseen. Rakenteiden käyttöikä lyhenee olennaisesti, mikäli niitä ei pidetä kunnossa. Tämän vuoksi kunnossapidon tason hienoinen nostaminen ja riittävästä rahoituksesta huolehtiminen ovat ensiarvoisen tärkeää korjausvelan pienentämiseksi.

Maa- ja metsäomaisuudesta saatavat tulot varmistetaan pitkäjänteisen maapolitiikan ehdoilla. Kaupungin metsiä tullaan hoitamaan uudessa metsäsuunnitelmassa määritettävien periaatteiden mukaisesti ja metsäsuunnitelmassa vahvistettavassa laajuudessa. Kuntaliitosten ja raakamaan ostojen seurauksena kaupungin metsäomaisuus on kasvanut ja lisäksi metsien hyvän hoidon seurauksena metsien puuston kasvu on kohonnut n. 60 000 k-m³:n tasolle. Kohonnut puuston kasvu antaa mahdollisuuden n. 40 000 k-m³:n hakkuusuunnitteeseen.

Kaupunkiympäristön palvelualueella kehitetään omaa toimintaa ja tuloksia CAF-itsearviointin sekä CAFin ulkoisen arvioinnin avulla. Valtiokonttori on myöntänyt päätöksellään 1.11.2017 kaupunkiympäristön palvelualueelle Suomen ensimmäisen Verraton CAF –käyttäjä tunnustuksen. CAF-itsearviointilla tehdään näkyväksi asiakkaille ja sidosryhmille tehtyä laadukasta työtä ja aikaansaatuja hyviä tuloksia.

Toiminnan painopisteet

Taloudellisten ja toiminnallisten haasteiden lisääntyessä on ensiarvoisen tärkeää kehittää edelleen vuorovaikutusta asiakkaiden ja asukkaiden kanssa. Mm. maankäytössä ja täydennysrakentamisessa hankkeiden hyväksyttävyyttä lisää aito ja oikea-aikainen koko valmisteluketjun käymä keskustelu. Tämä sekä käyttöön otetun palautejärjestelmän tehokas hyödyntäminen edistävät tiedon kulkua ja vuorovaikutusta.

Asukkaiden omaehtoista toimintaa ja osallistumista asuinympäristönsä kehittämiseen tuetaan mm. talkooraalla. Tavoitteena on asukkaiden aktiivinen osallistuminen suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Vaikutusten arviointia – mm. ilmastovaikutukset ja yritysvaikutukset – kehitetään edelleen.

Tonttitarjonnan riittävyyden ja monipuolisuuden varmistaminen edellyttää kaupungin kasvuohjelman mukaisen alueiden sekä täydennysrakentamisalueiden kaavoitusta ja kunnallistekniikan rakentamista sekä aktiivista maanhankintaa. Painopisteenä on myös maankäyttösopimusten tekeminen täydennysrakentamis- ja muutokaava-alueilla.

Savilahti, Kuntolaakso, Mölymäen ja Kuopionlahden alueet sekä Lehtoniemen pohjoisosa, Pienen Neulamäen yritysalue ja Sorsasalon biotuotetehtaan alue ovat suunnittelun painopisteinä vuoden 2018 toiminnassa. Suunnittelussa näkyy entistäkin korostuneemmin täydennysrakentaminen. Uusien alueiden osalta kunnallistekninen rakentaminen painottuu Hiltulanlahden, Mölymäen ja Kuikkalammen alueille. Myös Saaristokaupungissa jatkuvat rakennustyöt. Savilahden alliassihankkeen lisäksi parannetaan Savilahteen johtavaa Niiralankatua. Asemanseudun rakentaminen käynnistyy vuoden aikana. Ydinkeskustassa alkaa Snellmannipuiston ja Kauppakadun perusparannukset.

Omakotitonttien luovutuksen painopiste on siirtymässä Hiltulanlahti II –alueelle, joka sijoittuu moottoritien länsipuolelle. Hiltulanlahden alueen pirstaleinen kiinteistöjaotus, olemassa oleva rakennuskanta ja haasteelliset maasto-olosuhteet aiheuttavat tonttiutuotannolle haasteita. Alue on kaavataloudellisesti kallis tuotettujen tonttien määrään nähden. Lähivuosina tulee omakotitonttien luovutus olemaan noin 60 tontin tasolla. Huolehditaan omakoti- ja yritystonttien saatavuudesta ja markkinoinnista maaseutukeskuksien ja haja-asutusalueiden osalta.

Kaupunki on viime vuosina talousarvioissaan tukeutunut vahvasti arvotonttien myynneistä saataviin myyntivoittoihin. Kaupungin omistamien arvotonttien määrä on rajallinen. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna tonttien vuokraus on kaupungille tuottoisampaa kuin tonttien myynti. Tontteja vuokraamalla maapohjan omistus säilyy kaupungilla, jolloin voidaan myös paremmin ohjata tulevaisuuden maankäyttöä ja kaupungin kehittymistä. Vuodelle 2018 myyntivoitto-odotuksia on kasvatettu poikkeuksellisesti myyntiin tulevista arvotonteista johtuen. Maanhankintaa toteutetaan laajentumisalueilla suunnitelmien mukaisen asunto- ja yritysrakentamisen mahdollistamiseksi.

Kuopiota markkinoidaan haluttuna asuin- ja kaupunkina. Asuntotuotantoa edistetään vastaamaan tuotantotavoitteita ja riittävä ARA-rahoitteinen vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotanto varmistetaan. Asuntokannan korjaustoimintaa ja esteettömyyttä edistetään valtion avustusten tuella. Jälkiasennushissien rakentaminen vauhdittui voimakkaasti vuonna 2016 ja useiden hissien rakentamiseen vuosittain varaudutaan myös tulevina vuosina. Täydennysrakentamisen vauhdittamiseksi sovelletaan valtuuston hyväksymiä rakentamista helpottavia maapolitiittisia toimintamalleja.

Ilmastopoliittisen ohjelman ja energiatehokkuussopimuksen toteuttaminen sekä kestävä kehityksen huomiointi on edelleen tärkeä painopistealue koko kaupunkitasolla. Ilmastopoliittiseen ohjelmaan sisältyvien tavoitteiden toteuttaminen ja seuranta edellyttävät myös työkalujen kehittämistä ilmastovaikutusten tun-

nistamiseen ja arvioitiin suunnittelun apuvälineiksi sekä mahdollisimman tarkkaa tietoa kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä.

Joukkoliikenteen toimivuutta kehitetään Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenne 2025 –ohjelman mukaisesti. Linjastosuunnitelman laadinta on käynnistetty ja uudet liikennöintisopimukset tehdään bruttomallilla, joka lisää työtehtäviä ja vaatii panostusta mm. suunnitteluohjelmaan. Viisaan liikkumisen hankkeessa parannetaan joukkoliikenteen informaatiopalveluita mm. reaaliaikaisen informaatiojärjestelmän avulla. Viisaan liikkumisen hankkeessa toteutetaan myös kaupunkipyöräjärjestelmä osana joukkoliikennejärjestelmää. Käynnistään selvitys bussien vaihtoehtoisesta käyttövoimasta. ELY:n Walitti-järjestelmän lipunmyynti tapahtuu yhteistyössä kaupungin kanssa.

Jätehuollon viranomaispalveluissa jatketaan vuonna 2017 aloitettua jätehuollon palvelutason määrittelyä yhteistyössä alueen kuntien ja kunnallisen jäteyhtiön kanssa. Palvelutasossa vahvistetaan yhteisesti koko jätelautakunnan toiminta-alueella tarjottavien kunnallisten jätehuoltopalvelujen vähimmäistaso. Vesihuollon kehittämissuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää lisääntyvää yhteistyötä vesihuoltolaitosten ja viranomaisten kesken. Muuttuvaan lainsäädäntöön liittyvissä asioissa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi on tarpeen tehostaa neuvontaa, ohjausta ja yhteistyötä. Rakentajien ohjauksessa pääpaino on rakennusten terveellisyydessä ja omatoimisen asumisen tukemisessa.

Vesihuoltolain sekä maankäyttö- ja rakennuslain hulevesien hallintaa ja käsittelyä koskevat muutokset aiheuttavat uusia järjestelyjä tehtävänjaossa kaupungin ja Kuopion Veden välillä, hulevesien hallinnan suunnittelua mm kaavoituksen yhteydessä sekä lisäävät viranomaistehtäviä. Tavoitteena on hulevesien hallinnan ja sitä kautta niiden aiheuttamien haittojen vähentäminen.

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen sekä henkilöstövaikutukset

Toimintamuutoksista johtuen tilaajaosaamista ja hankehallintaa tulee edelleen vahvistaa. Tilaajaosaaminen edellyttää myös verkostoitumista valtakunnallisiin ja kansainvälisiin kehittämishankkeisiin ja tarvitsee kilpailuttamis- ja viestintäosaamista.

Henkilöstötarpeeseen vastataan ensisijaisesti sisäisin järjestelyin. Rekrytointitilanteissa tarkastellaan mahdollisuudet tehtäväkuvien laajentamiseen ja tehtävien yhdistämiseen, joskin suurimmaksi osaksi resursseista poistuva työpanos korvataan uusrekrytoinneilla. Kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttaminen, hulevesivastuiden siirtyminen kaupunkiympäristön palvelualueelle sekä ulkoilu- ja virkistyspalveluiden työnjakomuutokset edellyttävät resursoinnin vahvistamista.

Henkilöstön monitaitoisuutta edistetään ja tuetaan henkilöstöä ottamaan vastaan yhä laajenevia tehtäväkokonaisuuksia. Vuorovaikutustaidot, tiedonkulku ja kokonaisvaltainen ympäristöosaaminen sekä ekotehokkuuden hallinta korostuvat. Näiden taitojen ylläpitäminen ja hyödyntäminen edellyttävät työssä jaksamiseen panostamista mm. koulutuksen, palkitsemisen ja työhyvinvoinnin osalta.

Henkilöstövaikutukset (määrälliset)

Kaupunkiympäristön palvelualueen henkilöstöresurssit kasvavat edelliseen vuoteen verrattuna 7 henkilötyövuotta. Lisäresursseja tarvitaan kaavoitukseen, vesihuollon suunnitteluun, kunnallistekniseen suunnitteluun, valaistuksen suunnitteluun ja rakennuttamiseen sekä reitistösuunnitteluun. Myös palvelualueiden väliset henkilösiirrot lisäävät kaupunkiympäristön palvelualueen henkilömäärää. Hulevesivastuiden siirtymisen vaikutuksia henkilöstöresursseihin ei ole vielä arvioitu.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Lähivuosina on vaihtuvuutta useissa erityisosaamista vaativissa tehtävissä. Rekrytoinnissa tavoitteena olevasta mentorointivaiheesta joudutaan taloudellisista syistä useissa tapauksissa luopumaan. Rekrytoinneissa huomioidaan mahdollisuus siihen, että henkilöstö huolehtii myös palveluprosessien ja palvelualueiden rajat ylittävistä tehtävistä. Ostopalvelujen käyttö ja kumppanuudet edellyttävät riittäviä ohjausresursseja.

Edistääkseen tulevaisuuden työvoiman saatavuutta kaupunkiympäristön palvelualue tarjoaa harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Rakentamisen ja kunnossapidon palveluissa on siirrytty tilaaja-tuottajajärjestelmään. Oman suunnittelun ja ostopalvelujen käytön jakautumista arvioidaan jatkuvasti ottaen huomioon työn tuottavuus ja tehokkuus. Maaomaisuuden hallintapalveluissa sekä ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluissa käytetään ostopalveluja mm. puunkorjauksessa, mittaus- ja tutkimuspalveluissa, eläinlääkintähuollossa ja laboratoriopalveluissa. Ostopalvelujen osuus kaupunkiympäristön palvelualueella on kasvanut joukkoliikenteen järjestämisen mallin muututtua. Uudessa järjestelmässä kaupunki ostaa palvelut liikennöitsijöiltä ja saa lipputulot.

1. KASVAVA KUOPIO

Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista.	Savilahden alueen suunnittelu ja toteutus etenevät.
Jatketaan tulevaisuuden kouluverkoston kehittämistä.	Edistetään palveluverkoston toimivuutta.

Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tehdään aktiivista vaikuttamista Kuopion saavutettavuuden parantamiseksi (lentovuorot, asemanseutu, tiehankkeet) ja kansallisen aseman vahvistamiseksi.	Aktiivinen vaikuttaminen maakunnallisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa.
Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	

Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Savilahden alueen sekä muiden kärkihankkeiden (mm. Kuntolaakso, Kuopionlahti, Asemanseutu, Mölymäki) suunnittelu ja toteutus etenevät.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle.	Edistetään kävelyä ja pyöräilyä, rakennetaan erilaisia ulkoilu- ja lähiliikuntapaikkoja. Kiinnitetään erityistä huomiota esteettömyyteen ja turvallisuuden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.
Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	

Varhainen tuki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Esteettömyyden ja turvallisuuden huomioiminen suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.

Työllistyminen ja toimeentulo

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysysteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Otetaan työllisyysnäkökulma huomioon investointeja suunniteltaessa, kilpailuttaessa ja ajoitettaessa.

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö, Jynkkä).	Edistetään palvelukumppanuutta, tuetaan pitäjäraatien hankkeita.
Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja omaleimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	
Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Parannetaan keskustan ja muiden alueiden turvallisuutta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.
Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö lautakunnissa.
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Edesautetaan etätönn tekemistä.
Uusiomateriaalien käyttö ja suunnittelu sisällytetään maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen. Selvitetään keinot vähentää kaupungin rakentamisen ja rakennusten ympäristökuormitusta, mm. sertifioinnin avulla.	Uusiomateriaalien käyttö kaupungin infrarakentamisen kohteissa, joka huomioidaan suunnittelussa ja selvityksissä. Selvitetään mm. sertifiointimahdollisuuksia.

Energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä kaupungin kiinteistöissä	Edistetään kaupungin ajoneuvojen toimivuutta sähkö- ja biokaasutoimiviksi ja huomioidaan kilpailutuksissa.
Korvataan diesel- ja bensiinikäyttöisen ajoneuvoja sähkö- ja biokaasujoneuvoilla.	

Viisas liikkuminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma.	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma.
Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.

4. UUDISTUVA KUOPIO

--	--	--

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa.	Strategia viedään henkilöstötasolle.
Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteutumista.	Hankintakäytäntöjä kehitetään.
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Edistetään työhyvinvointia erilaisin keinoin sekä palvelualueella että työyksiköissä. Ideoidaan toimenpiteitä yhdessä henkilöstön kanssa.
Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Asukkaiden osallistaminen jo valmisteluvaiheessa, erityisesti uudessa Kohtaamossa.

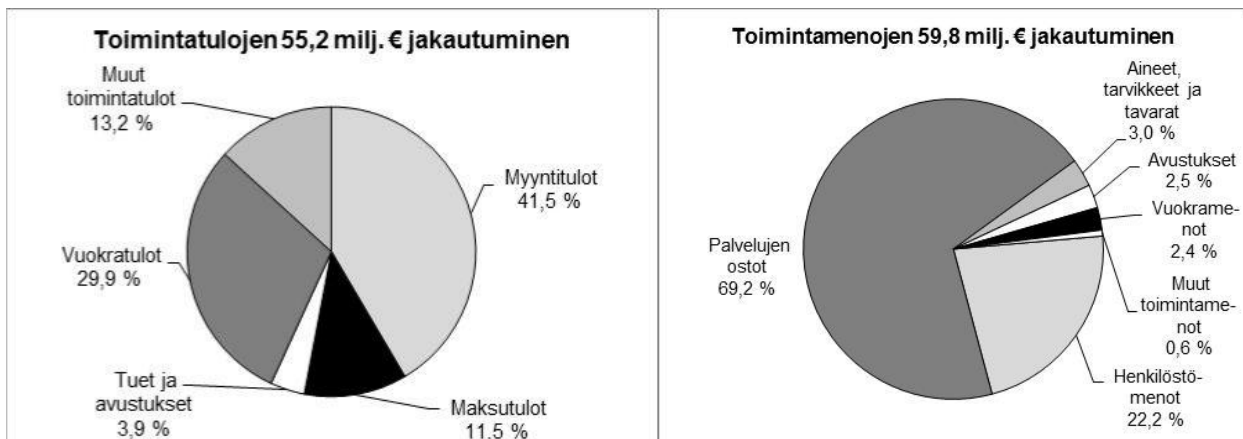
Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja. Ollaan mukana maakunnan digitalisaatiohankkeessa. Tietomallien edistäminen ja hyödyntäminen koko palvelualueella.
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Ollaan mukana maakuntauudistuksen valmistelussa.
Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Otetaan käyttöön uusia toimintatapoja.

Kestävä talous

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmia.	Vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Kiinteistökehitysryhmän toiminta jatkuu. Toteutetaan laajempaa investointiohjelmia.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	48 823	50 141	49 492	55 205	11,5 %
TOIMINTAMENOT	-48 599	-55 198	-53 658	-59 765	11,4 %
TOIMINTAKATE	223	-5 057	-4 167	-4 561	9,5 %

Mittaristo

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Asemakaavoitus	Kaavoitetut rivi- ja kerrostalotontit, k-m2	130000	113500	281000	206300	131400
	Kaavoitetut omakotitontit, kpl	21	233	14	14	0
	Kaavoitetut yritystontit, k-m2	105000	580000	221500	18000	196500
	Asemakaavojen valmistumisaika, kk	17	23	20	20	20
Joukkoliikenteen järjestäminen	Kaupunkiliikenteen matkustajamäärä 1000 matkustajaa / v	4909	5660	5500	6198	6400
Rakentaminen	Kadunrakentaminen km	2,8	3,5	3,5	3,5	3,5
	Viherrakentaminen ha	0,4	2,0	2,0	2,0	2

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Liikenneväylien kunnossapito	Kunnossapidettävät liikenneväylät km	779	792	837	837	842
	Kadun hoito, ajoradat I-luokka € / km		11000	12000	13000	13000
	Kadun hoito, ajoradat II-luokka € / km		9000	9500	10000	10000
	Kadun hoito, ajoradat III-luokka € / km		3000	3200	3500	4000
	Kadun hoito, klv I-luokka € / km		9000	9100	9500	9500
	Kadun hoito, klv II-luokka € / km		2000	2200	3000	3000
	Kadun hoito, klv III-luokka € / km			1000	1000	1500
	Asukastytyväisyys katujen kunnossapidosta (1-5)	3,46	3,41	3,5	3,49	3,5
Puistojen ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapito	Kunnossapidettävät puistot ja katuviheralueet, ha	603	570	571	577	580
	Yleisten alueiden hoito luokittain € / ha		3200	3300	3300	3400
Jätehuollon viranomaispalv	Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon (%)	96,4		96,8	96,8	97
	Jätehuoltoa koskevien hakemusten käsittelyaika (vko)			4	4	4
Tonttipalvelut	Rakennuskelpoiset valmistuneet rivi- ja kerrostalotontit k-m2	28000	41000	62000	62000	17000
	Rakennuskelpoiset valmistuneet omakotitontit kpl	41	84	17	17	36
	Rakennuskelpoiset valmistuneet yritystontit k-m2	13400	3000	0	29000	0
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit liiketontit, k-m2 / kpl	147037/38	141000/35	135000/35	165000/38	160000/37
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit teollisuus ja varastot, k-m2 / kpl	99891/44	118000/40	115000/48	105000/40	95000/37
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit omakotitontit, kpl	64	69	40	40	20
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit rivitalotontit, k-m2 / kpl	96000/54	77000/34	64000/56	70000/33	62000/32
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit kerrostalotontit, k-m2 / kpl	102000/36	85000/24	89000/27	89000/25	64000/17
Asuntotoimi	Alkava asuntotuotanto	919	1400	1100	1200	1000
Ympäristöterveydenhuolto	Luvan ja ilmoituksen käsittelyaika kk	1,4	1,3	1		1
Rakennusvalvonta	Lupapäätökset kpl, sis. Suonenjoen	1132	1293	1300		1300
	Rakennuslupien käsittelyaika, pv	17	18	19		19
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä) htv	189,8	191,9	212	210	219
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	9,8	10,8	8,5	10,9	9,1
	Tilojen määrä m2 / htv	16,3	16,0	15,6	15,6	15,2

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Toiminta-ajatus

Palvelualue kehittää asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja toimintaympäristöjä sekä edistää kaupungin vetovoimaisuutta. Kulttuuri- ja liikuntapalveluilla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Palveluiden järjestäminen jakaantuu omatoimiseen ja ohjattuun hyvinvointia edistävään toimintaan sekä taidepalveluihin.

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut ja yhteistyötahot tarjoavat monipuoliset toimintaympäristöt sekä mahdollisuudet ja olosuhteet omatoimiselle tekemiselle, kokemiselle, tiedonhauille ja harrastamiselle. Kaupungin omia palveluita tuottavat kirjastolaitos, museokeskus sekä liikuntapaikat.

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut aktivoivat yhteistyössä kaupungin muiden palvelualueiden, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa kaupunkilaisia toimimaan oman ja toistensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Kaupungin omia palveluita tuottavat kansalaistoiminnan yksikkö sekä kansalaisopisto.

Taidepalvelut edistävät Kuopion ja ympäristökuntien asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia järjestämällä teatteri-, musiikki- ja muita kulttuurielämyksiä ja tapahtumia. Taidepalvelut ovat yksi keskeinen vetovoimatekijä, osaltaan taidepalvelut lisäävät myös kaupungin elinvoimaa. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginteatteri ja musiikkikeskus.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Asukasmäärän kasvu ja kuntaliitoksen myötä laajentunut alue sekä ikääntyneiden suhteellisen osuuden lisääntyminen luovat haasteen palveluiden järjestämiselle. Lasten ja nuorten tukeminen aktiivisiksi kansalaisiksi vaatii yhteistyötä eri toimijoilta ja palvelualueiden välillä. Kumppanuuteen perustuvien yhteistyöverkostojen rakentaminen on välttämätöntä kaupungin talouden kiristyessä. Ennaltaehkäisy, etsivätyö, varhainen tukeminen ja moniammatillinen yhteistyö ovat keskeisiä keinoja. Kaikessa kehittämisessä tulee huomioida kunta-, maakunta- ja sote -uudistus sekä sen jälkeen kuntiin jäävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuus.

Kuopion kaupunginkirjaston saatua opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella alueellisen kehittämistehtävän alueenaan Etelä- ja Pohjois-Savo, Kuopion kaupunginkirjasto tuottaa näiden alueiden kirjastopalveluja vahvistavia ja alueen osaamista lisääviä asiantuntijapalveluja ylimaakunnallisesti koko Savon alueelle ja myös valtakunnallisessa yhteistyössä valtakunnallisen kehittämistehtävän saaneen kirjaston kanssa (Helsinki).

Maakunnallisina palvelulaitoksina museot tuottavat hyvinvointi- ja asiantuntijapalveluja erilaisille kohderyhmille ja yhteistyökumppaneille. Kuopion museo –rakennuksen peruskorjaus- ja laajennustyön myötä keskitytään lähivuosina museotoiminnan monipuoliseen kehittämiseen.

Sisäliikuntasuunnitelman mukaisesti tavoitteena on jatkossa löytää uusia toimintamalleja, joissa siirrytään osin liikuntatilojen omistamisesta ja rakentamisesta liikunnan harrastajien kohdennettuun ja harkinnan varaiseen tukemiseen ja siten mahdollistetaan uusien käyttäjätarpeiden mukaisten liikuntatilojen syntyminen liikuntatoimijoiden itsenä tai yritysten toimesta.

Kuopion laajat maaseutualueet asettavat suuria haasteita hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden järjestämiselle. Koska maaseutualueilta on poistunut monia palveluita, on jatkossa tärkeää laajalla eri toimijoiden (kirjasto, terveystoimet, nuorisotyö, hyvinvointi) yhteistyöllä ja mm. asukastupatoiminnan kautta saada alueen asukkaille yhteistä kokoontumistilaa sekä aktivoivaa ja osallistavaa toimintaa. Vapaaehtois-/ vertaisohjaajatoiminta ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on avainasemassa. Kehittämisen kannalta olennaista on olemassa olevien ja uusien hankkeiden hyödyntäminen. Mahdollisen Vuorikatu 27 rakennusten remontin vuoksi Kino Kuvakukolle joudutaan etsimään väistötilat.

Taidepalveluissa otetaan huomioon väestön ikärakenteen muutokset, yleinen taloudellinen tilanne sekä asiakkaiden vaatimustason ja odotusten muutokset. Taidepalveluihin tarvitaan lisää uusia asiakkaita. Musiikkikeskuksen toiminta siirretään Musiikkikeskuksen remontin ajaksi 1.1. – 31.8.2018 väistötiloihin. Teatteri ei ole vuonna 2018 kolmivuotiskausibudjetoinnissa, uusi 3-vuotinen budjetointikausi aloitetaan Musiikkikeskuksen kanssa yhtä aikaa 1.1.2019 lukien.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

- Organisaatioiden välistä yhteistyötä tiivistetään hyödyntäen henkilöstön eläköitymistä sekä lähtövaihtuvuus.
- Kehitetään liikuntapaikkapalveluita siten, että toimintamalli mahdollistaa yksityisen palvelutuotannon kaupungin oman palvelutuotannon rinnalla.
- Hyvinvointipalveluiden tiedotusta, markkinointia ja viestintää kehitetään ja tehostetaan.
- Maksupolitiikkaa tarkistetaan palveluittain ja asiakasryhmittäin.
- Palveluverkosto ja -taso mukautetaan käytettävissä olevien resurssien tasolle.
- Omatoimikirjastoratkaisujen ja omatoimiajan myötä kirjastojen tilat ja aineistot tehokkaaseen käyttöön
- Avustukset kohdennetaan kaupungin tavoitteiden mukaisesti.
- Kv:n sitova tavoite on vähentää sairauspoissaolojen määrää 2 pv/htv.

Toiminnan painopisteet

Hyvinvointipalveluiden palvelutuotteita ja tarjontaa koskevaa tiedotusta, markkinointia ja viestintää kehitetään siten, että asiakasmääriä eri palveluissa saadaan lisättyä.

Palveluverkostoa päivitetään asiakaspalvelun kehittämisen ja tilojen käytön tehostamisen näkökulmasta: tilojen monipuolinen käyttö, monialaisen palvelukulttuurin kehittäminen mahdollisuuksien ja alueiden tarpeiden mukaan painopisteenä lasten, nuorten ja asukkaiden osallisuuden lisääminen.

Kirjastopalveluja muotoillaan osallistamalla asiakkaita palvelujen suunnitteluun ja tekemällä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Kirjastossa toiminnan tavoitteena on asiakkuuksien ja asiakasmäärien kasvattaminen siten, että kaikki kirjastopalveluista hyötyvät saataisiin palvelun piiriin. Painopistealueena ovat lasten ja nuorten kirjastopalvelut, lapsiperheiden palvelut, monikulttuuriset kirjastopalvelut sekä ei-käyttäjien saaminen palvelun piiriin. Tavoitteena on mm. ehkäistä syrjäytymistä, edistää laajaa lukutaitoa ja digitaitoja sekä kunta-laisten hyvinvointia kirjastopalveluiden avulla.

Museokeskuksen toiminnassa painotetaan kaupungin strategian mukaisesti asiakaslähtöisiä, osallistavia ja ennaltaehkäiseviä palveluita, toiminnassa painotetaan yhteistyötä ja verkostoitumista.

Sisäliikuntatilaverkostoa kehitetään sisäliikuntasuunnitelman mukaisesti. Liikuntapaikkaverkoston laajuus ja hoitotaso mitoitetaan käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Palveluverkostoa kehitetään asiakastarpeiden mukaisesti resurssien puitteissa.

Kulttuurin ja liikunnan aktivoinnissa tarvelähtöinen toiminta kohdistetaan niille asiakasryhmille, joissa toimenpiteiden vaikuttavuus on suurin sekä talouden, että hyvinvoinnin kannalta arvioituna, mm. ikäihmiset, lapset ja nuoret, erityisryhmät, työttömät, syrjäytymisvaarassa olevat. Aktivoidaan paikallisia toimijoita yksittäisistä ihmisistä järjestöihin toimimaan palveluiden tuottajina. Kohdennetaan toimintamalleja esim. sosiaali- ja terveyspalveluiden, etsivän nuorisotyön toimijoiden kanssa.

Kansalaisopiston painopisteenä ovat kansalaisopistotoiminnan laadun kehittäminen, yhteistoimintakuntien ja Kuopion kansalaisopistotarjonnan tarvelähtöinen suunnittelu sekä edelleen ennaltaehkäisevän toiminnan vahvistaminen.

Kaupunginteatterin ja kaupunginorkesterin yhteistyö jatkuu. Teatteri keskittää päivälippumyyntiä Kuopio-infoon ja lipunmyyntiyhteistyötä jatketaan musiikkikeskuksen kanssa. Talojen toimintatapoja kehitetään niin, että yhteistyö voisi jatkossa entisestään lisääntyä.

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen sekä henkilöstövaikutukset

Kirjastoissa rutiinitehtävät siirtyvät yhä enemmän verkkopalveluilla ja automaatiolla hoidettavaksi. Työ painottuu asiantuntijuutta ja digiosaamista sekä vuorovaikutustaitoja edellyttäviin tehtäviin. Uusi uimahalli-jäähalli kokonaisuus tulee vaikuttamaan henkilöstörakenteeseen.

Asukastuville tarvitaan lähiötyöntekijöitä kaupungin uudelleen sijoitettavista työntekijöistä, tällä toimenpiteellä kaupunki säästää varhe-maksuissa pidemmällä aikavälillä.

Henkilöstövaikutukset (määrälliset):

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen kokonaistyöajaksi ilman tukitoimina tarvittavaa työllistämistä on vuodelle 2018 asetettu 412,4 henkilötyövuotta. Talousarviossa asetetaan tavoitteeksi sairauspoissaolojen vähentäminen kahdella (2) päivällä/henkilötyövuosi. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella tämä tarkoittaa sairauspoissaolojen vähentymistä vuoden 2017 ennusteen 13 kalenteripäivästä 11 kalenteripäivään/htv. Laskennallisesti tämä tarkoittaisi sitä, että palvelualueen henkilöstön tuottavuus lisääntyisi 13,6 henkilötyövuotta poissaolojen vähentyessä.

Poissaolojen euromääräinen vähentämistavoite kohdentuu palvelualueella niihin toimintoihin, joissa poissaolot ovat aiheuttaneet sijauskustannuksia. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella tämä tavoite tarkoittaa em. tuottavuuden lisääntymisen lisäksi 1,2 henkilötyövuoden suuruista kustannusten säästymistä n. 50 000 eurolla.

Työyksikköjen esimiehet laativat yhdessä henkilöstön kanssa vuoden 2018 osalta sitovat työhyvinvointisuunnitelmat, joihin kirjataan yhteisön kehittämisen kohteet, aikataulut ja vastuut. Suunnitelmat kootaan avainprosesseittain ja ne käsitellään palvelualueen johtoryhmissä ja tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten yhteydessä johtoryhmässä ja lautakunnissa.

Esimiesten osaamista poissaoloja ennaltaehkäisevien työmenetelmien käyttämisestä ja työyhteisön kehittämisestä vahvistetaan. Kehityskeskusteluista laaditaan yhteenvedot, jotka käydään avainprosesseittain asiakkuusjohtajien johdolla läpi.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistämisen ja varhaisen puuttumisen keinojen kehittämisen avulla on mahdollista vaikuttaa poissaoloihin ja työntekijän työhön palaamisen tukemiseen, mutta kaikkiin poissaoloihin ei kuitenkaan ole mahdollista vaikuttaa tai nopeuttaa työelämään palaamista. Ellei edellä mainituilla tehostamistoimenpiteillä saavuteta toivottua vaikutusta, voidaan palvelualueella joutua harkitsemaan palveluverkon karsintaa mikä osaltaan vaikuttaa palvelualueen tulokertymään.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Kirjastossa automaation hyödyntäminen muuttaa palveluprosesseja, vähentää rutiinityötä sekä mahdollistaa työn painottumisen asiantuntijuutta ja vuorovaikutusta edellyttäviin tehtäviin. Henkilöstön osaamisen lisääminen ja osaamisvaatimusten muuttumisen huomioiminen mahdollisissa rekrytointitilanteissa on tärkeää toimintaympäristön haasteisiin vastaamiseksi.

Kuopion kaupungin ja sen hyvinvointipalvelujen, erityisesti kulttuuri- ja taidepalvelujen, vetovoimaisuuden kehitys vaikuttaa olennaisesti ammattitaitoisen, luovan ja asiantuntevan henkilökunnan saamiseen.

Rekrytoinneissa hyödynnetään ensisijaisesti kaupungin omaa, olemassa olevaa henkilöstöä sijoittamalla mahdollisuuksien mukaan avoinna oleviin tehtäviin.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Kaikissa palveluissa tutkitaan kolmannen sektorin ja elinkeinoelämän mahdollisuudet tuottaa palvelu tai osallistua palvelukumppanuuteen palvelu- ja hankintaohjelman tavoitteiden mukaisesti. Palvelukumppanuutta on mm. liikuntapaikkojen hoidossa sekä asukastupatoiminnassa.

Taidepalveluissa vierailevien taiteilijoiden työpanosta täydennetään edelleen ostopalveluina. Tiloja vuokraamalla taidepalvelut tukee luovaa taloutta ja liike-elämää ja päinvastoin.

1. KASVAVA KUOPIO

Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Palveluita tuotetaan yli kuntarajojen ja palvelut ovat kaupungin vetovoimatekijä.

Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen & alueellisen väestönsuojan toteutus-, omistus-, operointi- ja rahoitusmallista päätetään ja hankkeen toteutus etenee.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään toimintamalli, jossa kaupungin tilat olisivat paremmin asukkaiden ja järjestötoiminnan käytävissä.	Päivitetään mm. koulutilojen käyttömaksuja siten, että ko. tilat ovat tehokkaasti asukkaiden ja muiden toimijoiden käytössä.
Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle.	Pyritään saamaan lisää asiakkaita hyvinvoinnin palveluiden piiriin.
Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Palvelut segmentoidaan asiakastarpeiden mukaisesti.

Varhainen tuki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avo- huollon tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko- opiskelupaikan. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Palveluilla edistetään lapsiperheiden ja ikäihmisten jaksamista, toimintakykyä ja pärjäämistä.

Työllistyminen ja toimeentulo

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysyhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi	Työllistetään pitkäaikaistyöttömiä mahdollisuuksien mukaan palvelualueen eri toiminnoissa.

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelu-alueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö, Jynkkä).	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan palvelujen monipuolisuus ja tilojen monipuolinen ja tehokas käyttö.
Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja oma-leimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Pitäjäraatien toiminta vakiintuu.
Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Yhteisöllisyys vahvistaa elinympäristön turvallisuutta.
Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

--	--	--

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö lautakunnan kokouksissa.
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan tilojen monikäyttöisyys ja niiden tehokas käyttö mm. Karttulan koulukeskus.

Viisas liikkuminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma.	Kehitetään mm. lähiliikunta-alueiden olosuhteita turvallisen liikkumisen näkökulmasta.
Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunki-strategian toteutumista.	Strategia viedään käytäntöön toimintatasolle. Hankinnat toteutetaan hankintaohjelman mukaisesti ja avustukset kohdistetaan strategian tavoitteiden mukaisesti.
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Esimiesten/henkilöstön koulutus ja vastuutus. Työyhteisötaitojen ja työmenetelmien kehittäminen. Poissaolojen seurannan kehittäminen ja varhaisen puuttumisen malli. Vahva yhteistyö työterveydenhuollon kanssa ennaltaehkäisevään toimintaan.
Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Osallistetaan henkilöstö/asukkaita/asiakkaita päätöksenteon valmisteluvaiheessa. Luodaan toimintamalleja osallistamisprosessiin, koulutetaan esimiehet ja henkilöstö toimintamallin toteuttamiseen.

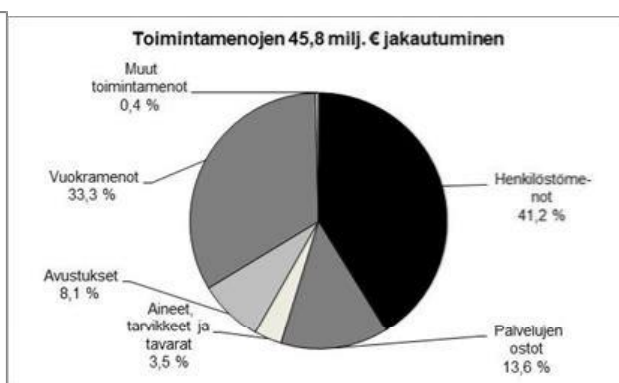
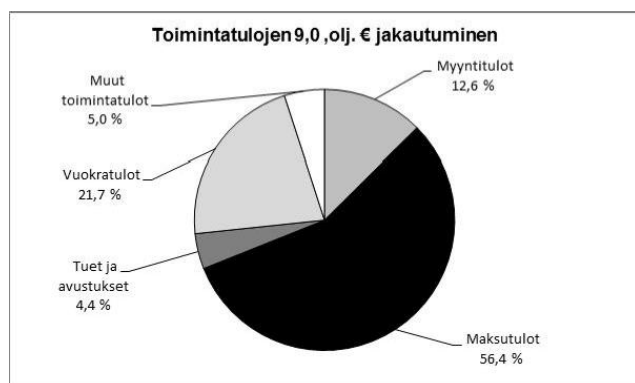
Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja (mm. oma-toimikirjasto, sähköinen maksaminen). Ollaan mukana Tulevaisuuden kuntien ICT-yhteistoiminnan toteuttamishankkeessa.
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Ollaan mukana maakuntauudistuksen valmistelussa (mm. maakunnallinen Lape-hanke).
Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Kehitetään toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia toimintatapoja ja palveluita.

Kestävä talous

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investiohjelmää.	Toimitaan taloudellisesti ja tehokkaasti.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos- -% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	10 176	9 534	9 488	9 072	-4,4 %
TOIMINTAMENOT	-44 371	-45 640	-45 552	-45 836	0,6 %
TOIMINTAKATE	-34 195	-36 105	-36 064	-36 764	1,9 %

Mittaristo

Avainprosessi: **Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Kirjastopalvelut 1)	Fyysiset kirjastokäynnit	1 191 348	1 278 722	1 320 000	1 253 000	1 320 000
	Verkkokoasointitapahtumat (kirjaston ulkopuolella tapahtunut asiointi)	510 227	554 013	595 000	525 000	525 000
	Kirjaston aukiolotunnit	23 097	24 396	23 980	23 900	29 000
	Lainojen kokonaismäärä	2 007 661	2 045 805	2 050 000	2 000 000	2 055 000
	Kirjastojen tilojen määrä m ²	10 387	10 387	10 327	11 136	10 372
Museopalvelut	Museokohteiden kävijämäärä	60 553	69 623	60 000	60 000	70 000
	Museokohteiden aukiolotunnit	5 013	5 194	5 000	5 000	5 000
	Järjestetty kokoelma-aineisto kpl	1 956 042	1 961 080	1 987 800	1 987 800	1 992 300
	Nettokustannus €/as	26,9	25,4	24,2	24,2	27,2
	Museoiden tilojen määrä m ²	9 560	9 560	9 691	9 691	9 691
Liikuntapaikkapalvelut	Liikuntapaikkojen käyntikerrat 2)	1 413 795	1 265 410	1 400 000	1 400 000	1 400 000
	Liikuntapaikkojen tilojen määrä m ²	51 289	51 291	52 700	52 700	64 532

1) Luvut sisältävät Kuopion lisäksi Kaavin ja Tuusniemen kirjastojen tunnusluvut.

2) Liikuntapaikkojen käyntikerrat sisältää sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen sekä kaupallisten tilaisuuksien kävijät

Avainprosessi: Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Kansalaistoiminnan	Kulttuuri- ja liikuntaryhmiin osallistuneet 1)	93 694	87 275	81 000	90 500	90 500
aktivointi	Kino-Kuvakukon ja Nilsin Mantun kävijöiden lukumäärä	29 348	27 668	33 000	31 000	31 000
	Yleis- ja erityisavustukset €/as	27,7	26,2	24,7	24,7	26,03
	Asukastupaverkosto, asukastupien lukumäärä	12	12	14	10	12
	Asukastupien kävijämäärä 2)	70 218	69 991	90 000	70 000	70 000
	Asukastupien työllistämisaikutus (henkilöä / htv) 3)	130/30	74/22	130/30	110/20	110/20
	Kansalaistoiminnan aktivoinnin tilojen määrä m ²	1 919	1 977	2 836	2 836	3 127

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Kansalaisopisto 4)	Kansalaisopiston opiskelijamäärä (brutto)	24 643	25 263	24 000	24 000	24 000
	Kansalaisopiston opetustuntien lukumäärä	45 586	45 469	45 500	45 500	44 000
	Kansalaisopiston nettokustannus €/h (ilman valt.osuuksia ja työll.)	69,6	64,5	67,4	68,90	71,60
	Kansalaisopiston tilojen määrä m ²	3 535	3 535	3 535	3 535	3 658

1) Kulttuuriin - ja liikuntaan aktivointiin lasketaan em. ryhmiin osallistuneet sekä liikunta- ja kulttuuripolkuun osallistuneet

2) Asukastupien kävijämäärä riippuu tupien aukioloista. Mikäli vakituksia ohjaajia on 12, kävijämäärä on 120 000. Mikäli vakituksia ohjaajia on 4, joudutaan tupia sulkemaan!! Kävijämääräarvio tällöin 90 000.

3) Asukastupatoiminta: palkkatukityöllistetyt, työharjoittelijat, työvalmennuksessa olevat sekä kuntouttavassa työtoiminnassa olevat.

4) TA-2018 opetustuntien lukumäärän pieneminen johtuu työvoimapolitiittisen maahanmuuttajakoulutuksen loppumisesta.

Kansalaisopiston mittarit ovat vuositason mittareita.

5) Kävijämääräarvio 10 000, jos Kino kuvakukon mahd. remontti alkaa. Väestötiloja ei tällä hetkellä tiedossa, joten arvio kävijämäärästä pohjautuu pääosin Nilsin Mantun tilaan sekä korvaaviin tiloihin, jos sellaiset remontin ajaksi löytyy

Avainprosessi: Taidepalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Kaupunginteatteri	Teatterissa kävijöiden lukumäärä	71 200	74 530	65 000	70 000	65 000
	Nettokustannukset / katsoja	66,9	61,8	71,5	68,09	72,86
	Näytäntöjen lukumäärä	382	313	240	269	240
	Kaupunginteatterin tilojen määrä m ²	7 982	7 982	7 982	7 982	7 982
Musiikkikeskus	Kävijöitten lukumäärä	134 860	111 150	120 000	120 000	45 000
	Tapahtumien lukumäärä	743	666	750	750	200
	Nettokustannukset / kävijät	2,5	2,0	2,0	2,1	10,7
	Musiikkikeskuksen tilojen määrä m ²)	5 760	5 760	5 760	5 760	3 036
Kaupunginorkesteri	Konserttien kokonaislukumäärä	147	196	120	191	130
	Kuulijoiden kokonaislukumäärä	49 450	45 847	38 000	46 000	42 000
	Nettokustannukset / kuulijat	60,4	61,8	74	64,4	74,6

*) Osa tiloista käytössä 1.9.-31.12.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue		TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä)	401,7	404	415,3	414,4	412,4
	Sairauspoissaolot kalenteriov / htv	12	10,8	11	13	11

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Toiminta-ajatus

Kasvun ja oppimisen palvelualueen tehtävänä on tarjota lapsille ja nuorille yhdessä perheiden kanssa turvallinen, kehitykselle ja oppimiselle suotuisa kasvu- ja oppimisympäristö ja opettaa heille tietoja ja taitoja, jotka kehittävät valmiuksia vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen lähellä ja kaukana. Tähän pyrimme yhteisöllisesti yhdessä kokeillen, innostuen ja oppien. Laadukas varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus, ennakkoiva työote sekä varhainen oppimisen ja kasvun tuki on merkityksellistä koko kaupunkiorganisaation kannalta. Onnistuessaan palvelualueen toiminta vähentää asiakkuuksia perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueilla.

Kasvun ja oppimisen palvelualue sisältää avainprosesseina varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus- ja nuorisopalvelut, lukiopalvelut sekä toisen asteen yhteistyön ja kasvun ja oppimisen tuen palvelut. Kukin avainprosessi vastaa ikäkauden mukaisten palveluiden järjestämisestä. Poikkeuksena tähän on kasvun ja oppimisen tuen palvelut, jonka kohderyhmänä ovat kaikki lapset ja nuoret.

Kuopion alueen urheiluakatemia on valtakunnallisesti merkittävä huippu-urheiluakatemia, jossa rakennetaan opiskelevan urheilijan polku yksilölliset kehitysvaiheet ja elämäntilanteet huomioiden.

ISOVerstas on kehittäjäyhteisö, joka tulee jäsenorganisaatiotaan tarjoamalla kanavia, työvälineitä ja sisältöjä verkko oppimisen kehittämiseen, opetustarjontaan ja osaamisen varmistamiseen.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Palveluverkostoa päivitetään asiakaspalvelun kehittämisen ja tilojen käytön tehostamisen näkökulmasta: tilojen monipuolinen käyttö, monialaisen palvelukulttuurin kehittäminen mahdollisuuksien ja alueiden tarpeiden mukaan painopisteenä lasten, nuorten ja asukkaiden osallisuuden lisääminen.

Palveluverkoston kokonaistarkastelu on käynnistetty (varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus- ja nuorisopalvelut ja lukiopalvelut yhdessä muiden palvelualueiden ja toimijoiden kanssa).

Kaupungin yhteistyömuotoja kehitetään erityisesti päivähoidon, perusopetuksen, nuorisopalvelujen, lukiokoulutuksen ja kolmannen sektorin välillä siten, että ennaltaehkäisevien palvelujen vaikuttavuus lisääntyy. Palveluihin tarvitaan yhteistä koordinoitua myös laajenevan maahanmuuttajaopetuksen osalta.

Varhaiskasvatuspalveluiden kysyntä on jatkanut kasvuaan viime vuodet. Työelämän muutokset ovat lisänneet etenkin kalliimman iltä- ja viikonloppuhoidon sekä vuorohoidon kysyntää. Tähän kysyntään joudutaan vastaamaan kunnallisilla palveluilla, koska yksityiset palvelutuottajat eivät toteuta iltä- ja viikonloppuhoitoa. Talousalueen kasvavaan työvoimatarpeeseen perustuvaan päivähoidon kysyntään vastataan aikaisemmin linjauksen mukaisesti lisäämällä pääasiassa yksityisiä, palvelusetelillä tuettuja päivähoitopalveluja. Tämä ei ole kuitenkaan riittänyt kattamaan kaikkea kasvua. Kunnallisessa päivähoidossa on lapsimäärän kasvun vuoksi jouduttu turvautumaan nopeisiin väliaikaisiin tilaratkaisuihin. Lisätilojen järjestäminen lisäksi kustannuksia synnyttävät lisääntyneet henkilöstökulut, kun joudumme perustamaan uusia päiväkotiryhmiä. Muuta kysyntää on pyritty ohjamaan kevyempiin avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin, joiden tarjontaa on myös lisätty.

Tulevina vuosina alle kouluikäisten lasten määrä jatkaa edelleen kasvamista. Väestöennusteen mukaan alle kouluikäisten lasten määrä kasvaa vuosittain noin 80 lapsella vuoteen 2022 saakka. Sen jälkeen lasten määrän kasvu vähenee asteittain muutamaa kymmentä lapseen/vuosi.

Päivähoidon suhteellinen kysyntä on viime vuodet kasvanut noin yhdellä prosenttiyksiköllä joka vuosi, tällä hetkellä kunnallisessa tai yksityisessä päivähoidossa on 64 % alle kouluikäisistä lapsista ja ensi vuodelle osallistumisprosentin ennustetaan nousevan 66 %. Päivähoitoon osallistumisen kasvuennusteeseen (2 %) tulee vaikuttamaan myös v. 2018 alusta lukien tuleva asiakasmaksujen aleneminen. Muiden suurten kaupunkien sama tunnusluku on edelleen Kuopiota korkeampi. Palveluissa varaudutaan myös maahanmuuttajalasten määrän kasvuun.

Päivähoidon kysynnän kasvu pystytään hoitamaan yksityisen palvelutuotannon avulla. Vuoden 2017 syksyllä aloitti kaksi uutta yksityistä päiväkotia ja vuoden 2018 alusta lukien aloittaa yksi ja syksyllä yksi uusi yksityinen päiväkotia.

Kunnallisen perhepäivähoidon kysynnän ja tarjonnan väheneminen on valtakunnallinen kehityssuunta, mikä näkyy myös Kuopiossa siten, että perhepäivähoidossa olevien lasten määrä ei kasva samassa suhteessa kuin päiväkotihoidossa. Perhepäivähoitajien uudistuneet työaikamääräykset ovat välillisesti vauhdittaneet päivähoidon sisäistä rakennemuutosta perhepäivähoidosta päiväkotihoidon. Perhepäivähoito on kuitenkin palveluna välttämätön lisäresurssi, jolla vastataan myös lisääntyneeseen palvelukysyntään. Tästä syystä palvelua pyritään mahdollisuuksien mukaan kehittämään osana muuta palvelutuotantoa. Lisäksi osa perheistä haluaa lapsensa perhepäivähoitoon eli palvelulla on myös kysyntää.

Yksityiset päiväkotipalveluiden tuottajat ovat edelleen kiinnostuneita Kuopiosta, kuten edellä mainittiin. Vuoden 2018 alussa on yksityisen päivähoidon osuus päivähoitopalveluista koko kaupungin osalta hieman yli 20 %. Palvelu- ja hankintaohjelman linjausten mukaisesti Saaristokaupunkiin on vireillä myös kunnallisen päiväkodin rakentaminen Kuikkalammen alueelle. Hankkeen eteneminen nopeasti on ensiarvoisen tärkeää, koska Saaristokaupungin alueella yksityisen palvelutuotannon osuus nousee ensi vuonna jo yli 50 %. Osa perheistä haluaa (lakisääteinen oikeus) myös lapsensa ehdottomasti kunnalliseen päivähoitoon eli kunnallistakin palvelutarjontaa täytyy olla saatavilla.

Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin käyttöön kunnissa 1.8.2017 alkaen. Opetushallitus päätti kansallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista lokakuussa 2016 ja varhaiskasvatuksen järjestäjät ovat laatineet omat paikalliset suunnitelmansa niiden pohjalta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet eivät ole enää aiempaan tapaan suositus vaan kansallinen normi. Paikalliset suunnitelmat velvoittavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä sitoutumaan varhaiskasvatuslain sekä perusteiden arvoperustan, tavoitteiden ja sisältöjen mukaiseen toimintaan niin päiväkodeissa, perhepäivähoidossa kuin muussa varhaiskasvatuksessa. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotolla on talousarviovaikutuksia vuodelle 2018.

Perusopetuksen oppilasmäärä on lähtenyt kasvuun. Vuodelle 2018 kasvuksi ennustetaan noin 170 oppilasta ja vuoteen 2022 saakka oppilasmäärän kasvu on ennusteen mukaan n. 340 oppilasta. Alueellisesti kasvua tapahtuu eniten eteläisellä alueella.

Perusopetusikäisten sekä oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajaopetuksessa varaudutaan opetusta tarvitsevien määrän kasvuun. Samalla myös koulunkäynninohjaajien tarve kasvaa lasten siirtyessä lähikouluun yleisopetukseen, jossa integroitumista edelleen tuetaan luokkatilanteissa sekä suomi toisena kielellä ja oman äidinkielen opetuksen avulla.

Kunta- ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat on hyväksytty ja otettu käyttöön vuosiluokilla 1.-6. Vuosiluokkien 7.-9. opetussuunnitelmat tuntijaon ja sisältöjen osalta otettiin käyttöön 1.8.2017 vuosiluokittain porrastetusti. Keskeinen muutos on koulun toimintakulttuurissa ja oppimiskäsityksessä, jossa yhdessä tekeminen, laaja-alainen osaaminen ja oppilaan rooli aiempaa aktiivisempana oppijana korostuvat. Kuopiolaisessa opetuksessa yhdessä oppiminen ja kasvaminen sekä oppijoiden omien vahvuuksien tunnistaminen ja kehittäminen ovat keskiössä.

Tieto- ja viestintäteknologian painopisteet ovat varhaiskasvatushenkilöiden ja opettajien osaamisen kehittämisessä, ajanmukaisten digitaalisten laitteiden hankkimisessa ja toimintaympäristön kehittämisessä sekä uuden opetussuunnitelman asettamien tavoitteiden vakiinnuttamisessa varhaiskasvatuksen ja koulun arkeen. Digitalisaatio opetuksen ja oppimisen tukena on yksi hallituksen kärkihankkeita ja edellyttää kunnilta omavaraisuutta. Varhaiskasvatuspalveluissa valmistui syksyllä 2017 tieto- ja viestintäteknologian suunnitelma, jossa kuvataan keskeiset tavoitteet sekä toteutusajataulu. Päiväkoteihin pitää hankkia esiopetuksen opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaista välineistöä (tablettitietokoneita ja oheisvälineistöä). Hankinnat ovat välttämättömiä, jotta lapset saavat jo varhaiskasvatuspalveluiden piirissä tulevia kouluvalmiuksia digitaaliseen osaamiseen liittyen. Kyse on myös koulutuksellisesti tasa-arvosta eli tällä mahdollistetaan myös syrjäytymisvaarassa olevien lasten tieto- ja viestintäteknologisten taitojen kehittyminen.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa edetään olemassa olevan tieto- ja viestintäteknologian pedagogisen käytön suunnitelman mukaisesti. Perusopetuksessa tavoitteena on, että 50%:lla oppilaista on käytettävissään koulun tarjoama päätelaite oppimisen tukena. Lukiokoulutuksessa opiskelijan pääsääntöisesti edel-

lytetään käyttävän omaa laitetta.

Nuorisotyön perustaso on asuinalue. Yhä merkittävämpi osa toiminnasta järjestetään yhdessä yhteisissä tiloissa. Nuoret, joilla on vaara jäädä perusopetuksen jälkeen ilman koulutuspaikkaa, jotka keskeyttävät toisen asteen opiskelun tai jotka ovat muuten vaarassa jäädä tarvitsemansa palvelun ulkopuolelle, ohjataan ajoissa etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden palvelujen piiriin. Toiminnassa korostuu nuorten osallisuus, vapaaehtoisuus, jalkautuminen asuinalueille, pienryhmätoiminta ja varhainen puuttuminen.

Lukioverkkoa on tiivistetty ja sitä kehitetään edelleen kaupungin keskustan osalta kahden kampusmallin mukaisesti. Keväällä 2017 ensisijaisia hakijoita oli 184 enemmän kuin aloituspaikkoja. Vieraskuntalaisten osuus lukion aloittavista opiskelijoista on 24,18 %. Lukiokoulutus on yksi Kuopion kaupungin vetovoimatekijä. Lukiopaikka turvataan tällä hetkellä noin 50 %:lle perusopetuksen päättävistä kuopiolaisista nuorista; keväällä 2017 lukiokoulutukseen haki 52 % ikäluokasta. Perusopetuksen kasvava oppilasmäärä ja vetovoimaisuuden lisääntyminen edellyttää lukion aloituspaikkamäärän lisäämistä 1.8.2018 alkaen..

Lukion uudet opetussuunnitelmat on otettu käyttöön 1.8.2016 alkaen. Uuden opetussuunnitelman keskeisimmät tavoitteet ovat kasvu sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, tiedot ja taidot, elinikäinen oppiminen ja ohjaus sekä opiskelu ympäristöt ja toimintakulttuuri. Kaksi Kuopion lukiota on mukana OKM:n tuntijakokeilussa.

Erityisen tehtävän uudet pysyvät luvat myönnettiin 1.8.2018 alkaen. Uudistuksen myötä myös erityisen tehtävän toiminta- ja rahoitusmalli tulevat muuttumaan.

Opetusteknologian /tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntäminen osana lukiopedagogiikkaa ja sähköinen ylioppilastutkinto on keskeinen toimintaympäristön muutos. Vuonna 2018 sähköisesti suoritettavien tutkintojen määrä kasvaa ja edellyttää edelleen tutkintoon sopivia tilaratkaisuja ja infraa sekä tv:n opetuskäytön ja koko oppimisympäristön jatkuvaa kehittämistä.

Tuleva sote-lainsäädäntö on merkittävä uudistus, joka vaikuttaa kasvun ja oppimisen tuen palveluiden ja henkilöstön sijoittumiseen tulevaisuudessa. Kasvun ja oppimisen tuen palveluiden (koulukuraattori- ja koulupsykologipalvelut) osalta on valtakunnallisesti linjattu, että em. palvelut jäävät kuntien järjestettäväksi myös vuoden 2020 jälkeen. Em. uudistukseen liittyen etenee myös lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Lape), jossa pyritään tekemään sellaisia suunnitelmia, että palvelut toimitsevat tulevaisuudessa asiakkaiden näkökulmasta entistä paremmin ja yksinkertaisemmin. Keskeistä on myös palveluiden (sote ja sivistyspalvelut) integraatio eli nykyistä parempi yhteensovittaminen tulevasta rakenneuudistuksesta huolimatta.

Ammatillisen koulutuksen tulevan lakiuudistuksen mukaisesti, joka toteutuu 2018, koulukuraattori- ja psykologipalveluiden piiriin tulevat myös aikuisopiskelijat. Tämä lisää asiakaspotentiaalia Kuopion osalta n. 1000 asiakkaalla.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

- Palveluverkostoa tarkastellaan yhdessä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuorisopalveluiden ja lukiokoulutuksen kanssa. Tarkastelussa otetaan huomioon myös hyvinvoinnin edistämisen palvelut. Tarkastelu kohdentuu ajallisesti syksyyn 2017 ja vuoteen 2018.
- Tilojen yhteiskäyttöä kehitetään eri toimijoiden kanssa ja mahdollisista tarpeettomista tiloista luovutaan. Kehitetään eri palveluita tilojen yhteiskäyttöön sopiviksi.
- Henkilöstön hyvinvointiin kiinnitetään huomiota, ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä jatketaan sähköisen terveystarkastuksen käyttöä. Perusopetuksen, nuorisopalveluiden ja lukiokoulutuksen sairauspoissaolojen vähentämiseksi laaditaan suunnitelma. Osaamisen kehittämistä edistetään erityisesti tvt-pedagogiikassa ja tarjotaan mahdollisuutta sisäiseen liikkuvuuteen.
- Sähköisten työvälineiden ja palveluiden käyttöä/käytettävyyttä kehitetään yhdessä tietohallinnon kanssa.
- Kv:n sitova tavoite on vähentää sairauspoissaolojen määrää 2 pv/htv. Palveluprosesseissa, joissa on toiminnan kannalta jouduttu ottamaan sijaisia, euromääräinen sijaiskustannusten vähennystavoite on n. 470 000 €, mikä tarkoittaa 11,2 htv vähennystä.

Toiminnan painopisteet

Painopisteenä säilyy varhaiskasvatuspalveluiden, perusopetuksen ja kasvun ja oppimisen tuen avainprosessien yhteistyön ja sujuvien käytäntöjen kehittäminen. Sujuvin palveluprosessein ja tarkoituksenmukaisin työnjaoin voidaan nykyresursseinkin parantaa palveluiden vaikuttavuutta. Lisäksi ylläpidetään ja kehitetään saavutettua osaamista ja hyviä käytäntöjä.

Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden kehittäminen ja määrällinen lisääminen jatkuu. Sisältö ja tarjonta säilytetään sellaisella tasolla, että se voi olla todellinen vaihtoehto perheille, joilla ei ole päivähoitopalveluiden tarvetta työn tai opiskelun vuoksi.

Varhaiskasvatuspalveluiden kysynnän kasvuun on viime vuosina vastattu yksityistä päivähoitoa lisäämällä, kaupungin rahoitus palveluun on kanavoitu palvelusetelien kautta. Vähenevän palvelukysynnän alueilla vähennetään mahdollisuuksien mukaan omaa palvelutuotantoa, säilyttäen kuitenkin päivähoito lähipalveluna.

Opetussuunnitelmatyö jatkuu. Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti uuden tuntijaon ja uusien opetussuunnitelmien mukaiseen opetukseen on siirrytty syyslukukauden 2016 alusta lukien vuosiluokilla 1-6 sekä lukio-koulutuksessa. Kunta- ja koulukohtaista opetussuunnitelmatyötä on jatkettu ja Vuosiluokkien 7.-9. opetussuunnitelmat tuntijaon ja sisältöjen osalta otetaan käyttöön 1.8.2017 vuosiluokittain porrastetusti. Erityisesti arviointi ja sen kehittäminen sekä uusien opetussuunnitelmien mukaisen toimintakulttuurin kehittäminen ja juurruttaminen ovat keskeisiä painopistealueita sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa.

Johtamista, johtajuutta ja johtamisjärjestelmää kehitetään sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa tavoitteena yhteisen pedagogiikan luominen ja johtaminen (alueellinen johtaminen, pedagoginen johtaminen). Nuorisopalvelut on osa alueellisen johtamisen kehittämistä. Kokeilukulttuuria tuetaan kehittämisen välineenä. Lasten, nuorten ja henkilöstön hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Henkilöstön osaamisen kehittämisessä edetään digitutoroinnin ja –mentoroinnin avulla ja tutor-opettajatoimintaa laajennetaan myös muille osaamisen alueille.

Nuorisopalvelujen toimintaohjelman painotuksia ovat mm. osallisuus ja yhteisöllisyys, etsivä nuorisotyö ja digitaalisuus nuorisotyössä.

Nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimivuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Uudessa nuorisolaissa korostetaan:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;
- 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

Lukiokoulutuksen toiminnan painopisteitä ovat mm. hyvinvoinnin edistäminen, ajanmukaisten oppimisympäristöjen ja välineiden kehittäminen ja hyödyntäminen, opettajien osaamisen kehittäminen tarpeita vastaavaksi, korkeakoulu yhteistyön kehittäminen, kansainvälinen verkostoituminen sekä lukuvuosisuunnittelu ja laatu-tyo. Kansainvälisen toiminnan kehittämiseksi tavoitteena on vakinaistaa hanke pohjainen NEST-osaamiskeskus.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden uudelleen organisointi tulee koskemaan Kasvun ja oppimisen tuen palveluita merkittävästi. Yhteiseen suunnitteluun ja kehittämiseen osallistuminen on ensi vuoden merkittävin painopistealue. Yhteistä suunnittelua viedään eteenpäin palvelualueen sisällä sekä ulkoisen yhteistyön kautta. Peruskoulujen ja lukioden toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitetään vahvasti yhteistyön, osallisuuden sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen kautta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma valmistuu syksyllä 2017. Siinä tullaan linjaamaan kaupunkitasoiset hyvinvointitavoitteet. Suunnitelma tuodaan syksyllä kaupungin hyvinvointiryhmään ja sen jälkeen valtuuston hyväksyttäväksi.

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen sekä henkilöstövaikutukset

Varhaiskasvatuspalveluiden koko henkilöstön yhteistyöosaamista kehitetään. Esille nousee asiakasyhteistyö peruspalvelun tasolla, jossa haasteena on vanhempien ja perheiden osallistuminen palvelujen muotoiluun sekä yhteistyön parantaminen kaupungin muiden lapsiperhepalveluiden järjestäjien ja yksityisen sektorin kanssa. Muut henkilöstökoulutuksen painopisteet ovat kasvatusyhteistyön kehittäminen, ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen sekä työelämäosaaminen.

Varhaiskasvatuksessa yksityisen palvelutarjonnan lisääntyminen saattaa vähentää oman henkilöstön tarvetta. Muutos hoidetaan eläkepoistumaa hyväksikäyttäen. Mikäli eläkepoistuma ei ole riittävä, sijoitetaan vakinaisia työntekijöitä työskentelemään pitkissä sijaisuuksissa, jolloin ulkopuolisia sijaisia ei palkata.

Uuden opetussuunnitelmien vakiinnuttamisessa erityisesti oppilasarviointiin ja TVT:n opetuskäyttöön liittyvä osaaminen edellyttää opetushenkilöstön koulutusta. Opettajien digiosaamista päivitetään jatkuvasti pedagogisen tuen ja erilaisten tukimateriaalien avulla. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten määrän kasvu edellyttää ohjauksen ja koordinoinnin kehittämistä. Toimiminen monialaisissa ryhmissä edellyttää hyvää pohjakoulutusta. Nuorisohjaajan varsinainen osaaminen korostuu nuorten kohtaamisessa, taito joka saavutetaan työkokemuksen ja koulutuksen myötä.

Lukiokoulutuksessa sähköiseen ylioppilastutkintoon valmistautuminen sekä ajanmukaisten oppimisympäristöjen ja välineiden kehittäminen ja hyödyntäminen edellyttävät opettajien täydennyskoulutusta ja resursointia fyysiseen oppimisympäristöön sekä tietoverkkoihin.

Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (2014) edellytti henkilöstön rekrytointia. Valtakunnalliset suositukset henkilöstömitoitukseen ovat kuraattoreiden osalta 800 oppilasta / opiskelijaa / 1 kuraattori ja 1000 oppilasta / opiskelijaa / psykologi. Aikaisempien vuosien henkilöstön lisäyksistä huolimatta Kuopiossa jäädään suosituksista tältä osin n. 300 oppilaalla/opiskelijalla. Ammatillisen koulutuksen lakiuudistuksen vuoksi tulee tarve tarkastella henkilöstö määrää.

Henkilöstövaikutukset (määrälliset)

Kasvun ja oppimisen palvelualueen kokonaistyöajaksi ilman tukitoimina tarvittavaa työllistämistä on vuodelle 2018 asetettu 2 403 henkilötyövuotta. Talousarviossa asetetaan tavoitteeksi sairauspoissaolojen vähentäminen kahdella (2) päivällä/henkilötyövuosi. Kasvun ja oppimisen palvelualueella tämä tarkoittaa sairauspoissaolojen vähentymistä vuoden 2017 ennusteen 15 kalenteripäivästä 13 kalenteripäivään/htv. Laskennallisesti tämä tarkoittaisi sitä, että palvelualueen henkilöstön tuottavuus lisääntyisi 11,8 henkilötyövuotta poissaolojen vähentyessä. Lisäksi poissaolojen euromääräinen vähentämistavoite alentaa palvelualueen sijaiskustannuksia niissä yksiköissä, joissa poissaolot ovat aiheuttaneet sijaiskustannuksia. Kasvun ja oppimisen palvelualueella tämä tavoite tarkoittaa em. tuottavuuden lisääntymisen lisäksi 11,2 henkilötyövuoden suuruista kustannusten säästymistä n. 470 000 eurolla

Kasvun ja oppimisen palvelualueella valtuuston asettaman tavoitteen toteuttaminen tarkoittaa päiväkotihoidon ja esiopetuksen, perhepäivähoidon, perusopetuspalvelujen ja lukiokoulutuksen sekä operatiivisten tukipalvelujen sijaiskustannusten vähentämistä. Työyksikköjen esimiehet laativat yhdessä henkilöstön kanssa vuoden 2018 osalta sitovat työhyvinvointisuunnitelmat, joihin kirjataan yhteisön kehittämisen kohteet, aika-aulut ja vastuut. Suunnitelmat kootaan avainprosesseittain ja ne käsitellään palvelualueen johtoryhmissä ja tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten yhteydessä johtoryhmässä ja lautakunnissa.

Esimiesten osaamista poissaoloja ennaltaehkäisevien työmenetelmien käyttämisestä ja työyhteisön kehittämisestä vahvistetaan. Kehityskeskusteluista laaditaan yhteenvedot, jotka käydään avainprosesseittain asiakkuusjohtajien johdolla läpi.

Varhaiskasvatuslaki ja -asetus sekä perusopetus- ja lukiolaki asetuksineen asettavat toiminnalle puitteet, joiden mukaan kaupungin on toimittava palveluja järjestäessään (mm. ryhmäkoot ja henkilöstömitoitus).

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Lastentarhanopettajan tutkinnon yliopistossa suorittaneita lastentarhanopettajia ei tehtäviä täytettäessä ole viime vuosina ollut riittävästi tarjolla, myös kesken toimintavuoden tarvittavista lastentarhanopettajien sijaisista on pula. Lastenhoitajien kohdalla työvoimatarjonta on hyvä. Perhepäivähoitajien rekrytointia vahvistetaan jatkamalla perhepäivähoitajien oppisopimuskoulutusta yhteistyössä Sakkyn kanssa. Lisäksi tarkastellaan / laaditaan lastenhoitajien, lastentarhanopettajien ja päiväkodinjohtajien tvat. Samassa yhteydessä tarkastellaan Kuopion tilanne valtakunnallisesti ko. henkilöstöryhmien palkkauksen osalta.

Perusopetus- ja nuorisopalveluissa sekä lukiokoulutuksessa pätevän henkilöstön (opettajien, koulunkäynnin ohjaajien, koulusihteerien, nuorisonohjaajien) saatavuus on erittäin hyvä. Sosiaaliseen nuorisotyöhön on ollut vaikeuksia saada pätevää henkilöstöä.

Psykologien rekrytoinnissa tilanne on kaupunkitasoisesti haastava.

Rekrytoinneissa hyödynnetään ensisijaisesti kaupungin omaa, olemassa olevaa henkilöstöä sijoittamalla mahdollisuuksien mukaan avoinna oleviin tehtäviin.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Päivähoitokysynnän kasvuun vastataan palveluiden hankintaohjelmassa tarkemmin linjatulla tavalla pääasiassa yksityisellä palvelutuotannolla. Alueellisesti on kuitenkin huolehdittava, ettei yksityinen sektori saa palvelutuotannosta jollakin alueella liian suurta osuutta vastattavakseen.

Perusopetuksessa seurakunnat, yhdistykset ja seurakunnat tuottavat osan koululaisten iltapäivätoiminnasta.

Nuorten leiritoimintaan käytetään ulkopuolisia palveluita. Kaupungissa toimii lisäksi yksityiset Kristillinen koulu ja Steiner-koulu.

Kuopiolaisten, muualla opiskelevien opiskelijahuollon palveluista sekä sijoitettujen lasten opiskelijahuollon palveluista maksetaan toisista kunnista tulevan laskutuksen mukaan.

Psykologisten tasotutkimusten järjestämiseen esikouluun lähteville ja alle 16-vuotiaille perusopetusikäisille kehitysvammaisille joudutaan käyttämään ostopalveluja.

1. KASVAVA KUOPIO

Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju		
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	
Jatketaan tulevaisuuden kouluverkoston kehittämistä	Palveluverkoston kokonaistarkastelu on käynnistetty (varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus- ja nuorisopalvelut ja lukiopalvelut yhdessä muiden palvelualueiden ja toimijoiden kanssa).	
Toteutetaan koulutuspoliittista ohjelmaa.	Päätös koulutuspoliittisesta ohjelmasta on tehty ja konkreettiset tavoitteet on viety käyttösuunnitelmaan.	

Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Tiivistetään yhteistyötä yliopiston ja muiden oppilaitosten kanssa.

Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Kansainvälinen koulutuspolku suunnitteilla.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle.	Toteutetaan koulutuspolittisen ohjelman periaatteita (mm. nuorisovaltuusto, lapsiparlamentti, oppilas- ja opiskelijakunnat).
Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Jatketaan olemassa olevia hyviä käytänteitä mm. varhainen puheeksi otto, Pienet lapset liikkeelle, Liikkuva koulu, Kulttuuri- ja liikuntapolku.

Varhainen tuki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea.	Ollaan mukana Lape-hankkeessa. Tehostetaan perusopetuksen kolmiportaisen tuen toimivuutta.
Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan.	Lisätään oppilaan ohjauksen ja tuen yhteistyötä perusopetuksen, nuorisopalveluiden ja toisen asteen toimijoiden kesken.
	Lisätään lukion aloituspaikkoja ja lisäopetuspaikkoja tarpeen mukaan, tehdään yhteistyötä Sakkyn kanssa.

Työllistyminen ja toimeentulo

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysyhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Työllistetään pitkäaikaistyöttömiä mahdollisuuksien mukaan.
	Nuorisopalveluiden monialainen työryhmä seuraa nuorten työllistymistä ja tekee tarvittavia toimenpideehdotuksia.

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelu-alueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö, Jynkkä).	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan palvelujen monipuolisuus ja tilojen monipuolinen ja tehokas käyttö.
Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja oma-leimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Mahdollistetaan tilojen aktiivinen käyttö alueiden asukkaille.
Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Tavoitteena turvalliset koulumatkat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	Koulua ja koulun ympäristöä kehitetään yhteisöllisesti alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Toteutetaan sähköinen kokouskäytäntö lautakunnan kokouksissa.
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan tilojen monikäyttöisyys ja niiden tehokas käyttö.

Viisas liikkuminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukko-liikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma.	Ohjataan lapsia ja nuoria kulkemaan turvalliset koulumatkat kävellen tai pyöräillen.
Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Hyödynnetään kaikissa kuljetuksissa yhteiskäyttöä.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa.	Strategia viedään käytäntöön toimintatasolle.
Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteutumista.	Hankinnat toteutetaan hankintaohjelman mukaisesti.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Esimiesten/henkilöstön koulutus ja vastuutus. Työyhteisötaitojen ja työmenetelmien kehittäminen. Poissaolojen seurannan kehittäminen ja varhaisen puuttumisen malli. Vahva yhteistyö työterveyshuollon kanssa ennaltaehkäisevään toimintaan.
Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Osallistetaan henkilöstöä/asukkaita/asiakkaita päätöksenteon valmisteluvaiheessa. Luodaan toimintamalleja osallistamisprosessiin, koulutetaan esimiehet ja henkilöstö toimintamallin toteuttamiseen.

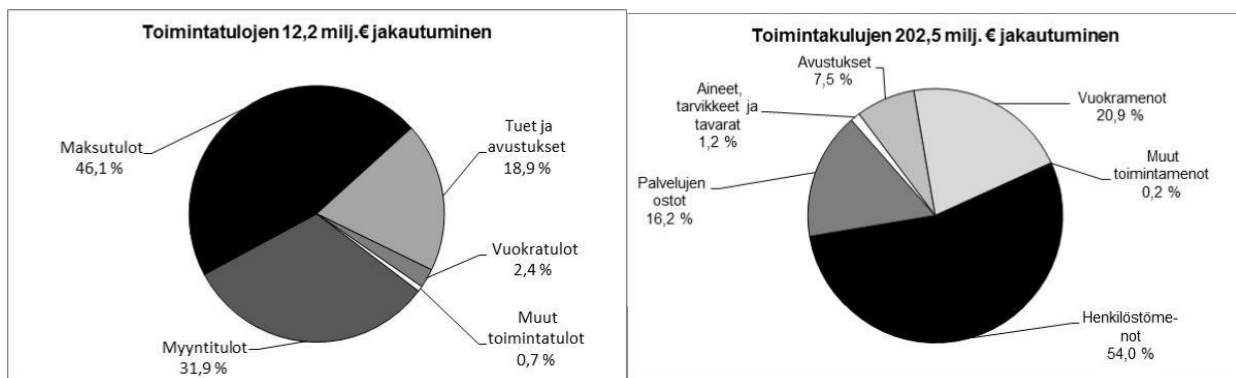
Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja. Ollaan mukana Tulevaisuuden kuntien ICT-yhteistoiminnan toteuttamishankkeessa.
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Ollaan mukana sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa (mm. maakunnallinen Lape-hanke).
Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisen kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Kehitetään toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia toimintatapoja ja palveluita.

Kestävä talous

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmää.	Toimitaan taloudellisesti ja tehokkaasti.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	13 901	14 536	13 439	12 186	-9,3 %
TOIMINTAMENOT	-195 019	-198 629	-198 867	-202 482	1,8 %
TOIMINTAKATE	-181 118	-184 093	-185 428	-190 297	2,6 %

Mittaristo

Avainprosessi: Varhaiskasvatuspalvelut						
Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Kunnallinen päiväkotihoido	Lasten määrä *)	3 899	3 938	4 177	4 101	4 116
	Päiväkotien täyttöaste					
	- haja-asutusalueen täyttöaste	90	85	90	90	90
	- taajama-alueen täyttöaste	97	97	97	97	97
	Bruttokustannus €/lapsi	-12 527	-12 826	-12 276	-13 307	-13 212
	Nettokustannus €/lapsi	-11 053	-11 381	-10 855	-10 926	-12 275
	Päivähoidon tilojen määrä m ²	37 429	38 977	41 820	41 720	41 838
	Tilojen määrä m ² /lapsi	10	10	10	10	10
Yksityinen päiväkotihoido	Lasten määrä	667	787	871	933	1 173
	Nettokustannus €/lapsi	-7 960	-8 335	-8 228	-8 305	-8 705
Kunnallinen perhepäivähoido	Lasten määrä *)	476	483	540	485	470
	Bruttokustannus €/lapsi	-10 986	-11 316	-11 450	-11 430	-11 717
	Nettokustannus €/lapsi	-9 409	-9 737	-9 534	-8 857	-10 742
Yksityinen perhepäivähoido	Lasten määrä	91	74	73	70	70
	Nettokustannus €/lapsi	-5 489	-5 972	-6 056	-5 760	-5 874
Hoidossa olevien lasten määrä yhteensä		5 133	5 282	5 661	5 589	5 829
Varhaiskasvatuksen osallistumis-% (0-6 v)		61,49	62,83	-	64,17	66,35
Avoimet varhaiskasvatuspalvelut	Lasten määrä	660	730	750	750	750
	Bruttokustannus €/lapsi	-900	-1 069	-889	-1 102	-1 100
Kotihoidon ja yks. hoidon tuki Kelalle	Lasten määrä	1 840	1 770	1 863	1 806	1 700
	Nettokustannus €/lapsi	-3 097	-3 128	-3 063	-3 103	-2 930

Lasten määrä on kuukausittain hoidossa olevien lasten keskiarvo.

Kunnallisen ja yksityisen päivähoidon hintoja verrattaessa on otettava huomioon, että kunnallisen hoidon hintaan kuuluu palvelualuekokonaisuuden suunnittelu- ja hallintokustannukset, vuoro- ja iltahoito, loma-aikainen hoito, järjestämisvelvoitteen täyttäminen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten tukipalvelut, joita yksityisellä palveluntuottajalla ei ole.

Kunnallisen päiväkotihoidon ja yksityisen päiväkotihoidon €/lapsi kustannus sisältää myös esiopetuksen.

Avainprosessi: **Perusopetus- ja nuorisopalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Perusopetus	Oppilasmäärä 20.9.	9 909	9 920	10 470	10 460	10 590
	Erityisen tuen oppilaiden osuus oppilasmäärästä % *	6,1 %	5,8 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %
	Luokamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä % *	4,3 %	3,8 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Avainprosessi: **Perusopetus- ja nuorisopalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
	Bruttokustannus €/oppilas, kaikki vuosiluokat	-9 270	-9 301	-9 337	-9 337	-9 314
	Nettokustannus €/oppilas, vähennetty hankerahoitus	-9 010	-9 096	-9 170	-9 170	-9 154
	Opetusryhmän keskikoko 1-6 luokilla *	17,2	17,3	17,2	17,2	17,2
	Opetusryhmän keskikoko 7-9 luokilla *	18,3	18,0	18,3	18,3	18,3
	Yleisopetuksen tuntimäärä/oppilas *	1,72	1,73	1,72	1,72	1,72
	Perusopetuksen tilojen määrä m ²	130 843	132 922	137 047	133 481	133 420
	Tilojen määrä m ² /oppilas	13	13	13	13	13
Nuorisopalvelut	Asiakaskäyntien lukumäärä	214 418	210 454	215 000	213 000	215 000
	Suunnitelmallisesti tuettujen nuorten määrä	458	193	400	200	400
	Bruttokustannus €/asiakaskäynti	-16	-16	-16	-16	-16
	Nuorisopalveluiden tilojen määrä m ²	10 338	9 364	9 281	9 281	9 042

Perusopetuksen bruttokustannuksissa ei ole huomioitu kotikuntakorvausmenoja.

* Tunnusluvut on otettu Kouluikkunan tiedoista. Ryhmäkokolaskennassa on otettu huomioon joissakin aineissa käytettävät jako- ja hanketunnit, jotka pienentävät varsinaisia luokkakokoja. Kuopion kouluverkko on alueellisesti laaja ja oppilasmäärissä on alueittain suuria eroja, minkä vuoksi myös opetusryhmien koko vaihtelee alueellisesti.

Avainprosessi: **Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyön palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Lukiokoulutus	Valtionosuuteen oikeuttava painotettu opiskelijamäärä	2 284	2 399	2 355	2 431	2 446
	Kahden tutkinnon koulutuksen opisk.määrä	250	250	250	236	210
	Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen hakevien määrä (%)	53 %	53 %	53 %	53 %	53 %
	Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen päässeiden määrä (%)	51 %	50 %	52 %	52 %	52 %
	Vieraskuntalaisten osuus lukion aloittaneista (%)	22 %	28 %	25 %	25 %	25 %
	Ensisijaisten hakijoiden määrä/lukioiden aloituspaikat	113	112	112	122	110
	Päivälukion kaikkien kurssien lukumäärä	2 390	2 390	2 390	2 390	2 390
	Bruttokustannus €/opiskelija, kaikki vuosikurssit *	-7 240	-6 840	-7 160	-7 160	-7 153
	Lukioiden tilojen määrä m ²	19 903	18 925	19 644	19 708	19 346
	Tilojen määrä m ² /opiskelija	9	8	8	8	8

Avainprosessi: **Kasvun ja oppimisen tuen palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Koulupsykologi-palvelut	Koulupsykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä oppilasmäärästä (0-10 luokkalaiset)	7 %	9 %	8 %	8 %	8 %
	Oppilaita/koulupsykologi	1 267	1 222	1 222	1 222	1 222
	Koulupsykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä lukion opiskelijamäärästä	7 %	11 %	9 %	10 %	10 %

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
	Lukion opiskelijoita/psykologi	1 455	1 698	1 698	1 698	1 698
	Psykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä 2. asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä	6 %	8 %	7 %	8 %	8 %
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita/psykologi	1 455	1 543	1 534	1 534	1 534
Koulukuraattori- palvelut	Koulukuraattoripalveluja käyttävien asiakkaiden määrä oppilasmäärästä (0-10 luokkalaiset)	9 %	9 %	9 %	9 %	9 %
	Oppilaita/koulukuraattori	1 327	1 265	1 265	1 265	1 265
	Kuraattorin palveluja käyttävien asiakkaiden määrä lukion opiskelijamäärästä	2 %	6 %	5 %	5 %	5 %
	Lukion opiskelijoita/kuraattori	1 455	2 122	2 122	2 122	2 122
	Kuraattorin palveluja käyttävien asiakkaiden määrä 2. asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä	13 %	13 %	11 %	11 %	11 %
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita/kuraattori	1 455	1 158	1 150	1 158	1 158

		TP 2015	TP 2016	KS 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Kasvun ja oppimisen palvelualue						
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä)	2 242	2 309	2 400	2 408	2 403
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	15	15,9	14	15	13

Perusturvan palvelualue

Perusturvan palvelualue kattaa lapsiperhepalvelut (sisältäen sosiaalipäivystyksen, perhepalvelut, lastensuojelun, riita- ja rikosasioiden sovittelun, turvakodin sekä perheoikeudellisen yksikön), aikuissosiaalityön (sisältäen sosiaalisen ja taloudellisen tuen, talous- ja velkaneuvonnan sekä pakolaisten ja paluumuuttajien palvelut) sekä vanhus- ja vammaispalvelut ml. päihde- ja mielenterveyskuntoutujien tuetun asumisen palvelut.

Kuntalaisten parissa tehtävällä varhaisella puuttumisella, tuella ja sosiaalityöllä ehkäistään sosiaalisten ongelmien syntyä ja vähennetään niiden aiheuttamia haittoja. Tavoitteena on asiakkaan mahdollisimman itsenäinen pärjääminen ja sosiaalityön palveluista riippumaton arki.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET

Lakia ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksista painottaa kotiin annettavien palvelujen ensisijaisuutta siten, että iäkkäiden hoito ja huolenpito toteutetaan ensisijaisesti henkilön kodissa sinne järjestettävillä sosiaali- ja terveystalouksilla. Pitkäaikaishoito toteutetaan laitoksessa vain silloin, kun se on lääketieteellisesti perusteltua.

Tavoitteena on varmistaa, että ikääntymiskehityksen aiheuttamaan palvelujen tarpeen kasvuun varaudutaan. Kotihoidon, asumisen sekä toiminta- ja yhteisöpalveluiden omavalvontasuunnitelmat on laadittu. Ikäihmisten osallisuutta kaupungin vanhuspalveluiden kehittämisessä toteutetaan mm. asiakaspalautekyselyiden, kaupungin yleisen palautepalvelun ja asiakasraatien kautta. Kuopiossa toimii varsin aktiivinen vanhusneuvosto.

Sosiaalihuollon tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja ja vähentää ns. korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Palveluiden järjestämisvastuu koskee mm. liikkumista tukevia palveluita ja kotipalvelua sekä sosiaalista kuntoutusta. Vammaislainsäädännön nojalla henkilökohtaisen avun, johon asiakkaalla on subjektiivinen oikeus, kustannukset ovat vuosittain kasvaneet merkittävästi. Kehitysvammaisten asiakkaiden itsemääräämisoikeutta on tuettava ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä on vältettävä.

Palvelutuotannon käytäntöjä ja työkalut kehitetään sote- yhteensopiviksi ja ennakoidaan ratkaisuja ja toimintojen kehittämistä maakunnan näkökulmasta. Lapsiperhepalvelut ovat mukana valtakunnallisessa kärkihankkeessa, lapsi- ja perhepalveluiden muutos-ohjelmassa (LAPE), jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvää elämää monialaisella laajalla kehittämisohjelmalla.

Sosiaalipäivystys on järjestettävä ympärivuorokautisesti kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi. Toteutuksessa on toimittava yhteistyössä terveydenhuollon päivystyksen, pelastustoimen, poliisin, hätäkeskuksen ja tarpeen mukaan muidenkin toimijoiden kanssa. Sosiaalipäivystys toteutetaan seudullisena (mukana nyt 11 kuntaa). Uudessa päivystysasetuksen mukaan Pohjois-Savossakin toimisi tulevaisuudessa laaja-alainen maakunnallinen yhteispäivystys, jonka osana toimisi myös sosiaalipäivystys 1.1.2018 alkaen.

Perustoimeentulotuki siirtyi KELA:lle 1.1.2017. Sekä asiakasohjauksen että päätöksenteon tarvetta siirtyi kunnan ennaltaehkäisevään ja täydentävään toimeentulotukeen, joihin on varattava suositusten mukaiset taloudelliset resurssit, jotta voidaan turvata äkilliset perheen kriisit kuten esim. ruoka-apu, häätojen ennaltaehkäisy/vuokratilaukset, työllistymisen tukeminen esim. kottikoulutukset, matkat, lasten harrastusmenot, opintojen tukeminen, asiakasprosessien eteenpäin vieminen mm. erikoislääkäripalkkiot sekä velkaantumisen estäminen. Myös sosiaaliamies on antanut suositusten asiasta raportissaan vuodelta 2016.

Painopistettä on siirretty erityispalveluista yleispalveluihin, asiakkaiden yhdenvertaisuutta vahvistetaan ja tiivistetään viranomaisten välistä yhteistyötä jatkuvan kehittämisen periaattein. Asiakkaan oikeuksista ja etuuksista tiedottaminen sekä palvelujen käyttöön liittyvä neuvonta ovat tärkeä osa sosiaalityötä.

Neuvonnalla voidaan vahvistaa asiakkaan valinnan mahdollisuuksia sekä tukea hyvinvointia edistäviä valintoja ja toimintatapoja. Vuoden 2018 aikana arvioidaan ja esivalmistellaan sote- uudistusta ennakoiden neuvonnan ja palveluohjauksen kehittämistä yhteistyössä terveydenhuollon ja muiden palvelualueiden kanssa. Lisäksi tavoitteena on keventää sosiaalipalvelujen rakenteita niin, että sosiaaliohjauksen ja sosiaalisen kuntoutuksen osuutta palvelujärjestelmässä lisätään ja sosiaalityön tehtäväkenttää täsmennetään.

Aikuissosiaalityössä lapsiperheiden hyvinvointia tuetaan mm. resursoimalla lapsiperheiden aikuisiin kohdistuvaan sosiaalityöhön. Painopistettä on siirretty myös jalkautuvaan työhön, jota on toteutettu mm. Vehmersalmella, Vamos- Kuopiossa ja Kompassissa. Kokemukset ovat positiivisia ja vahvistavat työtapamuutosta.

Aikuissosiaalityön neuvonnassa palvelut toteutetaan uudistetun mallin mukaisesti kolmikanavaisesti (puhe-
lut, kasvokkain, asiointisähköposti). Lisäksi aulapalvelu toimii matalan kynnyksen palveluna.

Sosiaalisella kuntoutuksella vahvistetaan henkilön kykyä selvitä arkipäivän toiminnoista, vuorovaikutussuh-
teista ja oman toimintaympäristönsä rooleista. Sosiaalinen kuntoutus on osa monialaista kuntoutusjärjestel-
mää ja sitä on toteutettava tiiviissä yhteistyössä lääkinnällisen, ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuk-
sen kanssa. Tätä toteutetaan sosiaalista toimintakykyä ja arjen sujumista tukevin yksilöpalveluin sekä elä-
mänhallintaa tukevin ryhmäpalveluin. Aikuissosiaalityössä jatketaan eläke- ja työkykyselvittelyprosessin ke-
hittämistä ja koordinoitiin kohdennetaan 2 palveluohjaajan työpanos, ja tarkoitusta varten on kilpailutettu
asianmukaiset ja osaavat lääkäripalvelut. Maahanmuuttajayksikkö jatkaa kiintiöpakolaisten tukemista ja
oleskeluluvan saaneiden kotouttamista. Tavoitteena vuositason on vastaanottaa valtuuston päätösten mu-
kainen kiintiömäärä pakolaisia. Asiakkaiden kotoutumista edistävää työtä tehdään kiinteässä yhteistyössä
järjestöjen, asumispalveluiden ja kaupungin muiden palveluiden kanssa.

TUOTTAVUUTTA LISÄÄVÄT TOIMENPITEET

Vuoden 2018 aikana tavoitteena on edelleen palvelurakenteen keventäminen. Laitostyyppistä sijoittumista
korvataan kevyemmällä eritasoisilla palveluasumisen paikoilla. Palveluasumisen järjestämistapoja monipuo-
listetaan: asumisen palvelusetelin käyttöä lisätään soveltuviin asiakastilanteissa ja perhehoidon osuutta
asumispalveluissa lisätään.

Tavoitteena on, että noin 14 % 75-vuotiaista ja sitä vanhemmista on säännöllisen kotihoidon piirissä, joista
noin 11 % on omassa ja noin 3 % yritysten tuottamassa säännöllisessä kotihoidossa. Asiakkaiden omaa
toimintakykyä ja osallisuutta tukevia hyvinvointia edistäviä palveluita vahvistetaan ja kehitetään yhteistyössä
hyvinvoinnin ja terveydenhuollon palvelualueen sekä yrittäjien kanssa. Asumispalveluiden järjestämisessä
suositetaan ns. tuettua asumista, jolloin palvelu tuotetaan kotihoitona.

Palvelut ja resurssit kohdennetaan raskaimpiin palvelutarpeisiin. Asiakstarpeen arvioinnissa ja resurssien
kohdentamisessa hyödynnetään ns. asiakaskortti-työvälineen avulla koottua tietoa, myös ml. toiminnan tuot-
tavuuden ja vaikuttavuuden seuranta sekä kehittämistyö. Kotihoidon ns. välittömän, eli asiakkaan luona to-
teutuneen, työajan tavoite on 60 %:a (tai tuntimäärä tehdystä työajasta). Teknologia-avusteisilla palveluilla
voidaan usein myöhemmin tarvetta siirtymiseen kodista kohti raskaampaa hoivaa ja toisaalta edesautetaan
turvallista kotiutumista sairaalasta.

Yhteistyössä ensihoidon kanssa parannetaan kotihoidon edellytyksiä vastata asiakaskunnan päivystykselli-
siin palvelutarpeisiin. Samoin vakiinnutetaan ja lisätään ns. virtuaalisia kotikäyntejä ja ns. jaetun hoivavas-
tuun toimintamallia haja-asutusalueilla.

Kuntoutusta kehitetään ja palveluja toteutetaan monitoimijaisesti. Palvelusetelitoimintaa kuntoutuspalveluis-
sa kehitetään yhdessä Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin kanssa.

Tuottavuustavoitteiden mukaisesti vammaispalveluiden ja kehitysvammahuollon toimitilantarvetta arvioidaan
edelleen erityisesti kuntaliitosalueilla. Työtapoja uudistetaan moniammattillisemmiksi ja poikkihallinnollisem-
miksi asiakaslähtöisen, kokonaisvaltaisen ja sujuvan asiakasprosessin toteuttamiseksi sekä mahdollisen eri
yksiköiden välisen päällekkäisen työn välttämiseksi. Erityisenä kehittämisen painopisteenä on vanhusasiak-
kaiden kokonaisvaltainen arviointi yhdessä vammaispalveluyksikön kanssa.

Sijaishuolto, perhepalvelut ja lastensuojelun avohuolto sekä perheoikeudelliset palvelut ovat siirtyneet uusiin
ja moderneihin avotoimistotiloihin. Vuonna 2018 henkilöstön liikkumisen tukemiseksi otetaan kokeilukäyttöön
leasingautoja.

Omien laitosten käyttöaste on seurattu toiminnan kehittämiseksi tuottavuusohjelman mukaisesti. Mäntyrin-
teen laitososastojen käyttöaste oli keskimäärin 89 % (vuonna 2014 85,6 %), Toukolan käyttöaste 90 % ja
vastaanotto- ja arviointiyksikön käyttöaste 85 %.

Kaupungin omien lastensuojelulaitosten uudistamisessa huomioidaan pitkäjänteisen suunnittelutyön tarve
sote-valmisteluun liittyen. Mäntyrinteellä on erityisesti perhekuntoutusyksiköksi rakennetut tilat, mutta koko-

naisuus on vielä arvioitava maakunnan tarpeiden näkökulmasta, jonka vuoksi asian valmistelua jatketaan. Lyhytaikaisen perhehoidon kokeilua jatketaan, erityisesti alle 12-vuotiaiden lasten sijoittamista perhehoitoon vahvistetaan, jolla voi olla myönteistä vaikutusta pienten lasten laitoshoidon tarpeeseen. Perhekuntoutus työmuotona soveltuu hyvin osaksi lastensuojelun avohuollon työskentelyä sekä huostaanoton lakkautusta. Sen on käytännössä todettu olevan tehokas apu myös tilanteissa, joissa on olemassa kodin ulkopuolisen sijoituksen riski, mutta perhe on motivoitunut perhekuntoutukseen ja perhekuntoutusta on oikea-aikaisesti tarjolla. Myös ehkäisevän lastensuojelutyön työmuotona voidaan käyttää ainakin päivämuotoisia kuntoutusmuotoja yhteistyössä esimerkiksi päivähoidon tai neuvolan kanssa. Tällöin perhekuntoutusta toteutetaan ilman lastensuojelun asiakkuutta. Lastensuojeluilmoitusten runsaasta määrästä huolimatta lastensuojelutyöhön ei ole lisätty henkilöstöä. Työn tuottavuutta pyritään lisäämään pitämällä koko lastensuojelun henkilöstö mukana kehittämässä työtapoja siten että eri ammattilaisten välistä työnjakoa, työparityöskentelyä ja mm. kirjaamista uudistetaan.

Lastensuojelun perhetyön ja kotipalvelun sekä sosiaaliohjaajien henkilöstöresurssia on jatkuvasti tarpeiden mukaan arvioitava niin, että pystytään vastaamaan perheiden äkillisiin ja joskus pitkäkestäviinkin tarpeisiin.

Sijaisperhehoidon osuus sijaishuollon kokonaisuudesta pysytetään vähintään 65 %:ssa. Ammatillisen ja lyhytkestoisen sijaisperhehoidon toimintamuotoja jalostetaan ja tuetaan sijaisperheiden jaksamista.

Aikuissosiaalityön avainprosessissa pääasialliset asiakaspalvelujen ostot kohdistuvat sosiaalisen kuntoutuksen palveluihin ja eläkeselvittelyn yhteydessä hankittaviin ostopalveluihin.

TOIMINNAN PAINOPISTEET

Vanhusten palveluohjaus edellyttää vahvaa poikkihallinnollista toimintaa ja kiinteää yhteistoimintaa ympärivuorokautisen hoidon ja siihen kiinteästi liittyvien turvateknologisten ratkaisujen kanssa. Vanhusten palveluohjausyksikkö toimii moniammatillisena tiiminä ja alueellista palveluohjausta kehitetään edelleen yhteistyössä lähipalvelualueiden kotihoidon ja Terve Kuopio -kioskin kanssa. Ennaltaehkäisevien ryhmämuotoisten palvelujen kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on käynnistää maakunnallisena yhteistyönä ns. palvelu- ja teknologiatarjoaman mallintaminen, joka toimii myös osana matalan kynnyksen palvelukokonaisuutta.

Vanhusten perhehoidon kehittämistä jatketaan. Omaishoidon vapaisiin suunnatut palvelusetelit myönnetään määrärahojen puitteissa, joten niitä voidaan myöntää vain osaksi vuotta, mikäli on ennakoitavissa määrärahojen ylittymistä. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset jatkuvat. Omaishoitajia tuetaan ostopalveluna hankittavalla valmennuksella ja koulutuksella. Omaishoidon tuen arvioinnit ja palvelupäätökset uusille hakijoille tehdään alueellisessa palveluohjaustiimissä ja omaishoidon tuen tiimi tekee seurantakäynnit sekä palvelupäätökset vapaapäivien järjestämisestä.

Palvelusetelin käyttöönottoa edistetään määrärahojen puitteissa osana kotihoitoa ja asumisen järjestelyjä. Vanhusten asumispalveluiden järjestämistavan muutos lisäävät ostopalveluiden osuutta palvelutuotannossa. Palveluohjauksen toimintamallia kehitetään huomioiden valtakunnallinen keskitetyn alueellisen asiakas-/palveluohjauksen malli (KAAPO). Palveluarviointia vahvistetaan ottamalla käyttöön arvioiva kuntoutusjakso (ARVI) osaksi kotihoidon asiakkuuden alkamista, kartoittamalla teknologisia ratkaisuja toimintakyvyn arvioimisen tueksi sekä vahvistamalla palveluohjauksen roolia asiakkaan rinnalla kulkijana.

Erityisryhmien (mielenterveys- ja päihdekuntoutujat) asumispalveluissa kehitetään edelleen palveluohjausta ja vahvistetaan toimijoiden välistä yhteistyötä. Tavoitteena on kotiin annettavan tuen ensisijaisuus osana palvelukokonaisuutta ja asumisen mahdollistaminen normaalissa asuntokannassa.

Vanhusten hoivapalveluissa jatketaan toiminnan kehittämistä lähipalvelualuemallilla. Ne sijaitsevat palvelukeskusten ja toimintakeskusten ympärillä. Monialaisia ympärivuorokautisia kotihoitopalveluja kehitetään ja teknologia-avusteisia palveluja integroidaan osaksi hoivan kokonaisuutta. Niin kotihoidossa kuin asumisesakin korostuu asiakkaan autonomian ja kuntoutumisen ohjaus ja tukeminen.

Konkreettisia painopisteitä ovat myös ARVI -kuntouttavan arviointijakson käyttö kotihoidossa, SOTE-TIKE toiminta (mobiiliyksikkö ja kotisairaalan integrointi kokonaisuuteen), henkilöstön akuuttilanteiden arviointi- ja hoidon järjestämisaamien vahvistaminen, teknologia-avusteisen palvelujen (turvapalvelujen) palveluvalikoiman laajentaminen, virtuaalipalvelujen vakiinnuttaminen ja laajentaminen sekä jaettu hoivavastuu – toimintamallin käyttöönotto.

Asumispalveluissa lisätään ns. yksiportaista toimintamallia, jolloin samassa asumisyksikössä, ml. kotihoito, tuetaan ja autetaan sekä tuetun, tavallisen että tehostetun palveluasumisen asiakkaita. Tällöin asiakkaan hoidon ja tuen tarve ja hänen omat valintansa määrittelevät palveluasumisen toteutuksen hänen kohdallaan, ja asiakas voi usein jatkaa edelleen asumista kodissaan tai entisessä asumisyksikössä toimintakyvyn muuttuessa. Ryhmäkoti- ja yhteisöasumisen monipuolisuutta ja muotoja lisätään.

Vanhuspalveluiden lääkäripoolin toiminta-ajatuksena on antaa viiveetön ja osaava lääketieteellinen hoito iäkkäille kotona asuville asiakkaille, joilla on usein yhtä aikaa monta pitkäaikaissairautta. Hyvä kokonaisuhoito ehkäisee tarvetta päivystyksellisiin sairaalakäynteihin ja siten siirtymistä raskaampiin palveluihin.

Jatkossa kotihoidon uusi asiakkuus alkaa määräaikaisella palvelujaksolla. Sen tavoitteena on ratkaisukeskeisen työmenetelmän keinoin arvioida monialaisesti yhdessä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa asiakkaan kuntoutumisen ja kotona asumisen tavoitteet sekä suunnitella, sopia ja toimenpanna monialainen kuntouttava arviointijakso. Tavoitteet ja niiden ensisijaisuuden jaksolle määrittelee asiakas itse.

Hyvinvointia edistävät kotikäynnit ja ikäneuvolaa korvataan uudella toimintamallilla, jossa palvelua kohdistetaan riskiperusteisesti ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan ryhmämuotoisesti.

Vanhusten toiminta- ja yhteisöpalveluissa kehitetään erityisesti maaseutualueiden toimintakeskuspalveluja tukemaan kotona asumista.

Erilaisin sosiaalisen tuen ja kuntoutuspalvelujen toteutuksella tuetaan asiakkaiden toimintakykyä ohjaamalla ja kannustamalla mm. ikäihmisiä arkiaktiivisuuteen sekä liikkumaan ja toimimaan muistia, tasapainoa ja lihaskuntoa ylläpitävällä ja kehittäväällä tavalla. Kotikuntoutustoimintaa kehitetään ja tehostetaan yhdessä sairaalahenkilöstön, kotiutustiimin, hoivapalvelujen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kotona asumisen lisääntyminen näkyy myös apuvälinepalveluiden lisääntyvänä tarpeena.

Vanhusten hoivapalveluissa on vuonna 2018 käytössä Harjulan sairaalan osastot 8,9,10 sekä Puijonlaakson, Leväsen, Nilsiän, Riistaveden, Juankosken, Maaningan palvelukeskusten, Männistön asumisyksikön ja Karttulan asuinpalvelutalon paikat sekä Saaristokaupungissa toimiva Tervaniityn pienryhmäkoti. Uusien erityisryhmille suunnattujen palveluasuntojen käyttöönotto tapahtuu syyskuussa 2018 Kasarmikadun kiinteistössä.

Vaalijalan kuntayhtymä aloittaa ns. Sipulin asumisyksikön toiminnan autistisille henkilöille.

Lasten ja nuorten palveluiden kehittämisessä tarvitaan tarkastelua sekä kaupungin sisäisenä poikkihallinnollisena yhteistyönä että maakunnallisena yhteistyönä (LAPE). Kuopion kaupunki varautuu kehittämistoimissaan mahdollisimman hyvin vastaamaan uuden sote-ratkaisun vaatimuksiin. Esimerkiksi Pohjois-Savon SO-TE-yhteistyöryhmässä on tarkasteltu keskeisenä palveluiden tuottamisen tapana ns. perhekeskumallia. Perhekeskukset toimivat yhteistyössä järjestöjen, seurakuntien, yksityisen sektorin ja perheiden kanssa. Neuvola on perhekeskuksen ydin ja osa lapsen elämää jo ennen syntymää. Mukana on luonnollisesti myös muita lasten ja perheiden parissa työskenteleviä. Myös nuorisolaki edellyttää palveluilta monialaista yhteistyötä.

Lapsiperheille välttämätöntä kotipalvelua annetaan mm. toimintakykyä alentavan syyn, kuten sairauden, synnytyksen, vamman tai uupumuksen sekä erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Vuodelle 2018 ko. toimintaan on varauduttu yhden työparin lisäresursoinnilla.

Vuonna 2016 tehtiin Kuopiossa 2885 lastensuojeluilmoitusta, jotka koskivat 1695 lasta. Ilmoituksista noin 40% johtaa yleensä asiakkuuteen. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piiriin ohjautuvien 0-17-vuotiaiden lasten määrä on laskenut 6,3%:iin (v. 2013 11,2%) vastaavanikäisestä väestöstä. Myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on laskenut 1,9 %:iin (v.2013 2,2%) vastaavanikäisestä väestöstä. Painopiste pidetään edelleen yleisissä perhepalveluissa ja lastensuojelun tarvetta ehkäisevissä varhaisen tuen palveluissa. Varhaisen tuen palveluiden tarkasteleminen tulee ulottaa myös muille palvelualueille ja julkisille lapsiperhepalveluja antaville yksiköille.

Sosiaalityön painopisteenä tulee olemaan monialainen työskentely ja jalkautuva työote, jolla pyritään tehostamaan ennaltaehkäisevää sosiaalityötä.

Maahanmuuttajapalveluissa työnjakoa peruspalveluiden ja maahanmuuttajayksikön kesken muokataan valitsevan tilanteen mukaan. Tavoitteena on asiakkaita aktivoiva kotouttamistyö. Henkilöstön osaamisessa huomioidaan maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelutarpeen lisääntyminen sekä mahdolliset erilaiset sähköiset asiakaspalvelukanavat. Tavoitteena on myös tiedolla johtamisen entistä parempi mahdollistaminen.

TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN VAIKUTUKSET OSAAMIS- JA HENKILÖSTÖTARPEESEEN

Vanhus- ja vammaispalveluissa jatketaan henkilöstön urasuunnittelua ja työkiertoa henkilöstön siirtyessä palvelurakennemuutoksen mukaisesti laitoshoidosta kotihoitoon ja palveluasumisen yksiköihin. Teknologiaavusteisten palvelujen käyttöönotto edellyttää henkilöstön monipuolista kouluttautumista. Vanhuspalveluiden lääkäriyön uudelleenjärjestely lisää hoitohenkilöstön osaamista ja työn laadun paranemista. Henkilöstöresurssien tarpeen määrittämistä jatketaan ns. asiakaskortin avulla tehdyn resurssitarpeen arvioinnin mukaisesti. ARVI-mallin käyttöönotto, palveluohjauksen roolin vahvistuminen asiakkaan palveluprosessissa ja oikea-aikaisuus lisäävät palveluohjauksen henkilöstötarvetta, mutta hillitsevät asiakkaan palveluiden käyttöä pitkällä aikavälillä. Henkilöstön osaamista vahvistetaan asiakkaan valinnanvapauden ja palveluohjauksen työmenetelmien osalta.

Muuttuva ja entistä vaativampi toimintaympäristö aiheuttaa jatkuvan koulutustarpeen henkilöstölle. Sitä on kehitetty toiminta- ja koulutussuunnitelmien pohjalta uusien toimintamallien ja asiakastarpeiden mukaiseksi. Tällä tähdätään henkilöstön osaamisen laajentumiseen, oikeaan kohdentumiseen ja tehtävien kiinnostavuuden kasvuun.

Monikanavaisten palvelujen kehittäminen ja käyttöönotto vaatii henkilöstöltä uudenlaisia työtapoja ja uutta osaamista. Samoin monituottajuuteen perustuvassa palvelurakenteessa painopiste siirtyy omasta työstä tehokkaaseen asiakasohjaukseen, jonka edellytyksenä on palvelurakenteen ja palvelukumppanien hyvä tuntemus.

Tuottavuuden kasvua haetaan uudenlaisten tuloksellisten sekä digitaalisuutta hyödyntävien työskentelymallien kautta. Lisäksi luodaan valmiuksia muuttaa tarvittaessa olemassa olevaa henkilöstörakennetta. OSSI-hankkeen päätyttyä on rekrytoitu 3 ohjaajaa sosiaalisen kuntoutuksen lakisääteistä järjestämistä varten. Lisäksi yhden ohjaajan työpanos ohjataan ELY-keskuksen taloudellisella tuella kotouttamispalveluun.

HENKILÖSTÖN JA OSAAMISEN SAATAVUUS

Henkilöstöpoolin avulla yksiköiden tai lähipalvelualueiden työvoimapuskureita keskitetään. Näin varmistetaan, että työntekijät ovat joustavasti kohdennettavissa sinne, missä tarve on vuorossaan suurin.

Yhteistyötä kehitetään Kuopio-rekryn kanssa ja sisäisesti. Järkevällä varahenkilöiden käytöllä pyritään vähentämään tilapäisen henkilöstön tarvetta ja kustannuksia. Erityisesti maaseutualueiden henkilöstöjohtamisen ja sijaistyön järjestelyjä tarkastellaan yhteistyössä eri toimijoiden kesken.

Pätevien ja erityisesti lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden saatavuus tilapäisissä tarpeissa on rajoitettua. Lastensuojelutyössä työntekijöiden vaihtuvuus on runsasta, mikä haittaa pitkäjänteistä ja tavoitteellista työtä. Valtakunnallisen LAPE- hankkeen myötä lastensuojelussa pilotoidaan ns. systeemisen lastensuojelun toimintamallia ajalla 1.1.- 30.6.2018, jolloin saadaan kokemusta aiempaa strukturoidumman ja suunnitelmallisen lastensuojelutyön kehittämisestä.

Henkilöstön vaihtuvuus aikuissosiaalityössä on ollut kohtuullisella tasolla ja henkilöstötilanne suhteessa perustyön osaamisvaateisiin on hyvä. Mikäli valtiovalta myöntää ns. palveluseteli-hankkeen mukaisen rahoituksen, kokeillaan aikuissosiaalityössä uuden sote-keskuksen edellyttämää jalkautuvaa ja monialaista tiimimallia.

SUUNNITELMA ULKOISTEN PALVELUJEN KÄYTÖSTÄ

Palvelusetelin roolia palvelujen rahoitustapana vakiinnutetaan asumispalveluissa ja erilaisissa kotiin järjestettävissä palveluissa sekä sosiaalisen kuntoutuksen palveluissa talousarviossa varattujen määrärahojen puitteissa. Palvelusetelitoiminnan kehittämisellä ja lisäämisellä varmistetaan asiakkaan valinnan mahdollisuus ja kustannusten hallinta. Ostopalveluihin varattua määrärahaa kohdennetaan setelien kautta tuettuun kotihoi-

toon, ryhmäkotiasumiseen ja tehostettuun palveluasumiseen. Vanhusten asumispalveluiden ostoilla vastataan kasvavaan väestön ikääntymisestä johtuvaan kysyntään.

Teknologia-avusteisten palvelujen ja turvapalvelun (hälytyskeskus-, turvapuhelin- ja turva-auttajapalvelu) kokonaisuuden uudistamisella on haettu erityisesti nykyistä parempaa palvelukokonaisuuksien hallintaa sekä tarvelähtöistä palvelujen suunnittelua ja toteutusta. Vuonna 2018 teknologia-avusteisten palvelujen valikoidaan laajennetaan yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kehitysvammahuollon ja vammaispalveluiden osalta arvioidaan kilpailuttamisen tarvetta mm. vammaisten asumisessa ja vuorohoidossa.

1. KASVAVA KUOPIO

Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun osallistuminen.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki	
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle.	Valtakunnallinen LAPE-ohjelman mukaiset toimenpiteet, joilla vahvistetaan viestintää ja informoidaan mahdollisuuksista.
Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Järjestöyhteistyö, ikäystävällinen Kuopio-ohjelman päivitys ja sen mukaiset toimenpiteet.

Varhainen tuki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea.	Sosiaalihuoltolain mukaisissa perhepalveluissa ja lastensuojelun avohuollossa pilotoidaan lapsiperhepalveluiden asiakaskorttia (avun tarpeen tunnistaminen ja resurssiohjaus).
Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan.	Lastensuojelutyötä uudistetaan pilotoimalla ns. systemisen lastensuojelun toimintamallia, joka perustuu perheterapeuttiseen työotteeseen ja vahvaan vuorovaikutukseen perheiden kanssa.
Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Nuorten Starttipaja-hanke pilotoi työvalmennuskokeilua nuorille, joilla ei ole peruskoulun jälkeen koulutuspaikkaa.
	Edistetään ikäihmisten tuetun asumisen suunnittelua tavoitteellisesti lähipalvelualuemallin mukaisesti. Käytetään hyödyksi kotona asumiseen liittyvien palveluiden, tukimuotojen ja teknologian kehittymistä.

Työllistyminen ja toimeentulo	
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysysteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Toiminta- ja työkykyselvittelyt sotessa.

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö, Jynkkä, Pyörö). Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja omaileimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Edistetään ikäihmisten lähipalvelualue suunnittelua

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Viisas liikkuminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämissuunnitelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Liikkuvaa työtä tekevän henkilöstön toimintamalleja kehitetään (yhteiskäyttöiset ajoneuvot, sähköautot, sähköavusteiset polkupyörät, logistiset pysäköintijärjestelyt).

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Selvitetään sähköisen kokouskäytännön mahdollisuus perusturvalautakunnan kokouksissa.
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Lisätään työ- ja toimitilojen yhteiskäyttöisyyttä. Tilojen käyttöasteiden pohjalta laaditaan uudelleen järjestelyjä, jonka tavoitteena on toimitilaneliöiden vähentäminen.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunki-strategian toteutumista.	Strategian tulkinta viedään työyhteisöjen sisäisiin ja kumppanuuskeskusteluihin.
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Vahvistetaan työhyvinvointijohtamista ja esimiestyötä.
Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Osallistetaan henkilöstöä/asiakkaita ja asukkaita päätösten valmisteluvaiheessa. Luodaan toimintamalleja osallistavaan päätöksentekoon.

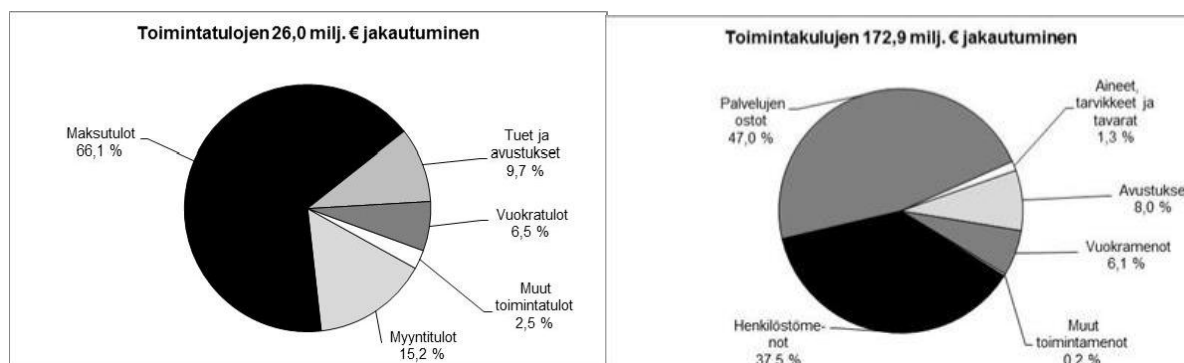
Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Jatketaan sähköisen asioinnin viemistä eteenpäin ja otetaan käyttöön toiminnoissa. Palveluprosessien kuvaamista ja sujuvoittamista jatketaan LAPE-ohjelman ja ODA-hankkeen mukaisesti. Hyödynnetään LEAN-oppeja.
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	LAPE-ohjelman mukaisia linjauksia edistetään ja viedään käytäntöön tarvittaessa jo ennen maakunta-sotea.
Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Jatketaan sosiaali- ja terveyskeskuksen tilannekeskuksen kehittämistä yhteistyössä KYSin kanssa (ensihoito-terveydenhuolto-kotihoito-sosiaalipäivystys)

Kestävä talous

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investiohjelmää.	Tiedolla johtamisen ja tiedon yhteiskäytön keinoin parannetaan toiminnan ja palvelutuotannon tuloksellisuutta

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	35 311	28 509	27 735	26 011	-6,2 %
TOIMINTAMENOT	-194 958	-171 081	-169 455	-172 873	2,0 %
TOIMINTAKATE	-159 647	-142 572	-141 720	-146 862	3,6 %

Mittaristo

Avainprosessi: **Vanhus- ja vammaispalvelut**

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Palveluohjaus	Bruttokustannukset	-23 370 351	-22 472 313	-32 930 183	-35 408 754	-36 004 933
	Toimintatuotot	5 586 842	5 717 833	6 968 537	10 641 969	8 305 737
	Omaishoidontuen asiakkaat (vanhukset+vammaiset+kehitysvammaiset)	538	821	914	910	980
	Erityisryhmien asumispalveluiden asiakkaat	595	551		520	627
Vanhusten hoivapalvelut	Bruttokustannukset	-47 497 545	-52 444 833	-57 352 335	-58 830 217	-61 272 573
	Toimintatuotot	9 252 412	9 723 707	10 822 088	10 084 906	10 849 088
	Vanhusten kotihoidon käynnit	963 268	1 110 580	887 400	1 152 100	1 160 000
	Asiakkaan luona tapahtuva työ tunteina	433 471	388 835	394 000	402 000	403 000
	Asiakkaiden lukumäärä	3 407	3 454	3 500	3 700	3 700
	Vanhusasiakkaiden keskimääräinen toimintakyky	2,4	2,4	3,0	3,0	3,0
	Palvelukeskuksen hoitopäivät, omat	87 050	84 067	82 000	80 000	71 175
	Palvelukeskuksen asumispaikat, omat	249	279	281	247	195
	Tehostetun asumispalvelun hoitopäivät, omat	48 670	55 588	53 655	62 000	89 060
	Tehostetun asumispalvelun hoitopäivät, ostetut	142 446	122 843	154 395	135 500	157 552
	Tehostetun asumispalvelun asumispaikat, omat	147	147	147	208	244
	Tehostetun asumispalvelun asumispaikat, ostetut	332	348	423	455	445
Kotisairaala	Bruttokustannukset	-524 500	-540 136	-556 041	-564 297	-558 061
	Toimintatuotot	40 255	60 956	40 000	59 000	55 712
	Hoitopäivät	8 424	9 835	6 800	8 761	**)
	Asiakkaiden lukumäärä	731	783	800	1 025	**)
	Kotisairaalahoitopäivät	703	1 334	1 000	1 600	7 200
	Kotisairaala asiakkaiden lukumäärä	55	54	100	187	900
Vammaispalvelut ja kehitysvammanhoito	Bruttokustannukset	-31 810 586	-31 906 155	-32 625 429	-33 757 758	-32 112 910
	Toimintatuotot	1 551 264	1 615 399	2 489 492	2 106 656	2 139 492
	Vammaispalvelun asiakkaat	3 363	3 371	3 550	3 750	3 750
	Kehitysvammaisten asumispäivät	102 951	98 754	125 000	130 000	131 000

Henkilöstömittarit						
Palveluohjaus	Kokonaistyöaika	17,7	18,9	28	28	29
	Sairauspoissaolot	7,9	13,5	7,5	9	8
Vanhusten hoivapalvelut	Kokonaistyöaika	814,7	885,7	997	1013	1070
	Sairauspoissaolot	23,8	27,5	23,5	25,3	23
Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto	Kokonaistyöaika	83,4	90,4	94,5	92	85,5
	Sairauspoissaolot	19,2	14,0	18,5	15,7	14,0

*) Erityisryhmien asumispalveluiden asiakkaiden siirto aikuissosiaali palveluista palveluohjaukseen

**) yhdistyy perusturvan vanhusten hoivapalvelujen palveluprosessiin

Avainprosessi: Lapsiperhepalvelut

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Sosiaalipäiväytyys	Bruttokustannukset	-419 209	-437 095	-344 798	-446 630	-422 638
	Toimintatuotot	169 841	186 842	234 800	177 000	190 000
Avo- ja jälkihuolto	Bruttokustannukset	-12 133 935	-11 931 619	-12 364 564	-12 754 124	-13 121 638
	Toimintatuotot	1 155 419	996 659	780 590	944 817	988 290
	Lastensuojelun ilmoitusten määrä	2 970	2 855	3 090	3 200	3 100
	Asiakkaiden määrä	1 851	1 545	2 000	1 300	1 500
	Huostassa olevien määrä	266	268	279	265	270
Sijaishuolto	Bruttokustannukset	-13 811 878	-13 674 747	-13 885 967	-13 744 255	-13 541 305
	Toimintatuotot	929 075	1 000 136	464 900	651 891	670 904
	Huostassa olevat perhehoitoon sijoitetut	156	162	175	160	165
	Huostassa olevat ostopalveluun sijoitetut	91	95	95	93	90
Riita- ja rikosasiain sovitteluyksikkö	Bruttokustannukset	-269 228	-254 024	-264 725	-256 257	-260 713
	Toimintatuotot	265 697	254 082	251 382	254 206	251 382
Perheoikeudelliset palvelut	Bruttokustannukset	-286 621	-308 206	-312 198	-463 143	-226 103
	Toimintatuotot	0	0	101 000	0	0
Lapsiperheiden tukipalvelut	Bruttokustannukset	-467 342	-752 381	-359 885	-649 218	-305 122
	Toimintatuotot	38 925	61 101	30 204	13 865	32 300
Henkilöstömittarit						
Lapsiperhepalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	162,1	169,7	182,7	184,7	190,7
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	16,2	15,9	15,0	15,0	13,2

Avainprosessi: Aikuissosiaalityön palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Sosiaalityön palvelut	Bruttokustannukset	-11 181 523	-12 517 791	-5 014 884	-1 896 073	-2 967 329
	Toimintatuotot	1 915 484	2 084 380	2 075 300	259 515	366 417
Taloudellinen tukeminen	Bruttokustannukset	-32 663 801	-34 799 345	-4 659 400	-2 910 034	-3 362 239 *)
	Toimintatuotot	10 268 752	10 557 927	2 844 900	911 145	880 000
	Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä	7 261	7 471	3 917		2 600
Maahanmuuttajapalvelut	Bruttokustannukset	-547 217	-612 262	-360 000	-655 160	660 000
	Toimintatuotot	1 013 927	1 595 113	752 202	1 226 038	-178 877
	Asiakkuudessa olevien kotitalouksien määrä	96	145	150	338	150
Sosiaalinen kuntoutus	Asiakasmäärät				120	300 ***)
Työllistyminen	Bruttokustannukset	-6 986 366	-6 322 154		0	0 **)
	Toimintatuotot	1 914 590	1 014 818		0	0
	Työllistymispalvelujen asiakasmäärä	2 174	2 611		0	0
Aikuissosiaalityön tukipalvelut	Bruttokustannukset	-599 021	-535 372	-503 195	-374 751	-482 737
	Toimintatuotot	28 692	30 554	23 600	23 980	52 003
Henkilöstömittarit						
Aikuissosiaalityön palvelut	Kokonaistyöaika (htv)	105,5	107,6	49,8	49,8	54,8
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	14,4	13,5	13,0	13,0	11,5

*) Perustoimeentulotuen siirto Kelalle 1.1.2017

*) Työmarkkinatuen kuntaosuuden siirto elinvoima- ja konsernipalveluihin 1.1.2017

**) Työllistymisen palvelujen siirto elinvoima- ja konsernipalveluihin

***) Uusi lakisääteinen toiminta 1.1.2018 alkaen

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Perusturvan tukipalvelut	Bruttokustannukset	-2 696 778	-2 808 826	-2 470 771	-2 806 486	-2 743 026
	Toimintatuotot	1 884	5 137	35 840	12 871	35 840
Johdon tukipalvelut	Bruttokustannukset	-4 274 187	-3 180 803	-5 409 511	-4 502 361	-5 312 886
	Toimintatuotot	656 719	467 391	528 793	426 123	533 393

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Perusturvan palvelualue yhteensä	Bruttokustannukset	-189 015 588	-194 957 926	-168 857 845	-169 455 221	-172 873 090
	Toimintatuotot	34 749 523	35 311 078	28 403 628	27 734 982	26 010 558

Henkilöstömittarit	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Perusturvan palvelualue	Kokonaistyöaika, htv (ilman työllistämistä)	1 242,1	1 438,7	1 356,2	1 420,7	1 484,2
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	20,5	20,9	17,0	17,0	15,0

Perusturvan palvelualue		TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	43 903	42 179	37 911	42 610	40 389
	Tilojen määrä m ² /htv	35,3	29,3	28,0	30,0	27,2

Terveydenhuollon palvelualue

Terveydenhuollon palvelualue kattaa terveydenhuollon peruspalveluiden avo- ja sairaalahoidon sekä mielen-terveys- ja päihdepalvelut sekä palvelualueen omat tukipalvelut.

Palveluilla tuetaan ja edistetään kaikkien ikä- ja väestöryhmien hyvinvointia järjestämällä laadukkaat ja riittävät peruspalvelut. Erityisesti paneudutaan lapsiperheiden hyvinvointiin, vanhusten toimintakyvyn parantamiseen, päihteettömyyden ja mielenterveyden edistämiseen sekä hoitamaan ammattitaidolla ja asiakaslähtöisesti niin fyysisiä kuin psyykkisiäkin sairauksia.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET

Tulevaisuuden haasteena ovat tulevaan SOTEen liittyvä toimintakulttuurin muutos, palvelujen integraatio ja kuntaliitosten myötä tapahtunut palveluverkoston maantieteellinen laajeneminen sekä monikulttuuristen asiakkaiden määrän kasvu.

Päivystysasetuksen mukaisen maakunnallisen 24/7 lääkäripäivystyksen järjestää PSSHP. Kuopiolla on virka-ajan ulkopuolinen oma akuutti ilta- ja viikonloppuvastaanotto (KUIVO) oma-toimisille kiireellistä hoitoa tarvitseville potilaille. KUIVO sijaitsee KYS:n tiloissa ja tukipalvelut (kuvantaminen, laboratorio, vartiointi) ovat yhteisiä PSSHP:n ylläpitämän päivystyksen kanssa. Juankoskella on vastaavaa toimintaa arkipäivisin klo 16-17 ja viikonloppuisin klo 8-16. Virka-aikana kiireellistä apua tarvitsevat omatoimiset potilaat hoidetaan tiimeissä vastaanottoyksikön eri toimipisteissä.

Vastaanotto toiminnan tiimimallilla hoitajien ja -lääkärien osaamista ja työnjakoa on voitu järjestyttää, palvelurakennetta keventää ja palveluiden saatavuutta parantaa. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten hoitajien ja lääkäreiden perehdytykseen ja ohjaukseen. Matalan kynnyksen palveluja lisätään perustoimintaan hyvinvointikioskin (Terve Kuopio-kioski) kokemusten mukaisesti. Takaisinsoittojärjestelmä takaa asetuksen mukaisen yhteydensaannin. Huumeriippuvaisten korvaushoito jatkuu keskitettynä pääterveysaseman vastaanottoille. Hoitajavastaanottoja (ml. psykiatriset sairaanhoitajat) lisätään edelleen ja huomiota kiinnitetään etenkin palveluja paljon käyttävien parempaan ohjaamiseen ja hoitosuunnitelmien laadintaan. Henkilöstön koulutuksen painopiste on LEAN-ajattelun mukaisen toimintatavan omaksumisessa ja käyttöönnotossa.

Kuvantamispalvelut tuotetaan pääterveysasemalla, Harjulassa ja Juankoskella ostopalveluna KYS kuvantamiskeskuksesta. Osa kuvantamispalveluista hankitaan vuoden 2018 aikana sekä ostopalveluna että sairaanhoitopiirin kautta kilpailutettuna. ISLAB tuottaa laboratoriopalvelut aikaisempien vuosien tapaan. Vastaanottoyksikkö osallistuu paikallisten ja valtakunnallisten sähköisten palvelujen kehitystyöhön.

Suun terveydenhuollon arkipäivystystä on kaikissa hammashoitoloissa. Lisäksi Kuopion suun terveydenhuolto-organiso alueellisen arki-pyhä ja viikonloppupäivystyksen KYS:in yhteispäivystyksessä.

Suun terveydenhuollossa siirryttiin uuteen WinHit-potilastietojärjestelmään 5/2017, osa toiminnallisuuksista siirtyi tehtäväksi Pegasoksen (rtg- ja laboratoriolähteet, reseptit, potilaan lääkitys ja riskitietojen tarkistaminen) kautta. Kanta-arkistoon siirrytään vuoden 2018 alussa.

Ikääntyvien suun terveydenhoidossa vahvistetaan ja vakiinnutetaan yhteistyötä kaikkien terveydenhuollon, perusturvan toimijoiden ja omaisten kesken siten, että vanhusten elämänlaatu terveen, kivuttoman ja puhtaana suun osalta paranee.

Kuopion suun terveydenhuolto on osana valtakunnallista ODA-hanketta tuottanut toimintamallin, jolla huolta herättävät lapset ja nuoret otetaan tehostettuun ennaltaehkäisevään selvittelyyn. Toiminnassa paneudutaan omahoidon ja muun hoidon esteisiin. Yhteistyötä tehdään vanhempien, kouluterveydenhuollon ja sosiaali- huollon kanssa.

Äitiys- ja lastenneuvola, seksuaaliterveysneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevän suun terveydenhuollon toiminta toteutuu pääosin Valtioneuvoston ns. neuvola-asetuksen (338/2011) mukaisesti.

Terveydenhoidon yksikkö järjestää ja tuottaa em. lisäksi maahanmuuttajien terveydenhoidon, ravitsemussuunnittelun, naisten joukkoseulonnoista papa-näytteenoton ja mammografia-kuvaukset. Aikuisten rokotustoiminta ja tarttuvien tautien vastaanotto sekä lastenpoliklinikan erikoislääkäri- ja hoitajapalvelut ovat myös

osa toimintaa. Lisäksi terveydenhoidon palvelut tuottaa lasten ja nuorten kuntoutus- ja terapiapalveluista fysio- ja toimintaterapiapalvelut sekä kuntalaisten puheterapiapalvelut.

Ennaltaehkäisevissä palveluissa keskeisinä tavoitteina on asiakas-, lapsi-, ja perhelähtöisyyden vahvistaminen sekä palvelujen kustannustehokkuuden lisääminen. Tavoitteena on myös henkilöstövoimavarojen suunnitelmallinen ja tuottava käyttö tiimimallia ja esimiesten LEAN-oppeja hyödyntäen. Tavoitteena on lähitulevaisuudessa lisätä sähköisiä terveys- ja hyvinvointikyselyjä, jolloin välittömään asiakastyöhön vapautuu enemmän aikaa esimerkiksi lisätuen tarpeessa oleville asiakkaille.

Matalan kynnyksen palveluina jatkuu Terve Kuopio-kioskin toiminta Kanta-Kuopiossa sekä hyvinvointitori Nielsiässä, joiden toimintaa kehitetään yhteistyössä palveluohjauksen kanssa.

Avoterapiassa jatkuu tuki- ja liikuntaelinoireisten suoravastaanotto toimintaa. Lisäksi lisätään kuntoutumisen vaikuttavuuden mittaamista mm. asiakkaan arjessa pärjäämisen ja elämänlaadun mittareilla ja sitä kautta oikein suunnattuja kuntoutuspalveluita.

Kuntoutuspalveluita tuotetaan asiakkaan kotona, avoterapiassa sekä osastoilla. Kuntoutumisen yleinen painopiste on yhä enemmän siirtymässä kotiin, arkiympäristössä toteutettavaan tai sinne suunnattuihin harjoitteisiin sekä ohjattuun kuntoutumiseen, joka tukee henkilön arjessa pärjäämistä. Tavoitteena tukea kansalaisten itsenäistä selviytymistä ja vahvistaa omatoimisuutta sekä kannustaa kansalaisia käyttämään omia voimavarojaan.

Kotisairaalan fysioterapiatoiminta siirtyy sairaalapalveluista osaksi kuntoutuspalveluita, joka mahdollistaa em. resurssin joustavamman käytön kotisairaaloiminnan lisäksi mm. SOTE-TIKE –tilannekeskuksessa, kotikuntoutuksessa sekä sairaalasta kotiutuvien kansalaisten kuntoutuksen tukemisessa.

Sairaala- ja osastokuntoutuksessa keskitytään terapeutti-hoitaja yhteistyöllä tehtävään osaston arkitoimintaan integroituun kuntoutukseen. Ajoissa aloitetulla, yhteistyössä tehtävällä kotiutuksen suunnittelulla ja kotiin valmistavilla harjoittelulla tuetaan kansalaisten turvallista kotiutumista.

Kuopion Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma vuosille 2013 – 2020 on käytössä osana koko kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa.

Perheneuvolan, Sihdin sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen yhdistymisen myötä palvelukokonaisuuksia tehostetaan. Hoitotakuun mukainen lähetteellinen työskentelymalli on toistaiseksi vielä käytössä, mutta läheteikäytännöstä pyritään luopumaan vuoden 2018 aikana.

Aikuisten mielenterveyspalveluissa tuotetaan tehostettuja avohoidon palveluja korvaamaan aikuispsykiatristen osastopaikkojen vähenemistä. Aikuispsykiatrista akuuttityötä tekevien eri työryhmien työtä on yhdistetty ja turvattu nopea hoitoon pääsy sekä avohoidon toiminta myös virka-ajan ulkopuolella. Toiminta parantaa asiakaslähtöisiä palveluja ja tuo onnistuessaan kustannussäästöjä laitoshoidon ja erityisasumispalvelutarpeiden vähenemisen myötä.

Kuopion kaupungilla ja Tuusniemen kunnalla on keskinäinen sopimus terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä siten, että isäntäkuntana toimii Kuopion kaupunki ja toiminnallinen ohjaus tapahtuu Juankosken tiimin kautta. Uusittu sopimus on voimassa v. 2018 loppuun saakka.

TUOTTAVUUTTA LISÄÄVÄT TOIMENPITEET

Sairaanhoitajien osuutta vastaanotoilla lisätään ja kroonisten kansansairauksien seurantaa siirretään tiimeissä hoitajille. Sairaanhoitajilla on jatkuva akuuttivastaanotto ilta- ja viikonloppuvastaanotolla (KUIVO). Potilaiden osallisuutta hoidostaan korostetaan edelleen lisäämällä omahoitolomakkeen käyttöä. Verenohennushoidon automatisoidun seurannan laajentaminen ja kehittäminen on keskeinen v. 2018 tavoite ja sitä kautta arviolta 2-3 hoitajatyöpanosta vapautuu muuhun käyttöön. Hankkeen eteneminen on kuitenkin Alue-Pegasos- organisaatioista riippuvainen.

Neuvolassa otetaan käyttöön terveydenhoitajien iltapäivävastaanotot (ma-to klo 18 saakka). Lisäksi synnytysten jälkeisten kotikäyntien sisältöjä, avo-vastaanottojen ja ryhmätoimintojen toteutumista neuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa kehitetään.

Tuottavuutta lisätään tiivistämällä palveluverkostoa mahdollisuuksien mukaan sekä laajentamalla sähköisiä palveluja. Lisäksi etäyhteydet otetaan palveluissa laajemmin käyttöön. Näillä toimenpiteillä voidaan saavuttaa merkittäviä säästöjä ajankäytössä, matkakustannuksissa ja tilavuokrissa.

Apuvälinepalveluissa parannetaan tavoitettavuutta, kehitetään asiakkaan apuvälinesaatavuuden oikea-aikaisuutta ja yhteydenottokeinoja. Osana tätä valmistaudutaan vuoden 2018 aikana Effector-mobiiliohjelman käyttöönottoon, jolla tehostetaan henkilöstön ajankäyttöä sekä asiakastiedon turvallista käyttöä myös muilla kotikäyntejä tekevillä terapeuteilla.

Avoterapiassa ja mahdollisesti myös muussa kuntoutuspalvelussa etävastaanotto toiminnan kokeilulla on tavoitteena tehostaa kotona tapahtuvaa kuntoutusohjausta, vähentää matkustamiseen käytettyä aikaa ja kuluja sekä tehostaa resurssin käyttöä virtuaalisin keinoin.

KYS:n tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet vähentävät psykiatrisen laitoshoidon tarvetta ja tehostavat avohoidon ensisijaisuutta myös erityispalveluissa.

TOIMINNAN PAINOPISTEET

Osallistutaan SOTE-uudistuksen suunnitteluun. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sekä opiskelijoiden palvelujen valmistelussa toimitaan yhdessä muiden lapsiperheiden parissa toimivien tahojen kanssa (maan hallituksen kärkihanke LAPE).

Sähköisiä palveluja kehitetään ja otetaan käyttöön soveltuvin osin. Asiakaspalvelua parannetaan ottamalla käyttöön mm. Pegasoksen sähköiset asiointimahdollisuudet, etäyhteydet, media- ja somepalvelut sekä pilvipalvelut. ODA (Omat Digiajan hyvinvointipalvelut) toimintamallin ja työvälineiden käyttöönotto ja vakiinnuttaminen kuuluu painopisteisiin.

Koulutusta asiakkaiden motivoimisesta ja voimistumisesta hoitonsa suunnitteluun ja toteuttamiseen jatketaan v. 2018 aikana. Oleellinen osa em. toimintaa on hoitajavastaanottojen lisääminen edelleen varsinkin kroonisten kansansairauksien seurannassa ja palvelujen paljon käyttävien palvelutarpeen hallinnassa.

Opiaattikorvaushoidon toteuttamista ja hoidon kehittämistä jatketaan yhteistyössä mielenterveys- ja päihdepalvelujen, KYS:n päihdepsykiatrian poliklinikan ja Kuopion seudun päihdepalvelusäätiön kanssa. Kaupungin oma korvaushoito jatkuu keskitettynä pääterveysasemalle.

KPK:lta siirtyneiden psykiatristen sairaanhoitajien työpanos integroidaan nykyistä paremmin osaksi vastaanottoyksikön tiimien toimintaa.

Terveydenhoidossa hyvää yhteistyötä jatketaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen, Vamos-projektin sekä Perheentalon ja Itä-Suomen yliopiston sekä Savonia-AMK:n kanssa.

Lääkinnällisen kuntoutuksen terapioiden järjestäminen toteutetaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alueellisen suosituksen mukaisesti ja terapioiden vaikuttavuutta arvioidaan mittareiden avulla.

Kotona pärjäämistä tukevia palveluja kehitetään kuntoutuksessa yhteistyössä muiden toimijoiden ja kuntoutuksen eri tiimien kanssa. AATU- kuntoutusmallin rinnalle otetaan käyttöön määräaikaisen kuntouttavan kotihoidon jaksot jokaiselle palvelujärjestelmään tulevalle asiakkaalle vuoden 2018 aikana. Kotikuntoutusta vahvistetaan mm. kotisairaaloiminnan terapeuteilla.

Sairaalapalveluissa aloitetaan suunnittelu ja valmistautuminen SOTE-uudistuksen mukaiseen fuusioitumiseen osaksi maakunnan liikelaitosta.

Mielenterveyspalveluissa painopisteenä on hoidon ja kuntoutuksen vaikuttavuus, laadun paraneminen ja asiakaslähtöisen palveluprosessin oikea kohdentaminen avohoitopainotteisesti. Elämänlaatumittari 15D on käytössä ja sen tuloksia hyödynnetään. Lisäksi käyttöön otetaan kliinisten vaikuttavuusmittareiden seuranta-järjestelmä. Näitä hyödynnetään osana tiedolla johtamista.

TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN VAIKUTUKSET OSAAMIS- JA HENKILÖSTÖTARPEESEEN

Vastaanottopalveluissa hoitohenkilöstöä koulutetaan asiakasvastaaviksi joiden tehtävänä erityisesti on palveluja paljon käyttävien palveluohjaus ja hoidon suunnittelu. Toteutuessaan verenohennushoidon automatisoitu seuranta vapauttaa hoitajatyöpanosta rutiinitehtävästä hoitotyöhön.

Sairaanhoitajien osuutta akuuttihoitoon henkilökunnassa nostetaan perustehtävän vaatimusten mukaiseksi. Osaamiskartoitusten ja urasuunnittelun avulla saatetaan henkilöstön osaaminen käyttöön ja osaamisvajheet täydennetään koulutuksin.

Mielenterveyspalveluissa asiakkuuksien lisääntyminen kotiin ja elinympäristöön annettavissa palveluissa lisää osaamistarvetta asiakkuuden määrittelyssä, ongelmien fokuksinnassa, määraaikaisissa hoito- ja kuntoutusmenetelmissä mukaan lukien lyhytpsykoterapiamenetelmät. Perhe- ja verkostotyön kehittäminen, lasten huomiointi, päihdeongelmien tunnistaminen sekä yhteistyö muiden palveluntuottajien kanssa edellyttävät substanssiosaamisen vahvistamista ja resurssin käytön joustavaa suunnittelua. KYS:n psykiatrian sairaansijojen vähentyminen edellyttää uusien toimintamallien suunnittelua ja perehtymistä laitoshoidon korvaaviin työmenetelmiin. Oma toimintaa kehitettäessä hyödynnetään LEAN-menetelmää.

HENKILÖSTÖN JA OSAAMISEN SAATAVUUS

Vastaanottopalveluiden ja suun terveydenhuollon työvoiman saatavuus on keskimäärin hyvä. Vakinaiset tehtävät ja virat saadaan täytettyä, mutta sijaisten saatavuus on ajoittain haasteellista maaseutualueiden terveysasemille.

Opetusterveyskeskustoiminnassa koulutettavien määrä on koko ajan lisääntymässä. Tämä kuluttaa resursseja varsinaisesta perustehtävästä ja aiheuttaa välitöntä tuottamattomuutta. Toiminnallista integraatiota toteutetaan mm. kumppanuusvirkejärjestelyin, joita tehdään tarve-, vaikuttavuus- ja tuottavuusnäkökulmat huomioiden yhteistyössä mm. KYS:n kanssa.

Puheterapeutin tehtävien täytössä on ennakoitavissa haasteita, kuten muuallakin Suomessa.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa hoidon ja kuntoutuksen integrointi edellyttää mm. verkosto- ja päihde-työn osaamista sekä työntekijöiden monialaisuuden kehittämistä. Lähetteetön matalan kynnyksen palvelu, tehostetun avohoidon ja akuuttihoitoon toiminnat sekä psykoosien hoidon ja kuntoutuksen uudet järjestelyt lisäävät täydennyskoulutuksen tarvetta koko henkilöstölle.

SUUNNITELMA ULKOISTEN PALVELUJEN KÄYTÖSTÄ

Säästöjen nimissä ostopalveluja pyritään rajoittamaan lisäämällä omaa tuotantoa, oman toiminnan järjestelyillä ja toimintatapoja muuttamalla.

Kuopilaisten oma-aloitteinen kiireellinen hoito muissa kunnissa ja sairaaloissa kirjautuu ostopalveluksi. Myös potilaan oikeus valita hoitopaikkansa muissa kunnissa lisää jatkossa asiakaspalvelujen ostokustannuksia, joiden suuruusluokkaa on hankala arvioida.

Suun terveydenhuollossa Kuopion kaupunki hankkii täydentäviä palveluita sairaanhoitopiiriin ylläpitämältä opetuskeskitykseltä. Päivystyksen jatkohoitaja ja paikan lohkeamishoitaja hankitaan palvelusetelillä.

Terveydenhoidossa ostopalveluina tuotettuja palveluita ovat Ylioppilaiden Terveystieteiden keskus (YTHS) ja koululaisten silmälääkäripalvelut sekä naisten rintasyövän joukkoseulonnat sekä osittaisena ostopalveluna Papa-joukkotarkastukset.

Sairaalapalveluissa ostopalveluna tarvitaan niitä tutkimuksia, joiden tuottaminen omana toimintana on kannattamatonta joko niiden vähäisyyden/harvinaisuuden tai vaativuuden vuoksi (mm. kliinisen fysiologian ja eräät kuvantamistutkimukset).

Ostopalvelutarvetta on Kuopion ulkopuolelle sijoitettujen lasten psykoterapiapalveluissa. Myös neuropsykologinen ja -psykiatrisen kuntoutus, kun lapsella tai nuorella on myös mielenterveydenhäiriö, tuotetaan pääasiassa ostopalveluna. Myöskään nuorten laitostuntoutuspalveluissa ei ole omaa tuotantoa. Päihdepalveluissa ulkopuolisten laitostuntoutusjaksojen tarpeen arvioinnissa hyödynnetään Kuopion seudun päihdepalvelusäätiön osaamista ennen maksusitoumuksen myöntämistä.

ERIKOISSAIRAANHOIDON PALVELUT

Palvelut hankitaan lainsäädännön mukaisesti pääosin Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä aiempaan tapaan. Palveluiden käyttövolyymin arvioidaan pysyvän suunnilleen aiemmalla tasolla. Kustannusten nousuun varaudutaan talousarviossa samalla tasolla kuin muun sote-palvelutoiminnankin osalta. SOTE-valmistelun, tukipalvelujen, ICT-ratkaisujen ja yhteistyöalueen (Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakunnat) tuottavan ja tuloksellisen toteutuksen varmistamiseksi sairaanhoitopiiriorganisaatio tarvitaan välttämättä sitoutuneeksi ja osalliseksi tahoksi yhteiseen suunnitteluun.

1. KASVAVA KUOPIO

Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista.	Toimiva oppilas- ja opiskelijaterveydenhuolto.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle.	Suun terveydenhuollon ODA- mallilla etsitään ja ohjataan erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria.
Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Toiminnoissa huomioidaan lapsen ja nuoren oikeudet ja etu sekä vanhemmuuden tukeminen. Palveluissa huomioidaan perheiden monimuotoisuus. Asiakasta ohjataan ja tuetaan tekemään omaehtoisia, hyviä terveysvalintoja ja ottamaan vastuuta oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämisestä sekä sen ylläpitämisestä. Terve Kuopio -kioskissa sekä Nilsin hyvinvointitorilla mtalan kynnyksen palveluissa kehitetään oma- ja itsehoitoon ohjaavia matalan kynnyksen palveluita sekä laajennetaan palveluvalikoimaa mm. ryhmämuotoiseen toimintaan.

Varhainen tuki

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Kehitetään yhteistyötä lapsiperhepalvelujen osalta (sote-integraatio) ja pilotoidaan 3X10D mittaria huolen tunnistamisessa. Tarjotaan lisätukea tarvitseville varhaisemmassa vaiheessa. Vastaanottoaikoja, avovastaanottoa ja puhelinpalvelua laajennetaan sekä kehitetään ryhmätoimintoja ja sähköisiä palveluja. Ikäihmisten kotona pärjäämistä tukevissa palveluissa otetaan AATU-kuntoutusmallin rinnalle käyttöön määrälläisen kuntouttavan kotihoidon jaksot jokaiselle palvelujärjestelmään tulevalle asiakkaalle vuoden 2018 aikana.

Työllistyminen ja toimeentulo

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysysteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Jatketaan työttömien terveystarkastusmallin kehittämistä.

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

--	--

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Kuntoutuspalveluissa tiivistetään tilankäyttöä mm. sairaalan osalta.

4. UUDISTUVA KUOPIO

--	--

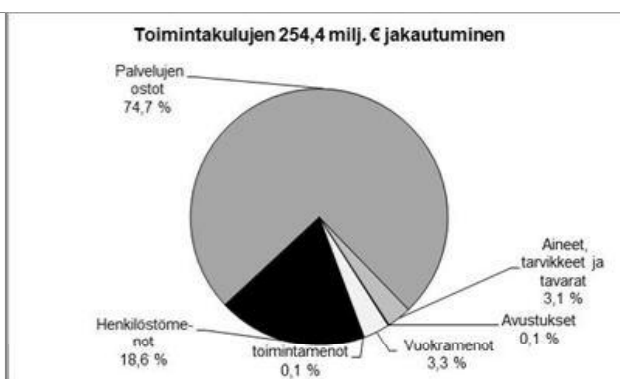
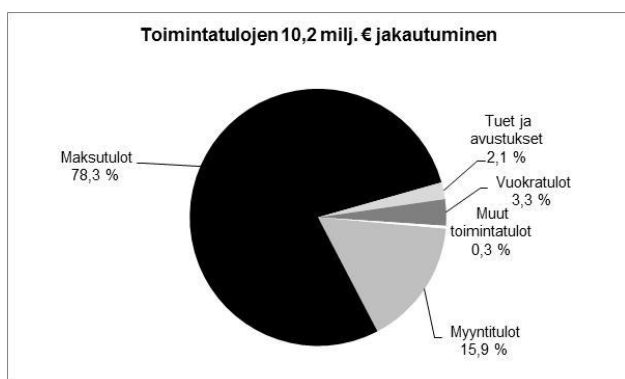
Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli on säännönmukaisesti käytössä. Puheeksiottaminen ja työhönpaluun tukemisen ohjelmat ovat esimiehillä tiedossa. Henkilöstölle toimintavasta myös tiedotettu. Henkilöstö osallistuu toiminnanmuutosten suunnitteluun. Tiimimalli toimii työhyvinvointia lisäävänä tekijänä ja sen toimivuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Henkilökohtaiset / ryhmäkehityskeskustelut tehdään vuosittain. KuntaHR käytössä.

Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Sähköistä asiointia viety eteenpäin ja otettu toiminoissa käyttöön. Palveluprosesseja on kuvattu ja sujuvoitettu LAPE-ohjelman ja ODA-hankkeen mukaisesti Lean-oppeja hyödyntäen.
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Osallistutaan aktiivisesti sote-muutokseen, LAPE YHDESSÄ!-hankkeen ja ODA-hankkeen työskentelyyn. Esimiestyössä tuetaan henkilöstöä toimintakulttuurimuutoksessa ja huomioidaan työhyvinvointi
Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisien kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Pilotoidaan jonon purkua ns. megamallin mukaan suun terveydenhuollossa. Kehitetään yhteistyötä eri toimijoiden ja järjestöjen kesken Valtionneuvoston asetus huomioiden. Uusia toimintatapoja pilotoidaan ja niiden toimivuutta arvioidaan (mm. perhevalmennus, neuvola-päivähoitoyhteistyö palaverit, neuvola-perhetyö ja opilashuollon-pilotit)

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	14 771	10 306	10 481	10 201	-2,7 %
TOIMINTAMENOT	-237 638	-249 738	-252 526	-254 418	0,7 %
TOIMINTAKATE	-222 866	-239 433	-242 045	-244 217	0,9 %

Mittaristo

Avainprosessi: **Avohoidon palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Vastaanottopalvelut	Bruttokustannukset	-26 559 639	-24 568 463	-26 763 942	-28 097 672	-28 025 648 ***
	Toimintatuotot	3 239 008	3 073 814	3 326 062	3 132 097	3 326 062
	Lääkärikäynnit aluevastaanotolla		100 069	119 387	103 882	104 000
	Lääkärikäynnit / ilta- ja akuuttivastotto (KUIVO) *		15 195	17 000	16 500	16 500
	Hoitohenkilöstökäynnit / KUIVO *		1 995	3 000	3 100	3 500
	Hoitohenkilöstökäynnit aluevastaanotolla		75 220	81 482	74 400	74 500
	Lääkärikäynnit yhteisäivystyksessä **	28 160				
	Hoitohenkilöstökäynnit yhteisäivystyksessä **	14 884				
Suun terveydenhuollon palvelut	Bruttokustannukset	-10 668 533	-11 279 916	-11 600 095	-11 934 421	-12 350 192
	Toimintatuotot	3 476 991	4 430 522	4 160 486	3 370 402	3 374 500
	Käyntien lukumäärä	119 084	124 322	122 500	129 127	124 500
	Asiakkaiden lukumäärä	39 135	41 678	52 500	71 760	52 000
	Bruttokustannukset	-7 696 203	-8 163 326	-8 174 088	-8 304 757	-8 320 793
Terveydenhoitopalvelut	Toimintatuotot	3 943 288	4 055 393	3 987 707	289 490	90 000 ****)
	Käyntien lukumäärä	126 456	140 000	130 900	153 831	148 350
	Asiakkaiden lukumäärä	44 786	36 603	41 027	47 100	43 960
	Bruttokustannukset	-4 718 093	-5 015 968	-5 351 508	-5 354 305	-5 565 769
	Toimintatuotot	100 384	136 981	93 750	113 934	109 750
Kuntoutuspalvelut	Käyntien lukumäärä	57 515	61 735	70 661	62 146	62 780
	Asiakkaiden lukumäärä	23 133	27 476	28 550	26 000	27 150
	Bruttokustannukset	-4 718 093	-5 015 968	-5 351 508	-5 354 305	-5 565 769
	Toimintatuotot	100 384	136 981	93 750	113 934	109 750
Henkilöstömittarit						
Avohoidon palvelut	Kokonaistyöaika (htv)	466,1	491,1	535,5	535,5	537,4
	Tehty työaika (htv)	373,8				
	Sairauspoissaolot (kalenteripw/htv)	17,9	18,9	17,0	17,0	15,0

* KUIVO 27.8.-31.12.2015

** Yhteisäivystys 1.1.-26.8.2015

*** Avohoidon sopeutuseurolle kohdennetaan käyttösuunnitelmaan (vastaanottopalvelut)

****) Kasvu ja oppimisen palvelualueen ja terveydenhuollon palvelualueen välisen sisäisen palvelusopimuksen purku

Avainprosessi: **Sairaalapalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Poliklinikka	Bruttokustannukset	-1 783 194	-1 389 461	-2 052 263	-1 366 611	-1 703 149
	Toimintatuotot	346 404	294 797	247 000	294 090	281 000
	Käynnit lääkärillä	10 490	6 805	6 980	6 700	6 800
	Käynnit hoitajalla	8 670	5 961	6 000	6 500	6 000
Osastohoito	Bruttokustannukset	-17 581 316	-16 751 987	-18 542 786	-18 485 797	-18 026 647
	Toimintatuotot	1 642 432	1 859 411	2 209 188	2 225 599	2 200 188
	Asiakkaiden lkm, omat sairaansijat	167	159	186	194	194
	Hoitopäivät, oma osastohoito	62 044	56 197	64 774	65 200	68 000
	Asiakkaiden lukumäärä (=hoidetut)	3 674	2 112	2 400	3 511	2 400
Sairaalapalveluiden tukipalvelut	Bruttokustannukset	-2 562 141	-2 474 286	-2 524 161	-2 060 379	-2 275 437
	Toimintatuotot	62 002	61 596	59 450	59 450	59 450
Henkilöstömittarit						
Sairaalapalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	247,2	224,5	251,6	251,6	240,6
	Tehty työaika (htv)	200,0				
	Sairauspoissaolot (kalenteripw/htv)	18,0	18,1	17,0	20,8	18,0

Kotiutustiimi siirtyy 1.1.2018 vanhusten hoivapalveluun

Avainprosessi: **Mielenterveys- ja päihdepalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Lasten mielenterveyspalvelut	Bruttokustannukset	-634 117	-687 070	-930 631	-782 339	-1 072 363
	Toimintatuotot	177	852	1 000	3 200	1 000
	Käyntien lukumäärä	2 084	2 114	1 600	1 800	1 800
	Asiakkaiden lukumäärä	172	194	160	213	170
Nuorten mielenterveyspalvelut	Bruttokustannukset	-546 734	-930 983	-1 196 348	-1 263 085	-1 495 223 **)
	Toimintatuotot	1 592	29 322	1 000	2 000	1 000
	Käyntien lukumäärä	2 235	2 485	1 800	2 980	2 000
	Asiakkaiden lukumäärä	153	199	150	380	160

Avainprosessi: **Mielenterveys- ja päihdepalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Aikuisten mielenterveyspalvelut	Bruttokustannukset	-3 537 867	-3 494 973	-3 765 121	-3 467 411	-3 350 571
	Toimintatuotot	339 271	356 058	356 250	344 193	356 000
	Käyntien lukumäärä	40 591	40 483	41 055	61 500	41 000
	Asiakkaiden lukumäärä	2 775	2 664	2 500	3 616	2 500
Päihdepalvelut	Bruttokustannukset	-2 265 172	-2 440 723	-2 691 700	-2 588 565	-2 515 000
	Toimintatuotot	89 218	92 687	75 000	157 427	75 000
Perheneuvola	Bruttokustannukset			-680 074	-737 237	-812 553
	Toimintatuotot			0	3 200	0
	Käyntien lukumäärä			0	3 556	2 800
	Asiakkaiden lukumäärä			0	603	400
Mielenterveys- ja	Bruttokustannukset	-1 158 983	-1 211 038	-213 131	-952 019	-935 119 *)
	Toimintatuotot	18 247	22 729	17 500	17 500	17 500
Henkilöstömittarit						
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	61,6	63,0	78,0	78,0	82,0
	Tehty työaika (htv)	49,5				
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	15,1	27,9	15,0	18,5	16,0

*) mielenterveys- ja päihdepalvelujen tukipalvelu eurot kohdennetaan 2018 käyttösuunnitelmaan.

**) Sihti-toiminta siirtynyt terveydenhoidosta nuorten mielenterveyspalveluun

Avainprosessi: **Erikoissairaanhoito**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	Poliklinikkakäynnit	252 548	274 359		292 921	
	Hoitajaksot	20 552	19 319		19 987	
	Hoitopäivät	92 392	86 804		88 584	
	Lähetteet	43 546	42 418		47 646	
	-terveyskeskuksesta *)	23 334	22 049		25 141	
	-KYSin omasta yksiköstä	8 980	9 692		9 772	
	-päivystysläheteet	9 861	8 685		9 427	
	-yksityissektorilta	7 656	8 099		8 222	
	Siirtoviivepäivät	917	570		560	
	Laskutetut siirtoviivepäivät / €	511 023	316 244		244 881	
	Hoitopalvelut Kys / 1 000 €	145 771	149 749	155 554	165 787	161 040
	KPK	3 822	4 352	3 899	4 555	4 418
	Hammasl. opetuskl. klinikka	805	818	1 000	726	1 025
Erikoissairaanhoito	Euroa/asukas	1 341	1 371	2 924	1 526	
	Kustannukset					
	Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	149 594	154 919	161 110	163 110	164 596
	Muut sairaalat	1 746	1 890	1 851	1 691	1 851
	Muu esh	87	235	0	190	0
	Yhteensä / 1.000 €	151 427	157 044	162 961	164 991	166 447
	Toimintatuotot	349	200	300	299	200

*) Maaninka ja hammasopetusplk huomioiden ei nousua tk-lähetteisä

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Terveystenhuollon tukipalvelut	Bruttokustannukset	-1 536 425	-1 644 746	-1 422 737	-1 559 582	-1 523 272
	Toimintatuotot	104 275	119 602	109 400	209 101	109 400
Erikoissairaanhoito	Bruttokustannukset	-151 426 593	-157 044 430	-162 961 112	-164 990 792	-166 446 578
	Toimintatuotot	348 627	176 700	300 000	298 689	200 000

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Terveystenhuollon palvelualue yhteensä	Bruttokustannukset	-233 199 511	-237 637 506	-249 789 165	-252 525 768	-254 418 314
	Toimintatuotot	13 752 172	14 771 419	14 983 793	10 481 223	10 200 850

Henkilöstömittarit	Mittarin nimi	TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Terveystenhuollon palvelualue	Kokonaistyöaika (htv)	777,1	781,1	867,6	846,2	862,5
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	17,6	19,0	16,5	17,0	15,0

Terveystenhuollon palvelualue		TP 2015	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	27 889	29 065	27 436	28 000	29 126
	Tilojen määrä m ² /htv	44,6	37,2	31,6	33,1	33,8

Juankoski ei sisälly ta 2017 mittaritietoihin

Isäntäkuntapalvelut

(erillinen taseyksikkö)

Tuusniemen perusterveydenhuolto

Yhteistoimintasopimuksen tarkoituksena on huolehtia sopijapuolina olevien kuntien väestön tarvitsemien lakisääteisten terveydenhuollon piiriin kuuluvien palvelujen sekä sopijapuolten kesken erikseen yhteisesti sovittavien muiden palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta sopijapuolten kesken laadittavien palveluiden järjestämissuunnitelmien mukaisesti.

Yhteistoimintasopimuksen mukaan sopimuskunnat tekevät esityksen Kuopion kaupungille kunnille tuotettavista palveluista ja niiden tasosta vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Yhteistoimintasopimuksessa sovitaan myös henkilöstöstä, taloudenohjauksesta ja palveluiden rahoitusvastuusta sekä tuotantovälineistä ja muista yhteistoiminnasta sovittavista asioista.

Yhteistoiminta-alueen talous on osa Kuopion kaupungin talousarviota, taloussuunnittelua ja kirjanpitoa. Kustannukset ja palveluiden käyttö kootaan ja ryhmitellään palvelualueittain ja vastuualueittain siten, että eri palveluiden kustannukset ja palveluiden käyttö voidaan eritellä. Yhteistoiminnan tehtävissä ja niiden rahoituksessa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää isäntäkunnan valtuusto. Sopimuskunta vastaa sopimukseen kuuluvien palvelujen kustannuksista aiheuttamisperiaatteen mukaisesti lukuun ottamatta hallinnon kustannuksia, jotka määräytyvät sopimuksen mukaan eri tavalla. Nykyisen sopimuksen mukaan Tuusniemen kunta maksaa hallintopalvelujen järjestämisestä 5 %:a Tuusniemen perusterveydenhuollon toimintakuluista.

Uusi terveydenhuoltolaki lisäsi valinnanvapautta ja yhteistoiminta-alueella kuntalaiset voivat vapaasti valita terveysaseman, joista saavat palvelunsa.

Kuopion kaupungin terveydenhuolto on vuodesta 2009 lähtien järjestänyt Tuusniemen kunnan perusterveydenhuollon yhteistyösopimuksen mukaisesti. Nykyinen sopimus päättyy vuoden 2018 lopussa. Nykyisessä sopimuksessa on huomioitu tilintarkastajien arvio hallintomenojen realistisesta korotustarpeesta. Hammashuollon tilojen ongelmia ratkaistaan vuoden 2017 aikana. Perusterveydenhuollon toiminnassa ja sen laajuudessa vuonna 2018 ei ole suunnitteilla merkittäviä muutoksia vuoden 2017 toimintaan nähden.

TUUSNIEMEN KUNTA

Vuoden 2018 talousarvion tavoitteet ja talousraamiesitys sekä suunnittelukauden 2018 – 2019 tavoitteet

Perusterveydenhuollon talousarvoesitys

	TP 2016 1 000 €	TA 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	3 318	3 350	3 350	3 350	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-3 318	-3 350	-3 350	-3 350	0,0 %
TOIMINTAKATE	0	0	0	0	

Tuusniemen kunta esittää Kuopion kaupungin Perusturvan ja Terveystieteiden palvelualueelle suunnittelukauden 2018–2019 Tuusniemen kunnan perusterveydenhuollon talousarvion laadinnan perusteeksi seuraavat tavoitteet:

Tavoitteet, mittarit ja tavoitetaso:

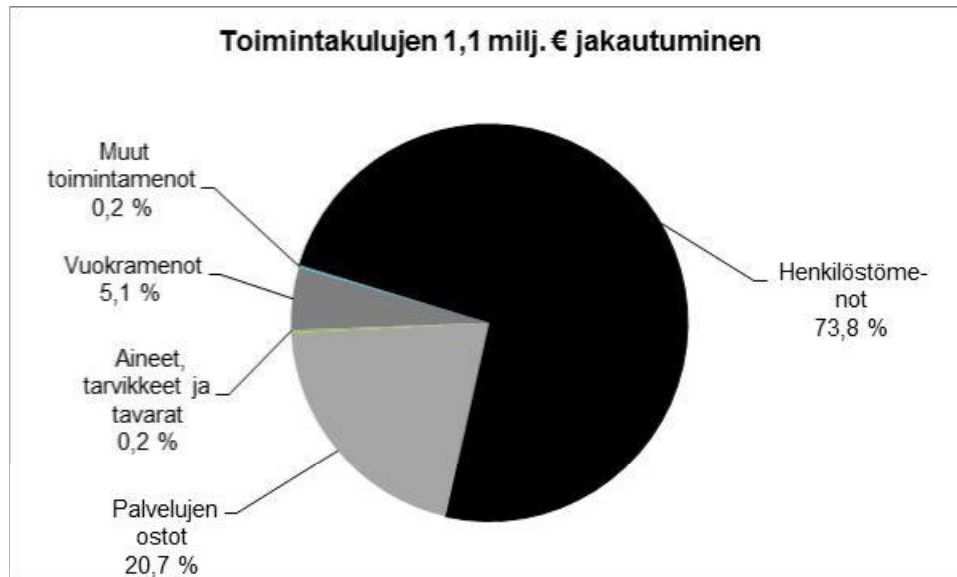
Suunnittelukauden tavoite 2018–2019	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Terveystieteiden palvelujen ja seudullisen yhteistyön kehittäminen		
Talousarviovuoden 2018 tavoitteet		
Laadukkaiden terveystieteiden palvelujen tuottaminen taloudellisesti ja kustannustehokkaasti	Palvelujen kustannukset / asukas	Hintataso ei yli valtakunnan keskimääräisen hintatason
Henkilöstön ammattitaidon ylläpito	Koulutuspäivät / työntekijä	Ammattitaitoinen ja pätevä henkilöstö

Palvelujen tuottamista jatketaan vuoden 2017 tapaan. Terveydenhuollon palvelutarpeeseen ja toimintakuluihin vaikuttavat Tuusniemen kunnan väestön ikärakenne ja sairastavuus. Palvelun tuottamiseen liittyviä haasteita ovat henkilöstön eläköityminen, uuden ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi ja yhteistyön kehittäminen terveys- ja sosiaalitoimen eri toimijoiden ja toimialueiden välillä.

Keskusvaalilautakunta

Määräraha on varattu tammikuussa järjestettäviin presidentinvaaleihin sekä lokakuussa järjestettäviin maakuntavaaleihin.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT				600	
TOIMINTAMENOT	-8	-384	-427	-1 125	163,7 %
TOIMINTAKATE	-8	-384	-427	-525	23,0 %

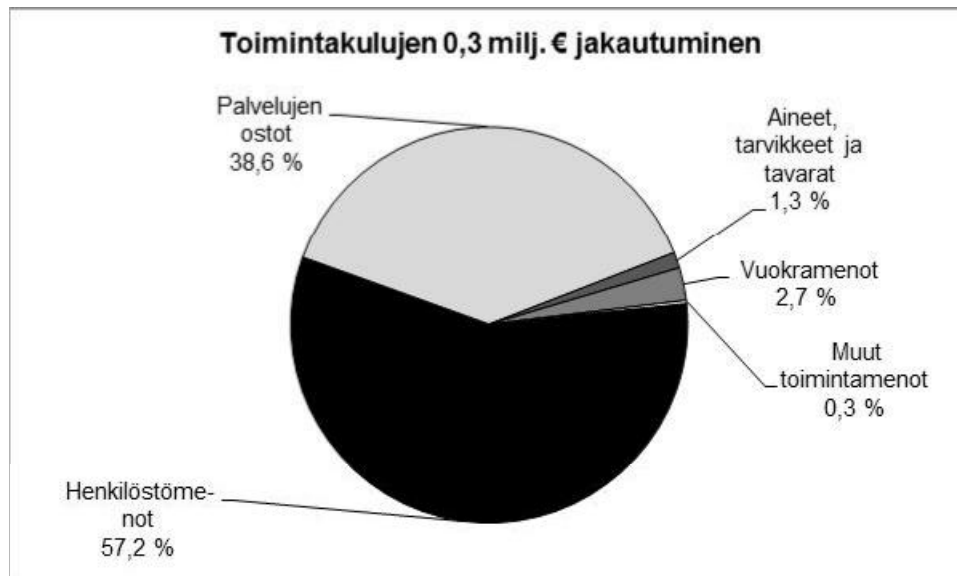
Tarkastustoimi

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kaupungin ulkoisesta valvonnasta kuntalain ja tarkastussäännön mukaisesti.

Tehtäväalueen keskeiset tuotteet ovat tilintarkastuskertomus ja arviointikertomus sekä väliarviointiraportti. Arvioinnin painopistealueet ovat kaupunkikonsernin kokonaisarvioinnissa.

Tarkastussäännön 4 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on tehdä esitys tarkastuslautakunnan talousarvioksi.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT					
TOIMINTAMENOT	-257	-289	-283	-288	1,9 %
TOIMINTAKATE	-257	-288	-282	-288	1,9 %

YLEISHALLINTO

Yleishallintoon on sisällytetty toiminta, joka palvelee koko kaupunkiyhteisöä ja osa on avustusluontoista rahoitusta

TP	TA+TAMU	TA
2016	2017	2018
1.000 €	1.000 €	1.000 €

KAUPUNGINVALTUUSTO

Kaupunginvaltuusto	T	5	5	5
	M	-437	-527	-699
	N	-433	-521	-694

- Määrärahoista 10.000 € on tarkoitettu kaupunginvaltuuston puheenjohtajan käyttövaroksi.
- Määrähoissa on varauduttu valtuutetuille hankittavien ICT- laitteiden (kannettavat tietokoneet) käyttämisestä ja ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi määrärahoissa on huomioitu luottamushenkilöpalkkioihin 1.6.2017 voimaan tulleet tarkistukset.

KAUPUNGINHALLITUS

Kaupunginhallitus ja -johto	T	377	14	14
	M	-1 553	-1 973	-2 040
	N	-1 176	-1 959	-2 026

- Sisältää lähidemokratiajaoston kehittämisrahan 180.000 €. Lisäksi määrärahoissa on huomioitu luottamushenkilöpalkkioihin 1.6.2017 voimaan tulleet tarkistukset.
- Sisältää kaupunginhallituksen puheenjohtajan, kaupunginjohtajan ja palvelualuejohtajien käyttövarat.

Toimikunnat	T	1	0	0
	M	-106	-344	-317
	N	-105	-344	-317

- Sisältää pitäjäraatien toimintarahaa 180.000 €, vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä nuorisovaltuuston toimintamäärärahat.
- Lähidemokratian kautta tapahtuvaan palveluiden uudistamiseen 50.000 euroa Kuopion ja Juankosken yhdistymis-sopimuksen mukaisesti.

Edustus	T	7	0	7
	M	-237	-238	-249
	N	-230	-238	-242

Kh:n käyttövarausmäärärahat	T	0	0	0
	M	-50	-50	-50
	N	-50	-50	-50

Kaupunginhallitus yhteensä	T	385	14	21
	M	-2 202	-2 605	-2 656
	N	-1 817	-2 591	-2 635

MUU YLEISHALLINTO

Kansainvälinen toiminta	T	2	0	0
	M	-75	-64	-100
	N	-72	-64	-100

- Määrärahalla hoidetaan kansainvälistä toimintaa, kansainvälistä tiedostusta ja ystävyyssuhteiden ylläpidon kauden erikseen hyväksyttävän käyttösuunnitelman mukaisesti. Laskut hyväksyy markkinointijohtaja tai strategiajohtaja.

		TP 2016 1.000 €	TA+TAMU 2017 1.000 €	TA 2018 1.000 €
Stipendit ja tunnustukset	T	0	0	0
	M	-19	-24	-24
	N	-19	-24	-24

Määräraha jakautuu seuraavasti:

- Kuopio-stipendiin 2.500 €.
- Juho Rissasen stipendiin 1.700 €.
- Kuopiolaisen kuvataiteilijan apuraha on 7.400 €.
- Savonia-kirjallisuuspalkinto 12.000 €.

Laskut hyväksyy hallintojohtaja.

Tapahtumat				
	T	0	0	
	M	-390	-507	-550
	N	-390	-507	-550

Sitovat perustelut:

- Esitykset Tapahtuma-avustuksista valmistelee kaupunginjohtajan nimeämä tapahtumaryhmä. Arviointi perustuu kaupungin strategisista tavoitteista johdettuihin kaupunginhallituksen hyväksymiin kriteereihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota tapahtuman hyvinvointi-, kaupunkimarkkinointi- ja talousvaikutuksiin sekä kohde-ryhmiin, joille tapahtumat ovat suunnattu. Määrärahan käytöstä päättää tapahtumaryhmän puheenjohtaja 10 000 eu-roon saakka ja tämän ylittävien tukien osalta kaupunginhallitus. Kaikki tapahtuma-avustuspäätökset tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Laskut hyväksyy markkinointijohtaja tai strategiajohtaja.

Jäsenmaksut ja osuudet	T	0	0	0
	M	-1 705	-1 785	-1 813
	N	-1 705	-1 785	-1 813

Määräraha jakaantuu seuraavasti:

- Kuntaliiton jäsenmaksu 345.500 €.
- Pohjois-Savon liitto - maakuntayhtymälle 1.192.820 €.
- Kuntatyönantajan jäsenmaksu 100.000 €.
- WHO:n European Healthy Cities –verkostolle 5.400 €
- Muut jäsenmaksut 22.000 €.
- Nopeat itäradat jatkotoimenpiteiden Kuopion osuuteen 2.065 €.
- Osallistuminen Kuopion, Nilsin ja Juankosken kaupunkikeskustojen kehittämistyöhön yhteistyössä yrittäjien ja kiinteistön omistajien kanssa 85.000 €.
- Gramex, teosto- ja kopiostomaksut 60.161 €.

Laskut hyväksyy hallintojohtaja tai strategiajohtaja.

Yleiset tukipalveluostot	T	531	529	534
	M	-8 887	-9 617	-9 744
	N	-8 356	-9 088	-9 210

1. Pohjois-Savon pelastustoimi, toimintatulot 534.285 € ja -menot 7.739.529 €.

- Kaupungin osuus Pohjois-Savon pelastustoimen kustannuksiin.

2. Kuhilas Oy, toimintamenot 1.926.680 €.

- Kaupungin ostopalvelut Kuhilas Oy:ltä ovat vuonna 2018 2.517.480 €, josta liikelaitosten, taseyksiköiden osuus ja lomituspalvelujen osuus on 0,59 milj.€.

3. IS -hankinta Oy, toimintamenot 77.900 €

- Kaupungin ostopalvelut hankintapalveluyhtiöltä.

Laskut hyväksyy talousjohtaja lukuunottamatta Kuhilaan henkilöstöhallinnon laskuja, jotka hyväksyy henkilöstöjohtaja.

		TP 2016 1.000 €	TA+TAMU 2017 1.000 €	TA 2018 1.000 €
Verotus	T	0	0	
	M	-2 687	-2 816	-2 497
	N	-2 687	-2 816	-2 497

- Kuopion osuus verotuskustannuksiin vuonna 2018.
Laskut hyväksyy talousjohtaja.

Eläkemenerusteinen ja varhe en- nakkomaksu	T	0	0	0
	M	-2 924	-2 506	-2 459
	N	-2 924	-2 506	-2 459

- Kuntien eläkevakuutuksen (Keva) perimä eläkemenerusteinen ja varhe-maksu vuodelle 2018. Maksu sisältää mm. Kuopion palo- ja pelastustoimen ennen vuotta 2004 syntyneet vastuut.
Laskut hyväksyy talousjohtaja.

Tavanomaiset myyntivoitot/-tappiot	T	0	4 100	3 000
	M	-34	0	0
	N	-34	4 100	3 000

- Osakkeiden myyntivoitot.
Laskut hyväksyy talousjohtaja.

Muut tuotot ja luottotappiot	T	141	139	139
	M	-61	-56	-56
	N	80	83	83

- Ulosottotuotot ja luottotappiot myyntisaamisista.
Laskut hyväksyy talousjohtaja.

Pohjois-Savon kehittämisrahasto	T	0	0	0
	M	-121	-129	-123
	N	-121	-129	-123

- Pohjois-Savon kehittämisrahaston maksuosuus vuodelle 2018.
Laskut hyväksyy strategiaohtaja tai hallintojohtaja.

Muu yleishallinto yhteensä	T	674	4 768	3 673
	M	-16 903	-17 503	-17 365
	N	-16 229	-12 734 907	-13 692

KEHITTÄMISHANKKEET

1. Muut kehittämishankkeet, tulot 410.000 € ja menot 1.087.365 €

- Vuonna 2018 määrärahasta rahoitetaan mm. seuraavia hankkeita:
 - Energiantehokkuusprojektin osarahoitus (Kh 18.07.2016)
 - Kiertotalous- ja resurssiviisaushankkeen (Kierre) osarahoitus
 - Maaseutuleader-kehittämishankkeen 2014-2020 kuntarahoitus (Kh 1.6.2015)
 - Juankosken haja-asutusalueen kylien langaton laajakaistaverkko (2017-2019, Juankosken kh 29.8.2016)/ Juankosken ja Kuopion yhd.sopimus) ja muut laajakaista verkkohankkeet.
 - Kulttuurihistoriakohteiden selvitystyötä
 - Varaus työhyvinvointihankkeen rahoitukseen
 - Varaus Invest&Grow in Kuopio hankkeen rahoitukseen
 - Sitomaton varaus EU- ja muiden hankkeiden kuntarahoitukseen

- Varaus kaupunginjohtajan innovaatiopalkintoon
- Varaus omistajapoliittisiin ja muihin selvityksiin

Päätöksenteko:

Kaupungin rahoitus EU- ja muiden kehittämishankkeiden rahoitukseen kohdennetaan strategiaohtajan esityksestä. Hankkeet käsitellään kaupunginjohtajan johtoryhmässä. Kaupunginjohtaja päättää organisaation ulkopuolisten toimijoiden hankerahoituksesta, kun rahoitus hankkeen toteutusaikana on enintään 20.000 €. Tämän yli menevistä rahoitusosuuksista päättää kaupunginhallitus.

Kaupungin kanta hankkeisiin on pyydettävä ennen rahoitushakemuksen jättämistä päärahoittajalle.

Laskut hyväksyy strategiaohtaja.

Omistajapoliittisiin ja muihin selvityksiin varatun määrärahan käytöstä päättää talousjohtaja.

2. Henkilöstö ja henkilöstön kehittäminen, tulot 340.000 € ja menot 1.288.523 €

Henkilöstöpalvelut (tulot 162.000 € ja menot 786.123 €)

- Henkilöstön virkistäytyminen 359.600 €
- Henkilökuntakerho KalakukkoSpurtti ja henkilökuntaneuvosto 14.500 €
- Henkilöstön palkitseminen ja henkilöstökortti 37.000 €
- Uudelleensijoitustoiminta 242.023 €
- Työsuhdematkalipputuki 133.000 €, painatuskulut 1.000 €, pysäköintimaksutuotot 162.000 €

Keskitetty koulutus ja kehittäminen (tulot 178.000 € ja menot 502.400 €)

- Koulutuskorvaus 170.000 € ja vuokratuotot 8.000 €
- Keskitetetyn koulutuksen ja kehittämisen kulut 352.400 €
- Työhyvinvoinnin edistäminen 150.000 €

Laskut hyväksyy henkilöstöjohtaja.

3. Kansalaisopistotoiminnan valtionosuudet/kansalaisopisto toimintamenot 186.000 €

Kuopion kaupunki ylläpitää Tuusniemen, Kaavin ja Rautavaaran kansalaisopistotoimintaa ja siten toiminnan valtionosuus kuuluu asiallisesti Kuopion kaupungin valtionosuuksiin. Kunnille edelleen tilitettävä valtionosuuden määrä käsitellään kirjanpidossa avustuksena kunnille.

Laskut hyväksyy hyvinvoinnin edistämisen palvelualue.

4. Kuntaliitoksiin perustuvat yhdistymisavustukset ja valtionosuuden vähenemisen korvaukset 1.025.786 €.

Valtio maksaa yhdistymisavustuksen siten, että liittymisvuonna suoritetaan 40 % ja kahtena seuraavana vuonna 30 % avustuksen kokonaismäärästä. Valtionosuuksien vähenemisen korvausta maksetaan viiden vuoden ajan liittymisvuodesta alkaen. Yhdistymisavustus ja valtionosuuksien vähenemisen korvaus kirjataan avustukset -tilille maksuperusteisesti.

Vuonna 2018 maksetaan Juankosken yhdistymisavustusta toisena vuotena ja avustus on 0,8 milj. euroa.

Lisäksi maksetaan valtionosuusmenetyksen korvausta 0,2 milj. euroa.

Yhdistymisavustus ja valtionosuusmenetyksen korvaus ovat yhteensä 1 milj. euroa.

5. Kiinteistöjen hoitoon liittyvät ostopalvelut, tulot 486.700 € ja menot 951.100 €.

Varaus tilahallinnon ostopalveluihin, 500.000 €.

- Tilakeskuksen toiminnan lähtökohtana on, että tilakeskus pystyy kattamaan tuloillaan rakennusten peruskorjauksista ja ylläpidosta aiheutuvat kulut. Tulot koostuvat pääosin kaupungin eri hallintokunnilta sisäisten vuokrien muodossa. Palvelutuotannossa tarvittavien toimitilojen lisäksi tilakeskuksen haltuun tulee kiinteistökauppa- tai vuokrauspäätösten kautta satunnaisesti tiloja, joita on kunnostettava, lämmitettävä, valaistava, purettava tms. Useimmiten kysymys on yrityskäyttöön liittyvistä tiloista.

Päätöksenteko:

Määrärahan käytöstä päättää ja tositteet hyväksyy kaikkien tilojen osalta Tilakeskus. Määrärahaa käytetään pääasiassa rakentamisen tarpeiden mukaisesti yritys- ja asunalueilla rakennusten purkurahoitukseen.

Ki Oy Palolaakso, tulot 486.700 € ja menot 451.100 €.

Laskut hyväksyy talousjohtaja.

6. Kaupungin johtokeskustoiminta, 60.000 €

Määräraha johtokeskustoimintaan ja palvelupuhelinjärjestelmän ylläpitoon.
Laskut hyväksyy turvallisuuspäällikkö.

7. Tietohallinnon kehittämishankkeet, 1.000.000 €.

Määräraha sisältää tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyviä kustannuksia, joita ei voi sisällyttää investointimenoihin (omaa asiantuntijatyötä, koulutusta, ostopalveluita Istekki Oy:ltä).

Vuonna 2018 määrärahasta rahoitetaan mm. seuraavia hankkeita:

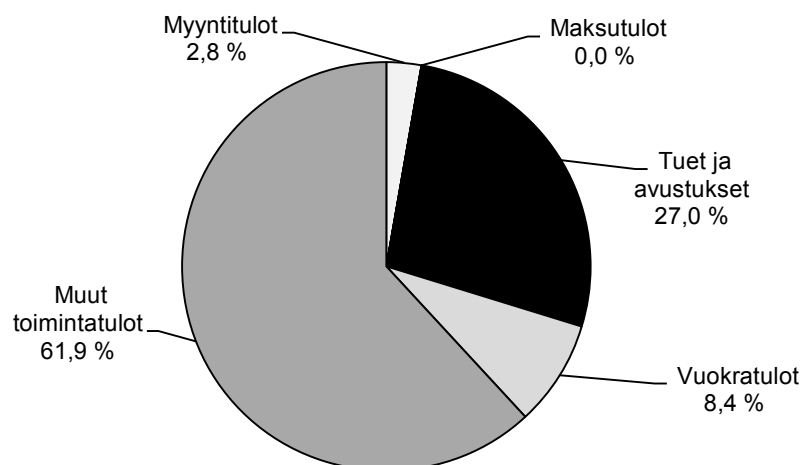
- Kuntatieto-ohjelman edellyttämät muutokset taloushallintoon: Projekti, jossa uusitaan talustilastointia ja -raportointia sekä luodaan valmiudet siirtää tiedot sähköisesti valtiolle
- Toteutetaan selvitysprojekti, joka edeltää käyttäjä- ja käyttövaltuushallinta (IDM/IAM) järjestelmän käyttöönottoa (v. 2019)
- Kehitetään Vega-henkilöstöraportointia
- Tehdään selvitys ja käyttöönottosuunnitelma asianhallintajärjestelmän uusimiseksi (uusiminen vuonna 2019)
- Uusitaan kaupungin sähköpostijärjestelmä (versionosto)
- Kehitetään tietoliikenneverkon ja palomuurin tietoturva erinäisin toimenpitein
- Korvataan nykyinen etäkäyttöä tukeva ohjelma Direct Access palomuuriohjelmiston vastaavalla tuotteella
- Jatketaan Windows 10 -käyttöönottoprojektia
- Toteutetaan tekninen ratkaisu valmiussuunnitteludokumentaatiossa keskitettyyn ylläpitoon
- Tuetaan tietosuojasetuksen (GDPR) edellyttämien muutosten toteuttamista käytössä olevissa tietojärjestelmissä
- Jatketaan internet-sivuston eri kieliversioiden toteutusta (Digi-Kuopio III)
- Otetaan käyttöön palvelutietovarantointegraation (PTV) mahdollistamia lisäominaisuuksia
- Otetaan valtakunnallinen yleiskaavarajapinta käyttöön
- Kehitetään talvikunnossapidon, rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun laskutusta
- Edistetään sähköistä verkkoasiointia ja -maksamista
- Varhaiskasvatus: Otetaan käyttöön Factan Kela-osio (läsnä-palvelu)
- Toteutetaan Pegasos-järjestelmän palvelinvaihto
- Toteutetaan Pegasos-järjestelmään lakisääteiset muutokset
- Toteutetaan Winhit-järjestelmään lakisääteiset muutokset
- Toteutetaan digitalisaatiokokeiluja ja -pilotteja ja kehitetään organisaation digitaalista kyvykkyyttä

Laskut hyväksyy tietohallintojohtaja

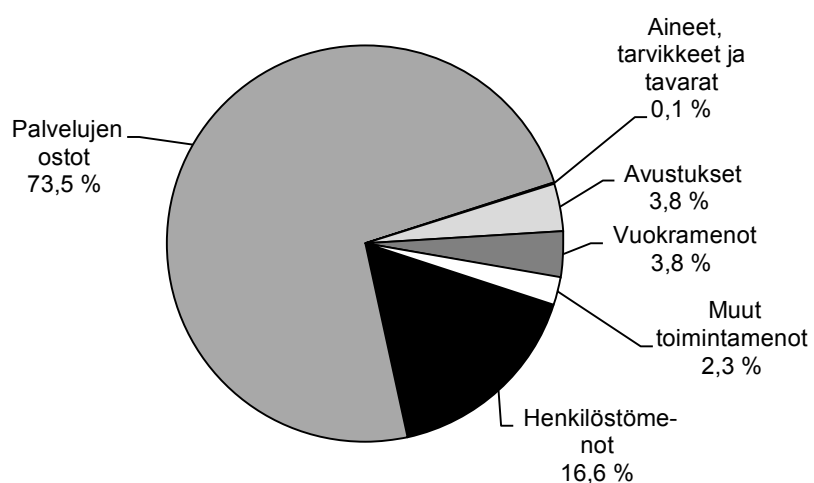
		TP 2016 1000 €	TA 2017 1000 €	TA 2018 1000 €
Kehittämishankevaraus	T	5 721	6 897	2 262
	M	-2 459	-4 671	-4 573
	N	3 262	2 226	-2 311

YLEISHALLINTO YHTEENSÄ	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	6 785	11 684	9 978	5 962	-40,3 %
TOIMINTAMENOT	-22 001	-25 120	-24 922	-25 293	1,5 %
TOIMINTAKATE	-15 216	-13 435	-14 943	-19 332	29,4 %

Toimintatulojen 6,0 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 25,3 milj. € jakautuminen

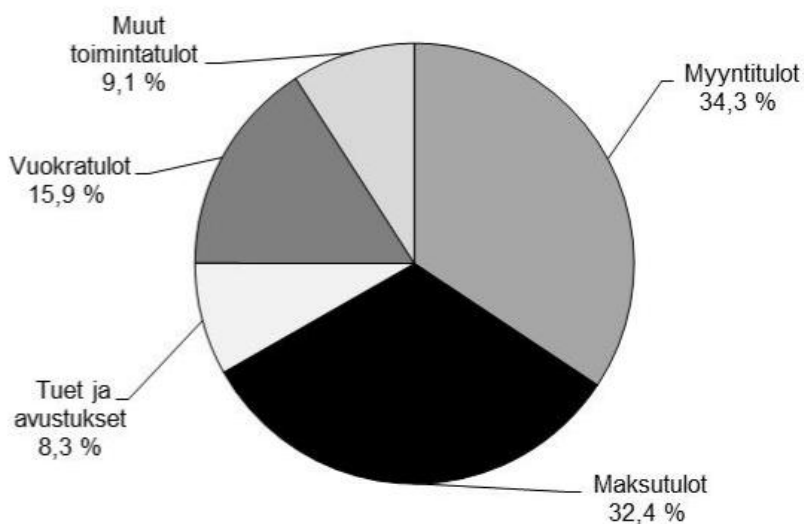

Ydinkaupungin käyttötalous yhteensä

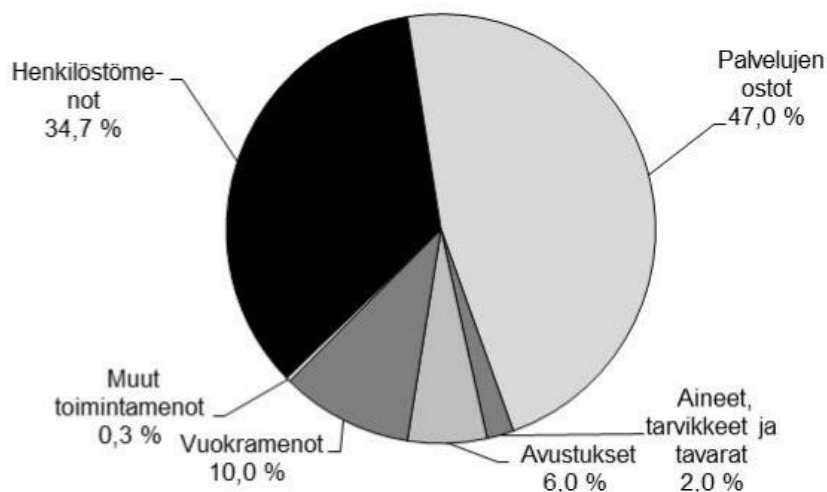
(ilman taseyksiköitä)

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	144 050	140 276	135 445	134 235	-0,9 %
TOIMINTAMENOT	-766 462	-789 287	-787 468	-805 265	2,3 %
TOIMINTAKATE	-622 411	-649 012	-652 023	-671 030	2,9 %

Toimintatulojen 134,2 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 805,3 milj. € jakautuminen

Tilakeskus

(erillinen taseyksikkö)

Toiminta-ajatus

Kuopion Tilakeskus järjestää terveellisiä, turvallisia ja tehokkaita toimitiloja asiakkaidensa palvelutuotannon tarpeisiin. Lisäksi se asiantuntijaorganisaationa vastaa kaupungin omistamien toimitilojen arvon säilymisestä ja kiinteistökehityksestä.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Maakunta -uudistus astuu voimaan 1.1.2020 ja sen valmistelu toimitilojen osalta jatkuu vuoden 2018 aikana.

Lainsäädäntö ja energiatehokkuuden kiristyvät vaatimukset vaikuttavat jatkossa voimakkaammin sekä toimiloiden suunnitteluun että tuotantoon.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Työympäristön ja tilatehokkuuden kehittäminen. Kuopion tilakeskus kehittää yhdessä palvelualueiden kanssa työympäristöä sekä tilatehokkuutta, joka tuo taloudellisia säästöjä sekä parantaa työhyvinvointia ja työssä jaksamista.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluverkostoeselvitys. Verkostoeselvityksen tavoitteena on kytkeä toimitilojen nykyinen kunto ja käyttötarkoitus vastaamaan paremmin palvelualueiden tarpeisiin.

Tyhjistä ja tarpeettomista tiloista luopuminen. Kaupungin omistamista tarpeettomista ja tyhjästä tiloista luovutaan myymällä ja purkamalla, joka tuo säästöä rakennusten ylläpito-, kunnossapito-, ja korjauskuluihin sekä pienentää kaupungin rakennusten korjausvelkaa.

Sisäinen vuokrajärjestelmä. Kuopion kaupungin v. 2018 päivitetävän sisäisen vuokrajärjestelmän käyttöönotto viimeistään v. 2019.

Toiminnan painopisteet

Kiinteistöomaisuuden hallinta. Kiinteistöomaisuutta hallitaan tilasalkulla, jossa on määriteltä jokaiselle rakennukselle pitkän ajan käyttö- ja omistussuunnitelma. Salkun hallinta ja ajantasaisuus varmistetaan jatkuvalla kanssakäymisellä palvelualueiden kanssa.

Työympäristön ja tilatehokkuuden kehittäminen. Kuopion tilakeskus kehittää yhdessä palvelualueiden kanssa työympäristöä sekä tilatehokkuutta, joka tuo taloudellisia säästöjä sekä parantaa työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Tilankäytön suunnittelu tehdään tarve- ja toimintolähtöisesti hyödyntäen nykyaikaista työskentely-ympäristö suunnittelua.

Kaupungin omistamien kiinteistöjen korjausvelan hallinnointi. Selvitetään ja kohdennetaan tarkemmin kunnossapidon toimenpiteet. Tätä tavoitetta tukevat Tilakeskuksen asiantuntijaosaaminen ja resurssien kohdentaminen, käytettävissä olevat tietojärjestelmät sekä alan asiantuntijapalvelut.

Erilaisten hankemallien käyttö rakentamisessa. Toimitilatarpeiden selvitysvaiheessa määritellään myös käytettävä hanke- ja rahoitusmalli, jonka pohjalta edetään hankesuunnitteluun ja kilpailutukseen. Käytettävät hankemallit ovat perinteinen urakkamalli, elinkaarimalli, laajennetun vastuun hankemalli sekä ulkopuolisen investoinnin toteuttama vuokramalli.

Vaihtoehtoisten energiamuotojen hyödyntäminen. Energiankäytön vähentäminen sekä uusien tuotantomuotojen laajempi käyttöönotto. Valtuustotalon aurinkosähköjärjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2018 aikana. Järjestelmän vuosituotanto on 70Mwh.

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen sekä henkilöstövaikutukset

Palveluiden tuottamisen vaatima henkilöstön resursointi ja osaaminen kohdennetaan vastaamaan toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeita. Henkilöstön lisäkoulutuksella ja mahdollisilla tehtävä- tai toimenkuva-muutoksilla pyritään minimoimaan ulkoa rekrytoinnin tarve. Tilakeskuksen asiakasosaaminen sekä kyky kehittää työympäristöä ja työskentelyolosuhteita ohjaavat työskentelyä.

Oppilaitosten tarjoamien harjoittelijoiden käyttö soveltuu Kuopion Tilakeskuksen toimintaan ja tarjoaa jatkossa tärkeän rekrytointikanavan uutta osaamista haettaessa.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Lähivuosina Kuopion Tilakeskuksesta jää eläkkeelle useampi henkilö, joiden joukossa on myös esimiestehtävissä työskenteleviä. Tämä tuo haasteita tehtävien täyttämiseksi, koska toiminnan vaatiman osaamisen saatavuus on heikentynyt. Vuonna 2017 avoinna olleisiin työtehtäviin on tullut normaalia vähemmän hakemuksia, joissa hakija täyttää tehtävälle asetetut vaatimukset.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Ulkoisten palveluiden käyttö tulee säilymään vuonna 2018 nykyisellä tasolla. Kuopion Tilakeskus hankkii vuonna 2018 palvelut niihin erikoistuneilta palveluntuottajilta, yksityisiltä markkinoilta ja konserniin kuuluvilta toimijoilta.

Vuodelle 2018 kilpailutetaan uudet palvelusopimukset rakennusteknisille tuntiöille, taloteknisille (LVIS) tuntiöille sekä Ilmanvaihdon puhdistukselle. Asiantuntijapalveluissa kilpailutetaan uudet sopimukset geotekniselle suunnittelulle ja neuvotellaan optiosopimuksen käyttöönotosta kiinteistöjen arviointipalveluille, kiinteistöjen asiantuntijapalveluille ja kiinteistöjen välityspalveluille.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Aktiivisuuteen innostava arki		
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	
Kehitetään toimintamalli, jossa kaupungin tilat olisivat paremmin asukkaiden ja järjestötoiminnan käytettävissä.	Kuopion Tilakeskus huomioi tarveselvitys- ja suunnitteluvaiheessa, että tilaratkaisu mahdollistaa monipuolisen lähipalvelukonseptin ja tilojen tehokkaan käytön.	

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö		
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Osallistutaan palvelualueiden verkostokeselvitystyöhön. Uusissa hankkeissa huomioidaan tilankäytön tehokkuus. Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja terveellisyttä, kiinnittäen huomiota mm. sisäilmaan sekä tehostetaan tilankäyttöä	

Energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä kaupungin kiinteistöissä	Selvitetään kaupungin kiinteistöt, joissa uusiutuvan energian (esim. aurinkosähkö, maalämpö) hyödyntäminen on mahdollista.
Korvataan diesel- ja bensiinikäyttöisen ajoneuvoja sähkö- ja biokaasuajoneuvoilla.	

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Työtä ja osaamista kehitetään koulutuksen avulla, työn vaaroja minimoidaan sekä huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista ja jakamisesta.

Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille.	Kuopion Tilakeskus toimii aktiivisesti Maakuntien Tilakeskus Oy:n kanssa sote- ja maakuntuuudistuksen kiinteistöasioiden valmistelussa.

Kestävä talous

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on tasapainossa.	Seurataan Kuopion Tilakeskuksen tilikauden tulosta ja tehdään tarvittaessa korjaavat toimenpiteet viipymättä.
Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa.	Pysäytetään kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kasvu.
Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmia.	Myydään, puretaan ja siirretään kiinteistökehitykseen kaupungin omasta toiminnasta vapautuvia rakennuksia ja toimitiloja.
	Kuopion Tilakeskus toteuttaa talonrakennusinvestoinnit valtuuston hyväksymän investointiohjelman mukaisesti.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	80 686	85 078	84 758	86 986	2,6 %
TOIMINTAMENOT	-49 166	-54 016	-53 344	-54 597	2,3 %
TOIMINTAKATE	31 519	31 062	31 414	32 389	3,1 %

Pohjois-Savon pelastuslaitos

(erillinen taseyksikkö)

Toiminta-ajatus

Pohjois-Savon pelastuslaitos on yksi maamme 22 pelastuslaitoksesta. Pelastuslaitoksen perustehtävänä on parantaa turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia. Pelastuslaitos vastaa maakunnan turvallisuudesta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tuottaen pelastustoimen palvelut sekä yhteistointasopimuksen mukaiset ensivaste- ja ensihoitopalvelut.

Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitoksen tehtävä on tuottaa tehokkaat pelastustoiminnan palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään onnettomuuden seurauksia. Pelastuslaitoksen tuottamat ensihoitopalvelut ovat osa laadukasta terveydenhuollon päivystyspalveluiden ketjua. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu pelastuslain 379/2011 mukaisesti sammutus- ja pelastustoiminta, onnettomuuksien ehkäisy sekä neuvonta ja ohjaus, valvontatehtävät, väestön varoittaminen ja suojaaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä vastata nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä. Pelastuslaitos tukee alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua sekä huolehtii osaltaan varautumisesta ja öljyntorjunnasta.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Pohjois-Savon pelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon maakunnan alueella ja lisäksi sopimuksen mukaiset ensivaste- ja ensihoitopalvelut. Ydintehtäviin sisältyy onnettomuuksien ja tulipalojen ennaltaehkäisytyö, pelastustoiminta ja varautuminen sekä ensihoitopalvelujen tuottaminen Kuopiossa, Suonenjoella ja Varkaudessa. Ensivastepalveluita pelastuslaitos tuottaa koko maakunnan alueella. Suuremmilla paloasemilla lisäaluesissa, Kuopiossa, Siilinjärvellä ja Varkaudessa henkilöstöä on töissä ympäri vuorokauden ja ollen samalla välittömässä lähtövalmiudessa. Muilla paloasemilla on virka-aikana töissä päätoimista henkilöstöä ja virka-ajan ulkopuolella varallaolossa. Sivutoiminen pelastushenkilöstö osallistuu hälytys- ja harjoitustoimintaan sekä valmiuden ylläpitämiseen varallaolossa.

Hallitusohjelman mukaisesti pelastustointia tullaan kehittämään asiakaslähtöisesti ja alueellista yhdenvertaisuutta edistäen. Pelastustoiminnan ja varautumisen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja parannetaan valtakunnan tason pelastusviranomaisten toimesta.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Pohjois-Savon maakunnan väestön kokonaismäärä vähenee, väestö lisääntyy vain Kuopion seutukunnassa. Iäkkäämpien ihmisten suhteellinen osuus maakunnan asukasluvusta kasvaa. Myös maakunnan väestön sairastuvuusindeksi on kasvusuunnassa. Keskimääräiset prosentuaaliset asiointivirrat maakunnassa keskittyvät lisäalmeen, Kuopioon ja Varkauteen. Riskianalyysi osoittaa onnettomuusriskien keskittyvän maakunnassa lisäalmen, Kuopion, Varkauden ja Siilinjärven alueille. Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia ja siten riskikeskittymissä on oltava uhkia vastaavat, tehostetut pelastustoimen palvelut.

Väestön ikääntyminen ja sairastavuuden lisääntyminen lisäävät ensihoitopalvelujen tarvetta sekä lisäksi ne vaativat onnettomuuksien ennaltaehkäisevältä toiminnalta erityishuomiota ikääntyviin asukkaisiin ja erityisryhmiin eri viranomaisten yhteistyönä. Väestön väheneminen ja vanheneminen sekä hakeutuminen kasvukeskuksiin vaikeuttaa sivutoimisen ja vakinaisen henkilöstön rekrytointia maakunnan pienempien kuntien paloasemille. Pelastuslaitoksen yhtenä haasteena onkin riittävän henkilöstömäärän turvaaminen pienemmille paloasemille.

Pelastuslaitos on toteuttanut yhteistyökumppaneiden kanssa vuoden 2017 loppuun kestäneen pilottihankkeen moniammatillisen yksikön (hybridiyksikön) käyttöönotosta. Yksikössä toimii palomies ja ensihoitaja. Hybridiyksikön toiminta on tarkoitus vakiinnuttaa vuoden 2018 kuluessa. ja tutkimushanketta jatkaa vuosina 2018 – 2019, jos hankkeelle saadaan työsuojelurahaston rahoitus.

Pelastuslaitos käyttää sähköistä viestintää neuvonta- ja valistustoiminnassa sekä rakenteellisen paloehkäisyn että väestönsuojelun ohjeistuksessa. Ilmastopoliittisen ohjelman mukaisesti pelastuslaitos huomioi asiakasneuvonnassa ja muussa valvontatoiminnassaan ympäristönsuojelunäkökohdat ja on ottanut käyttöön mm. pienkohteiden palotarkastustyössä omavalvonnan. Resurssien suunnittelussa huomioidaan vähäpääs-

töinen kalusto ja pelastustehtävien hoidossa on tavoitteena valita vähiten ympäristöä kuormittava menetelmä. Henkilöstön liikkumista ohjataan vähäpäästöisten julkisten kulkuneuvojen käyttöön. Kokouksia ja viestintää hoidetaan yhä enemmän omilta työpaikoilta käsin tietotekniikan avulla. Myös henkilöstökoulutusta voidaan järjestää hyödyntäen etäyhteyksiä ja videointimahdollisuuksia.

Pelastusviranomaiset osallistuvat pelastustoiminnan asiantuntijoina Pohjois-Savon maakunnan sekä kuntien turvallisuus- ja valmiussuunnitteluun. Pelastuslaitosten välisen hankintayhteistyö on jatkunut kaluston ja varusteiden hankinnassa toiminnallisten hyötyjen ja säästöjen saamiseksi.

Pelastuslaitoksen edustajat osallistuvat valtakunnallisen pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan toimintojen kehittämiseksi, yhdenmukaistamiseksi ja laadun kehittämisen johdosta. Yhteistyötä jatketaan myös Itä-Suomen pelastuslaitosten kesken mm. erilaisten suunnitelmien ja hankkeiden yhteistoteutuksella, ohjeiden ja hälytysvasteiden sekä viestinnän ja johtamisen yhteensovittamisella.

Maakunta-, sote- ja pelastustoimi uudistuksen myötä vuoden 2020 alusta Suomessa on suunnitelmien mukaan 18 maakuntaa ja pelastuslaitosta. Käynnissä oleva valmistelutyö jatkuu vuonna 2018 ja on merkittävä osa pelastuslaitoksen hallinnon ja asiantuntijoiden työtehtäviä.

Yhtenä kehittämisen kohteena on pelastuslaitoksen toiminnan johdonmukainen kehittäminen ja sitä tukevien tavoitteiden asettaminen. Tavoitteet ja keinot kuvataan pelastuslaitoksen strategiassa. Strategiaa toteutetaan päivittäisessä työssä sekä mm. tiimien ja johtoryhmän työssä sekä kehityskeskusteluissa. Kuopion strategisten tavoitteiden mukaisesti palveluissa on tavoitteena asiakaslähtöisyys ja ennaltaehkäisyn periaate.

Pelastuslaitoksen toimitiloja uudistetaan peruskorjaamalla ja tarvittaessa paloasemarakennuksia uusimalla sekä riskianalyysin perusteella lisäämällä uusia asemia. Kuopion pääpaloasemalla sijaitsee tilanne- ja johtokeskus, jossa pelastustoimella on käytettävissä tilanne- ja johtokeskustilat sekä varusteet. Tilannehuoneessa voidaan mm. koota, analysoida ja ylläpitää monipuolista tilannekuvaa sekä jakaa tilannekuvaa kunnille sekä muille yhteistyöviranomaisille. Suunnittelukaudella tulee ratkaistavaksi mm. Niilsien paloaseman rakentaminen sekä Kuopion keskusta-alueen paloaseman toimipaikkojen sijainti ja rakentaminen.

ISTIKE-tilannekeskustoimintaa ylläpidetään yhteistyössä Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson pelastuslaitoksen kanssa vuoden 2018 loppuun asti. Pelastustoimen uudistuksen myötä maahamme on suunnitteilla viisi pelastustoimen alueellista tilanne- ja johtokeskusta.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Pelastuslaitos huomioi toimitilojen ja ajoneuvokaluston uudistamisessa tilojen tehokkaan käytön sekä huolehtii tilikauden tuloksen saavuttamisesta.

Toiminnan painopisteet

Hallitusohjelman mukaisesti pelastustointa tullaan kehittämään asiakaslähtöisesti ja alueellista yhdenvertaisuutta edistäen.

Pelastustoimen järjestelmä vastaa onnettomuusuhkia ja siten riskikeskittymissä on oltava uhkia vastaavat, tehostetut pelastustoimen palvelut, mutta muidenkaan alueiden palvelutasoa ei voida oleellisesti heikentää.

Pelastuslaitos kehittää palveluprosesseja siten, että asiat hoidetaan oikeilla tasoilla, päällekkäisyydet poistetaan ja palvelut toteutetaan kerralla kuntoon -periaatteella.

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen

Pelastuslaitoksella jatketaan koulutusmyönteisen ilmapiirin luomista, jolla varmistetaan henkilöstön saataavuus ja sijoittaminen toiminnan painopisteiden edellyttämien tehtävien hoitamiseksi.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Pelastuslaitos järjestää ja tukee henkilöstön koulutusta ja tekee yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa onnistuvien rekrytointien varmistamiseksi.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Pelastuslaitoksella on sopimus Sonkajärven ja Lapinlahden kuntien kanssa pelastustointia tukevien henkilöstöpalvelujen ostosta ja sopimuspalokuntien kanssa olevat sopimukset pelastustoiminnan tehtäviin osallistumisesta. Pelastuslaitos avustaa myös järvipelastusseurojen toimintaa. Pelastuslaitoksella ei ole tarvetta nykyistä enempään ulkoisten palvelujen ostoihin.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Valtuustoon nähdén sitova tavoite	Toimenpiteet
Ensihoitopalveluja tuotetaan yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.	Kehittämistehtäviin osallistuminen.
Erican (=häätäkeskustietojärjestelmä ja pelastustoimen johtamisjärjestelmä) käyttöönotto.	Erican vastelaskenta käyttöön.
Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistumalla kansainväliseen pelastustointintaan.	Kansainvälinen henkilöstöselvitys valmistuu. Hannekehenkilöstön ja kansainvälisen henkilöstön hallintatyökalu käyttöön.
Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistumalla kansainväliseen pelastustointintaan.	Kansainvälisesti koulutetun henkilöstön osaamiskartoitus ja käytettävyys. Nimetään kansainvälinen asiantuntija. Tehdään osaamiskartoitus. Tehdään kansainvälisen avun vastaanottosuunnitelma.
Laaditaan riskiarviointi ja päivitetään riskienarvioinnin tilastotieto-osuudet vuosittain, ja muuttuneiden tietojen arviointi kokonaisuuteen.	Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoii ja tuottaa tietoa. Päivityksessä huomioidaan kumppanuusverkoston ohjeet ja kansalliset riskienarvioinnit taustatietona. Henkilöstön jatkuva lisä- ja täydennyskoulutus ja riittävä resurssointi.
Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Osallistuminen kyläturvallisuushankkeisiin ja yleisötilaisuuksiin.
Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	Omavalvonnan kautta tapahtuva viestinnän kohdentaminen aihe-alueittain oma-valvonnan tulosten analysointiin perustuen.
Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma tarkistetaan.	Valmiuden kohottamisen harjoitukset.
Kehitetään valmiuden kohottamisen itsearviointia.	Valmiuden kohottamisen itsearviointi.
Pelastustoimeen liittyvää vapaaehtoistoimintaa kehitetään.	Vapaaehtoiset aktivoidaan mukaan pelastustoimen tehtäviin ja kolmannen sektorin toimijoiden hallintatyökalu käytössä.
Pelastustoimella on riskejä vastaavat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maakunnan alueella.	Palvelukykyä ylläpidetään harjoitustoiminnan koordinoinnilla ja yhdenmukaistamisella koko toiminta-alueella.
Pelastustoimen maakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja selkeytetään.	Vuosikellon mukainen suunnitelmien tarkistaminen.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Turvallisuusviestintäsuunnitelman päivitys ja turvallisuusviestinnän laajentaminen. Pelastuslain 42 §:n mukaisten ilmoitusten tehostaminen ja yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa.	Some-toiminnan kehittämiseen ja seurantaan riittävä resurssi, markkinoinnin, koulutus- ja oheismateriaalin kehittäminen.

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Aluepelastuslautakunnan kokousmateriaali toimitetaan jäsenille sähköpostin liitteenä.
Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Tilojen yhteiskäyttö ensihoitopalvelun kanssa. Uusien tilojen rakentamisessa huomioidaan tehokas tilankäyttö.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.	Laaditaan työhyvinvointisuunnitelma.
Pelastustoimen henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamisen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.	STORE:n, ESS:n, Kunta-HR:n ym. järjestelmien tuottaman henkilöstötiedon tuottaman tiedon järjestäminen ja seuranta. Koulutustilaisuuksien järjestäminen ja viestintä.
Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Yammer-keskustelu, www.pohjoissavo2019.fi – sivun kehittäminen, keskustelutilaisuuksien järjestäminen esim. maakuntauudistuksesta, esimiesten koulutustilaisuudet.
Pelastustoimessa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja monimuotoisuutta.	Kuopion kaupungin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelman jalkauttaminen pelastuslaitokseen.

Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Osallistutaan koulutushankkeisiin (esim uusi autoteknologia, vaihtoehtoiset sammutusmenetelmät, palontutkinta, palon-torjuntatekniikka ja –laitteet).
Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille.	Pelastuslaitos on aktiivisesti mukana Pohjois-Savon maakunta- ja SOTE -uudistuksen valmistelyssä ja viestii osaltaan suunnittelun etenemisestä uudistuksesta yhdessä muiden uudistusta valmistelevien tahojen kanssa.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Pelastustoimi hyödyntää toiminnassaan tehokkaasti aktiivista yhteistyötä ja tutkittua tietoa.	Osallistutaan tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.
Pelastustoimi tukee muita toimijoita häiriötilanteihin varautumisessa.	Valmistellaan häiriötilannematriisi maakunnan toimijoille.

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	24 792	25 597	25 096	25 920	3,3 %
TOIMINTAMENOT	-23 943	-24 508	-24 110	-24 762	2,7 %
TOIMINTAKATE	849	1 088	986	1 158	17,4 %

Mittaristo

PELASTUSTOIMINTA	Tp 2014	Tp 2015	Tp 2016	Ta 2017	Ta 2018
Pelastustehtävät	4 222	4 022	4 057	4 000	4 000
Ensivastetehtävät	904	1 100	1 140	1 117	1 100
Yksiköiden toimintavalmiusaika min/sek	11:06	10:59	10:53	11:00	11:00
Yksiköiden yhteenlaskettu henkilövahvuus tehtävässä	5	5	5	5	5
Palotarkastusten valvontasuunnitelman toteutuminen %					
- valvontakohteet A1-A8 (ei omavalvontakohteita)	76	97	98	100	100
- hoito- ja huoltolaitokset	98		96	100	100
- omavalvontakohteet			88	100	100
Valistus- ja koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrä	37 392	27 743	35 584	37 219	37 200
Paloasematilojen määrä m2	27 910	27 910	35 584	27 910	28 271

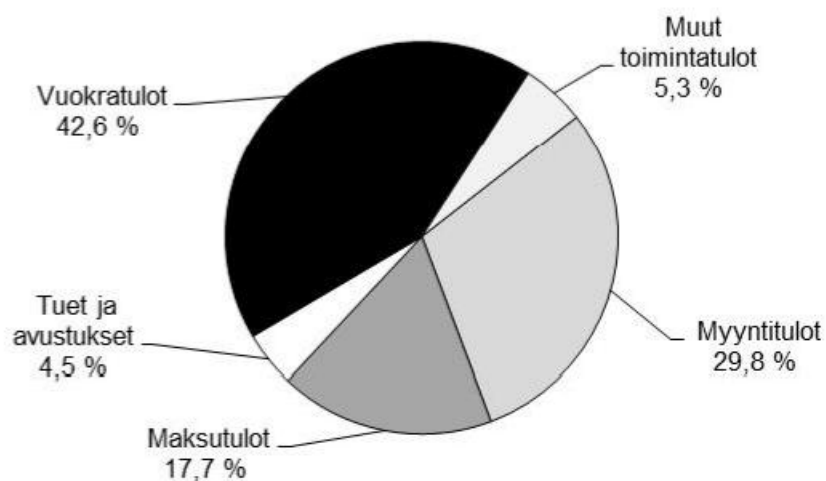
ENSIHOITO	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TA 2018
Ensihoitotehtävät					
- Kuopio	17 798	17 827	19 236	20 000	20 500
- Suonenjoki	1 991	1 959	1 937	2 200	2 350
- Varkaus	4 809	4 716	4 850	5 200	5 650
Yhteensä	24 598	24 502	26 023	27 400	28 500
Ensihoidon tilojen määrä m2	1 057	1 057	1 057	1 057	1 057

Henkilöstö / Kokonaistyoaika	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TA 2018
Vakinaiset	215,3	228,5	225,1	262,1	266
Vakinaiset sijaiset	24,9	22,4	21,6		
Väliaikaiset	43,7	32,7	37,4	30,1	30,5
Yhteensä	283,9	283,6	284,1	292,2	296,5
Tehty työaika (htv)	237,2	232,9	231,5		

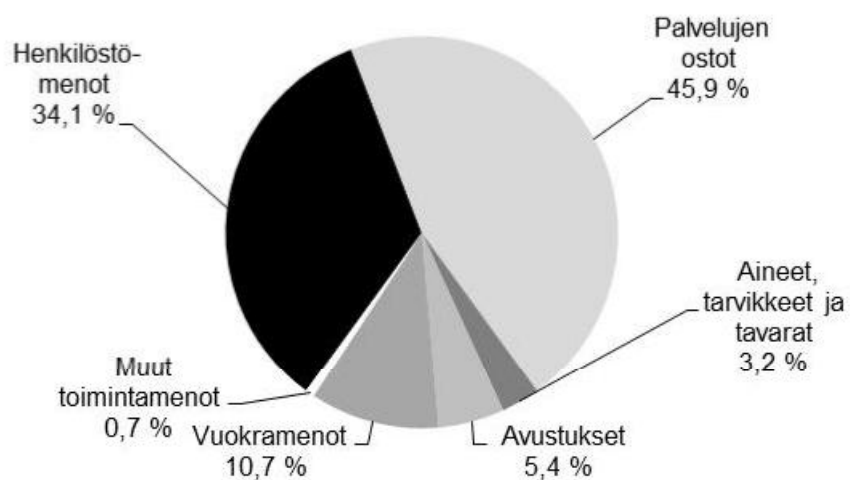
Ydinkaupungin ja taseyksiköiden käyttötalous yhteensä

	TP 2016 1 000 €	TA+TAMU 2017 1 000 €	TPE 09/2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	Muutos-% Tpe17-Ta18
TOIMINTATULOT	252 846	254 301	248 649	250 491	0,7 %
TOIMINTAMENOT	-842 889	-871 162	-868 272	-887 973	2,3 %
TOIMINTAKATE	-590 043	-616 861	-619 622	-637 482	2,9 %

Toimintatulojen 250,5 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 888,0 milj. € jakautuminen

3. Kunnan tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelman lukuohje

Tuloslaskelmaosan määrärahat sisältyvät vähennyslaskukaavan muotoiseen tuloslaskelmaan, joka on esitetty viereisellä sivulla.

Toimintatulot sisältävät palvelualueiden, liikelaitosten ja taseyksiköiden tuloarviot, jotka kohdistetaan talousarviovuodelle suoriteperusteisesti. Toimintatulot saadaan joko vastikkeena annetuista palveluista tai avustuksena, tukena tai korvauksena tehtävien suorittamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Toimintamenot

yhteenlaskettu määrä on ydinkaupungin eri palvelualueiden toimintaa sitova menomääräraha. Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta aiheutuvat menot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonlisäverottomina.

Toimintakate osoittaa paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on palvelutoiminnan osalta luonnollisesti miinusmerkkinen, mutta liikelaitosten toimintakate on oltava positiivinen liikelaitosten kattaessa investointimenonsa ja omistajan tuottovaatimuksen tulorahoituksellaan.

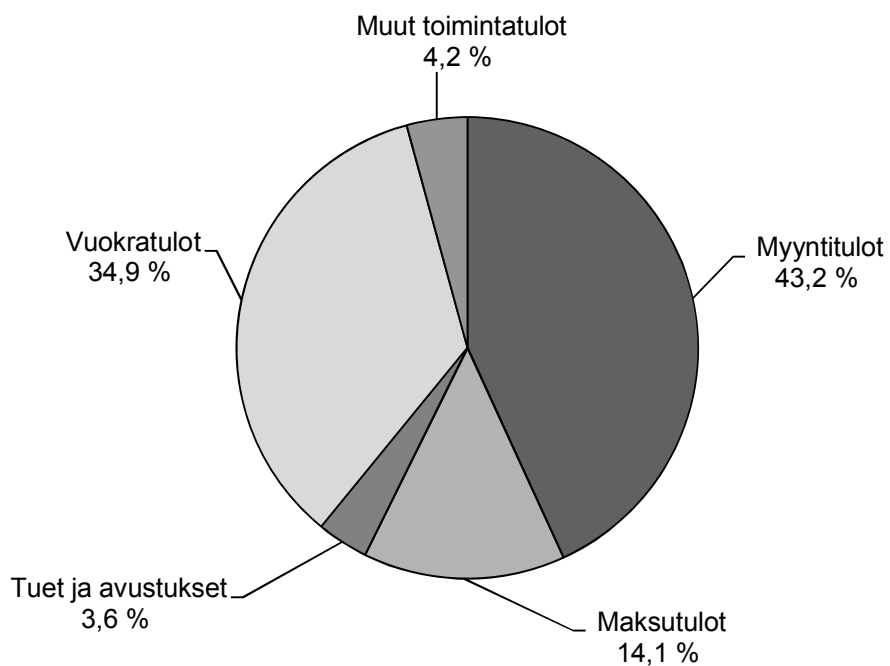
Vuosikate on kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos. Vuosikate osoittaa riittääkö kunnan tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneet menot eli käyttöomaisuuden poistot. Ennen vuosikatetta esitetään vain säännönmukaisen toiminnan tulot ja menot. Satunnaisten tulojen ja menojen siirtämisellä vuosikatteen jälkeen pyritään vuosikatteen vertailtavuuteen eri vuosien ja eri kuntien välillä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

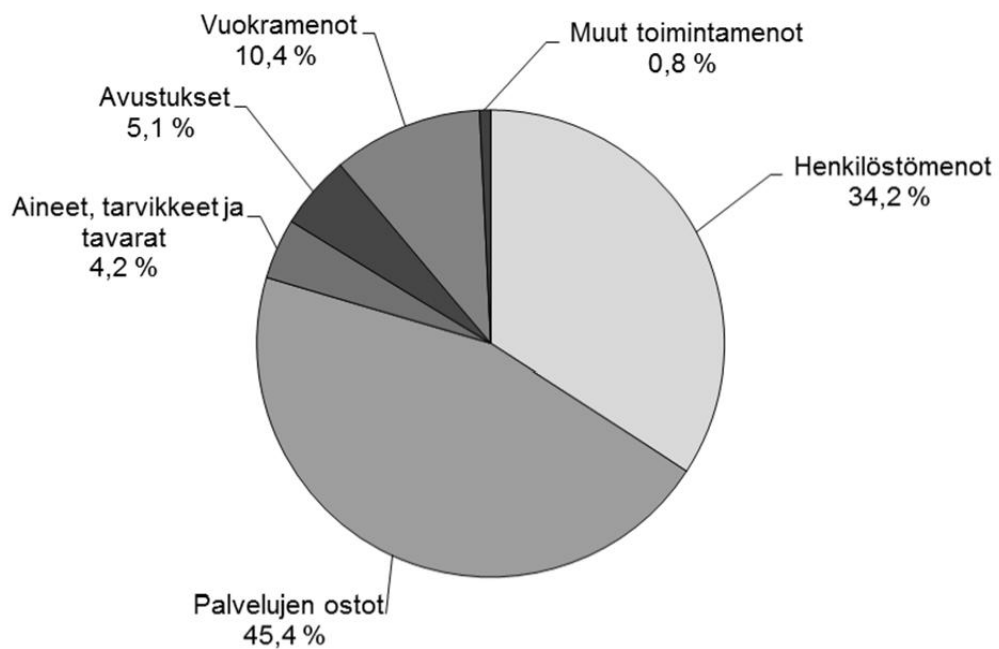
TULOSLASKELMA V. 2018

	Ydinkaupunki	Taseyksiköt			Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä	Liikelaitokset			Yhteensä
	1 000 €	P-S pelastustoimi	Tilakeskus	Isäntäkuntapalvelut / Tuusniemi	1 000 €	Kuopion Vesi	Kallaveden Työterveys	Kuntatek. liikelaitos	1 000 €
TOIMINTATULOT	134 235	25 920	86 986	3 350	250 491	24 850	4 614	37 008	316 964
Myyntitulot	46 070	25 161	500	2 635	74 366	24 833	4 561	14 542	118 303
Maksutulot	43 558	389		715	44 663		15	500	45 178
Tuet ja avustukset	11 087	294	8		11 389	17	8	51	11 465
Muut toimintatulot	33 520	75	86 478		120 073		30	3 775	123 878
Valmistus omaan käyttöön					0			18 140	18 140
TOIMINTAMENOT	-805 265	-24 762	-54 597	-3 350	-887 973	-11 850	-4 521	-35 346	-939 691
Henkilöstömenot	-279 496	-17 897	-3 644	-2 068	-303 105	-5 367	-2 696	-10 173	-321 341
Palvelujen ostot	-378 805	-2 382	-25 123	-959	-407 269	-3 102	-1 348	-14 634	-426 353
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 230	-1 088	-10 706	-310	-28 333	-2 908	-87	-7 814	-39 142
Avustukset	-48 139	-55			-48 195				-48 195
Muut toimintamenot	-82 595	-3 339	-15 125	-13	-101 071	-472	-390	-2 726	-104 659
TOIMINTAKATE	-671 030	1 158	32 389	0	-637 482	13 000	93	1 662	-622 727
Verotulot	457 500				457 500				457 500
Valtionosuudet	195 400				195 400				195 400
Rahoitustulot									
Korkotulot	7 952				7 952				7 952
Muut rahoitustulot	4 609				4 609				4 609
Rahoitusmenot									
Korkomenot	-5 556	-13			-5 569	-520		-10	-6 099
Muut rahoitusmenot	-30				-30				-30
Liikelaitosten peruspääoman tuotto	18 635		-14 550		4 085	-3 780	-50	-255	0
VUOSIKATE	7 480	1 146	17 839	0	26 465	8 700	43	1 397	36 605
Poistot ja arvonalentumiset	-22 224	-975	-17 059		-40 259	-8 040	-43	-837	-49 178
TILIKAUDEN TULOS	-14 744	170	780	0	-13 794	660	0	560	-12 574
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		124	20		144	30			174
TILIKAUDEN YLI-/ALIJAAMA	-14 744	294	800	0	-13 650	690	0	560	-12 400

Koko kaupungin toimintatulojen 317,0 milj. € jakautuminen

Koko kaupungin toimintamenojen 939,7 milj. € jakautuminen

3. Kunnan tuloslaskelmaosa

3.1. Vuosien 2018 – 2021 tuloslaskelma

Talousarvioehdotuksessa koko kaupungin toimintakate on -622,7 milj. euroa, heikennystä kuluvan vuoden muutettuun talousarvioon nähden on 21,3 milj. euroa (3,5 %) ja tilinpäätösennusteen nähden 17,8 milj. euroa (2,9 %). Toimintatuotot ovat 34 % toimintamenoista, samansuuruiset kuin vuoden 2017 talousarviossa.

Vuonna 2018 verotulojen yhteismäärä on 457,5 milj. euroa, joka on 19,5 milj. euroa (4,5 %) suurempi kuluvan vuoden talousarvioon nähden. Tilinpäätösennusteeseen verrattuna verotulot kasvavat 6 milj. euroa (1,3 %). Valtionosuudet ovat yhteensä 195,4 milj. euroa, joka on 1,6 milj. euroa vähemmän (0,8 %) kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Tilinpäätösennusteeseen nähden valtionosuudet vähenevät 2 milj. euroa (1 %).

Verotulojen odotetaan kasvavan vuosina 2019–2021 keskimäärin vuosittain noin 2 prosentilla nykyisillä veroprosenteilla. Arvio on laadittu Kuntaliiton veroennustekehikon pohjalta. Valtionosuudet puolestaan vähenevät taloussuunnitelmavuosina keskimäärin 1 prosentilla vuosittain.

Rahoitustulojen ja –menojen nettomäärä on 6,4 milj. euroa. Korkotuloja arvioidaan saatavan tulevana vuonna 8 milj. euroa, ne ovat samalla tasolla kuin kuluvana vuonna. Kuopion Energia Oy maksaa kaupungille lainan korkoa 7,3 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitos 0,5 milj. euroa. Muita rahoitustuloja arvioidaan kertyvän 4,6 milj. euroa, mikä on 1,5 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa. Muut rahoitustulot ovat lähinnä osinkotuloja, takausprovisioita ja peruspääoman korkoja kuntayhtymiltä. Korkomenoja arvioidaan maksettavan talousarviovuoden aikana 6,1 milj. euroa, mikä on 0,1 milj. euroa alhaisempi kuin talousarviossa, mutta 0,5 milj. euroa suurempi kuin tilinpäätösennusteessa.

Rahoitustulojen ja -menojen nettomäärän arvioidaan pysyvän samalla 6,4 milj. euron tasolla koko suunnitelmakauden. Rahoitusmenot lisääntyvät lainamäärän kasvaessa, mutta korkotason odotetaan säilyvän kohdullisen alhaisella tasolla. Suojauksilla pyritään vakioimaan rahoitusmenojen määrää. Lainamäärän kasvu jatkuu koko suunnittelukauden.

Liikelaitosten ja taseyksiköiden peruspääoman tuotto on 18,6 milj. euroa, se on samansuuruinen kuin talousarviossa. Taseyksikkönä toimivan tilakeskuksen tuloutustavoitteeksi asetetaan 14,550 milj. euroa. Kuopion Vesi Liikelaitoksen 3,780 milj. euroa, Kallaveden Työterveys liikelaitoksen 0,050 milj. euroa ja Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitoksen 0,255 milj. euroa.

Koko kaupungin vuosikate on 36,6 milj. euroa. Vuosikate on 2,1 milj. euroa heikompi kuin muutetussa talousarviossa. Koko kaupungin tasolla poistot ovat talousarviossa 49,2 milj. euroa, 0,4 milj. euroa suuremmat kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Koko kaupungin vuosikate kattaa poistoista 74 %, edellisenä vuonna se oli 79 %. Koko kaupungin talousarviossa tulos on 12,4 milj. euroa alijäämäinen.

Taloussuunnitelmakaudella on tavoitteena ylijäämäinen tilikauden tulos. Palvelutarpeen kasvun ja hitaan verorahoituksen kasvun vuoksi se on haasteellista. Ylijäämäisen tilikauden tuloksen saavuttaminen edellyttää toimintakatteen parantumista vuoden 2018 talousarvioehdotukseen nähden. Koska investointitaso on korkea, niin tilikauden tuloksen parantuessa vältetään liiallinen velkaantuminen. Tuloslaskelman mukaan toimintakate on suunnitelmakauden lopulla vuonna 2021 hieman parempi kuin talousarviovuonna 2018.

Koko kaupungin vuosikatteen arvioidaan parantuvan vuosittain siten, että suunnitelmakauden lopussa vuosikate on 60 milj. euroa. Poistojen määrän arvioidaan kasvavan vuosittain noin 3 milj. eurolla siten, että viimeisenä taloussuunnitelmavuotena poistojen määrä on 60 milj. euroa. Vuosina 2020–2021 vuosikate kattaa poistot. Satunnaisia erä ei ole budjetoitu lainkaan.

Tilikauden alijäämän arvioidaan pienenevän koko suunnitelmakauden. Vuonna 2019 alijäämä on noin 4 milj. euroa ja vuosina 2020–2021 tilikauden tulos on positiivinen 0,1-0,2 milj. euroa. Taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämä on taloussuunnittelukauden lopussa noin 82 milj. euroa.

3.2. Sote- ja maakuntauudistus

Sote- ja maakuntauudistus on suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2020. Maakunnan hoidettavaksi siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuolto, pelastustoimi, lomituspalvelut, maaseutuhallinto ja ympäristöterveydenhuolto. Muutokseen liittyviä lakeja ei kuitenkaan ole vielä hyväksytty eikä niitä ehditä hyväksyä vuoden 2017 aikana. Lakia valmistelevien tietojen perusteella ei voida tehdä päätöksiä, vaan on tukeuduttava olemassa olevaan lainsäädäntöön. Talousarviolaskelmat on valmisteltu Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisesti ja niihin ei ole sisällytetty sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksia taloussuunnitelmavuosina 2020 ja 2021.

Sote- ja maakuntauudistuksen toteutuessa vuonna 2020 vähenevät sekä kaupungin toimintatulot että toimintamenot. Toimintamenojen vähennys on merkittävä, sillä kaupungin talousarviosta poistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen, lomituspalvelun, ympäristöterveydenhuollon ja maaseutuhallinnon menot. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan Kuopion kustannuksista noin 60 % siirtyy maakunnalle.

Kuntien verotulot vähenevät huomattavasti sote- ja maakuntauudistuksen toteutuessa. Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan tämän hetken arvion mukaan 12,3 prosenttiyksiköllä. Kuntien yhteisöverosuutta leikataan noin 500 milj. euroa. Valtionosuudet vähenevät myös huomattavasti toimintojen siirtymässä maakuntaan. Uudistuksen myötä on tarkoitus uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä. Kuopion kaupungin verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) vähenee noin 60 % valtiovarainministeriön laskelmien perusteella. Valmistelu on vielä keskeneräinen ja laskelmat päivittyvät valmistelun edetessä.

Kuntien tehtävien järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajaaminen maakunta- ja sote-uudistuksen yhteydessä on arvioitu välttämättömäksi kuntien talouden kantokyvyn takaamiseksi. Kunnittaisia muutoksia uudistuksessa rajataan kahdella tasauselementillä: järjestelmämuutoksen tasauksella ja sote-siirron muutosrajoittimella. Kuntien tekemät päätökset sote-menoista ennen uudistuksen voimaantuloa vaikuttavat suoraan kunnan muutosrajoittimen euromääräiseen tasoon. Muutosrajoitin toimii siten, että kunnan lisätessä sote-kustannuksiaan sen valtionosuus vähenee. Vastaavasti mikäli kunta pystyy pienentämään kustannuksiaan sen saama valtionosuus kasvaa.

3.3. TALOUSSUUNNITELMAN TULOSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää ydinkaupungin, liikelaitokset ja taseyksiköt, sisältää sisäiset erät)

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TPE 09-2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatulot	317,0	319,6	319,4	312,2	317,0	332,5	338,5	343,8
Toimintamenot	-879,7	-893,7	-920,8	-917,2	-939,7	-949,1	-955,7	-965,3
TOIMINTAKATE	-562,7	-574,0	-601,4	-605,0	-622,7	-616,6	-617,2	-621,5
Verotulot	429,4	429,1	438,0	451,5	457,5	467,0	476,5	485,5
Valtionosuudet	164,2	182,7	197,0	197,3	195,4	193,4	191,5	189,6
Rahoitustulot ja menot, netto	5,9	6,4	5,2	5,7	6,4	6,4	6,4	6,4
VUOSIKATE	36,7	44,2	38,7	49,5	36,6	50,3	57,2	60,0
Poistot ja arvonalentumiset	-50,5	-51,3	-48,8	-50,8	-49,2	-54,5	-57,3	-60,0
Satunnaiset tulot ja menot	0,3	0,8	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN TULOS	-13,5	-6,3	-10,1	-0,9	-12,6	-4,2	-0,1	0,0
Poistoeron lisäys (-) ja vähennys (+)	0,5	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-12,9	-5,8	-9,9	-0,5	-12,4	-4,1	0,1	0,2
Tunnuslukuja:								
- Toimintatulot / toimintamenot	40 %	40 %	35 %	34 %	34 %	35 %	35 %	36 %
- Toimintakatteen kasvu	2,5 %	0,6 %	3,2 %	5,4 %	3,5 %	-1,0 %	0,1 %	0,7 %
- Vuosikate poistoista	84 %	51 %	79 %	97 %	74 %	92 %	100 %	100 %

4. Kunnan investointiosa

4.1 Investointiosan esitystapa

Talousarvion investointiosassa esitetään ydinkaupungin ja tilakeskuksen investoinnit hankkeittain. Hanke on pääsääntöisesti toimitilien vastuulla oleva käyttöomaisuuden hankinta- tai perusparannuskokonaisuus. Hankkeesta tai hankeyhdistelmästä on esitetty hankkeen kustannusarvio, aikaisemmin käytetyt määrärahat, myönnettävä määräraha sekä mahdollinen perustelu. Pohjois-Savon alueellisen pelastuslaitoksen ja liikelaitosten osalta investointiosassa esitetään tulo- ja menoarvioiden summat sekä niiden nettosummat.

Taloussuunnitelmakauden investointeja on kaupungin nettovelkaantumisen hillitsemiseksi sopeutettu vastaamaan toiminnan rahavirrasta muodostuvaa tulo-rahoitusta. Investointiosan yhteenvedon meno- ja tuloarviot eivät siten ole kaikilta osin yhdenmukaisia taseyksiköiden ja liikelaitosten omien talousarvioesitysten kanssa.

Talousarvion investointiosassa investointihankkeiden tai hankekokonaisuuksien menot esitetään bruttomääräisinä. Investointiosan tuloksi merkitään investointien rahoittamiseen arvioidut rahoitusosuudet sekä käyttöomaisuuden myyntien osalta myytävien kohteiden tasearvo. Arvioidut luovutusvoitot tai -tappiot budjetoidaan käyttötalousosaan.

4.2. Koonti investoinneista vuonna 2018

Investointitasoa on nostettu kahteen edelliseen vuoteen nähden kaupungin kasvun ja vetovoiman ylläpitämiseksi. Bruttoinvestoinnit ovat noin 86,2 miljoonaa euroa. Tulorahoitus ei kuitenkaan riitä kattamaan investointeja täysimääräisesti, vaan kaupunki joutuu rahoittamaan osan investoinneista lainanotolla. Tämä tarkastelu näkyy talousarvion rahoitusosassa.

Tärkeiden investointien toteuttamiseksi on päätetty käyttää myös vaihtoehtoisia rahoitusmalleja kuten elinkaarimallia. Elinkaarihankkeina on päätetty toteuttaa Karttulan Kissakuusen koulu, päiväkotia ja kirjasto sekä Hiltulanlahden koulu ja päiväkotia vuosina 2018-2019 sekä. Karttulan Kissakuusen koulu otetaan suunnitelmiensa mukaan käyttöön vuoden 2018 aikana. Näiden elinkaarihankkeiden kokonaiskustannuksiksi arvioidaan yhteensä noin 29 milj. euroa. Kaupungin keskustan uima-, jäähalli ja paikoitustalon, arviolta 50 milj. euron hanketta valmistellaan kilpailutukseen kaupunginhallituksen tekemän linjauksen mukaisesti leasing-rahoitteisena. Lisäksi useita päiväkoteja suunnitellaan toteutettavaksi vuokramallilla.

Investoinnit vuonna 2018

Milj. euroa

Ydinkaupunki yhteensä		41,8
------------------------------	--	-------------

Siitä yhdyskuntarakentaminen yhteensä		31,2
- Lähiliikuntapaikat		0,1
- Satamat		0,7
- Kunnallistekniikka		21,1
- Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet		3,2
- Liikuntapaikat		6,1

Koneet ja kalusto		3,0
--------------------------	--	------------

Muut investoinnit yhteensä (atk-ohjelmat ja laitteet, maa- ja vesialueet, osakkeet ja osuudet muut aineelliset hyödykkeet).		7,6
--	--	------------

Taseyksiköt

Tilakeskus yhteensä		27,9
----------------------------	--	-------------

	Kok. kustannus	
Peruskorjaus		20,1
- Kuopion musiikkikeskus	8,2	7,5
- Kuopion museon perusparannus ja laajennus	15,0	1,5
- Maaningan nuoriso- ja liikuntatalo	3,7	1,6
- Lippumäen jäähalli	4,1	0,2
- Nilsiä kirjasto	0,7	0,3
- Väestönsuojien korjaukset	6,5	0,5
- Savilahden liikunta ja tapahtumakeskus	24,0	0,6
- Puijon torni	0,8	0,8
- Kasarmirakennus A	2,8	0,2
- Pirtin koulu C	0,2	0,2
- Niiralan koulu	6,2	0,2
- Kalusto ja valmiussuunnitelma-hankinnat	0,5	0,1
- Pienet peruskorjauskohteet		6,5

Uudisrakentaminen		7,8
- Lippumäen ylipainehalli	3,7	1,5
- Keskuskentän areena	20,0	0,2
- Lumit, musiikki- ja ilmaisutaidon lukio	21,0	0,2
- Länsirannan koulu ja päiväkot	9,0	0,2
- Tuomikujan päiväkot	5,2	3,2
- Juankosken uusi päiväkot	2,7	0,5
- Saaristokaupungin päiväkot I, Kuikkalampi	8,1	1,5
- Nilsiä päiväkot	4,5	0,1
- Vehmersalmen päiväkot	2,1	0,1
- Kantakaupungin koillisen alueen päiväkot	7,4	0,4

Pohjois-Savon alueellinen pelastuslaitos		1,6
---	--	------------

Liikelaitokset yhteensä		14,9
Kuopion Vesi Liikelaitos		14,2
Kuntatekniikkaliikelaitos		0,7

Investointiosa

Tulot yhteensä		7,4
Menot yhteensä		86,2
Investoinnit yhteensä		78,8

4.3. Investointiosan erittely vuonna 2018

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-478	-1 173	-558
Netto		-478	-1 173	-558

Kaupungin palvelujen toimintavarmuuden ja sovittujen toimintamuutosten varmistamiseksi toteutetaan ICT-investointeja, jotka jakautuvat palvelualueittain seuraavasti:

Elinvoima- ja konsernipalvelut:

- Tietoliikenneverkon rakentaminen (mm. Julkula-Päiväranta, Hiltulanlahti-Kurkimäki)
- SMARA-hankkeen tuottamien suunnitelmien mukaisiin toteutuksiin varataan määrärahaa.
- Valmiussuunnittelun tarpeisiin palvelimen sähkönsyötön varmistaminen

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue:

- Omatoimikirjaston laitehankinnat: uusia sivukirjastoja
- Lisenssihankinta museojärjestelmän uusimiseksi

Kasvun ja hyvinvoinnin palvelualue

- Lukio-opetus ja siihen liittyvien ICT-ratkaisujen kehittäminen (Yhdistymisavustus /Juankoski)
- Varhaiskasvatus: Fakta, Kela-osio,läsnä-palvelu. Edellytys toiminnan kehittämiseksi ja toiminnan seurannalle.

Terveystieteiden palvelualue:

- AluePegasoksen lakisääteiset päivitykset
- Suun terveydenhuollon potilastietojärjestelmän (WinHit) päivitykset

Maa- ja vesialueet (bruttositova)

Tulot		4 475	5 000	600
Menot		-1 807	-3 000	-3 000
Netto		2 668	2 000	-2 400

- Maanhankintatoiminnalla luodaan edellytykset kaupungin suunnitelmalliselle rakentamiselle ja tonttien luovutukselle. Hankinnat suunnataan yleiskaavan osoittamille kasvualueille ja asemakaavan muutosalueille sekä suojelu- ja virkistysalueille. Asuntotuotantoalueiden lisäksi varaudutaan teollisuusalueiden laajenemiseen.
- Kaupungin maanomistuksella varmistetaan se, että elinympäristöstä voidaan muodostaa viihtyisä, terveellinen ja turvallinen ja että elinympäristö voidaan suunnitella ja rakentaa kulttuuriarvoja kunnioittaen kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Tuloihin on budjetoitu asunto- ja yritystonttien myynnistä saatavat tulot.
- Menoihin varattu määräraha on maanhankintaan.

YHDYSKUNTARAKENTAMINEN

Lähiliikuntapaikat (bruttositova)

Tulot		45	0	0
Menot		-384	-30	-100
Netto		-339	-30	-100

Satamat (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		0	-580	-680
Netto		0	-580	-680

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Kunnallistekniikka (bruttositova)

Tulot		650	745	583
Menot		-13 649	-16 543	-21 088
Netto		-12 999	-15 798	-20 505

Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-1 027	-1 820	-3 210
Netto		-1 027	-1 820	-3 210

Liikuntapaikat (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-3 692	-1 845	-6 105
Netto		-3 692	-1 845	-6 105

YHDYSKUNTARAKENTAMINEN YHTEENSÄ

Tulot		695	745	583
Menot		-18 753	-20 818	-31 183
Netto		-18 058	-20 073	-30 600

Suurimmat yhdyskuntarakentamisen investoinnit:

Savilahti

- Savilahden alueen suunnittelu ja toteutusjärjestelyt 600 000 €
- keskustasta Savilahteen johtavat katuyhteydet (Niiralankatu) 1 200 000 €

Savilahden alueen suunnitteluun ja SALLIN (Savilahden allianssihanke) sekä Niiralankadun saneeraukseen varatulla määrärahalla saadaan jatkettua kaupungin tärkeimmän kehittämishankkeen valmisteluja. Savilahteen johtavien liikenneyhteyksien uusimisella luodaan edellytykset alueelle sijoittuvien toimintojen toteuttamiselle ja joukkoliikenneyhteyksien sekä kevyen liikenteen yhteyksien parantamiselle.

Ydinkeskustan hankkeet

- Kauppakatu välillä Vuorikatu – Maaherrankatu 1 300 000 €
- Snellmanipuiston peruskorjaus 300 000 €

Kauppakatu ja siihen liittyvä Snellmanipuisto ovat tärkeä osa ydinkeskustan parantamishanketta, töiden toteuttamisella parannetaan yleistä viihtyvyyttä, luodaan edellytyksiä liike-elämän kehittämiseksi ja parannetaan kevyen liikenteen yhteyksiä keskustassa. Matkustajasataman kehittämishanke lisää kevyttä liikennettä sataman ja ydinkeskustan välillä ja Kauppakadun parantaminen edesauttaa toimintojen kehittämistä satamassa, väylän varrella ja keskustassa. Snellmanipuiston peruskorjaus voidaan käynnistää samanaikaisesti yhteistyömaana katusaneerauksen kanssa Kauppakatuun liittyvältä sivultaan.

Katujen peruskorjaukset

- Pajulahdentie ja Reposaarentien hulevesi 1 020 000 €
- Ruotsinkatu 700 000 €

Pajulahdentien ja Reposaarentien korjaukset lisäävät asumisviihtyvyyttä, parantavat katujen kuntoa ja mahdollistavat katujen vesihuollon saneerauksen samassa yhteydessä. Ruotsinkadun saneerauksella parannetaan eritoten koulumatkojen turvallisuutta keskustan ja Niiralan välillä. Samassa yhteydessä parannetaan vesihuoltoa, hulevesien hallintaa, sähköverkkoa ja kadun varren valaisua.

Täydennysrakentaminen

- Mölymäki 850 000 €
- Tarhakaari, Yötarhantie ja Varsapolku 400 000 €

Mölymäen hankkeen toteuttamisella luodaan edellytyksiä alueen kerrostalorakentamiselle ja hulevesien hallinnalle. Mölymäen alue on yksi tärkeimmistä täydennysrakennusalueista ja alueen rakentaminen on ollut edellytyksenä Savilahden hankkeen etenemiselle. Kaupunki on sopimuksilla sitoutunut toteuttamaan kunnallistekniikkaa vuoden 2018 aikana. Tarhakaari, Yötarhantie ja Varsapolku ovat Jynkässä ja niiden toteuttaminen mahdollistaa täydennysrakentamista pientalovaltaisilla alueilla valmiiden palvelujen äärellä.

Asuinalueiden uudisrakentaminen

- Hiltulanlahti moottoritien länsipuoli 2 900 000 €
- Kuikkalampi 300 000 €

Hiltulanlahden alue on kaupungin tärkein omakoti- ja rivitalojen uudisrakennusalue, sen rakentamisella pystytään vastaamaan pientalojen tonttitarpeeseen ja samalla tavoitteisiin asukasluvun lisääntymisestä. Kuikkalammen alue Saaristokaupungissa täydentää kaupungin kerrostalotonttitarjontaa.

Puijoon liittyvät hankkeet

- Puijon urheilulaakso 1 550 000 €
- Suurmäentie 1 250 000 €

Puijon urheilulaakson alueen kehittäminen luo edellytyksiä alueen tason nostolle ja palvelujen parantamiselle sekä uusien toimintojen rakentamiselle. Latu- ja reittiverkoston peruskorjaus parantaa niiden käytettävyyttä ja tuo uusia käyttäjäryhmiä alueelle. Alueelle rakennettavat pysäköintipaikat helpottavat pysäköintiä ja paikkojen yhteyteen rakennettavat hulevesijärjestelyt parantavat alueelta lähtevien hulevesien tilaa. Suurmäentien peruskorjaus urheilulaakson sivulla kytkeytyy alueen hulevesijärjestelyihin ja samalla parannetaan erityisesti kevyen liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta urheilulaaksoon johtavilla väylillä.

Liikuntapaikat

- Lippumäen tekojäärata 3 100 000 €
- Heinjoen ampuma- ja moottoriratakeskus 300 000 €

Lippumäen tekojääradan toteuttamisella pidennetään luistelukautta, parannetaan luistelualueen toimivuutta ja luodaan edellytyksiä uusien käyttäjäryhmien muodostumiselle sekä luistelu-urheilun kehittymiselle. Tekojääradan arvioidaan houkuttelevan pika- ja retkiluistelijoita myös valtakunnallisesti alueelle ja on siinä mielessä myös matkailua edistävä hanke. Suomessa on tällä hetkellä vain kaksi täysmittaista pikaluisteluun sopivaa tekojäärataa. Samalla Lippumäen alue saadaan vähitellen valmiiksi. Heinjoella jatketaan yhteisrakentamishankkeita alueen toimijoiden kanssa ja toteutetaan samalla alueen yleissuunnitelmaa sekä parannetaan harrastus- ja harjoitteluolosuhteita.

Yleiset alueet, ulkoilu-, virkistys- ja satama-alueet

- eri kohteet kaupungin alueella 3 590 000 €

Yleisten alueiden investoinneilla parannetaan yleistä viihtyvyyttä, lisätään palveluvarustusta ja luodaan myönteistä kaupunkikuvaa sekä huolehditaan kaupungin omaisuuden arvon säilymisestä.

Lähiliikuntapaikat

- Pirttilahden keskuspuisto 100 000 €

Keskuspuiston korjauksen toteuttamisella parannetaan puistoaluetta ja lisätään alueen asukkaiden ja muiden puiston käyttäjien viihtyvyyttä.

Elinkeinoiniin liittyvät hankkeet

- Matkustajasatama 1 000 000 €
- Elinkeinoalueet 500 000 €
- Sorsasalo 200 000 €

Matkustajasataman hanke on lähivuosien suurin matkailuun ja keskusta-alueeseen liittyvä elinkeinohanke. Sillä parannetaan sataman alueen toimivuutta, ympäristöä ja alueella olevan sekä uuden elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä. Elinkeinoalueisiin varatulla määrärahalla varaudutaan nimeämättömien hankkeiden nopeaan käynnistämiseen. Sorsasaloon on varattu suunnittelumäärärahaa Finnulpin hankkeen käynnistymisen varalta.

Maaseututaajamat

- Nilsiä katujen korjaukset 700 000 €
- Juankosken katujen korjaukset 1 100 000 €
- Karttulan koulukeskukseen liittyvät kadut 200 000 €
- Pajulahden kevyen liikenteen järjestelyt ELY-yhteistyönä 800 000 €
- Muuruveden Rantatie ELY-yhteistyönä 100 000 €

Maaseututaajamissa on runsaasti peruskorjauksen tarpeessa olevia katuja ja niihin sijoitettua kunnallistekniikkaa, hankkeilla parannetaan taajamien liikenteen turvallisuutta, taajamien viihtyisyyttä ja vesihuollon toimivuutta. ELY:n kanssa yhteistyössä parannetaan Pajulahden koulun lähistöllä kevyen liikenteen turvallisuutta ja erityisesti koululaisten turvallista liikkumista. Samassa yhteydessä voidaan vähentää koulukuljetuksia olennaisesti nykytasosta. Rantatien parantamisella saadaan Muuruveden venesatamaan johtavan tien kunto parannettua ja alueen huonokuntoinen vesihuolto uusittua.

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

KONEET JA KALUSTO

Kaupunkirakennelautakunta (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-49	-20	-50
Netto		-49	-20	-50

- Ilmanlaatumittauslaitteet ja maaomaisuuden mittauskalusto.

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-531	-635	-731
Netto		-531	-635	-731

- Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen kalustohankintoihin mm. Nilsiä ja Karttulan kirjastojen kalustaminen ja varustaminen sekä kaupunginteatterin ja musiikkikeskuksen valokaluston, laitteiden ja kaluston uusimiseen.

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Kasvun ja oppimisen lautakunta (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-695	-1 350	-1 490
Netto		-695	-1 350	-1 490

- Kasvun ja oppimisen palvelualueen kalustohankintoihin, mm. Karttulan uuden yhtenäiskoulun ja päiväkodin kalustaminen ja varustaminen, Juankosken, Maaningan ja Tuomikujan uuden päiväkodin kalustaminen ja varustaminen, oppimisympäristön kehittäminen uuden opetussuunnitelman (OPS2016) tavoitteiden mukaisesti, työympäristöjen ergonomian parantamine, vanhentuneen opetuskaluston ja -varusteiden uusiminen sekä AV-laitteiston uusiminen sekä päiväkotien vanhentuneen kaluston uusiminen.

Perusturva- ja terveyslautakunta (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		-552	-885	-695
Netto		-552	-885	-695

- Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueiden kalustohankintoihin, mm. suun terveydenhuollon hoitokoneyksiköt, vastaanottopalveluiden ja terveydenhoidon hoito- ja tutkimuslaitteiden uusimiset ja uusien tilojen kalustaminen, sairaalaan sydämen ultraäänikone (echo), apuvälineet, uniapneapotilaiden laitteet sekä erityisryhmien asumispalvelujen Kasarmikadun uuden asumisyksikön kalustaminen.

KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ

Tulot		0	0	0
Menot		-1 826	-2 890	-2 966
Netto		-1 826	-2 890	-2 966

MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET (bruttositova)

Tulot		20	0	0
Menot		-101	-50	-50
Netto		-81	-50	-50

Museon kokoelmien kartuttamiseen ja kehittämiseen, taideomaisuuden ylläpitoon.

OSAKKEET JA OSUDET (bruttositova)

Tulot		6 370	4 200	1 625
Menot		-6 127	-1 000	-4 000
Netto		244	3 200	-2 375

- Osakkeiden myynti ja varaus osakejärjestelyihin

YDINKAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ

Tulot		15 962	9 945	2 808
Menot		-33 493	-28 931	-41 757
Netto		-17 531	-18 986	-38 949

TASEYKSIKÖT

Pohjois-Savon alueellinen pelastuslaitos (bruttositova)

Tulot		168	774	470
Menot		-1 193	-2 067	-1 634
Netto		-1 025	-1 294	-1 164

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Kuopion Tilakeskus

PERUSKORJAUS

Kiinteistöjen myynnit (bruttositova)

Tulot		293	3 000	3 285
Menot		-133	0	0
Netto		160	3 000	3 285

- Kiinteisomaisuuden myyntitulot.

Kuopion musiikkikeskus (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0
Menot	-8150	0	-650	-7 500
Netto	-8150	0	-650	-7 500

- Taloteknisten järjestelmien uusiminen, konserttisalin istuimien kunnostaminen sekä esiintymislavan tekniikan korjaus. Rakennustyö alkaa tammikuussa 2018 ja kohde valmistuu vuoden loppuun mennessä.

Kuopion museon perusparannus ja laajennus (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-15 000	0	-500	-1 500
Netto	-15 000	0	-500	-1 500

- Kuopion museon perusparannus ja laajennus -hanketta jatketaan arkkitehtuurikilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Vuoden 2018 määräraha käytetään suunnitteluun.

Maaningan nuoriso- ja liikuntatalo (bruttositova)

Tulot	750	0	0	750
Menot	-3 700	0	0	-1 600
Netto	-2 950	0	0	-850

- Rakennuksen perusparantaminen, taloteknisten järjestelmien uusiminen.

Lippumäen jäähallin muuttaminen sisäliikuntatilaksi (bruttositovuus)

Tulot	800	0	0	0
Menot	-4 900	0	0	-200
Netto	-4 100	0	0	-200

- Lippumäen jäähallin muuttaminen sisäliikuntatilaksi sekä rakennuksen perusparannus, vuoden 2018 määräraha suunnitteluun.

Nilsin kirjasto (bruttositova)

Tulot	247	0	247	0
Menot	-724	-21	-474	-250
Netto	-477	-21	-227	-250

- Kirjaston talotekniset korjaustyöt sekä monipalvelupisteen rakentaminen. Kohde valmistuu maaliskuussa 2018.

Väestönsuojien korjaukset (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0
Menot	-6500	0	-500	-500
Netto	-6500	0	-500	-500

- Kalioväestösuojien (5 kpl) korjaus kriisinaikaiseen käyttöön

Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0
Menot	-24000	0	0	-600
Netto	-24000	0	0	-600

- Vuoden 2018 määrärahavaraus suunnitteluun.

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Kuopiohallin pihan ja valaistuksen korjaus (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-5 000	-1 088	-850	0
Netto	-5 000	-1 088	-850	0

Puijon torni (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-800	0	0	-800
Netto	-800	0	0	-800

- Puijon tornin julkisivun rakenteelliset korjaukset

Kasarmirakennus A (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-2 800	0	0	-200
Netto	-2 800	0	0	-200

- Perusparannus toimistokäyttöön, vuoden 2018 määräraha suunnitteluun.

Juankosken tuotantokeittiö (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-25	0	-25	0
Netto	-25	0	-25	0

Pirtin koulu C (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-200	0	0	-200
Netto	-200	0	0	-200

- Pirtin koulun C lisärakennuksen muutostyöt

Niiralan koulu (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-6 200	0	0	-200
Netto	-6 200	0	0	-200

- Niiralan koulun perusparannus väestötilakäyttöön

Iivolan palvelukeskus (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-110	0	-20	0
Netto	-110	0	-20	0

Juankosken toimintakeskus (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-110	0	-30	0
Netto	-110	0	-30	0

Kalusto ja valmiussuunnitelma-hankinnat (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0
Menot	-540	-45	-60	-60
Netto	-540	-45	-60	-60

- KH:n päätös 31.1.2011 § 69, suunnitelmassa esitetyt laitehankinnat häiriöttömän energiansaannin turvaamiseksi. Keittolaitteiden hankinnat.

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Pienet peruskorjauskohteet (bruttositova)

Tulot		0	0	23
Menot		-5 983	-6 500	-6 500
Netto		-5 983	-6 500	-6 477

PERUSKORJAUS YHTEENSÄ

Tulot		0	247	773
Menot		-7 538	-10 149	-20 110
Netto		-7 538	-9 902	-19 337

UUDISRAKENTAMINEN

Lippumäen ylipainehalli (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-3 700	0	-2 250	-1 450
Netto	-3 700	0	-2 250	-1 450

- Uusi ylipainehalli johon sisältyy tarvittavat puku- ja yleisötilat. Ylipainehalli sijoittuu Lippumäen nykyisen keinoitekonurmijalkapallokentän päälle. Avustushakemus jätetty Suomen Palloliitolle.

Keskuskentän areena (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot		0	0	-200
Netto		0	0	-200

- Vuoden 2018 määrärahavaraus suunnitteluun.

Lumit, musiikki- ja ilmaisutaidon lukio (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-21 000	0	-200	-200
Netto	-21 000	0	-200	-200

- Vuoden 2018 määrärahavaraus suunnitteluun.

Länsirannan koulu ja päiväkotit (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-9 000	0	0	-200
Netto	-9 000	0	0	-200

- Uusi koulurakennus, jossa tilat myös päiväkodille, tarveselvitys 26.10.2016 kasvun ja oppimisen lautakunnassa. Hankesuunnittelu käynnissä.

Hatsalan koulun ruokalarakennus (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-3 200	-1 387	-1 800	0
Netto	-3 200	-1 387	-1 800	0

Tuomikujan päiväkotit (bruttositova)

Tulot		0	0	0
Menot	-5 200	0	-2 000	-3 200
Netto	-5 200	0	-2 000	-3 200

- Uusi päiväkotit, jossa tilat 6 ryhmälle ja neuvolalle. Rakentaminen käynnistyi elokuussa 2017 ja tilat valmistuvat joulukuussa 2018.

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

Juankosken uusi päiväkotito (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-2 720	0	-2 100	-520
Netto	-2 720	0	-2 100	-520

- Juankosken uusi päiväkodin rakentaminen on käynnissä ja kohde valmistuu syksyllä 2018.

Maaningan päiväkotito (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-2 500	-8	-2 500	0
Netto	-2 500	-8	-2 500	0

Uusi 3-ryhmäinen vuokrapäiväkodin toteutus alkaa joulukuussa 2017. Kohde valmistuu vuoden 2018 loppuun mennessä.

Saaristokaupungin päiväkotito I, Kuikkalampi (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-8 050	0	0	-1 500
Netto	-8 050	0	0	-1 500

- Uusi 8-ryhmäinen päiväkotito. Rakentaminen käynnistyy vuonna 2018 ja kohde valmistuu syksyllä 2019.

Nilsin päiväkotito (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-4 500	0	0	-50
Netto	-4 500	0	0	-50

- Uuden 5-ryhmäisen vuokrapäiväkodin hankesuunnitelma on kasvun ja oppimisen lautakunnassa 21.11.2017. Rakentaminen käynnistyy syksyllä 2018 ja kohde valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Vuoden 2018 määräraha-vaara on suunnitteluun.

Vehmersalmen päiväkotito (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-2 100	0	-100	-50
Netto	-2 100	0	-100	-50

- 3-ryhmäinen uusi vuokrapäiväkotito. Vuoden 2018 määräraha-vaara on suunnitteluun.

Kantakaupungin koillisen alueen päiväkotito

Tulot		0	0	0
Menot	-7 400	0	-500	-400
Netto	-7 400	0	-500	-400

- Kantakaupungin koillisen alueen päiväkodin tarveselvityksen käynnistäminen. Vuoden 2018 määräraha-vaara on suunnittelun aloittamiseen.

Muuraveden koulun laajennus päiväkotitilaksi (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-640	0	-140	0
Netto	-640	0	-140	0

Nilsin terveys- ja palvelukeskus (bruttosito)

Tulot		0	0	0
Menot	-7 000	-1 980	-4 720	0
Netto	-7 000	-1 980	-4 720	0

Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
---------------------	----------------------	--------------------------------	----------------------

UUDISRAKENTAMINEN YHTEENSÄ

Tulot		0	0	0
Menot		-5 914	-16 110	-7 770
Netto		-5 914	-16 110	-7 770

KUOPION TILAKESKUS YHTEENSÄ

Tulot		293	3 247	4 058
Menot		-13 585	-26 259	-27 880
Netto		-13 292	-23 012	-23 822

LIKELAITOKSET

Kuopion Vesi Liikelaitos (nettositova)

Tulot		67	0	15
Menot		-8 328	-11 555	-14 215
Netto		-8 261	-11 555	-14 200

Kuntatekniikkaliikelaitos (nettositova)

Tulot		12	20	20
Menot		-624	-689	-689
Netto		-612	-669	-669

LIKELAITOKSET JA TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ

Tulot		540	4 041	4 563
Menot		-23 730	-40 770	-44 418
Netto		-23 190	-36 729	-39 855

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

	Kustannus- arvio	TP 2016 (1.000 €)	TA + TAMU 2017 (1.000 €)	TA 2018 (1.000 €)
Tulot		16 502	13 986	7 371
Menot		-57 223	-69 701	-86 175
Netto		-40 721	-55 716	-78 804

4.4. Suunnitelmakauden investoinnit

	TA+TAMU 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021	Yhteensä 2017-2021
Atk-ohjelmat ja laitteet						
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-1 173	-558	-558	-558	-558	-3 403
Netto	-1 173	-558	-558	-558	-558	-3 403
Maa- ja vesialueet						
Tulot	5 000	600	500	500	500	7 100
Menot	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-15 000
Netto	2 000	-2 400	-2 500	-2 500	-2 500	-7 900
Yhdyskuntarakentaminen						
Tulot	745	583	106	0	0	1 434
Menot	-20 818	-31 183	-28 127	-28 855	-26 010	-134 993
Netto	-20 073	-30 600	-28 021	-28 855	-26 010	-133 559
Koneet ja kalusto						
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-2 890	-2 966	-2 966	-2 966	-2 966	-14 754
Netto	-2 890	-2 966	-2 966	-2 966	-2 966	-14 754
Muut aineelliset hyödykkeet						
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-50	-50	-50	-50	-50	-250
Netto	-50	-50	-50	-50	-50	-250
Osakkeet ja osuudet						
Tulot	4 200	1 625	1 600	1 600	1 600	10 625
Menot	-1 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-17 000
Netto	3 200	-2 375	-2 400	-2 400	-2 400	-6 375
YDINKAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
Tulot	9 945	2 808	2 206	2 100	2 100	19 159
Menot	-28 931	-41 757	-38 701	-39 429	-36 584	-185 400
Netto	-18 986	-38 949	-36 495	-37 329	-34 484	-166 241
Taseyksiköt						
Pohjois-Savon alueellinen pelastustoimi						
Tulot	774	470	363	0	0	1 607
Menot	-2 067	-1 634	-1 741	0	0	-5 442
Netto	-1 294	-1 164	-1 378	0	0	-3 836
Tilakeskus						
Tulot	3 247	4 058	0	0	0	7 305
Menot	-26 259	-27 880	-36 410	-39 960	-38 260	-168 769
Netto	-23 012	-23 822	-36 410	-39 960	-38 260	-161 464
YDINKAUPUNKI JA TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ						
Tulot	13 966	7 336	2 569	2 100	2 100	28 071
Menot	-57 257	-71 271	-76 852	-79 389	-74 844	-359 611
Netto	-43 292	-63 935	-74 283	-77 289	-72 744	-331 541

TA+TAMU 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021	Yhteensä 2017-2021
--------------	---------	---------	---------	---------	-----------------------

Liikelaitokset

Kuopion Vesi Liikelaitos

Tulot	0	15	0	0	0	15
Menot	-11 555	-14 215	-10 015	-8 850	-9 250	-53 885
Netto	-11 555	-14 200	-10 015	-8 850	-9 250	-53 870

Kuntatekniikka Liikelaitos

Tulot	20	20	20	20	20	100
Menot	-689	-689	-689	-689	-689	-3 445
Netto	-669	-669	-669	-669	-669	-3 345

SUUNNITELMAKAUDEN INVESTOINNIT YHTEENSÄ

Tulot	13 986	7 371	2 589	2 120	2 120	28 186
Menot	-69 501	-86 175	-87 556	-88 928	-84 783	-416 941
Netto	-55 516	-78 804	-84 967	-86 808	-82 663	-388 756

5. Kunnan rahoitusosa

Rahoituslaskelman lukuohje

Rahoitussuunnitelma jakautuu kahteen osaan.

Toiminnan ja investointien rahavirta pitää sisällään käyttötalouden ja investoinnit osoittaen rahavirran, joka on katettava rahoitustoiminnalla tai joka jää rahoituksen katteeksi. Rahoitussuunnitelman toiminnan rahavirta muodostuu tulossuunnitelmasta siirtyvästä vuosikatteesta ja satunnaisista eristä sekä tulo-rahoituksen korjauseristä.

Toiminnan rahavirta

Tulo-rahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Tästä syystä rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulo-rahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät, jotka tuloslaskelmassa esitetään vuosikatteen jälkeen.

Investointien rahavirta

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Rahoituslaskelman Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntihintaiset myyntitulot.

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Kunnan myöntämät lainat, jotka taseessa esitetään pysyvien vastaavien ryhmässä Sijoitukset, käsitellään ryhmässä antolainauksen muutokset. Antolainojen lisäykset vähentävät rahavaroja ja antolainojen takaisinmaksut lisäävät rahavaroja. Antolainojen muutoksina esitetään erikseen lainojen lisäykset ja lainojen lyhennykset.

Lainakannan muutokset

Rahoituslaskelma osoittaa, miten kunnan rahoitusrakenne tilivuoden aikana muuttuu. Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinnut niitä. Lyhytaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta on ottanut uutta lyhytaikaista lainaa tai uusinnut sitä. Lyhytaikaisten lainojen vähennys osoittaa, kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana lyhentänyt lyhytaikaisia lainojaan. Lyhytaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset esitetään rahoituslaskelmassa nettona.

Muut maksuvalmiuden muutokset

Muut maksuvalmiuden muutokset koostuvat seuraavista tase-erien muutoksista: toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutos, pitkäaikaisten saamisten muutokset, lyhytaikaisten saamisten muutokset, korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset ja rahavarojen muutos.

Tilinpäätöksessä kunnalliset liikelaitokset yhdistetään kaupungin muuhun toimintaan laske-malla tuloslaskelmat yhteen riviltä. Tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä eliminoidaan kaupungin sisäisten liiketapahtumien vaikutus laskelmiin, joten tilinpäätöksen mukainen tuloslaskelma poikkeaa talousarvion tulossuunnitelmasta, jossa sisäiset tapahtumat ovat mukana.

Vaikutus maksuvalmiuteen

Rahoitusosa päättyy Vaikutus maksuvalmiuteen –erään, jonka positiivinen arvo tarkoittaa kunnan maksuvalmiuden vahvistumista ja negatiivinen sen heikkenemistä.

RAHOITUSLASKELMA V. 2018

	Taseyksiköt				Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä	Liikelaitokset			Yhteensä
	Ydinkaupunki	P-S pelastustoimi	Tilakeskus	Isäntäkuntapalvelut		Kuopion Vesi	Kallaveden Työterveys	Kuntatek. liikelaitos	
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta									
Vuosikate	7 480	1 146	17 839	0	26 465	8 700	43	1 397	36 605
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-8 400	-12	-700		-9 112			-20	-9 132
Toiminnan rahavirta yhteensä	-920	1 134	17 139	0	17 353	8 700	43	1 377	27 473
Investointien rahavirta									
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-41 757	-1 634	-27 880		-71 271	-14 215		-689	-86 175
Rahoitusosuudet investointimenoihin	583	458	773		1 814	15			1 829
Pys. vastaavien hyöd.luov. tulot	10 625	12	3 985		14 622	0		20	14 642
Investointien rahavirta yhteensä	-30 549	-1 164	-23 122	0	-54 835	-14 200	0	-669	-69 704
TOIMINNAN JA INV. RAHAVIRTA	-31 469	-30	-5 983	0	-37 482	-5 500	43	708	-42 231
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA									
Antolainauksen muutokset									
Antolainasaamisten lisäykset	-6 200				-6 200				-6 200
Antolainasaamisten vähennykset	5 091				5 091				5 091
Antolainauksen muutokset	-1 109	0	0	0	-1 109	0	0	0	-1 109
Lainakannan muutokset									
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 000	200			100 200	6 000			106 200
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-53 000	-151			-53 151	-940			-54 091
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-15 000				-15 000				-15 000
Lainakannan muutokset	32 000	49	0	0	32 049	5 060	0	0	37 109
Oman pääoman muutokset									0
Muut maksuvalmiuden muutokset									
Toimeksiantojen varojen ja pääomien m.	0				0				0
Vaihto-omaisuuden muutokset	0				0				0
Saamisten muutokset	0				0				0
Korottomien velkojen muutos	0				0	720			720
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	0	0	720	0	0	720
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	30 891	49	0	0	30 940	5 780	0	0	36 720
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-578	19	-5 983	0	-6 542	280	43	708	-5 511

5. Kunnan rahoitusosa

Vuosien 2018 – 2021 rahoituslaskelman perusteet

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen määrän. Suunnitelmakauden aikana vuosikate nousee 60 milj. euroon, jossa talous on tasapainossa tavoitteen mukaisesti.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2018 on -42,2 milj. euroa, joka on rahoitettava joko kassa- tai pääomarahoituksella.

Antolainojen lisäykseen varaudutaan 0,2 milj. eurolla Pohjois-Savon Pelastuslaitokselle. Huomioiden lainalyhennykset kaupungille Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen lainakanta kasvaa nettona 0,05 milj. euroa. Kuopion Vesi Liikelaitos lyhentää ydinkaupungilta ottamaansa lainaa 0,9 milj. euroa ja ennakoi tarvitsevänsä uutta lainaa 6,0 milj. euroa. Muun antolainauskannan arvioidaan lyhentyvän noin 4,0 milj. euroa.

Pitkäaikaista lainaa otetaan vuonna 2018 bruttomääräisesti 106,2 milj. euroa, tämä sisältää myös Kuopion Vesi Liikelaitoksen tarvitseman rahoituksen. Pitkäaikaisia ja lyhytaikaisia lainoja maksetaan takaisin yhteensä 69,1 milj. eurolla.

Rahavarojen ennakoitaan vähentyvän talousarviovuoden aikana 5,5 milj. euroa.

Vuosittaiset bruttoinvestoinnit ovat suunnitelmakaudella keskimäärin 87 milj. euroa. Taloussuunnitelmakauden aikana toiminnan rahavirran ja investointien välillä vallitsee epäsuhta. Nettoinvestointitaso ylittää poistot joka vuosi. Toiminnan ja investointien rahavirta onkin koko suunnitelmakauden ajan negatiivinen, mikä käytännössä tarkoittaa pitkäaikaisten lainojen nettomäärän kasvua suunnitelmakauden jokaisen tarkasteluvuoden aikana. Vuosina 2018 - 2019 rahoitus toteutuu myös maksuvalmiutta heikentämällä. Investointien oma-rahoitus notkahtaa vuonna 2018, mutta palaa keskimääräiselle tasolleen 2019 - 2021.

Pitkäaikaisten lainojen lisäykset sopeutetaan rahoitustuloksen ja lainojen lyhennysten mukaiseen tasoon. Kaupungin lainamäärän odotetaan kasvavan seuraavan taulukon mukaisesti:

Kuopion lainakannan kehitys 2015 - 2021, milj. euroa

Lainakannan kehitys	TP 2015*	TP 2016**	TPE 2017***	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Lainakanta milj. €	314,1	339,6	347,5	384,6	412,9	442,6	462,6
Lainamäärän muutos %	0,8	8,1	2,3	10,7	7,4	7,2	4,5
Lainat (€/as.)	2 802	2 884	2 913	3 201	3 413	3 632	3 770
Lainamäärän kasvu (€/as.)	2	82	29	288	211	220	137

* Maaningan kuntaliitos 1.1.2015

** sisältää Juankosken kaupungin lainakannan

*** Talousarvion 2018 laadintahetken ennuste vuodelle 2017

KUOPION KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää ydinkaupungin, liikelaitokset ja taseyksiköt, sisältää sisäiset erät)

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TPE 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	36,7	44,2	38,7	49,5	36,7	50,3	57,2	60,0
Satunnaiset erät	0,3	0,8	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-7,7	-4,3	-8,2	-4,0	-9,1	-5,0	-5,0	-5,0
TOIMINNAN RAHAVIRTA YHT.	29,4	40,7	30,5	45,9	27,6	45,3	52,2	55,0
Investoinnit								
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-47,0	-57,2	-69,7	-61,9	-86,2	-87,6	-88,9	-84,8
Rahoitusosuudet	0,7	0,9	1,7	1,8	1,8	0,5	0,0	0,0
Käyttöom. myyntitulot	13,3	15,6	12,3	8,8	14,6	7,1	7,1	7,1
INVESTOINNIT NETTO	-33,0	-40,7	-55,7	-51,3	-69,8	-80,0	-81,8	-77,7
VARSINAINEN TOIMINTA JA INVESTOINNIT NETTO	-3,6	0,0	-25,2	-5,4	-42,2	-34,7	-29,6	-22,7
Rahoituksen rahavirta								
Antolainojen muutokset								
Antolainojen lisäys	-1,4	-0,5	-0,8	-0,8	-6,2	-0,2	-0,2	-0,2
Antolainojen vähennys	1,1	1,1	1,1	1,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Antolainojen muutokset yhteensä	-0,4	0,6	0,4	0,4	-1,1	4,9	4,9	4,9
Lainakannan muutokset*								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	46,3	58,3	82,3	35,0	106,2	100,0	95,0	95,0
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-42,7	-58,6	-68,2	-52,1	-54,1	-61,7	-65,3	-75,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,0	-0,5	0,0	25,0	-15,0	-10,0	0,0	0,0
Lainakannan muutokset yhteensä	3,5	-0,8	14,1	7,9	37,1	28,3	29,7	20,0
Oman pääoman muutokset	0,8	0,0	0,0	-1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset								
Toimeksiantojen varojen muutos	0,1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vaihto-omaisuuden muutos	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saamisten muutos	-8,9	-2,0	2,2	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Korottomien velkojen muutos	6,7	0,2	-1,3	-1,3	0,7	0,0	0,0	0,0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	1,9	-1,4	15,4	7,5	36,7	33,2	34,6	24,9
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-1,7	-1,4	-9,8	2,2	-5,5	-1,5	5,0	2,2
Tunnuslukuja								
- Investointien omarahoitusprosentti	79 %	78 %	57 %	82 %	43 %	58 %	64 %	71 %

* vuoden 2017 rahoitustarve on ennustettu lokakuun kassatilanteen pohjalta

6. Liitteet

6.1. Kuopion Vesi Liikelaitos

Toiminta-ajatus

Kuopion Vesi toimittaa asiakkailleen hyvää talousvetä ja huolehtii viemäriverisien poisjohtamisesta ja käsittelystä ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Palvelut tuotetaan kohtuullisin kustannuksin ja hyvällä ammattitaidolla. Kuopion Vesi on luotettava ja henkilöstöään arvostava työnantaja.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Vesihuoltopalvelu on yhteiskunnan toimintojen kannalta välttämättömyyspalvelu, jota säätelee vesihuoltolaki (119/2001, myöhemmin tehtyine muutoksineen). Kunta on velvollinen järjestämään vesihuoltopalvelut ja vesihuoltolaitos huolehtimaan vesihuollosta toiminta-alueellaan.

Kuopion kaupungin alueella vesihuoltopalveluista huolehtivat kaupungin liikelaitoksena toimiva Kuopion Vesi ja n. 40 vesiosuuskuntaa. Kuopion Veden toiminta-alueeseen kuuluvat keskeinen kaupunkialue sekä Kurkimaan, Melalahden, Vehmersalmen, Karttulan, Nilsin, Maanikan ja Juankosken taajamat. Oman toiminta-alueen lisäksi Kuopion Vesi toimittaa talousvetä useimmille maaseutualueilla toimiville vesiosuuskunnille ja myös ottaa vastaan viemäriverisiä joidenkin osuuskuntien viemäroidyiltä alueilta.

Kuopion Veden toiminta-alue on tällä hetkellä maantieteellisesti erittäin laaja.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Vesihuoltolain mukaan Kuopion Vesi Liikelaitoksen on rahoitettava toimintansa asiakkailta perittävillä maksuilla. Ko. lain mukaan vesihuoltolaitoksen asiakkailta perittävillä maksuilla ei saa rahoittaa mitään muuta kunnan toimintaa.

Kuopion Vesi Liikelaitoksen toiminta on laajentunut useiden kuntaliitosten (Vehmersalmi v. 2005, Karttula v. 2009, Nilsin 2013, Maaninka 2015 ja Juankoski 2017) myötä huomattavasti.

Kuntaliitosten yhteydessä Kuopion Vesi läpikäy uuden toiminta-yksikkönsä mm. taloudellisuuden kannalta. Alussa liittyvän kunnan vesihuolto vie suhteessa enemmän rahaa, mutta myöhemmin toiminnan vakiinnuttua tilanne tasoittuu tai kustannukset jopa pienenevät. Esimerkkinä mainittakoon se, että etälaitokset otetaan Kuopion Veden kaukovalvontaan (valvonta etänä Itkonniemeltä ja Lehtoniemestä), jolloin jatkuvaa miehitystä ei tarvita etäkohteissa.

Toiminta-alueiden laajentumisen myötä vesihuollon käyttö- ja pääomakustannukset ovat myös kasvaneet. Liitosten myötä myös Kuopion Veden asiakasmäärä ja sen myötä tulot ovat kasvaneet. Kuitenkaan tämä tulojen kasvu ei kompensoi kustannusten kasvua.

Liitoskunnissa vesihuoltoverkostojen sijainti on harvoin tarkasti tiedossa, saati sähköisessä muodossa. Samoin verkoston ja laitosten kunto on melko huonoa.

Vesihuollon on toimittava 24 tuntia vuorokaudessa 7 päivänä viikossa. Kuopion Veden on turvattava toimiva vesihuolto ja sen ympärivuorokautinen valvonta. Suurimman osan laitoksen käyttökustannuksista muodostavat laitoksien ja verkostojen henkilöstö-, kemikaali-, kunnossapito- ja energiakulut. Muista em. kuluista ei voi karsia, jos talousveden laatu aiotaan pitää lakien ja asetusten mukaisena ja jätevedet puhdistaa laitoksen ympäristöluvan mukaisesti.

Vertailtaessa muiden Suomen suurien vesilaitosten toimintaa voidaan todeta, että Kuopion Veden toiminta on hyvin tehokasta ja taloudellista. Tulot omistajalle on huomattavasti suurempi kuin monissa muissa vertailulaitoksissa ja silti Kuopion Veden asiakasmaksut ovat Suomen keskiarvotasoa.

Toiminnan painopisteet

Kuopion Veden tärkein toiminnan painopiste on turvata toimiva ja turvallinen vesihuolto toiminta-alueellaan.

Vuoden 2018 painopisteitä ovat:

- vanhojen vesihuoltoverkostojen saneeraus käytettävissä olevien investointirahojen puitteissa
- vesihuoltoverkostojen rakentaminen uusille kaava-alueille
- yhä laajenevan toiminta-alueen hallinta (verkoston kunto, asiakasmäärän lisäys, pitkät etäisyydet yms.)
- laitosten lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen
- verkostojen häiriötön toiminta
- Itkonniemen vesilaitoksen uudistamishankkeen (prosessiautomaatio, talotekniikka, prosessitilat) toteutuksen aloitus

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen

Kuopion Veden henkilökunnan määrä on tällä hetkellä optimaalinen suhteessa toiminta-alueiden laajuuteen. Henkilöstöä ei voida vähentää vaarantamatta Kuopion Veden toimintaa ja vesihuollon toimintavarmuutta.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Kuopion Veden henkilöstösuunnittelussa käytetään joka vuosi päivitettävää henkilöstösuunnitelmaa.

Osaavaa ja ammattitaitoista henkilöstöä on ollut tähän asti saatavilla erittäin hyvin.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Kuopion Vesi on tehnyt toimintojen priorisointitarkastelua jo vuodesta 2003 alkaen. Priorisointitarkastelu päivitetään vuosittain henkilöstösuunnitelman päivityksen yhteydessä.

Priorisointitarkastelussa vesihuollon toiminnot on jaettu kolmeen pääryhmään:

- 1) strategisesti tärkeisiin ydintehtäviin, jotka on hoidettava omalla henkilöstöllä
- 2) toiminnan kannalta välttämättömiin tukipalveluihin, jotka kannattaa hoitaa omalla henkilöstöllä
- 3) tukipalveluihin, jotka voidaan hoitaa ostopalveluna sekä sivutoimintaan, joka toiminnan kannalta ei ole tärkeä ja voidaan järjestää muulla tavalla

Kuopion Veden henkilöstöstä suurin osa tekee ydintehtäviä ja välttämättömiä tukipalveluja. Vuonna 2016 henkilöstömenojen osuus käyttömenoista on 48 %, ostopalvelujen osuus 26 % ja materiaalihankintojen ym. kulujen osuus 26 %.

Ostopalvelujen hankinnan lisäämistä harkitaan tarpeen mukaan henkilöstön eläkkeelle jääntien yhteydessä ja toimintoja uudelleen järjesteltäessä.

KUOPION VESI
TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA 2018
TALOUSARVIO 2018 SEKÄ TALOUSSUUNNITELMA 2018 - 2021

Tuloslaskelma 2014 - 2021 (1000 €)	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TA 2017 arvio tot	TA 2018	2019 3 %	2020 3 %	2021 3 %
Taksan korotus									
Liiketoiminnan tuotot	20 477	22 284	23 825	25 327	24 700	24 850	26 400	27 000	27 800
Liiketoiminnan kulut	9 173	9 486	10 115	11 560	11 500	11 850	12 300	12 700	13 300
Toimintakate	11 304	12 798	13 710	13 767	13 200	13 000	14 100	14 300	14 500
						0			
Rahoitustuotot ja -kulut						0			
Korkotuotot	13	24	7	10	10	0	0	0	0
Korkokulut	291	553	539	574	574	520	720	710	700
Peruspääoman korko	3 586	3 616	3 616	3 780	3 780	3 780	3 780	3 780	3 780
Vuosikate	7 440	8 653	9 562	9 423	8 856	8 700	9 600	9 810	10 020
Poistot	6 795	8 292	8 318	8 780	8 700	8 040	9 200	9 100	9 100
Poistoeron vähennys	25	24	23	34	34	30	29	28	27
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	670	385	1 267	677	190	690	429	738	947

Rahoituslaskelma 2014 - 2021 (1000 €)	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TA 2017 arvio tot	2018 vesihuolto	2019	2020	2021
Tulorahoitus									
Vuosikate	7 440	8 653	9 562	9 423	9 292	8 700	9 600	9 810	10 020
Investoinnit									
Käyttöomaisuusinvestoinnit	14 859	8 599	8 328	11 555	11 000	14 215	10 015	8 850	9 250
Rahoitusosuudet			67			15			
Eu-avustus	193								
Investoinnit netto	14 666	8 599	8 261	11 555	11 000	14 200	10 015	8 850	9 250
Liittymismaksut	684	1 014	1 180	900	900	720	900	900	900
Rahoitustoiminta									
Kaupungin lainan lyhennys	487	820	820	940	940	940	1 140	1 140	1 140
Velkojen ja saamisten muutos	-1 970			0					
Rakentamislaina kaupungilta	9 000			0		6 000	2 500		
Vaikutus maksuvalmiuteen	1	248	1 661	-2 172	-1 748	280	1 845	720	530

Kuopion Veden taseessa on saatavia kaupungilta 7,575, josta voidaan kattaa mahdollinen rahoituksen ylitys 2017. Lisälainaa otetaan v. 2018.

6.2. Kallaveden Työterveys Liikelaitos

Toiminta-ajatus

Työterveyshuollon tavoitteena on työssä olevan väestön terveyden ja työkyvyn edistäminen ja työyhteisöjen hyvinvoinnin tukeminen. Työterveyshuolto toimii moniammatillisesti yhteistyössä työpaikkojen kanssa.

Arvot:

AMMATILLISUUS: Kartoitamme ja seuraamme henkilöstön osaamista. Luomme kannustavan ilmapiirin täydennyskoulutukseen hakeutumiseen koko henkilökunnalle. Rekrytointivaiheessa huomioimme ammatillisen pätevyyden.

VAIKUTTAVUUS: Toimimme hyvän työterveyshuoltokäytännön ja hoitosuositusten mukaan kustannus-
tehokkaasti. Suunnittelemme ja arvioimme toimintaamme sekä tuloksia yhdessä asiakkaan kanssa.

YHTEISTYÖ: Olemme moniammatillinen työyhteisö. Suunnittelemme ja toteutamme työterveyshuoltoa huomioiden aktiivinen kumppanuus asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa.

Visio:

Kallaveden Työterveys on paras, paikallinen työhyvinvointipalveluja tuottava yhteistyökumppani Kuopion seudulla.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kunnallinen työterveyshuolto on suuressa muutostilanteessa. Kilpailuneutraliteetin vuoksi lainsäädännöllä edellytetään kunnallisen työterveyshuollon sairaanhoidon osalta markkinoilta vetäytymistä tai yhtiöittämistä. Kunnilla on useita vaihtoehtoja tuottaa työterveyshuoltopalveluja ja Kallaveden Työterveyden osalta omistaja ei ole vielä tehnyt päätöstä. Kuopio päätti vuonna 2016 käyttää hyväksi lain mahdollistamaa siirtymäaikaa (enintään vuoden 2018 loppuun) jatkamalla toimintaa kaupungin omistamana liikelaitoksena ja valmistelemalla muutosta.

Maakunta- ja sote – uudistuksen tiimoilla on valmisteltu mahdollisuutta perustaa kuntien ja maakunnan yhteisesti omistama työterveyshuollon palveluja omistajilleen tuottava yhtiö. Syksyllä 2017 käynnistyy selvitys nykyisen sairaanhoitopiirin ja Siilinjärven kunnan sekä Varkauden kaupungin kanssa tästä vaihtoehdosta. Tässä valmistelussa joudutaan tarkoin seuraamaan maakunta- ja sote – uudistuksen tulevaa lainsäädäntöä.

Ratkaisut tulevasta toimintamallista on tarkoitus tehdä vuoden 2018 alkupuolella. Sote- ja maakuntauudistuksessa ollaan luopumassa aiempien lakiluonnosten sisältämästä julkisen toiminnan yhtiöittämispakosta. Työterveyshuollon yhtiön valmistelussa huomioidaan näiden muutosten tuomat mahdollisuudet.

Nykyisellään Kallaveden Työterveys tuottaa työterveyspalveluja Kuopion kaupungille, yli 600 yritykselle ja noin 500 yrittäjälle. Henkilöasiakkaita on noin 13 000.

Kallaveden Työterveys toimii keskeisillä paikoilla Kuopiossa, Nilsiässä ja Tuusniemellä. Tuusniemen palvelut tuotetaan Kuopion kaupungin tekemän kumppanuussopimuksen perusteella.

Kallaveden Työterveys ostaa laboratoriopalvelut Itä-Suomen laboratoriokeskukselta (Islab) ja kuvantamispalvelut Sataman Röntgeniltä sekä Kuopion kaupungin perusterveydenhuollosta. Palkka- ja taloushallinnon palvelut tuottaa Kuhilas Oy, ICT-palvelut Istekki Oy, logistiikka palvelut Itä-Suomen liikelaitoskuntayhtymä Servica ja kiinteistöpalvelut organisoii Technopolis Oy.

Kuopion kaupunki on asettanut vuodelle 2018 Kallaveden Työterveydelle 50 000 € tuloutustavoitteen.

Kunnalliset työterveyshuoltojen liikelaitokset ovat verkostoituneet yhdistykseksi nimeltä Työ ja Terveys ry. Yhdistyksen tavoitteena on tietotaidon jakaminen, kouluttaminen ja mahdollistaa yhteiset hankinnat ja valtakunnallisesti

yhteiset asiakkaat. Työ ja Terveys ry:n jäsenistö on solminut keskenään kumppanuussopimuksia valtakunnallisten työterveyspalvelujen tuottamisesta.

Päivitämme Hyvän toiminnan käsikirjaa vuosittain. Samalla tarkastelemme palvelutuotteidemme sisältöä ja kehitämme asiakasyritysten kanssa eri toimintamalleja. Laatujärjestelmää kehitetään Hyvän toiminnan käsikirjan rinnalla ja olemme mukana Työterveyslaitoksen laatuportaalissa.

Toteutamme Kuopion kaupungin ilmastopoliittista ohjelmaa sekä huomioimme energiapoliittisen sopimuksen.

Päivitämme säännöllisesti tietoturvasuunnitelmaa ja kartoitamme henkilöstön tietoturvaosaamisen.

Käytössämme on Acute -potilastietojärjestelmä, joka sisältää sähköisen reseptin sekä yhteyden Kanta-arkistoon.

Toteutamme henkilöstön ammatillista täydennyskoulutusta Sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaan. Toimimme erikoistuvien lääkäreiden sekä hoitohenkilökunnan koulutuspaikkana ja huolehdimme koulutuksen toteutumisesta.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Huolehdimme tuottavuudesta rekrytoimalla osaavaa henkilöstöä tarvittaessa suhteessa toimintaan.

Toiminnan painopistealueet

- henkilöstöresurssin suhde toimintaan, henkilöstön hyvinvointi ja ammattitaidon ylläpitäminen
- taloudellinen kannattavuus
- laadukas palvelu ja tuotteet; hyvän toiminnan periaatteet
- asiakasyhteyksien aktiivinen ylläpito

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen

Riittävän ammattitaidon ylläpitämiseksi johto aktivoi henkilökuntaa riittävään ammatilliseen jatkokouluttautumiseen. Nämä toimenpiteet takaavat toiminnan taloudellisen kannattavuuden ja henkilöstön ammattitaidon ylläpidon.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Henkilöstön keski-ikä on 47,5 vuotta. Lähivuosina nykyisestä henkilöstöstä eläköityy 1 – 3 henkilöä vuosittain. Toimimme aktiivisesti kouluttajina.

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Kallaveden Työterveys ostaa laboratoriopalvelut Itä-Suomen laboratoriukselta (Islab) ja kuvantamispalvelut Sataman Röntgeniltä sekä Kuopion kaupungin perusterveydenhuollosta. Ruuhkatilanteiden päivystysvastaanotto-toimintaa ostetaan tarvittaessa Pihlajalinnasta. Palkka- ja taloushallinnon palvelut tuottaa Kuhilas Oy, ICT-palvelut Istekki Oy, logistiikka palvelut tuottaa Posti, Matkahuolto ja Savon Kuljetus Oy, välinehuolto- ja keskusvarastotilat Itä-Suomen huoltopalveluliikelaitoskuntayhtymä Servica, pesulapalvelut Sakupe Oy ja kiinteistöpalvelut organisoii Technopolis Oy.

Määrälliset tavoitteet

Vastaanottotoiminta

Käynnit	2014	2015	2016	TA2017	TA2018
työterveyslääkäri	19601	19781	20716	20000	20000
työterveyshoitaja	7092	8792	10109	8100	8600
työterveyspsykologi	1006	1109	1297	1300	1250
työfysioterapeutti	1292	1302	1458	1000	1350
Yhteensä	28991	30984	33580	30400	31200

Työpaikkatoiminta (tuntia)

Tunnit	2014	2015	2016	TA2017	TA2018
työterveyslääkäri	295	320	316	550	400
työterveyshoitaja	2273	2073	2421	2200	2500
työterveyspsykologi	186	77	225	300	200
työfysioterapeutti	428	408	437	450	500
Yhteensä	3182	3950	3399	3500	3600

Toiminnan laajuus

Asiakkaat	2014	2015	2016	TA2017	TA2018
Asiakkaita yhteensä	13679	13455	13043	14000	14000
Kokonaisvaltainen työterveyshuolto	11251	11257	10803	12000	12000

Henkilöstö

Palvelusuhteen luonne	2014	2015	2016	TA2017	TA2018
Henkilömäärä	43,5	43,5	44	44	44

Toimipisteet

Toimipisteet	2014	2015	2016	2017	2018
	Kuopio	Kuopio	Kuopio	Kuopio	Kuopio
	Tuusniemi	Tuusniemi	Tuusniemi	Tuusniemi	Tuusniemi
	Nilsia	Nilsia	Nilsia	Nilsia	Nilsia
	Maaninka	Maaninka	Maaninka		

TULOSLASKELMAOSA

	2018 1 000 €	2019 1 000 €	2020 1 000 €	2021 1 000 €	Yhteensä 1 000 €
Toimintatulot	4 614	4 614	4 614	4 614	
Toimintamenot	-4 521	-4 521	-4 521	-4 521	
TOIMINTAKATE	93	93	93	93	372
Rahoitustulot ja -menot					
Korvaus peruspääomasta	-50	-50	-50	-50	
VUOSIKATE	43	43	43	43	172
Poistot ja arvonalentumiset	-43	-43	-43	-43	
TILIKAUDEN TULOS	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	0	0	0	0	0

6.3. Kuntatekniikkaliikelaitos (Mestar)

Toiminta-ajatus

Liikelaitos toimii kaupungin sisäisenä tulosohjattuna liiketoimintayksikkönä ja tuottaa palveluita kaupunkikonsernille asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti. Palveluiden tuottamiseksi liikelaitos tekee tiivistä yhteistyötä alueen yritysten kanssa. Tehtävämme on tukea muita toimijoita saavuttamaan tavoitteensa ja yhteistyössä tilaajiemme kanssa kehittää kaupungin tuottamia palveluita.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Lainsäädännön tulkinnan muuttuminen siten, että liikelaitoksen oli vetäydyttävä markkinoilta käytännössä kokonaan, asettaa tilaaja-tuottaja yhteistyön uuteen tilanteeseen. Kilpailutilanteessa liikelaitos ei tällä hetkellä pysty tarjouskilpailuihin osallistumaan, joten neuvottelumenettely ja sen kautta työkannan entistä parempi ennakointi ovat avainasemassa. Erityisesti tämä koskee kunnossapidon tulevia alueurakkakilpailuita.

Tähän tilanteeseen vastaamiseksi on teetetty yritysmuotoselvitys, jonka pohjalta on valmisteltu liikelaitoksen mahdollista yhtiöittämistä.

Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet

Yhtiöittämisprosessin tuloksesta riippumatta liikelaitoksen toiminnan kehittämistä entistä liiketoimintalähtöisemmäksi jatketaan edelleen – keskiössä ovat sisäisten prosessien tehostaminen, taloustietoisuus ja henkilöstön moniosaamisen kehittäminen. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa henkilöstölle entistä enemmän mahdollisuuksia työnkiertoon, osaamisen kehittämiseen ja omaan työhön vaikuttamiseen. Tavoitteena on niin kaluston kuin henkilöstönkin optimaalinen mitoitus tulevaisuuden toimintakokonaisuuteen. Samalla tehostetaan omavalvontaa ja raportointia eri työtehtävien suorittamisessa niin liikelaitoksen sisällä kuin koko tilaaja-tuottaja toimintamallissa.

Kehittämisen onnistumisen keskiössä on tiivis yhteistyö tilaajaorganisaation kanssa ja selkeät yhdessä sovitut mittarit joiden pohjalta tilaaja-tuottaja toiminnan kokonaisuutta seurataan.

Toiminnan painopisteet

Henkilöstön oman työn kehittämisedellytysten parantaminen on keskiössä tulevalle vuodelle. Tänä vuonna aloitetut henkilöstökoulutukset kohti LEAN-ajattelutapaa jatkuvat ja tavoitteena on entistä osaavampi jatkuvaan oman toiminnan kehittämiseen motivoitunut henkilöstö.

Esimiestyössä kehittymisen seuranta jatketaan ja erityinen panostus tulevana vuonna on työnjohdon ja lähiesimiesten talousosaamisen kehittämisessä.

Oppilaitosyhteistyötä tiivistetään edelleen ja työssäoppimispaikkoja räätälöidään tulevan henkilöstötarpeen täyttämiseksi.

Erityinen huomio tulevalle vuodelle on asukasviestinnässä. Tavoitteena on toisaalta tuoda oikeaa tietoa eri tehtäväkokonaisuuksista ja eri osapuolten vastuista ja velvoitteista ja toisaalta parantaa alueen asukkaisiin vaikuttavista erityistilanteista tiedottamista. Viestintää suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä tilaajien kanssa.

Toiminnan painopisteiden vaikutukset osaamis- ja henkilöstötarpeeseen sekä henkilöstövaikutukset

Henkilöstötarpeen määrittelyssä painopiste siirretään määrästä osaamistarpeiden ennakointiin ja suunnitelmalliseen täyttämiseen. Rekrytoinneissa painotetaan moniosaamista ja liikkuvuutta eri toiminnoista toiseen. Määrittelyn pohjalta tehdään syksyn aikana arvio tulevasta henkilöstö- ja kalustotarpeesta ja mahdollisuuksista aliurakoittaa edelleen tiettyjä toimintoja liikelaitoksen sopeuttamisketteryyden parantamiseksi. Tällä

pyritään ennakoimaan mahdollisia tulevia muutoksia liikelaitoksen toimintaympäristössä ja tilauskannassa.

Henkilöstön ja osaamisen saatavuus

Ammattitaitoista henkilöstöä on kohtuullisen hyvin saatavilla. Talouden virkistyminen kiristää kilpailua myös osaavasta henkilöstöstä, mutta toistaiseksi tilanne on hyvä. Aliurakoitsijoiden kanssa käydään jatkuvaa vuoropuhelua tulevista toiminnoista ja tarvittavista resursseista ja myös sillä sektorilla tilanne on säilynyt hyvänä. Oppilaitosyhteistyö on tulevaisuuden kannalta entistä isommassa roolissa.

Omalle henkilöstölle jatketaan täsmäkoulutuksia osaamisvajeiden täyttämiseksi. Näiden koulutusten suunnittelussa taustalla ovat kehityskeskusteluiden yhteydessä tehtävät henkilön osaamis- ja kiinnostuskartoitukset. Tavoitteena on saada koulutuksiin ihmiset jotka ovat siihen aidosti motivoituneita ja valmiita ottamaan vastaan uusia haasteita

Suunnitelma ulkoisten palvelujen käytöstä

Kehittämisessä ja osaamisen täydentämisessä käytämme ulkoisia palveluita tarvittaessa.

Varsinaisen toiminnan toteuttamistapa valitaan taloudellisin perustein ja liikelaitoksessa olevaa hankinta-osaamista käytetään entistä enemmän hyödyksi kun uusia toimintamalleja ajetaan sisään. Oma toimintaa suunniteltaessa ymmärretään liikelaitoksen rooli myös alueen elinvoiman kehittämisen työkaluna.

Peruslähdekohta on se, että toimintavarmuuden turvaamiseksi avainprosesseihin tarvittavat riittävät tuotantokelijät (koneet, henkilöstö, muut resurssit) pidetään pääosin itsellä, mutta aina kun se on järkevää, tehdään yhteistyötä alueen yrittäjien kanssa. Tätä suunniteltaessa tulee huomioida myös liikelaitoksen rooli koko kaupungin varautumisessa.

Mestar Kuntatekniikkaliikelaitos
TULOSLASKELMAOSA

TULOSBUJETTI	2018 1 000 €	2019 1 000 €	2020 1 000 €	2021 1 000 €	Yhteensä 1 000 €
Toimintatulot	18 868	19 500	21 500	21 500	81 368
Valmistus omaan käyttöön	18 140	18 500	18 500	18 500	73 640
Toimintamenot	-35 346	-36 200	-38 250	-38 250	-148 046
TOIMINTAKATE	1 662	1 800	1 750	1 750	6 962
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkomenot kunnalle	-10	-10	-10	-10	-40
Korvaus peruspääomasta	-255	-255	-255	-255	-1 020
VUOSIKATE	1 397	1 535	1 485	1 485	5 902
Poistot ja arvonalentumiset	-837	-850	-850	-850	-3 387
TILIKAUDEN TULOS	560	685	635	635	2 515
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	560	685	635	635	2 515

RAHOITUSOSA RAHOITUSBUJETTI	2018 1 000 €	2019 1 000 €	2019 1 000 €	2021 1 000 €	Yhteensä 1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 397	1 535	1 485	1 485	5 902
Tulorahoituksen korjauserät	-20	-20	-20	-20	-20
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 377	1 515	1 465	1 465	5 822
Investointien rahavirta					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-689	-689	-689	-689	-2 756
Pys. vastaavien hyöd.luov. tulot	20	20	20	20	80
Investointien rahavirta yhteensä	-669	-669	-669	-669	-2 676
TOIMINNAN JA INV. RAHAVIRTA	708	846	796	796	3 146
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	708	846	796	796	3 146

6.4. KUOPION VÄESTÖ VUOSINA 2005 – 2017 JA ENNUSTE VUOTEEN 2030 (1.1.)

VUOSI	0-6	7-12	13-15	16-18	19-24	25-39	40-64	65-74	75-	YHT.
2005	6 730	6 153	3 237	3 377	9 232	17 581	31 036	7 117	6 055	90 518
2006	6 693	5 986	3 293	3 411	9 195	17 591	31 175	7 103	6 300	90 747
2007	6 623	5 892	3 203	3 521	9 218	17 441	31 197	7 400	6 462	90 957
2008	6 585	5 742	3 123	3 564	9 380	17 378	31 591	7 278	6 674	91 315
2009	6 611	5 675	3 094	3 651	9 308	17 651	31 784	7 409	6 773	91 956
2010	6 717	5 569	3 056	3 569	9 491	17 889	31 896	7 531	6 934	92 652
2011 ¹⁾	7 043	5 847	3 117	3 626	9 803	18 642	33 145	8 186	7 384	96 793
2012	7 100	5 888	3 048	3 577	9 956	18 861	32 795	8 732	7 476	97 433
2013 ²⁾	7 673	6 317	3 243	3 783	10 543	20 313	34 840	10 082	8 392	105 186
2014	7 708	6 388	3 203	3 663	10 799	21 031	34 363	10 583	8 637	106 375
2015 ³⁾	8 101	6 607	3 397	3 675	11 273	22 054	35 393	11 560	9 229	111 289
2016	8 348	6 726	3 295	3 748	11 304	22 563	35 068	12 063	9 135	112 250
2017 ⁴⁾	8 407	6 957	3 501	3 772	11 407	23 688	36 645	13 114	10 249	117 740
Ennuste										
2018	8 710	7 010	3 510	4 040	11 080	23 980	36 730	13 960	10 270	119 300
2019	8 800	7 060	3 610	3 940	11 100	24 250	36 470	14 490	10 410	120 140
2020	8 860	7 100	3 640	4 020	10 980	24 550	36 310	14 930	10 610	120 990
2021	8 950	7 230	3 580	3 990	11 000	24 790	36 130	15 160	11 020	121 850
2022	9 030	7 320	3 560	4 110	10 920	24 920	35 980	15 250	11 630	122 720
2023	9 080	7 380	3 540	4 130	11 000	25 000	36 030	15 200	12 240	123 610
2024	9 100	7 480	3 620	4 080	11 090	24 980	36 110	15 020	12 890	124 380
2025	9 110	7 560	3 700	4 030	11 100	25 030	36 160	14 940	13 540	125 160
2026	9 100	7 610	3 750	4 010	11 200	25 140	36 140	14 900	14 090	125 940
2027	9 100	7 700	3 790	4 100	11 100	25 290	36 150	14 900	14 580	126 710
2028	9 110	7 750	3 810	4 190	11 190	25 290	36 050	14 890	15 200	127 480
2029	9 120	7 790	3 820	4 250	11 170	25 330	36 200	14 810	15 760	128 250
2030	9 120	7 810	3 880	4 300	11 200	25 350	36 330	14 750	16 270	129 010

1) Kuopion ja Karttulan kuntaliitos toteutui vuoden 2011 alusta alkaen.

2) Kuopion ja Nilsin kuntaliitos toteutui vuoden 2013 alusta alkaen.

3) Kuopion ja Maaningan kuntaliitos toteutuu vuoden 2015 alusta alkaen.

4) Kuopion ja Juankosken toteutui vuoden 2017 alusta alkaen. Ennusteet on yhdistetty v. 2018 alkaen. Juankosken ennusteena on käytetty Ti-lastokeskuksen ennustetta vuodelta 2015.